

Η ΟΔΥΣΣΕΙΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

ΔΑΥΛΟΣ

ΔΡΧ. 1200

ΤΕΡΑΣΤΙΑ Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΟ ΜΕΤΡΟ

**‘Η θέση τῶν δούλων στὴν ἀρχαιότητα:
Πολὺ καλύτερη ἀπ’ ὅσο πιστεύεται**

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό
Κυδαθηναίων 29, Πλάκα
105 58 Αθήνα.

Τηλέφωνα: 3223957, 9841655.
Τηλεομοιότητα: 3314997.

Τα Γραφεία του «Δ» λειτουργούν
πρωινές ώρες 9.30 - 13.30
καθημερινά (και Σάββατο).

Ίδρυτής-Ίδιοκτήτης-
Εκδότης-Διευθυντής:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Γ. ΛΑΜΠΡΟΥ
Αχιλλέως - Μουσών 51
Παλαιό Φάληρο.

Φωτοστοιχειοθεσία - Ατελιέ:
PRESS LINE
Μάγερ 11, Αθήνα, τηλ.: 5221792.
Εκτυώσεις:
Π. ΚΟΚΚΑΛΗΣ
Βιβλιοδεσία:
Κ. ΚΟΝΤΟΠΩΡΟΣ

- Τιμή αντιτύπου: 1.200 δρχ.
- Δωδεκάμηνη συνδρομή: 12.000 δρχ.
- Οργανισμών κ.λπ.: 18.000 δρχ.
- Φοιτητών: 8.000 δρχ.
- Έξωτεριζού: 65 δολλ. ΗΠΑ.
- Η συνδρομή καταβάλλεται
κατά την έγγραφη.
- Η συνδρομή ανανεώνεται
αυτόματα μετά την λήξη του
12μήνου. Διακοπή της συνδρομής
γίνεται μόνον κατόπιν
τηλεφωνήματος του ενδιαφερομένου.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ

Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Όλες οι συνεργασίες και τα
ταχυδρομικά εμβάσματα στη διεύθυνση:
ΔΗΜ. Γ. ΛΑΜΠΡΟΥ, Μουσών 51
175 62, Π. Φάληρο, Αθήνα.

Παραχαλούνται οι συνδρομητές
που αλλάζουν διεύθυνση, να το
γνωστοποιούν στο περιοδικό.

Επιτρέπεται η αναδημοσίευση
κειμένων του «Δ», με την προϋ-
πόθεση ότι θα αναφέρεται ρητώς
η πηγή τους.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 11104:

Μόνο με την Αυτόπαιδεία

Δ.Ι.Α.

ΣΕΛΙΣ 11105:

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ
Β. ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Γ. ΓΕΩΡΓΑΛΑΣ, Γ. ΔΕΙΞΙΜΟΣ, Κ.
ΝΑΥΠΑΙΩΤΗΣ, Δ. ΜΑΡΓΕΤΗΣ, Α. ΚΑΛΟΥΤΑΣ, Π.Α.Σ.,
Ε. ΜΑΝΩΛΙΔΟΥ, ΘΡΑΛΗΜΜΑΚΕΥΣ, ΤΡΟΧΑΪΚΟΣ, Μ.
ΚΑΣΙΜΗ.

ΣΕΛΙΣ 11113:

Οικονομιστική παγκοσμιοποίηση
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΟΥΚΟΒΙΣΤΑΣ

ΣΕΛΙΣ 11119:

Η Οδύσσεια της Ελλάδος στην Ε.Ε.
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΝΑΓΟΣ

ΣΕΛΙΣ 11121:

Οί δούλοι στην αρχαία Ελλάδα
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΜΠΕΞΗΣ

ΣΕΛΙΣ 11121:

Η θέσις της γυναίκας στο Βυζάντιο
Μ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ-ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ

ΣΕΛΙΣ 11131:

Τεράστια ή καταστροφή αρχαιοτήτων
στα έργα κατασκευής του «Μετρό»
ΠΑΝ. Α. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ-Μ. ΜΑΜΑΝΕΑΣ

ΣΕΛΙΣ 11135:

Επιδράσεις του Έλληνικού Πνεύματος
στην χριστιανική θρησκεία-λατρεία
Ε. ΑΤΤΑΒΥΡΙΟΣ

ΣΕΛΙΣ 11149:

Συνέντευξη του κ. Α. Αλαοάνου
ΠΑΝ. Α. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 11153:

ΙΣΛΑΜ: Η άλλη όψη
ΠΑΝ. Α. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 11159:

«Ιερά» σύνοδος κατά της Ελληνικής Γλώσσας
ΠΑΝΟΣ ΤΣΙΝΑΣ

ΣΕΛΙΣ 11163:

Η αποκωδικοποίηση της Τετρακτύος
ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ Π. ΔΑΚΟΓΛΟΥ

ΣΕΛΙΣ 11172:

Μαρτυρία του Πλουτάρχου αποδεικνύει
την αρχαιότητα των Ελληνικών Πυραμίδων
ΔΗΜ. ΜΑΡΓΕΤΗΣ

ΣΕΛΙΣ 11175:

Κάδμος, Φοίνικες, Αλφάδοιτο

ΠΥΡΡΑ

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

Ο ΚΑΛΑΘΟΣ ΤΩΝ ΑΧΡΗΣΤΩΝ: σελ. 11118 • Η ΠΙΝΑΚΟ-
ΘΗΚΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΡΟΠΑΤΟΡΩΝ ΗΜΩΝ: σελ. 11143 •
ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΗΤΑ: σελ. 11151 • ΟΙ ΓΕΝΝΗΤΟΡΕΣ
ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ: σελ. 11157 • Ο
ΑΛΛΟΣ ΛΟΓΟΣ: σελ. 11162 • ΕΘΝΙΚΑ: σελ. 11173 • Η ΚΙ-
ΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ: σελ. 11175.

Μόνο με τὴν Αὐτοπαιδεία

Ἡ Παίδευση στὴν σημερινή Ἑλλάδα (κρατικὴ παιδεία, ἔντυπη καὶ ἠλεκτρονικὴ «ἐνημέρωση», βιβλίο, θέατρο, κινηματογράφος, ἐκκλησιαστικὴ καθοδήγηση κ.λπ.) δὲν δημιουργοῦν τίς προϋποθέσεις γιὰ τὴν γνωστικὴ ἀλλὰ καὶ κριτικὴ ἐπαφὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ μετὰ τὴν πραγματικότητα. Ὑπάρχει «διαζύγιο» μεταξὺ τοῦ σημερινοῦ Ἑλλήνα καὶ τῶν διεθνῶν, ἐθνικῶν, πολιτικῶν, οἰκονομικῶν κ.λπ. γεγονότων ποὺ ἐξελλίσσονται γύρω μας. Ἀλλὰ πρὸ παντός ὑπάρχει πλήρης ρήξη ἀπὸ ἀγνοια μεταξὺ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς Ἑλληνικότητος καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ ἀφ' ἑτέρου.

Δὲν θὰ ὑπείσέλθουμε ἐδῶ στὴν διερεύνηση τῶν αἰτίων ποὺ προκαλέσαν τὴν ὄντως τραγικὴ καὶ ἐπικίνδυνη αὐτὴ κατάσταση. Ἐπισημαίνουμε πάντως, ὅτι τὸ ἀποτελεσματὸς τῆς εἶναι ἡ **πλήρης σύγχυση ἰδεῶν**, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ τωρινὸ κύριο καὶ βαρύτερο σύμπτωμα τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς. Δυστυχῶς ἡ ἰθύνουσα τάξη τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ποὺ ἐλέγχει τὴν πολιτικὴ ζωὴ, τὴν Παιδεία, τὴν Διοίκηση, τὴν Ἐκκλησίαν, τίς πνευματικὲς δραστηριότητες καὶ τὴν κοινωνία τῆς Ἑλλάδος, ὅχι ἀπλῶς εἶναι ἐντελῶς ἀνεπαρκὴς γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸ πρόβλημα, ἀλλὰ σίγουρα φέρει καὶ τὴν βαρεὶά ἐυθύνη γιὰ τὴν κατάσταση αὐτή. Ὅλοι καὶ ὅλα συμβάλλουν –συνειδητὰ ἢ ἀσυναισθητὰ– στὴν διαιώνιση καὶ τὴν ἐπιδείνωση τῆς συγχύσεως. Κάθε ἐλλίπα, ὅτι ἀπὸ τὴν ἡγεσία αὐτὴ μπορεῖ νὰ προέλθῃ κάποιο ξεκαθάρισμα τῆς ὀμιχλώδους ἰδεολογικῆς ἀτμόσφαιρας ἀρχικὰ καὶ ἡ δημιουργία τῶν προϋποθέσεων μιᾶς ἐλληνικῆς ἀναγεννήσεως στὴ συνέχεια, ὅπως ἀπέδειξε ὁ βίος καὶ ἡ πολιτεία τῶν ἰθυνόντων κατὰ τίς τελευταῖες δεκαετίες, εἶναι προφανῶς φρουδὴ καὶ οὐτοπικὴ.

Ποιό εἶναι τὸ ἀντίδοτο τῆς συγχύσεως; Μία καὶ μόνη ἀπάντηση ὑπάρχει στὸ ἐρώτημα αὐτό: Ἡ γνώση. Ἡ ἀκριβὴς γνώση τῆς πραγματικότητος: ἡ αὐθεντικὴ γνώση τοῦ ἀληθινοῦ Χθὲς τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἡ βαθειὰ κατανόηση τοῦ ἐλληνικοῦ Σήμερα. Μόνον ἂν συμβοῦν αὐτά, θὰ ἐξέλθῃ ὁ Ἕλληνας ἀπὸ τὸν ζόφο, μέσα στὸν ὁποῖο ἐγκλωβίστηκε καὶ παραπαίει· καί, τὸ σημαντικώτερο, θὰ μπορέσῃ νὰ κυττάξῃ μετὰ σιγουριά τὸ Αὔριο. Δὲν θὰ ὑπάρξῃ μέλλον, ἂν δὲν γνωρίσουμε τὸ πραγματικὸ παρελθὸν καὶ ἂν δὲν ἀντιληφθοῦμε τὸ πραγματικὸ παρόν.

Ἐλλειπούσης μιᾶς ἡγέτιδος ὁμάδος ἀξίας νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐξαλήθευση καὶ ἐλευθέρωση τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας ἀπὸ τὸ δίκτυο τοῦ Σκότους, τὸ βάρος πέφτει ἀποκλειστικὰ στοὺς ὤμους τοῦ Ἕλληνα ὡς προσωπικότητος καὶ ὡς ἀτομικότητος. Κυριῶς τὸ βάρος πρέπει νὰ ἀναλάβῃ ἡ ἐλεύθερη διανόηση, αὐτὴ, ποὺ, ὅπως καὶ ἄλλοτε συνέβη στὴν ἱστορία μας, στάθηκε ἡ πρωτοποριακὴ μονομάχος τῶν ἀγώνων ἐθνικῆς ἐπιδιώσεως καὶ ἐθνικῆς προκοπῆς. Αὐτὴ, ἡ ἐλεύθερη διανόηση τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Διασποράς πρέπει νὰ καλύψῃ μετὰ τὴν πνευματικὴ καὶ ἰδεολογικὴ τῆς παραγωγή καὶ τὸ ἀγωνιστικὸ τῆς παράδειγμα τὸ κενὸ ποὺ ἀφήνει ἡ ἀνάξια καὶ ἀνύπαρκτη ἐπίσημη Παίδευση, αὐτὴ ποὺ γκρέμισε τὸν Ἑλληνισμό στὸ χάος τῆς ἀγνοίας, τῆς αὐταπάτης καὶ τῆς συγχύσεως. Ἡ πρόκληση εἶναι γοητευτικὴ καὶ οἱ ἄμεσοι καρποὶ τῆς προσπάθειας γλυκεῖς. Καὶ οἱ μεγάλοι ἐλευθεροὶ διαφωτιστὲς ποὺ προσηγήθησαν τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας ἀλλὰ καὶ κάθε ἄλλης Ἑλληνικῆς Ἀναγεννήσεως εἶναι τὰ ὑπαρκτὰ ὑποδείγματα τοῦ νέου ἀγῶνος ἀλλὰ καὶ ἡ ζωντανὴ ἐγγύηση γιὰ τὴν αἴσια ἔκβαση τῆς ωραίας αὐτῆς προσπάθειας, ποὺ ἄρχισε ἤδη καὶ σύντομα θὰ κορυφωθῇ.

Δ.Ι.Α.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Ἡ καταστροφή τοῦ Ἱπποκρατείου Ἀσκληπείου τῆς Κῶ

Ἀγαπητέ κ. Λάμπρου,

Στὸ τεῦχος 179, Νοέμβριος '96, τοῦ ἔγκριτου περιοδικοῦ σας «Δαυλὸς» ὁ ἀναγνώστης σας κ. Παναγιώτης Χατζηγιωάννου ἐξέφρασε τὴν εὐλογη ἀπορία, πῶς «στὸν ἱερὸ χῶρο τοῦ Ἀσκληπείου, στὴν Κῶ, στὸ κέντρο τοῦ ἀρχαίου ναοῦ εὐρίσκεται ἕνας σπόνδυλος ἀπὸ ἀρχαῖο κίονα καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἕνα κιονόκρανο μὲ σταυροὺς καὶ λοιπὲς διακοσμήσεις ἀπὸ... παλαιοχριστιανικὸ νάο!».

Πράγματι στὴν ἀνατολική πλευρὰ τοῦ πρόναου τοῦ δευτέρου μεγάλου ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ (ἀ' μισὸ τοῦ 2ου π.Χ. αἰ.) στὸ Ἀσκληπιεῖο τῆς Κῶ ὑπάρχει ἕνας σπόνδυλος, ποὺ φέρει δυζαντινὸ κιονόκρανο μὲ χαραγμένο τὸν σταυρὸ καὶ τὸ σύμπλεγμα IC.XC. (Ἰησοῦς Χριστὸς) καὶ πάνω σ' αὐτὸ πελώρια μαρμάρινη πλάκα, ποὺ σχηματίζει Ἀγία Τράπεζα. Ἡ τοποθέτηση αὐτὴ ἐγένε ἀπὸ τὸν Γερμανὸ ἀρχαιολόγο Rudolf Herzog, ὁ ὅποιος ἀνακάλυψε τὸ Ἀσκληπιεῖο τῆς Κῶ τὸ 1902.

Τὸ «σφόδρα ἐνδοξον καὶ μεστὸν ἀναθημάτων πολλῶν» κατὰ τὸν Στράβωνα Ἀσκληπιεῖο τῆς Κῶ μὲ τὰ τρία ἀνδρῶτά του, χῶρος λατρείας, τέχνης καὶ ἱάσεως, εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ μακροβιότερα μνημεῖα τῆς ἀνθρωπότητας (τὰ μέχρι σήμερα ἀνασκαφέντα εὐρήματά του ἀνάγονται ἀπὸ τὸν 4ο π.Χ. αἰ. ἕως καὶ τὸν 4ο μ.Χ. αἰ.), ποὺ λάμπρυνε ἡ παράδοση τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Ἱπποκράτη καὶ τῶν ἄξιων διαδόχων του καθὼς καὶ ἡ καθ' ὅλη τὴν ἑλληνιστικὴ περίοδο καὶ μέχρι τοὺς πρώτους αὐτοκρατορικοὺς χρόνους

ἀνάδειξή του ὡς ἐστίας εἰρηνικῆς συνύπαρξης καὶ ἀσφάλειας γιὰ τοὺς προγόνους μας μετὰ τὴν πανελλήνια ἀναγνώριση τοῦ δικαιώματος τῆς ἀσυλίας καὶ τῆς ἐκεχειρίας κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ἐορτασμῶν τῶν «Μικρῶν καὶ Μεγάλων Ἀσκληπιείων» (μουσικῶν καὶ γυμνικῶν ἀγῶνων), ποὺ διεξάγονταν στὸ νησί, ὅπως μαρτυροῦν δεκάδες ἐπιγραφές του.

Δυστυχῶς ἡ κατάπτωση τοῦ Ἀσκληπείου τῆς Κῶ ἐπῆλθε μὲ τὰ διατάγματα τοῦ Θεοδοσίου Β' τὸ 426, ποὺ λειτουργοῦσε ὡς τότε σὰν ἀσυλο νοσοῦντων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ καταστρεπτικοὺς σεισμούς, ὅπως τοῦ 469 ἐπὶ Λέοντα Α' καὶ τοῦ 554/551 ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ. Ὁ τελευταῖος ἦταν τόσο ἐξοντωτικὸς, ποὺ προκάλεσε τὴν ὀλοσχερῇ καταστροφὴ καὶ ἐγκατάλειψη τοῦ ἱεροῦ. Γύρω ἀπὸ τὸ μεγάλο νάο τοῦ Ἀσκληπιοῦ τοὺς ἐπόμενους αἰῶνες θὰ ἐμφανιστεῖ ἕνας χριστιανικὸς οἰκισμὸς μὲ νεκροταφεῖο, ἐνῶ τὸν 13ο-14ο αἰ. θὰ ἰδρυθῇ ἐκεῖ καὶ πάνω στὰ λείψανα τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἡ Μονὴ τῆς Παναγίας τοῦ Ἀλσους, ποὺ ἀποτελεσε μετόχι τοῦ Μοναστηριοῦ τῆς Πάτμου. Αὐτῆς τῆς Μονῆς ἀπομεινάρι εἶναι καὶ τὸ κιονόκρανο μὲ τὸν σταυρὸ καὶ τὸ σύμπλεγμα IC.XC., ποὺ ὁ ἀρχαιολόγος R. Herzog ἐπανατοποθέτησε στὴν ἴδια θέση, γιὰ νὰ θυμίσῃ τὸ πέρασμα ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ λατρεῖα στὴ χριστιανικὴ.

Μὲ ἐκτίμηση
Βασίλης Σ. Χατζηθασιλείου
Δικηγόρος-ἱστοριογράφος
Ξάνθου 1, Κῶς

Τὸ περὶ ἀνακαλύψεως τοῦ Ἀλφαβήτου ἀπὸ Χαναναίου

Φίλε κ. Λάμπρου,

Τὸ σημεῖωμα τοῦ «Σαρῳθρου» στὸν «Δαυλὸ» (τ. 179, σ. 10894) γιὰ τοὺς περὶ ἀλφαβήτου ἰσχυρισμοὺς τοῦ «Παγκόσμιον Ἱστορικοῦ Ἀτλαντοῦς» (ἐκδ. «Καθημερινῆς» - Ε.Τ.Ε.) μοῦ δίνει τὴν ἀφορμὴ γιὰ κάποιες σκέψεις.

Κατὰ τοὺς ἰσχυρισμοὺς στὶς ἀρχές τῆς 8' π.Χ. χιλιετίας οἱ Χαναναῖοι (δηλ. ἕνας περιθωριακὸς ἀγροτικὸς λαὸς μὲ «ἐπαρχιωτικὸ» πολιτισμὸ) πῆραν τὴν αἰγυπτιακὴ ἱερογλυφικὴ καὶ τὴν προσάρμοσαν, ὥστε κάθε χαρακτῆρας τῆς νὰ

σημαίνει ὀχι μιὰ λέξι, ἀλλὰ μόνον τὸν ἀρχικὸ ἦχο τῆς. Ἦταν τὸ πρῶτο ἀλφάβητο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο προέκυψαν οἱ «σημιτικὲς γραφές», ἀπὸ τίς ὁποῖες προήλθε τὸ ἑλληνικὸ ἀλφάβητο καὶ ἀπ' αὐτό, διὰ τῶν Ρωμαίων, ἀναπτύχθηκαν τὰ σύγχρονα εὐρωπαϊκὰ ἀλφάβητα. Ἴδου τώρα οἱ σκέψεις μου:

α) Τὰ σύμβολα τῆς ἱερογλυφικῆς ἦσαν χιλιάδες (20.000 τῆς «ἀπλοποιημένης ἱερατικῆς»). Πλήθος ἀπ' αὐτὰ ἐσημειναν λέξεις μὲ τὸν ἴδιο ἀρχικὸ ἦχο. Ἄρα γιὰ τὸν ἴδιο ἦχο ὑπῆρχαν ἑκα-

τοντάδες σύμβολα –όσα και οί λέξεις πού ἄρχιζαν μ' αὐτόν. Μπορεῖ νά ὑπάρχη τέτοιο ἀλφάβητο;

6) Ἐνα σύμβολο μποροῦσε νά σημαίνει σειρὰ λέξεων μὲ διαφορετικούς ἀρχικούς ἤχους.

γ) Διαφορετικά σύμβολα ἐσημαίναν διαφορετικές λέξεις, πού ἄρχιζαν μὲ τὸν ἴδιο φθόγγο. Ποιό ἀπ' ὅλα θά διάλεγαν;

δ) Οἱ ἴδιοι οἱ Αἰγύπτιοι, λαὸς μὲ ἀξιόλογο πολιτισμό, πού ἔγραφε ἐπὶ χιλιετίες, δὲν μπόρεσαν νά ἐξελιξοῦν τὴν περίπλοκη γραφή τους ὡς τὸ ἀλφάβητο. Τὸ κατάφεραν οἱ ἀσήμαντοι Χαναναῖοι;

Φιλικά
Γ. Γεωργαλάς
Πεντέλη

Ὁ Ἕλληνας Κηφεὺς καὶ ἡ λέξη «καφές»

Κύριε διευθυντά,

Ἡ παράδοσις διασώζει τὸ ὄνομα *Κηφέως* τινός, ἐπωνύμου καὶ βασιλέως τῶν *Κηφίωνων*, λαοῦ τῆς Αἰθιοπίας, ἐξ οὗ καὶ ἡ ὀνομασία τῆς χώρας *Κηφηνία*. Ὁ Κηφεὺς οὗτος ἦτον υἱὸς τοῦ Βήλου (Φήλος-Φαέλιος-Ἥλιος), σύζυγος τῆς Κασσιόπειας καὶ πατὴρ τῆς Ἀνδρομέδας.

Κατὰ τὴν παμπалаία ἐκείνην ἐποχὴν, προτοῦ ἔλθωσιν καὶ τὰς κατακτήσωσι καὶ τὰς ἀποικίσωσι λαοὶ τῆς αὐστραλομυγοῦς ἰνδικῆς φυλῆς (κυρίως μέσω Ἀραβίας) καὶ λαοὶ τῆς μελαίνης φυλῆς (πολὺ ἀργότερον), ὁλόκληρος ἡ Βόρειος Ἀφρικὴ (ἄλλως Λιβύη), ἡ Αἴγυπτος καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ (τότε Αἰθιοπία τοῦλάχιστον μέχρι τῆς σημερινῆς Τανζανίας) κατοικοῦντο καὶ διωκοῦντο ὑπὸ ἀνθρώπων τῆς λευκῆς μεσογειακῆς φυλῆς, οἵτινες κατὰ τοὺς λεγομένους ἱστορικούς χρόνους καὶ ἐντεῦθεν εἶναι γνωστοὶ ὡς Ἕλληνες.

Ὑπῆρχε καὶ ἄλλος τις Κηφεὺς, ἐπώνυμος τῆς ἀρκαδικῆς πόλεως τῶν Καφῶν, ἄσχετος μὲν πρὸς τὸν προηγούμενον, χρήσιμος δὲ διὰ τὴν ἐτυμολόγησιν τῆς προκειμένης λέξεως. Ἐξ αὐτοῦ ἀπεκλήθη ἡ Τεγέα, πόλις ἀρκαδική, «*Καφέος ἄστυ*», ἐν δὲ τῷ ναφί τῆς Ἀθηνᾶς Ἀλέας παριστάτο μετὰ τῶν εἰκοσι νιῶν αὐτοῦ, Κα-

φειδῶν καλουμένων. Σημειωτέον, ὁ δωρικός τύπος τοῦ «Κηφεὺς» εἶναι «*Καφεὺς*», ὅθεν αἱ ἀνωτέρω λέξεις.

Ἐν τῇ σημερινῇ νοτιοδυτικῇ Αἰθιοπίᾳ εὐρίσκεται ἐπαρχία τις ὀνόματι «*Κάφφα*» ἢ «*Κέφα*». Ἐξ αὐτῆς κατάγεται τὸ *καφεόδενδρον*, ὅπερ ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν του ἐξ αὐτῆς ἀκριβοῦς τῆς περιοχῆς. Ἐκεῖθεν κατὰ τὸν δέκατον πέμπτον μεταχριστιανικὸν αἰῶνα μετεφύτευθη καὶ ἐκαλλιεργήθη ἐν Ὑεμένη τῆς Ἀραβίας, μεταγενεστέρως δὲ, κατὰ τοὺς δέκατον ἕκτον καὶ δέκατον ἔβδομον μεταχριστιανικούς αἰῶνας, διεδόθη ἐν Εὐρώπῃ, φέρον, αὐτὸ καὶ τὸ ὁμώνυμον ῥόφημα, τὸ ὄνομα τῆς χώρας ἐκείνης ἐν παραλλαγαῖς.

Νομίζω λοιπὸν, ἐνισχυόμενος καὶ ὑφ' ὅσων ἀνέφερα προηγουμένως, ὅτι ἐν τῇ ὀνομασίᾳ «*Κάφφα*» ἢ «*Κέφα*» σώζεται τὸ ὄνομα τοῦ παναρχαίου ἀνακτος τῆς Αἰθιοπίας (Κηφηνίας-Καφανίας), τοῦ Καφέως (Καφέος) ἢ Κηφέως, συνεκδοχικῶς δὲ σώζεται αὐτὸ καὶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ δημοφιλοῦς ἀφεψήματος, τοῦ *καφέ(ος)*.

Μετὰ τιμῆς
Γεώργιος Δεῖξιμος
Ἀχαρνά

Ἡ τραγικὴ κατάπτωση τῆς κρατικῆς παιδείας

Κύριε διευθυντά,

Γνωρίζω πολὺ καλά, πὼς τὸ περιοδικό σας εἶναι τὸ μόνον –ἴσως– πού ἀσχολεῖται μὲ θέματα γλωσσικά. Γι' αὐτὸ πήρα τὸ θάρρος νά ἀπασχολήσω γιὰ λίγο τίς πολυτίμες στήλες σας, γιὰ νά ἀναφερθῶ στὴν ἀνεπάρκεια τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ μας συστήματος, ἡ ὁποία ἔχει ὡς συνέπεια νά παραγῇ ἡμιμαθεῖς καὶ ὡς ἐκ τούτου ἄδουλους ὑπηρετές τῆς ἐκάστοτε ἐξουσίας. Μερικὰ παραδείγματα φανερόνουν ξεκάθαρα καὶ πείθουν γιὰ τοῦ λόγου τὸ ἀληθές.

Στὸ διδλίο τῆς Γλώσσας τῆς Δ' Δημοτικοῦ ἀναφέρεται, ὅτι δημιουργοὶ τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν «*θεωρεῖται*» ὁ Ὀμηρος καὶ ὅτι εἶναι πολλές οἱ πόλεις πού φιλονικοῦν γιὰ τὴν καταγωγὴ

του, σημειώνει δὲ δέκα ἀπ' αὐτές. Τὰ παραπάνω ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν φανερόνουν τίποτα τὸ μεμπτόν. Ὅμως οἱ λέξεις «*θεωρεῖται*» καὶ «*εἶναι πολλές*» κρύβουν τὰ ὑπουλά σχέδια τοῦ ἐξουσιασμοῦ. Δηλαδή ὁ Ὀμηρος δὲν εἶναι, ἀλλὰ «*θεωρεῖται*»! Καὶ ὡς πρὸς τὴν καταγωγὴν του μέχρι σήμερα γνωρίζαμε ὅτι «*ἐπὶ πόλεις μάργαντας*» κ.λπ. Καὶ βέβαια θά τις κάνουμε τόσο πολλές, πού στὸ τέλος ὄχι μόνον θά ἔχουμε ξεχάσει τὴν καταγωγὴν του, ἀλλὰ θά εἴμαστε πλέον βέβαιοι, πὼς ὁ Ὀμηρος «*θα ἀνήκη στὴν ἀνθρωπότητα*», ἀφοῦ πλέον θά ἔχουμε ξεχάσει τὴν καταγωγὴν του, καὶ ποιοὶ μέχρι τώρα ἦταν ὑπερήφανοι, πού ὁ Ὀμηρος εἶναι Ἕλληνας. Ἀς ἀφήσουμε λοιπὸν τὴν πατρότητά του στοὺς γείτονές μας,

άφου οί ήγέτες μας δέν είναι ίκανοί ὄχι νά διεκδικήσουν τίποτα ἀπ' αὐτά πού μᾶς ἀνήκουν, ἀλλά οὔτε καί νά κρατήσουν αὐτά πού ἔχουμε. Γιατί τί ἄλλο μπορεῖ νά σημαίνει αὐτό πού στόν Γεωγραφικό Ἀτλαντά ἀναφέρεται, ὅτι τὸ «πλάτος τῆς ζώνης αὐτῆς» (αἰγιαλίτιδας) εἶναι 6 ναυτικά μίλια; Ἐδῶ φαίνεται καθαρά τὸ ψεῦδος καί ἡ ὑποκορισία τῶν ήγετῶν μας, ἀφού εἶναι γνωστό ὅτι ἔχουμε ὑπογράψει τῇ συνθήκῃ γιὰ τὸ Διεθνές Δίκαιο τῆς Θάλασσας, πού ἀναφέρει 12 ναυτικά μίλια.

Δέν μπορῶ νά ἀποφύγω τὸν πειρασμό νά σημειώσω τὴν κοινὴ διαπίστωση, πῶς μὲ τὴν τακτικὴ πού ἀκολουθεῖται φτάνουμε πλέον σὲ ἀτομικὸ σύστημα κι ἔτσι θὰ ὁδηγηθοῦμε εὐκολότερα στὴ λατινοποίηση τοῦ ἀλφαθήτου μας, ἀφού

προωθεῖται ἀκόμη καί σὰ διδλία τοῦ Δημοτικοῦ ἢ μονοσήμαντῃ ἀπάντησῃ σὲ ἐρώτησῃ γιὰ τὴν καταγωγὴ τοῦ ἀλφαθήτου, ὅτι αὐτὸ προέρχεται ἀπὸ τοὺς Φοίνικες. Ὅμως πῶς νὰ ἐξηγήσῃ κανεὶς τὴν ἀνορθογραφία καθηγητῇ σὲ Λύκειο, πού ἐξισώνει τὶς ἐξισώσεις μὲ «ἐξισώσεις» ἢ τὶς ἀσκήσεις μὲ «ἀσκήσεις»;

Ἀπὸ τὰ παραπάνω γίνεται φανερό, πῶς μὲ τὴν τακτικὴ τους αὐτὴ θέλουν νά διαμορφώσουν ὄχι περήφανα Ἑλληνόπουλα ἀλλὰ ἄλλοτριωμένα καί ἀδιάφορα «Ἑλληνάκια», ὅπως ἀναφέρει τὸ διδλίο τῆς Β' Δημοτικοῦ.

Εὐχαριστῶ γιὰ τὴ φιλοξενία

Κώστας Ναυπλιώτης

Κηφισοῦ 30Α

Ν. Ἰωνία, Ἀθήνα

Καλλιστεῖα γυναικῶν στὴν ἀρχαία Λέσβος

Ἀγαπητὲ κύριε Λάμπρου,

Προσφάτως εἰς τὴν Ἰνδιάν, καί διὰ δευτέραν φοράν, εἰς διεθνῇ καλλιστεῖα ἀνεκηρύχθη ὡς «Μῖς Ὑφήλιος» Ἑλληνίδα καλλονή, διαφημίσασα τὴν Ἑλληνικὴ ὁμορφιά ἀνά τὴν οἰκουμένην. Ποία ὅμως ἡ προέλευσις τῶν καλλιστείων καί πόσον παλαιὰ εἶναι; Τὴν ἀπάντησιν τὴν δίδουν τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά κείμενα.

Εἰς τὸν Ὅμηρον (Ἰλιάς Ι 129), προκειμένου νά παύσῃ τὸν θυμὸν τοῦ Ἀχιλλέως ὁ Ἀγαμέμνων ὑπόσχεται νά δώσῃ εἰς τὸν Ἀχιλλέα πολὺτιμα δῶρα, λέγων μεταξὺ τῶν ἄλλων καί τὰ ἑξῆς: «Θὰ δώσω δ' ἐπὶ γυναικάς, αἱ ὅποιαι ἡξείρουν ἀξιόλογα ἔργα (ἐργόχειρα), Λεσβίδας, τὰς ὁποίας ὅτε αὐτὸς (ὁ Ἀχιλλεύς) ἐκνείεναι τὴν καλῶς ἐκτισμένην Λέσβον, ἐξέλεξα διὰ τὸν ἐαυτὸν μου, ἐπειδὴ αὐταὶ κατὰ τὸ κάλλος ἐνίκων τὸ γένος τῶν γυναικῶν...» (μετάφρασις ὑπὸ Α.Ξ. Καραπαναγιώτου). Τὸ ἀρχαῖον κείμενον ἔχει ὡς ἑξῆς: «Δώσω δ' ἐπὶ γυναικάς ἀμίμονα ἔργα ἰδνίας, Λεσβίδας, ἅς, ὅτε Λέβον ἐντικτιμένην ἔλεν αὐτός, ἐξελόμην, αἱ κάλλει ἐνί-

κων φύλα γυναικῶν».

Φαίνεται λοιπὸν ἐδῶ, ὅτι ὁ ποιητὴς μὲ τὴν φράσιν «αἱ κάλλει ἐνίκων φύλα γυναικῶν» ἐννοεῖ, ὅτι ἐγένετο διαγωνισμὸς κάλλους μεταξὺ τῶν γυναικῶν, δι' ὃ καί ὁ οὐλοιαστής εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ διασαφεῖ πλήρως, λέγων τὰ ἑξῆς: «Παρά Λεσβίοις ἀγὼν ἄγεται κάλλους γυναικῶν ἐν τῷ τῆς Ἥρας τεμένει, λεγόμενος Καλλιστεῖα. Ἡ δὲ Λέσβος νῆσός ἐστιν ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει».

Ὡστε λοιπὸν δέν ὑπάρχει ἡ παραμικρὰ ἀμφιβολία, ὅτι τὰ «Καλλιστεῖα» ἦτο ὁ διαγωνισμὸς κάλλους (ὁμορφιάς) μεταξὺ τῶν γυναικῶν εἶναι καθαρῶς προελεύσεως Ἑλληνικῆς καί παλαιοτάτης, πού ἐτελοῦντο εἰς τὴν ἑλληνικὴν νῆσον Λέσβον εἰς τὸ ἐκεῖ τέμενος τῆς θεᾶς Ἥρας. Φαίνεται δέ, ὅτι ἀπετέλουν ἀνέκαθεν μίαν ἐπὶ πλέον ἐμπρακτον ἀπόδειξιν τῆς ἀγάπης καί τῆς ὁπῆς τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸ ὄρατον.

Μετὰ τῆς

Δημήτριος Κ. Μαργέτης

Γ. Καραϊσκάκη 48

Λάρισα

Ἡ ἐπίσημη (κρατικὴ) ἀποψη γιὰ θέματα Βυζαντίου καί θρησκείας

Ἀξιότιμε κ. Λάμπρου,

Θεορὰ συγχαρητήρια γιὰ τὸ ἐξαίρετο περιοδικό σας, πού συμβάλλει τὰ μέγιστα στὴν ἐθνικὴ ἀξιοπρέπεια καί αὐτοσυνειδησία. Ἀφορμὴ τῆς ἐπιστολῆς μου ἀποτελεῖ τὸ δημοσιευθὲν στὸ τεῦχος 172 ἄρθρο τοῦ Ε. Ἀτταβύριου μὲ τίτλο «Πῶς ὁ Ἰουδαϊσμὸς ἐκμηδένισε ἱστορικά τὸ ἑλληνικὸ πνεῦμα».

Τὸ ἄρθρο αὐτὸ συνοψίζει σὲ γενικὲς γραμμὲς τὴν πολεμικὴ κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ σὲ ἴστο-

ρικὴ δάση. Πιστεύω, πῶς ὁ ἀρθρογράφος παραθέτει λανθασμένες κρίσεις, ἱστορικὲς ἀνακρίβειες καί ἀπαράδεκτους χαρακτηρισμούς. Εἰδικότερα:

1) Ἐχει ἀπόλυτο δίκιο ὡς πρὸς τὴν ἀνάγκη ἀποβολῆς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Θὰ ἤθελα νά προσθέσω ἐδῶ, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι δέν δέχονται τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς, κατὰ πού διαφοροποιεῖ ριζικά τὴν Παλαιὰ ἀπὸ τὴν Καινὴ Διαθήκη. Ὡστόσο δέν ἔχει δίκιο, νά ἀποδίδει τὴν

πτώσει της αρχαίας θρησκείας στους διωγμούς από την Ρωμαϊκή κρατική εξουσία. Η Όλυμπια θρησκεία είχε πάψει να συγκινεί τον Έλληνισμό από παλιά. Ο Ξενοφάνης ο Κολοφώνιος (573-480 π.Χ.) εισηγήθηκε τον Μονοθεϊσμό. Ο Σωκράτης στην δίκη του μίλησε για έναν Θεό. Και οι Άθηναίοι, όταν έπισκέφθηκαν την πόλη τους ο Άπ. Παῦλος, είχαν ανεγείρει βωμό υπέρ του «*ἀγνώστου Θεού*». «Αλλωστε οι Όλυμπιοι Θεοί δεν ήταν τίποτε άλλο από πανάρχαιους ήρωες, που με την πάροδο του χρόνου θεοποιήθηκαν. Δεν μπορεί να θεωρείται λοιπόν η αρχαία θρησκεία ως αληθινή, πόσω μάλλον όταν δεν προσέφερε τίποτε άλλο πέρα από μία στεία τυπολατρεία. Στην Συρία, την Αίγυπτο και την Μικρά Ασία ο Χριστιανισμός είχε επικρατήσει από νωρίς, ήδη από τον 3ο μ.Χ. αϊ., ενώ η εθνική θρησκεία υπερείχε κυρίως στην Ν. Ελλάδα.

Ενδεικτικό της προόδου του Χριστιανισμού είναι το έξις περιστατικό επί αυτοκράτορος Ίουλιανού σε περίοδο άνεξης θρησκείας. Το 362 ο Ίουλιανός πήρε μέρος στη γιορτή του Άπόλλωνος στην Δάφνη, προάστειο της Αντιόχειας. Στην ιεροτελεσσία δεν παρέστησαν άλλοι εκτός από τον ίδιο τον αυτοκράτορα και τον ιερέα, ή δε θυσία έγινε με μία χήνα, που είχε φέρει ο ιερέας από το σπίτι του. Ο Ίουλιανός μάλιστα αναφέρει στον «*Μισοπάγωννα*», ότι τα πλήθη που συγκεντρώνονταν στους «έθνικους» ναούς ήταν περισσότερο περιεργοί να δουν τον ίδιο παρά πιστοί. Είναι λοιπόν βέβαια, ότι η νομοθεσία του Κωνσταντίνου και του Ιουστινιανού θά είχε αποδειχθεί άχρηστη, αν έδειχναν περισσότερη υπομονή. Η προσέλευση στον Χριστιανισμό ήταν κυρίως έθελοντική, και αυτό γιατί η «έθνική» θρησκεία και τα φιλοσοφικά δόγματα, που έλάχιστοι τα καταλάβαιναν, δεν μπορούσαν να ικανοποιήσουν τις άναζητήσεις των ανθρώπων εκείνης της εποχής και μοιραία κατέρρευσαν.

2) Ίσχυρίζεται ο αρθρογράφος, ότι το «*θρησκευτικό κατεστημένο*» (βλ. Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως) συνωμότησε, ώστε να υποδουλωθεί η Αυτοκρατορία στους Τούρκους και άναφέρει κάποια άναληθη γεγονότα:

α) «Ότι «*το θρησκευτικό κατεστημένο προωθεί αυτοκράτορα τον Μιχαήλ Παλαιολόγο το 1390, για να πιεστούν ή Αυτοκρατορία της Νίκαιας ή της Τραπεζούντας και το Δεσποτάτο της Ηπείρου*». Όμως το 1391 αυτοκράτωρ στέ-

φθηκε ο Μανουήλ Παλαιολόγος και βέβαια τότε δεν υπήρχε ούτε ή Αυτοκρατορία της Νίκαιας ούτε το Δεσποτάτο της Ηπείρου και το κράτος είχε χάσει όλες του τις έπαρχίες. «Όσο για τον Μανουήλ Παλαιολόγο, αυτός κατέβαλε ήρωικές και άπεγνωσμένες προσπάθειες να σώσει την Αυτοκρατορία τόσο ως διοικητής της Θεσσαλονίκης (1382-1387) όσο και ως αυτοκράτωρ (1391-1425). Ο Μιχαήλ Παλαιολόγος έγινε αυτοκράτωρ το 1261 και δεν τον τοποθέτησε «*το θρησκευτικό κατεστημένο*», άφου –ως γνωστόν– ήταν λατινόφων και τον αντίπαθούσαν τόσο ο λαός όσο και ο πατριάρχης.

β) Στην συνέχεια κατηγορεί τους αυτοκράτορες Ίωάννη Γ' και Ε' ως «*συνενόχους*» του θρησκευτικού κατεστημένου, έπειδη σε μία άπέλπιδα προσπάθεια να έξενυμνίσουν τους Τούρκους και να παρατείνουν την ζωή του κράτους έδωσαν τις κόρες τους στους σουλτάνους.

γ) Θά ήθελα να ήξερα, άπό πού ο συνεργάτης σας άντλεί την πληροφορία ότι «*ο άρματολός Ράλλης και άλλοι 300 όπλαρχηγοί παρουνισάστηκαν και είπαν στον αυτοκράτορα, ότι έχουν την δύναμη ώστε οι άντρες τους να άπωθήσουν τους Τούρκους στα δάθη της Ασίας και ή Εκκλησία τους άφόρισε κ.λπ.*» (1345).

Ξεχνά ο κ. Άτταβύριος, ότι τότε ή Αυτοκρατορία κατετρύχετο άπό τον φοβερό έμφύλιο πόλεμο μεταξυ του Ίωάννη Καντακουζηνού και του Άλέξιου Α' Αόκαυκου, που έπέπρωτο να άφαιρέσει και την τελευταία ίκμάδα του κράτους και πώς είχε άπολέσει όλόκληρη την Μικρά Ασία (πλην της Φιλαδέλφειας, που υπέκυψε το 1390). Πώς θά πετύχαιναν οι άρματολοι εκεί που άπέτυχαν οι αυτοκράτορες Ρωμανός ο Διογένης και Μανουήλ Κομνηνός υπό άσύγκριτα εύνοιώτερες συνθήκες;

3) Δεν παραλείπει ο κ. Άτταβύριος να μνημονεύσει το παραμύθι των 500.000 μοναχών σε όλη την Αυτοκρατορία. Όμως το 1453 ή Αυτοκρατορία ήταν όλη κι όλη ή Κωνσταντινούπολη, που δεν υπερέβαινε τους 50.000 κατοίκους. Πού τους δρήςκατε, κ. Άτταβύριε, τόσους μοναχούς;

4) Η έπανάσταση των Ζηλωτών της Θεσσαλονίκης δεν ήταν μία έξέγερση των Έλλήνων διανοουμένων κατά του «*εκκλησιαστικού κατεστημένου*» –και πώς ήταν άλλωστε δυνατόν, άφου είχαν ως έμδλημά τους σταυρό – άλλά των

ἐξαθλιωμένων μαζῶν τῆς πόλης ἐναντίον τῶν φεουδαρχῶν. Καί βέβαια ἡ στάση δὲν κατεπνίγη στο αἷμα ἀπὸ τὸν σύμμαχο τοῦ Καντακουζηνοῦ ἐμίρη τοῦ Ἀϊδινίου Οὐμούρ (καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν Σουλεϊμάν, ὅπως ἀναληθῶς ἀναφέρεται), ἀλλὰ οἱ ἐπαναστάτες παραδόθηκαν στὸν Καντακουζηνὸ τὸ Φθινόπωρο τοῦ 1350.

5) Ἐντύπωση προκαλεῖ ὁ διαχωρισμὸς ποὺ ἐπιχειρεῖ ὁ κ. Ἀτταδύριος μεταξὺ ἐνωτικῶν-πατριωτῶν καὶ ἀνθενωτικῶν-προδοτῶν. Πρέπει νὰ ξέρῃ ὁ κ. Ἀτταδύριος, ὅτι τὰ γεγονότα κρίνονται σύμφωνα μὲ τὴν ἐποχή, στὴν ὁποία ἔλαβαν χώρα. Καὶ ἐκείνη τὴν ἐποχὴ οἱ Δυτικοὶ οὔτε ἤθελαν οὔτε μποροῦσαν νὰ μᾶς βοηθήσουν. Ἡ Ἰσπανία δὲν εἶχε ἀκόμη ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τοὺς Ἀραβούς, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἀγγλία ἦταν ἀπορροφημένες στὸν μεταξὺ τους Ἑκατονταετῆ Πόλεμο, ἡ Γερμανία ἦταν κατακερματισμένη, ἡ Ἰταλία ταλαιπωροῦνταν ἐπὶ αἰῶνες ἀπὸ τοὺς πολέμους τῶν κρατιδίων ποὺ τὴν ἀποτελοῦσαν, ἡ Αὐστρία δὲν διέθετε τὴν κατοπινὴ τῆς δύναμη, ἡ Ρωσία ἦταν ἀκόμη στὸ περιθώριο τῶν ἐξελίξεων, ἐνῶ οἱ προσπάθειες τῶν Οὐγγρων καὶ τῶν Βλάχων συντρίφθηκαν εὐκολὰ ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ὁ λαὸς ἦταν στὴν συντριπτικὴ του πλειοψηφία ἐμπλεως μίσους γιὰ τοὺς Δυτικούς τόσο γιὰ θρησκευτικούς ὅσο καὶ ἱστορικούς λόγους καὶ βέβαια οὔτε ν' ἀκούσῃ δὲν ἤθελε γιὰ ὑποταγὴν στὸν Πάπα, γι' αὐτὸ ἄλλωστε ἀπέτυχαν ἐπανεπιλημμένες προσπάθειες διαδοχικῶν αὐτοκρατόρων γιὰ τὴν Ἑνωσὴ (Μιχαήλ Η', Ἰωάννης Η', Κωνσταντῖνος ΙΑ' κ.ἄ.).

Μήπως, κ. Ἀτταδύριε, ὁ λαὸς αὐτὸς διαπνεόταν ἀπὸ ἀνθελληνικά αἰσθήματα; Ὁ Πλῆθων, ποὺ ὑπερασπίστηκε τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν στὴν Σύνοδο τῆς Φερράρας-Φλωρεντίας, ἦταν ἀνθέλληγ; Ὅλοι ὅσοι ἀρνοῦνταν νὰ ἀπεμπολήσουν βασικὰ στοιχεῖα τῆς ἐθνικῆς τους συνείδησης γιὰ χάρι τοῦ Πάπα ἦταν ἀνθέλληνες;

Γιατί δὲν διδάσκεστε ἀπὸ τὸ παράδειγμα τῆς Ν. Ἰταλίας, ποῦ ἡ ὑποταγὴ στὸν Πάπα ἔφερε τὸν σταδιακὸ ἀφελληνισμό τοῦ ἄλλοτε πυκνοῦ ἐλληνικοῦ πληθυσμοῦ; Καὶ ἀφοῦ οἱ Καθολικοὶ τῆς Δύσης θὰ μᾶς ἔσωζαν ἀπὸ τοὺς Τούρκους, γιατί οἱ Καθολικοὶ τῶν Κυκλάδων πήραν τὸ μέρος τῶν Τούρκων στὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821; Δυστυχῶς ὁ Ἑλληνισμὸς τότε εἶχε νὰ ἀλλελέξῃ μεταξὺ τῆς κυριαρχίας τῶν Φράγκων καὶ αὐτῆς τῶν Τούρκων. Τὸ ὅτι κάποιοι προτίμησαν τοὺς Τούρκους δὲν σημαίνει ὅτι ἦταν ἀνθέλληνες. Συχνὰ ἡ φραγκικὴ κυριαρχία ἦταν πιὸ σκληρὴ. Ἀπόδειξη αὐτοῦ εἶναι ἡ ὑποστήριξη ποὺ παρέσχον στοὺς Τούρκους πολλοὶ Ἕλληνες τῆς Κρήτης (1645-1669), τῆς Κύπρου (1571) καὶ τῆς Πελοποννήσου (1715).

6) Ἡ ὑποτιθέμενη παράδοση τῆς Κωνσταντινούπολης δὲν συνέβη ποτέ. Οἱ ὑπερασπιστὲς τῆς ἔπεσαν μαχόμενοι. Τώρα, ἐὰν κάποιοι ἔσπευσαν νὰ παραδοθοῦν, ὅταν οἱ Τούρκοι ἄρχισαν νὰ εἰσέρχονται μαζικὰ στὴν Πόλη, γιὰ νὰ σώσουν τὴν περιουσίαν τους καὶ τὴν ζωὴ τους, αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι ἡ Κωνσταντινούπολη συνθηκολόγησε. Ὅσο γιὰ τὸ ἀνιστόρητο, ὅτι οἱ Τούρκοι ἔσφαξαν μόνο αὐτοὺς ποὺ τὰ σπίτια τους ἦταν σημαδεμένα, ἀντιτάσσω τὸ ἔξις χωρὶ ἀπὸ τὴν ἱστορία τοῦ Κριτοδούλου: «*πᾶσαν ταύτην ἐκκένωσε (ὁ τουρκικὸς στρατός) καὶ ἡρώμωσε καὶ πυρὸς δίκην ἠφάνισε καὶ ἡμαύρωσε, ὥσθ' ὅλως ἀπισθῆναι, εἰ καὶ ἦν ἐν αὐτῇ ποτε ἡ ἀνθρώπων οἴκησις ἡ πλοῦτος ἡ περιουσία πόλεως ἡ ἄλλη τις κατ' οἶκον κατασκευὴ τε καὶ ὑπερῆφάνεια*». Ἡ μόνη συνεισφορά ποὺ δὲν ἐθίγη ἦταν ἡ ἐβραϊκὴ, ποὺ κατὰ σύμπτωση (:) ἦταν κοντὰ στὴν Κερκόπορτα.

Μετὰ τιμῆς
᾽Αρτέμιος Καλούτσας
Γαλλίας 127, Βόλος

Ἐπιγραφή «Τῷ ἀγνώστῳ Θεῷ» στὴν Ἀθήνα

Ἀξιότιμε κ. Λάμπρου,

Ὡς γνωστὸν, κυριαρχεῖ ἡ ἄποψη στὰ σχολικὰ διβλία, στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ καὶ στὸ εὐρὸν κοινόν, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ εἰδικὰ οἱ Ἀθηναῖοι εἶχαν ὑποψιασθῇ ὅτι ἡ θρησκεία τους ἦταν τάχα εἰδωλολατρική. Καὶ γιὰ νὰ μὴν ἀφήσουν χωρὶς προσφορὰς καὶ θυσιῆς τὸν πραγματικὸ Θεό, δηλ. τὸν Ἰεχωβά,

εἶχαν ἀναγείρει ἕναν βωμὸ στὸν Ἄρειο Πάγον, ποὺ ἐπιγράφονταν «*τῷ ἀγνώστῳ Θεῷ*» καὶ πὼς ἔμμεσα ἐννοοῦσαν τὸν Ἑβραῖο Θεό. Σύμφωνα μὲ τὶς «*Πράξεις τῶν Ἀποστόλων*» τὸ 51 μ.Χ. ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐπισκέφθηκε τὴν Ἀθήνα, γιὰ νὰ διαδώσῃ τὸν Χριστιανισμό. Ὅπως περιφερόταν, εἶδε στὸν Ἄρειο Πάγον τὸν βωμὸ πρὸς τὸν ἄγνωστο Θεό καὶ θεώρησε ὅτι οἱ

Ἀθηναῖοι τάχα ἀμφοισθ τοῦσαν τὴν «εἰδωλο-
λατρία» τους καὶ ἀποδέχονταν τὴν πραγματικὴ
(;) καὶ ἀληθινὴ (:) θρησκευτικὴ πίστη, ποὺ δι-
δασκε αὐτοὺς καὶ πὼς ἔμμεσα οἱ κάτοικοι τῶν
Ἀθηνῶν ἀποδέχονταν τὸν Ἑβραῖο Θεό.

Ὅπως ἀποδεικνύει ἡ ἱστορικὴ ἔρευνα, ἡ πα-
ραπάνω ἐπιβληθεῖσα γνώμη καὶ ἀποψη ἀπέχει
πολὺ ἀπὸ τὴν πραγματικὴ. Καὶ ὅπως θ' ἀπο-
δείχθῃ πρὸς κάτω, γιὰ ἄλλους λόγους εἶχαν ἀνε-
γείρει οἱ Ἀθηναῖοι αὐτὸν τὸν ὁμὸ πρὸς τὸν
ἄγνωστο Θεό. Στὶς «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων»
καὶ συγκεκριμένα στὸ ιζ' 22-23 διαβάζουμε:
«Σταθεῖς δὲ ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου Πά-
γου ἔφη· ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δει-
σιδαιμονιστέροντες ὑμᾶς θεωρῶ. Διερχόμενος
γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεδᾶσματα ὑμῶν εὗρον
καὶ ὁμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο, ἀγνώστῳ Θεῷ.
Ὅν οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτον ἐγὼ κα-
ταγγέλλω ὑμῖν». [= Ἀφοῦ λοιπὸν στάθηκε ὁ
Παῦλος στὴ μέση τοῦ Ἀρείου Πάγου, εἶπε·
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐσὰς θεωρῶ σὲ ὅλα πολὺ πρὸς
εὐσεβεῖς. Γιατί, καθὼς περπατοῦσα στὴν πόλη
σας καὶ παρατηροῦσα αὐτὰ ποὺ λατρεύετε,
βρῆκα καὶ ἓναν ὁμὸ, στὸν ὁποῖο εἶχε χαραχθῇ
ἡ ἐπιγραφή "στὸν ἄγνωστο Θεό". Τὸν Θεὸ λοι-
πὸν, ποὺ λατρεύετε, χωρὶς νὰ τὸν γνωρίζετε.
αὐτὸν ἐγὼ κηρύσσω σὲ ἐσὰς].

Ἀπὸ αὐτὴν λοιπὸν τὴν φράση τοῦ Παύλου
ἔχουν καταπιαστῇ οἱ θεολόγοι καὶ προσπαθοῦν
νὰ μάς πείσουν τ' ἀπίθανα, ὅτι δηλ. οἱ ἀρχαῖοι
Ἀθηναῖοι κατὰ βάθος καὶ ἐνδόμυχά πίστευαν
τὸν ἰουδαϊοχριστιανισμό.

Τὰ πραγματικὰ ὅμως αἷτια ἀνέγερσης τοῦ
ὁμοῦ βρίσκονται ἄλλου. Στὸ ἔργο τοῦ Διογέ-

νη Λαέρτιου «Βίοι Φιλοσόφων» στὸ Α' βιβλίο
καὶ συγκεκριμένα στὸ κεφάλαιο γιὰ τὸν Ἐπι-
μενίδη καὶ στὴν παράγραφο 110 διαβάζουμε:
«Ἀθηναῖοις λοιμῶν κατεχομένοις πέμπουσι
ναῦν εἰς Κρήτην, καλοῦντες τὸν Ἐπιμενίδην.
Καὶ ὅς ἐλθὼν Ὀλυμπιάδι τεσσαρακοστῇ ἔκτη
ἐκάθηρεν αὐτῶν τὴν πόλιν καὶ ἔπαισεν τὸν
λοιμὸν τοῦτον τὸν τρόπον. Λαβὼν πρόβατα
ἤγαγε πρὸς τὸν Ἀρείον Πάγον· καίειθεν εἴα-
σεν ἰέναι οἱ δούλοιντο, προστάξας τοῖς ἀκο-
λούθοις ἔνθα ἂν κατακλίνοι αὐτῶν ἕκαστον,
θῆναι τῷ προσήκοντι θεῷ· καὶ οὕτω λῆξαι τὸ
κακόν. Ὅθεν ἔτι καὶ νῦν ἔστιν εὐρεῖν κατὰ τοὺς
δήμους τῶν Ἀθηναίων ὁμοῦς ἀνωνύμους,
ὑπόμνημα τῆς τότε γενομένης ἐξιλάσεως». [
Ὅταν οἱ Ἀθηναῖοι προσεβλήθησαν ἀπὸ πα-
νούκλα, ἔστειλαν ἓνα πλοῖο στὴν Κρήτη, νὰ
προσκαλέσων τὸν Ἐπιμενίδη. Πραγματικὰ
αὐτὸς ἦλθε στὴν Ἀθήνα κατὰ τὴν 46ην Ὀλυ-
μπιάδα (= 594 π.Χ.), καθάρισε τὴν πόλιν καὶ
σταμάτησε τὴν πανούκλα μὲ τὸν ἐξῆς τρόπο:
Πῆρε κάμποσα πρόβατα καὶ τὰ πῆγε στὸν
Ἀρειο Πάγο. Ἐκεῖ τ' ἄφηρε ἐλεύθερα, νὰ πάνε
ὅπου θέλουν, προστάζοντας νὰ παρακολουθί-
σουν ποῦ θὰ κοιμηθῇ τὸ καθένα, καὶ ἐκεῖ νὰ
κάμουν θυσία στὸν τοπικὸ Θεό. Καὶ ἔτσι ἔλη-
ξε τὸ κακόν. Γι' αὐτὸ καὶ σήμερον βρίσκει κανεὶς
ἀνὰ τοὺς δήμους τῶν Ἀθηναίων ἀνώνυμους
ὁμοῦς, κατάλοιπο τοῦ τότε γενομένου ἐξιλα-
σμοῦ].

Τὰ συμπεράσματα δικά σας.

Μὲ τιμὴ

Γ.Α.Σ.

Πειραιᾶς

Ὁρφικὴ κοσμολογία καὶ σύγχρονη μουσικὴ

Ἀγαπητὴ κ. Λάμπρου,

Δυστυχῶς γνωρίζω τὸ περιοδικό σας μονάχα
ἓναν χρόνον καὶ μόλις πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ κα-
τάφερα νὰ γραφτῶ ὡς συνδρομητρία.

Εἶμαι εἴκοσι ἐνὸς ἐτῶν καὶ βρίσκομαι στὴ Νέα
Ἰόρκη, ὅπου σπουδάζω μουσικὴ σύνθεσι στὸ
Juilliard. Οἱ συνθέσεις μου βασίζονται ἐξ ὁλο-
κλήρου στὴ μυθολογία καὶ τὴν ἱστορία μας. Τὰ
θέματα τοῦ «Δαυλοῦ» ἀποτελοῦν μὰ ἀστείρευ-
τὴ πηγὴ ἔμπνευσης γιὰ ἐμένα, καὶ τὸ περιεχό-

μενό τους μὲ βοηθαίνει ἀνυπολόγιστα στὴν ὁλο-
κλήρωσή τους, δίνοντάς μου τὸ ἔναυσμα νὰ προ-
χωρήσω ἀκόμη παραπέρα.

Αὐτὸν τὸν καιρὸ μελετῶ τὰ Ὁρφικά, προ-
σπαθώντας νὰ ἀνακαλύψω τὴν ἀποψη τῶν προ-
γόνων μας περὶ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου.
Ἔχω ἀρχίσει ἤδη νὰ περισυλλέγω πληροφορίες,
καὶ ἔτσι ἔμαθα γιὰ τὸ Ὁρφικὸ αὐγόν, τὸν Φάνη,
τὶς ἐπτά πύλες ἢ «παράθυρα» (ὅπως τὰ λένε ἐδῶ)
τοῦ Διαστήματος ὅμως τὸ ὑλικό μου εἶναι πολὺ

περιορισμένο.

Θά ήθελα νά παρακαλέσω έναν από τους έξοχους συνεργάτες σας νά ασχοληθῇ σέ κάποιο από τά ἐπόμενα τεύχη σας καί μὲ αὐτὸ τὸ θέμα, καθὼς πιστεύω, πὼς θά ἐνδιέφερε καὶ πολλοὺς ἄλλους ἀναγνώστες τοῦ «Δαυλοῦ».

Τέλος θά ήθελα νά σᾶς ἐκφράσω τὴν εὐγνω-

μοσύνη μου γιὰ τὴν πολύχρονη καὶ πολύτιμη γιὰ μᾶς ἀφιέρωσή σας στὴν πανέμορφη καὶ αἰώνια Ἑλλάδα.

Με φιλικούς χαιρετισμούς

Εὐγενία Μανωλίδου

66 East 83rd St.

New York, N.Y. 10028

USA

Σημείωση «Δαυλοῦ»:

Στὸ προηγούμενο τεύχος Ἰανουαρίου δημοσιεύθηκε ἡ ἔρευνα τοῦ κ. Μ. Δημόπουλου μὲ θέμα «Τὸ Κοσμογονικὸν Ὄν τῶν Ὀρφικῶν».

Ἄν ἀφεθῇ νά χυθῇ ὡς ποταμὸς ἡ γλῶσσα...

Κύριε διευθυντά,

Πολλές φορές στὸ παρελθὸν ὁ «ἰδεολογικός» καὶ «ἐπιστημονικός» «καλογερισμός» ὠδήγησαν σὲ νομοθετικούς διασμούς τῆς γλώσσας. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ζῶσα γλῶσσα δὲν ἐπιδέχεται τέτοιες «λύσεις» καὶ ἐπειδὴ οἱ μονόπλευροι γλωσσάμυντορες (π.χ. δημοτικιστὲς/καθαρευουσιάνοι) ἔχουν ἡλιασμένο τὸ αἶσθημα τῆς φαιδρότητος τῶν ἐπιλογῶν τους, ἰδοὺ δύο παραδειγματικές μετατροπές, οἱ ὁποῖες ἀποδεικνύουν τὸ γελοῖον τῆς μονομεροῦς ἐμμονῆς καὶ πείσματος ἀμφοτέρων (δημοτικιστῶν καὶ καθαρευουσιάνων) σὲ γλωσσικά θέματα: α) «Τσαῖ τοῦ βουνοῦ» → «τέιον τοῦ ὄρους»· β) «ὄρειδασία» → «βουνοπερπατησιὰ».

Θά πρέπει ἐπιτέλους νά γίνῃ κατανοητό, ὅτι ἡ γλῶσσα ἔχει τὴν δική της ἀβίαστη δυναμικὴ στὴν ἐξέλιξή της καὶ στίς μεταπλάσεις της σὺν τῷ χρόνῳ. Εἶναι ἐπίσης ἐνιαία διαχρονικῶς καὶ ἐσωτερικῶς ἀλληλοτροφοδοτούμενη μεταξὺ τῶν πολλῶν καὶ διαφερόντων ἀνά τοὺς αἰῶνας μορφῶν της.

Οἱ τεχνητοὶ χωρισμοὶ της καὶ ρυθμίσεις της εἶναι ἐκ τοῦ πονηροῦ καὶ προέρχονται ἀπὸ δόλιους, συνεπικουρούμενους ἀπὸ ἀνόητους καὶ

ἄκριτους, οἱ ὁποῖοι ἐπιδιώκουν μέσῳ οἰουδὴ-ποτε διχαστικοῦ τρόπου (καὶ ὄχι μόνο σὲ θέματα γλωσσικά, π.χ. ἐμφύλιος) νά ἔχουν ὑποκρουπτόμενα ὀφέλη ὑπὲρ τῶν ἰδίων δεδαίως, ἀλλὰ εἰς ὄφρος τῆς χώρας καὶ τοῦ ἔθνους.

Διότι, ἂν ἀφεθῇ νά χυθῇ ἐλεύθερη ὡς ποταμὸς ἡ γλῶσσα, τότε θά χυθῇ ἐλεύθερη ὡς ποταμὸς ἡ νόηση καὶ τότε δὲν θά ὑπάρχῃ πλέον δυνατότητα γιὰ τοὺς ἀ-νόητους καὶ ἄθλιους (καμμία σχέση μὲ τοὺς ὁμώνυμους τοῦ Β. Οὐγκά), νά ἀσκοῦν φαῖά ἡ μαῦρη προπαγάνδα εἰς ὄφρος τῶν πολιτῶν.

Ὡς πρὸς τὴν ἴδια γλῶσσα, αὐτὴ θά ὠφεληθῇ πολλαπλασίως ἀπὸ τὴν δυναμικὴ σύμμιξη καὶ σύνθεση στοιχείων, πού προέρχονται ἀπὸ τίς πολλές, ποικίλες ἐκφάνσεις της, σύγχρονες καὶ ἀσύγχρονες, καὶ μέσα ἀπὸ τὴν σύνθεση αὐτὴ θά προκύψῃ ὁ βέλτιστος λόγος. Ἀλλωστε ἡ σύνθεση ὑπῆρξε κορυφαία ἐλληνικὴ δημιουργία εὐτυχῶν ἐποχῶν, πού σήμερα ὅμως ἔχει χαθῇ-ἰδιαίτερα στὴν Ἑλλάδα τοῦ «ἄσπρο-μαῦρο» καὶ τοῦ «ἡ ὅλα ἡ τίποτα».

Με τιμὴ
Θραλημμακεὺς
Ἀθήνα

Ὁ «ἐκλατινισμός» τῶν πινακίδων αὐτοκινήτων

Κύριε διευθυντά,

Μὲ θλίψη κατ' ἀρχάς, ἡ ὁποία ὅμως ἐν συνεχείᾳ μετασχηματίζεται σὲ σταθερῶς παραμένοια λελογισμένη ὀργή, βλέπω νά κυκλοφοροῦν αὐτοκίνητα τῶν δορεῖως συνορευόντων μὲ τὴν Ἑλλάδα χωρῶν, τὰ ὁποῖα φέρουν στίς πινακίδες κυκλοφορίας τους γράμματα, ὅπως Π,

Φ, Λ, γράμματα δηλαδὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου, πού, ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχουν στὸ ἀντίστοιχο λατινικό, ἔχουν ἐξαφανισθῇ ἀπὸ τίς πινακίδες κυκλοφορίας τῶν Ἑλληνικῶν αὐτοκινήτων. Πολὺ περισσότερο ὀργίζομαι (καὶ εἶναι ὑγιέστερη ἀντίδραση ἢ ὀργὴ ἔναντι τοῦ «καημενουλισμοῦ», πού κυρίως διὰ τῆς θρησκείας καλ-

λιεργεί ο ἐξ-ουσιασμός), ἐπειδὴ ἡ ἐξαφάνιση αὐτῶν τῶν γραμμάτων ἐγινε μὲ ἀπάτη, ἀφοῦ βασίσθηκε στὸ κίβδηλο ἐπιχείρημα, ὅτι ὀφείλου- με νὰ ὁμοιομορφήσουμε τὶς πινακίδες κυκλοφορίας μας ὡς πρὸς τὸν τύπο μὲ ἐκεῖνες τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς τότε ΕΟΚ. Ἡ ἀπάτη συνίσταται στὸ ὅτι οὐδέποτε στὸ παρελθόν, ἀλλ' οὔτε σήμερα, ὑπῆρξε, οὔτε ὑπάρχει, τέτοια ὁμοιομορφία. Ἐπομένως τὸ μόνο προκλήθην (ἀκουσίως ἢ μήπως ἐκουσίως σκοπούμενο) ἀντικειμενικὸ ἀποτελεσματικὸν ἦταν ἡ ἔξωση ἀπὸ τὶς πινακίδες τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, ποὺ δὲν ὑπάρχουν στὰ λατινικά, Γ, Δ, Θ, Λ, Ξ, Π, Σ, Φ, Ψ, Ω.

Διερωτῶμαι ἐπομένως, ἂν θὰ ἦταν παράδο- ξο μετὰ μερικὲς δεκαετίες –διότι τέτοια σχέδια λειτουργοῦν καὶ ἀποδίδουν εἰς ὕαθος χρόνου–, οἱ δόρειοι γείτονές μας νὰ ἐπιχειρηματολογοῦν, ὅτι αὐτοὶ εἶναι οἱ γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν Ἑλλη- νων, ἐπικαλούμενοι ὡς ἓνα ἐπιπλέον ἐπιχείρημα καὶ τὰ γράμματα τῶν πινακίδων κυκλοφορίας.

Ἄς τὸ ἔχουν αὐτὸ ὑπ' ὄψιν τοὺς οἱ «Εὐρωλι- γούρηδες» (ὅπως τοὺς ἀποκαλεῖ νεορθόδοξος «Ἀνατολικολιγούρης»), διότι αὐτοὶ εἶναι ποὺ ἐξαφάνισαν τὰ ἀνωτέρω γράμματα καὶ εἶναι οἱ ἴδιοι ποὺ εἰσάγουν τὰ *ἀθγό, τρένο, συγνώμη, ἐνάντια, πλέρια*· εἰσάγαγαν τὸ μονοτονικὸ καὶ στόχο ἔχουν νὰ εἰσαγάγουν τὸ λατινικὸ ἀλφά- βητο (ἐν ὀνόματι δήθεν τῆς διεθνοποίησης –ἐνῶ εἶναι ἤδη διεθνοποιημένη ὡς μητέρα γλῶσσα – τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης). Φαίνεται, ὅτι σὲ κά- ποιους στοιχίσε πολὺ ὅτι ἐξελληνίσαμε πολιτι- στικά (οὐσιαστικά) τοὺς Λατίνους – καὶ ἐπὶ Ρώ- μης καὶ κατὰ τὴν Ἀναγέννηση – καὶ ὡς ἐκ τού- του ἔχουν ὡς ἐκδικητικὸ στόχο, λόγῳ μίσους μει- ονεκτούντων καὶ εὐεργετηθέντων κατὰ τῶν πλε- ονεκτούντων καὶ εὐεργετῶν, νὰ ἐκλατινίσουν (ἐξ-ουσιαστικά) τοὺς Ἕλληνες.

Μὲ ἐκτίμηση
Τροχαϊκὸς
Ἀθήνα

Καθηγήτρια ἀντιτίθεται στὴ διδασκαλία τοῦ Πλάτωνος

Ἀγαπητὲ «Δαυλέ»,

Πῆρα τὸ θάρρος νὰ σοῦ γράψω σὰν μιὰ Ἑλληνίδα αὐριανὴ ἐκπαιδευτικὸς μὲ συναί- σθησι εὐθύνης γιὰ τὴν μετάδοση ὥραίων, ὑπέ- ροχων ἰδανικῶν. Ἀγάπησα τὴν Ἀρχαία Ἑλλά- δα μὲ ὅλη μου τὴν ψυχὴ καὶ τὴν μελετῶ μέρα μὲ τὴν ἡμέρα. Θὰ σταθῶ σ' ἓνα θέμα, ποὺ μ' ἔκανε νὰ τρεπῶ γιὰ τὴν κατάντια δρισιμένων, ποὺ θέ- λουν νὰ λέγονται «καθηγητὲς πανεπιστημίου», ἀλλὰ ντροπιάζουν τὴν ἔδρα, στὴν ὁποία διδά- σκουν. Ἀπὸ τίτλο τιμῆς τὸν τίτλο τοῦ πανεπι- στημιακοῦ τὸν μετατρέπουν σὲ τίτλο ντροπῆς.

Ἀναφέρομαι στὴν καθηγήτρια τοῦ Παντείου, τὴν κ. Φραγκουδάκη, ἡ ὁποία ἐξέφρασε σὰν ἐκπρόσωπος –ὑποτίθεται– τῶν πανεπιστη- μακῶν καθηγητῶν τὴν ἀποψη, ὅτι δὲν πρέπει νὰ διδάσκωνται στὴν Γ' Γυμνασίῳ οἱ μαθητὲς τὴν «Ἀπολογία τοῦ Σωκράτους» («Νέα» – Πο- λιτιστικὸ Πανόραμα, σελίδα 5, 3/8/96). Καὶ δι- δάσκει στὸ Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνιο- λογία. Ἀλήθεια, τί ἐρωνεία!

Δὲν μᾶς ἔπεισε ἡ κυρία αὐτὴ μὲ τὰ σαθρὰ καὶ ψευδῆ ἐπιχειρήματά της. Θὰ ἤθελα νὰ πάρω ἀπάντησι στὰ παρακάτω ἐρωτήματα:

α) Διδάσκει ὁ Σωκράτης τὸν σεβασμὸ τῶν νό- μων τῆς Ἀθῆνας μὲ τὴν παρουσίαν τοῦ στοῦ δι- καστήριου, ναὶ ἢ ὄχι;

β) Διδάσκει τὴν φιλοπατρίαν στοὺς νέους, ναι ἢ ὄχι;

γ) Τί ἐπιδιώκει ἡ κυρία αὐτή; Νὰ διδάξῃ τὴν ἀναρχία στοὺς νέους καὶ τὸ κάψιμο τῆς σημαί- ας σὰν «ἐπίλυσι στὰ ψυχολογικά τοὺς προβλή- ματα»; Πρέπει ἢ ὄχι ὁ δάσκαλος νὰ ἐμπνέῃ ἰδα- νικά στὰ παιδιά;

Θέτω αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα, γιατί δὲν πείθομαι ἀπὸ ὑποπτες «μεθοδολογικὲς προσεγγίσεις», ποὺ ἔχουν στόχο νὰ ξεριζώσουν τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὶς ψυχὲς τῶν Ἑλληνοπαίδων. Ἐπειδὴ ξέ- ρω, ὅτι ποτὲ δὲν θὰ πάρῃ κανεὶς μας ἀπάντησι, οὔτε κι ἐγώ, φωνάζω μὲ τὴν δύναμι τῆς ψυχῆς μου: Ντροπῇ, αἶσχος, κυρία Φραγκουδάκη. Ὑποτιμᾶτε τὴν νοημοσύνη μας. Φτάνει πιά!

Τελειώνοντας θὰ ἤθελα νὰ συγχαρῶ τὸν «Δαυλὸ» καὶ τοὺς συνεργάτες του, γιατί μὲ τὸ ἐργὸ τοὺς ξυπνοῦν συνειδήσεις.

Μὲ ἐκτίμηση
Μαρία Κασίμη
Κολοκοτρώνη 4
172 35 Δάφνη

Οικονομιστική παγκοσμιοποίηση

Η πορεία προς την επιβολήν ενός παγκοσμίου κέντρου εξουσίας υπήρξε αργή και σταθερή. Με τὸ τέλος τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου ιδρύθηκαν διάφοροι ὀργανισμοὶ ἀρωγοὶ πρὸς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ στόχου. Ἀλλωστε καὶ ὁ ΟΗΕ πέρα ἀπὸ τὶς δηλώσεις γιὰ τὴν εἰρήνη καὶ τὴν ἰσότητι ἐκπροσώπησιν τῶν λαῶν αὐτὸ ἐξυπηρετοῦσε. Γιὰ τὸν λόγον αὐτὸν οὔτε τὴν εἰρήνην ἐξησφάλισε οὔτε τὰ κράτη ἰσότιμα ἐξεπροσωπήθηκαν. Μόνον καὶ μόνον ἡ διατήρησις τοῦ δικαιώματος τῆς ἀρνησικυρίας (*veto*) ἀπὸ τὴν Ἀγγλία, τὴν Γαλλία, τὶς ΗΠΑ καὶ τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσην ἀποδεικνύει τὴν ἀνισὴν ἐκπροσώπησιν. Ἐξ ἄλλου ὁ διαχωρισμὸς τοῦ κόσμου σὲ δύο στρατόπεδα σὲ αὐτὸ κατέτεινε· στὴν εὐχέρεια ἐπιλογῆς τοῦ μονοκράτορος. Εἶχε ὅμως καὶ μίαν ἄλλη πρακτικὴν πλευράν. Περίωρισε τὰ κέντρα ἐξουσίας σὲ δύο, τὶς ΗΠΑ καὶ τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσην, ἐκκαθαρίζοντας τὸ τοπίο τῶν ἐξουσιαστικῶν κέντρων. Παράλληλα, ἔχοντας οἱ ἐξουσιαστὲς σὰν στόχο τὴν οἰκονομικὴν καθυπόταξιν τῶν λαῶν, ἴδρυσαν οἰκονομικοὺς ὀργανισμοὺς. Ἐνας ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ὀργανισμοὺς ἦταν ἡ GATT (Γενικὴ Συμφωνία Δασμῶν καὶ Ἐμπορίου), ποὺ ἱδρύθηκε τὸ 1947. Σκοπὸς τῆς ἦταν, μὲ ἐπὶ μέρους συμφωνίες μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς νὰ ἐπιτύχῃ τὴν συγκρότησιν ἐλευθέρων ζωνῶν ἐμπορίου. Ἦταν ἕνας πολυμερὴς ὀργανισμὸς, χωρὶς τὴν δυνατότητα νὰ ἐπιβάλλῃ γενικὲς ἀποφάσεις, ὑποχρεωτικὲς στὰ μέλη τῆς. Κύριο ἐμπόδιο ἦταν ὁ ἐθνικὸς σχεδιασμὸς τῶν οἰκονομιῶν. Μία σειρά προστατευτικῶν νόμων περιώριζε δραστικὰ τὴν μείωσιν τῶν δασμῶν ἢ τοὺς ἐμείωνε μόνον γιὰ ὠρισμένες ποσότητες ἀγαθῶν, κυρίως διομηχανικῶν.

Ὁρόσημο στὴν πορεία τῆς GATT ἐστάθηκε ἡ 10ετία τοῦ '70. Τότε κάτω ἀπὸ τὶς πιέσεις τοῦ Διεθνoῦς Νομισματικοῦ Ταμείου καὶ τῆς Παγκοσμίου Τράπεζας (ὀργανισμῶν σχεδιασμοῦ τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας μὲ ἀποφάσεις σεβαστές, ἔστω ἐκδιαστικά) ἐγκαταλείπεται τὸ προστατευτικὸ πρότυπο, καὶ ἡ κρατικὴ παρέμβασις στὴν οἰκονομία περιορίζεται δραστικά. Ἀνοίγεται ἔκτοτε ὁ δρόμος γιὰ τὴν παγκοσμιοποίησιν τῆς οἰκονομίας. Οἱ πολυεθνικὲς ἐταιρεῖες, ἅμεσα ἐξαρτώμενες ἀπὸ τὸ Δ.Ν.Τ. καὶ τὴν Παγκόσμιον Τράπεζαν, ἐπιβάλλουν τὴν ἐξουσίαν τοὺς στὸ κράτος. Ὅπως παρατηρεῖ εὐστοχα ὁ Riccardo Petrella σὲ ἄρθρο του στὸ "Manière de Voir": «Τὸ κράτος δὲν εἶναι πιά ἡ πολιτικὴ ἔκφρασις τοῦ συλλογικοῦ δημοσίου συμφέροντος. Γίνεται ἀπλῶς ἄλλος ἕνας παράγων, πὺν δρᾷ ἀνάμεσα σὲ ἄλλους, καὶ ὑποχρέωσὴ του εἶναι νὰ δημιουργῇ τὶς πλέον εὐνοϊκὲς συνθῆκες γιὰ τὴν ἀνταγωνιστικότητα τῶν ἐπιχειρήσεων. Ἐτσι τὸ γενικὸ συμφέρον περιορίζεται στὰ ὅρια τῶν συμφερόντων τῶν γιγαντιαίων ἐπιχειρήσεων, οἱ ὁποῖες ἀντιμάχονται μεταξὺ τους γιὰ τὶς διεθνεῖς ἀγορές. Εἶναι προφανές, ὅτι μιὰ τέτοια ἰδεολογία ἔρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ ὁποιαδήποτε μορφή συμμετοχικῆς δημοκρατίας». (Ἑλληνικὴ ἔκδοσις, τεῦχος 3, Μάρτιος 1993, σελ. 15). Ἐνα δημοκρατικὸ ἔλλειμμα, πὺν ἔρχεται νὰ προστεθῇ σὲ αὐτὸ τοῦ ΟΗΕ, ὅπου οἱ ἀποφάσεις του εἶτε ἐφαρμόζονται εἶτε μένουν «στὰ χαρτιά», κατὰ τὰ συμφέροντα τῶν μεγάλων.

Ἀξιοσημείωτον εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι τὰ λεγόμενα σοσιαλιστικὰ κράτη δὲν συμμετέχουν στὴν GATT, προδιαγράφοντας ἔτσι τὸ οἰκονομικὸ σύστημα πὺν θὰ ἐπικρατήσῃ. Ἡ ὑπαρξις τοῦ «ἀνατολικοῦ μπλόκ» κρίνεται ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων ὡς ὑποδοθητικὴ γιὰ τὴν σημερινὴ νέαν τάξιν.

Κατ' ἀρχάς ἐστάθηκε τροχοπέδη γιὰ ὅποιαδήποτε ἐναλλακτικὴ λύσιν στὴν διαφαινομένην ἀμερικανικὴν κυριαρχία. Ἀλλωστε ὁ φόδος τῆς «Ρωσικῆς Ἀρκούδας» ὑπῆρξε καθοριστικὸς παράγων. Γιὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὑπῆρξε καὶ μία πολυδιάσπασις τῶν εὐρωπαϊκῶν κυρίως κομμουνιστικῶν κομμάτων. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐδοθήθη στὴν ἐκκαθάρισιν τῶν μνηστήρων τῆς παγκοσμίου κυριαρχίας, ἀφοῦ ἐδοθήθη στὴν στερέωσιν τῆς ἀμερικανικῆς, δὲν εἶχε λόγους ὑπάρξεως καὶ διελύθηκε. Εἶναι χαρακτηριστικόν, ὅτι τὰ κομμουνιστικά καθεστῶτα δὲν ἀνέτράπησαν, κατέρρευσαν. Μάλιστα προδιαγράφοντας καὶ αὐτὴν τὴν ἐξέλιξιν τὰ μέλη τῆς GATT πραγματοποιοῦν τὴν τελευταία τους σύνοδο τὸ 1987, δύο χρόνια πρὶν τὴν σοσιαλιστικὴν κατάρρευσιν. Ὅμως τὰ γεγονότα ἔχουν ραγδαίαν ἐξέλιξιν καὶ τὸ κύκνειον ἄσμα τῆς GATT κρατᾷ ἕως τὸ 1993 καὶ ἡ ληξιαρχικὴ πρᾶξις θανάτου τῆς ὑπογράφεται στὸ Μαρακὲς τὸ 1994. Ἡ πορεία πρὸς τὴν παγκοσμιοποίησιν ἔχει πλέον ἐπιταχυνθῇ. Ἐνας ὄργανισμός συμφωνιῶν δὲν ἔχει πλέον θέσιν. Γιὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἰδρύεται καὶ ἀρχίζει τὶς ἐργασίες τοῦ Ὁ Παγκόσμιος Ὁργανισμός Ἐμπορίου τὴν 1ην Ἰανουαρίου 1995. Ὁ ΠΟΕ σὲ ἀντίθεσιν μὲ τὴν GATT εἶναι ἕνας ὄργανισμός μὲ θεσμικὴ δομὴ, ποὺ τοῦ ἐπιτρέπει νὰ λαμβάνη ὑποχρεωτικὰ ἀποφάσεις, χωρὶς νὰ χρειάζεται ὁμοφωνία, ἀλλὰ νὰ ἀρκῇ ἡ ἀπλὴ (οὔτε κἂν διευρυμένη) πλειοψηφία τῶν ψηφίζοντων μελῶν. Χαρακτηριστικὸ γιὰ τὴν φύσιν τοῦ ΠΟΕ εἶναι τὸ ἐπόμενο ἀπόσπασμα ἀπὸ ἀνυπόγραφο ἄρθρο τοῦ «Βήματος» τῆς 5ης Ἰανουαρίου: «*Ὁ ΠΟΕ ἐξάλλου ἀποτελεῖ τὸν ὅρο διεξαγωγῆς ὅλων τῶν διαπραγματεύσεων τῶν μερῶν, ἐνῶ ἐπιβλέπει τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ Μηχανισμοῦ Ἐλέγχου Ἐμπορικῶν Πολιτικῶν (ΜΕΕΠ) καὶ ἐπιδιώκει τὴ μεγαλύτερη συνοχὴ τῶν μελῶν γιὰ τὴ "χάραξη τῆς παγκόσμιας οἰκονομικῆς πολιτικῆς" σὲ συνεργασία μὲ τὸ Διεθνὲς Νομισματικὸ Ταμεῖο καὶ τὴν Παγκόσμια Τράπεζα*». Δὲν εἶναι δηλαδὴ τίποτε ἄλλο παρὰ ἕνας βραχίονας τῆς διεθνoῦς ἐξουσίας. Μάλιστα ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τοῦ ΠΟΕ εἶναι ἀκόμα πῶ ὁμός. Σ' ἕνα σχόλιό του ὀλίγον πρὶν τὴν ἑναρξιν τῆς πρώτης διϋπουργικῆς συνόδου τοῦ ΠΟΕ, ποὺ ἔλαβε χώραν στὴν Σιγκαπούρη ἀπὸ τὶς 9 ἕως τὶς 13 τοῦ παρελθόντος Δεκεμβρίου, στὴν «International Herald Tribune» καταλήγει: «*Τὰ ἀμέσως ἐπόμενα χρόνια θὰ πρέπει νὰ λάβουμε ἀποφάσεις, ποὺ θὰ ἐπηρεάσουν σημαντικὰ τὸν τρόπο διάπλασης τοῦ οἰκονομικοῦ περιβάλλοντος τοῦ 21ου αἰῶνα. Ἐπιδιώκουμε ἕνα περιφερειακὰ προσανατολισμένο σὲ δύο, τρεῖς ἢ τέσσερις διηπειρωτικὰς περιφερειακὰς περιοχές; Ἡ συνεχίζουμε τὴν κίνησιν, ποὺ ἄρχισε πρὶν 50 χρόνια ἀπὸ τὰ ἰδρυτικὰ μέλη τοῦ πολυμεροῦς συστήματος, προκειμένου νὰ δημιουργήσουμε μιὰ παγκόσμια ζώνη ἐλευθέρου ἐμπορίου, βασισμένη σὲ κανονισμοὺς καὶ τὴν ἀρχὴ τῆς μὴ διάκρισης; Ἡ ἀπάντησις θὰ ἔχη σημαντικὰ συνέπειες ὅχι μόνον γιὰ τὸ παγκόσμιο ἐμπορικὸ σύστημα ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ μελλοντικὴ εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια*». (Ἀναδημοσίευσιν στὴν «Καθημερινή» τῆς 8ης Δεκεμβρίου, μίαν ἡμέραν πρὶν τὴν ἑναρξιν τῆς συνόδου).

Ἡ τελευταία φράσις τοῦ ἀποσπάσματος καταδεικνύει, μὲ ποιά ἐλευθέραν δούλησιν ἐσύρθησαν στίς ἀποφάσεις τὰ κράτη-μέλη. Δὲν εἶναι μικρὸν τὸ δίλημμα, ἢ συμφωνεῖτε ἢ πόλεμος. Ἀλλωστε ἀπὸ τὰ τρομακτικὰ ἀποτελέσματα τῆς οἱψέως τῶν ἀτομικῶν βομβῶν στὴν Χιροσίμα καὶ στὸ Ναγκασάκι, τὸν ψυχρὸ πόλεμον καὶ τὴν φρενὴρ πορεία τῶν ἐξοπλισμῶν ἔχει διαμορφωθῇ τὸ κατάλληλον ψυχολογικὸ κλίμα, ὥστε οἱ λαοὶ ἐλάχιστα νὰ ἀντιδρῶν στίς ἀποφάσεις τῶν ἐξουσιαστῶν, προκειμένου ν' ἀποφύγουν τὸν πόλεμον. Ἐτοὶ ἀπεφάσισαν τὴν δημιουργίαν τριῶν διηπειρωτικῶν περιοχῶν (Εὐρώπης, Ἀμερικῆς καὶ Νοτιοανατολικῆς

Ἀσίας) ἀπὸ μία παγκόσμια ζώνη ἐλευθέρου ἐμπορίου βασισμένη σὲ κανονισμοὺς καὶ τὴν ἀρχή τῆς μὴ διακρίσεως. Ἔτσι στὸ ὄνομα μιᾶς ἀσαφούς ἀναπτύξεως οἱ λαοὶ ὑποτάσσονται στὰ κελεύσματα τῶν ἐξουσιαστῶν, ἐκδιαζόμενοι εἴτε οἰκονομικῶς ἀπὸ τὸ Διεθνὲς Νομισματικὸ Ταμεῖο, τὴν Παγκόσμιο Τράπεζα καὶ τὴν ΠΟΕ, εἴτε ἀπειλούμενοι μὲ πόλεμο. Τὸ πόσον ἀσαφὴς εἶναι ἡ ἀνάπτυξις μὲ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἐμπορίου τὸ διαπιστώνει κάποιος κι ἀπὸ τὸ ἀπόσπασμα ἄρθρου, ποὺ δημοσιεύθηκε στὸν "Guardian": «*Μία σειρά στατιστικῶν στοιχείων ἀποδεικνύουν, ὅτι οἱ ἐπιδόσεις στὴν ἀνάπτυξη, τὴν ἀπασχόληση καὶ τὶς ἐπενδύσεις ἦταν καλύτερες στὴν περίοδο 1943-73 ἀπ' ὅ,τι κατὰ τὴν τελευταίαν 15ετία, ὅταν σημειώθηκε μεγαλύτερη ἀπελευθέρωση τοῦ ἀνταγωνισμοῦ καὶ τοῦ ἐμπορίου*». (Ἀναδημοσίευσιν στὴν «Καθημερινή» τῆς 16ης Ἰουνίου 1996). Ἡ πολυδιαφημισμένη ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία ἀρκεῖται νὰ προδῇ σ' ἐπενδύσεις. Τὸ γιατί μᾶς ἐξηγεῖ πλήρως ὁ ὑπέρτιτλος τοῦ πιδ ἐπάνω ἄρθρου: «*Ἡ παγκοσμιοποίηση τῆς οἰκονομίας ἔχει προκαλέσει τὴν ὑποχώρηση τῆς δύναμης τῶν ἐθνικῶν κυβερνήσεων ἔναντι τῶν πολυεθνικῶν*». Ἴσως αὐτὸ νὰ εἶναι παράλογο, ἀλλὰ, ὅπως σημειώνει στὸ προαναφερθὲν ἄρθρο τοῦ ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τοῦ ΠΟΕ, «*δὲν ὑπάρχει ὀρθολογικὴ ἐναλλακτικὴ λύση σ' αὐτὴν τὴν πορεία*».

Ο ΠΟΕ μὲ τὴν ἴδρυσίν του ἀνέλαβε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὑλοποιήσῃ τὶς ἀποφάσεις τῶν ἐργασιῶν τοῦ «Γύρου τῆς Οὐρουγουάης», τελευταίας συνόδου τῆς GATT, ποὺ καλύπτει ἓνα κείμενο 27.000 σελίδων. Ἀμφίβολο, ἂν οἱ συμμετασχόντες ὑπουργοὶ τῆς συνόδου τοῦ ΠΟΕ ἐγνώριζαν γιὰ ποιά ζητήματα ἔπρεπε ν' ἀποφασίσουν στὸ σύνολό τους. Πολὺ περισσότερο δὲν γνωρίζουν οἱ λαοί. Ἀκόμα καὶ τὸ δασέλιδο κείμενο τῆς συνόδου τῆς Σιγκαπούρης δὲν εἶδε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος, στὴν Ἑλλάδα τουλάχιστον. Ὅπως καὶ νὰ ἔχη, οἱ ἐργασίες τῆς συνόδου ἔληξαν καὶ ἀποφάσεις ἐλήφθησαν. Ἀξίζει νὰ ἐξετάσουμε τὸν τρόπο τῆς λήψεως τῶν ἀποφάσεων πέρα ἀπὸ τὰ θριαμβικὰ δημοσιεύματα. Ἀπεφασίσθη νὰ προχωρήσουν οἱ χώρες-μέλη στὴν σταδιακὴ κατάργησιν μέχρι τὸ 2000 τῶν δασμῶν ἐπὶ τῶν προϊόντων τῆς τεχνολογίας τῆς Πληροφορικής. Οἱ θριαμβευτικὲς ἀνακοινώσεις διεδέχθησαν ἡ μία τὴν ἄλλη. Ὅμως ὁ θρίαμβος ἔχει καὶ μίαν ἄλλην ὄψιν. Κατ' ἀρχὰς τὴν συμφωνίαν ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμὴν ὑπέγραψαν 28 ὑπουργοὶ ἐμπορίου ἀπὸ τοὺς 128 ποὺ συμμετεῖχαν. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι θὰ τὴν ὑπογράψουν καὶ οἱ ὑπόλοιποι. Καμμία ἀντίστασις δὲν ἐπιτρέπεται νὰ διαρκῇ. Σὲ μίαν ἀναδημοσίευσιν ἀπὸ τὴν "Washington Post" στὴν «Καθημερινή» τῆς 17ης Δεκεμβρίου διαβάσουμε γιὰ τὴν συμφωνία αὐτή: «*Ἡ συμφωνία αὐτὴ θὰ ἀποτελέσῃ τὸ γενεσιουργὸ αἴτιο γιὰ τὴ διοχέτευση στὴ βιομηχανία παραγωγῆς ἠλεκτρονικῶν εἰδῶν ὑψηλῆς τεχνολογίας κεφαλαίων ὕψους 500 δισεκατομμυρίων δολλαρίων. Τὸ γεγονός εἶναι χαρμόσυνο, διότι τὰ κεφάλαια αὐτὰ θὰ δώσουν τὴ δυνατότητα στὸν κλάδο νὰ δημιουργήσῃ νέες θέσεις ἐργασίας, διενδρύνοντας τὶς οἰκονομικὲς προοπτικὲς στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖς. Σὲ ἄλλους τομεῖς οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν κρατῶν-μελῶν τοῦ Παγκοσμίου Ὁργανισμοῦ Ἐμπορίου δὲν πέτυχαν πολὺ μεγάλη πρόοδο. Ἴσως διότι φοβήθηκαν, ὅτι οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖς θὰ προσπαθήσουν νὰ ὑπείσθουν στὰ ἐσωτερικά τους καὶ νὰ "βάλουν χέρι" στὶς ἀγορές τους*». Εἰρωνικὰ ἡχεῖ στὰ ὦτα μας αὐτό. Γνωρίζοντας πλέον τὴν ὑπεροχὴν τῶν πολυεθνικῶν ἐταιρειῶν ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν κυβερνήσεων, τὴν ὑποταγὴν τῶν ἐθνικῶν οἰκονομιῶν στὶς ἐπιταγὰς τοῦ Διεθνoῦς Νομισματικοῦ Τα-

μείου, της Παγκοσμίου Τράπεζας και του ΟΟΣΑ, δεβαιωνόμεθα ότι «τὸ χέρι ἔχει μπεῖ» πρὸ πολλοῦ. Αὐτὸ δέβαια δίνει τὸ δικαίωμα στὶς ΗΠΑ ν' ἀποστέλλουν «τελεσίγραφο» γιὰ τοὺς ἄλλους συνάψεως συμφωνίας γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν στὶς τηλεπικοινωνίες μία ἑβδομάδα μετὰ τὴν λήξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς συνόδου τοῦ ΠΟΕ.

Θὰ ἔλεγε κάποιος βάσιμα, ὅτι κυρίαρχος στὸν πλανήτη μας εἶναι ἡ κυβέρνησις τῶν ΗΠΑ. Ὅμως μὲ τὰ μέχρη τώρα στοιχεῖα συνάγεται, ὅτι ἡ δύναμις τῶν κυβερνήσεων ὑπολείπεται αὐτῆς τῶν πολυεθνικῶν ἐταιρειῶν· πού κι αὐτὲς μὲ τὴν σειρά τους ἀκολουθοῦν τὰ προστάγματα τῶν μεγάλων οἰκονομικῶν ὀργανισμῶν. Ὅμως οὔτε κι ἓνα ἄτυπο συμβούλιο τῶν ἀνωτάτων στελεχῶν αὐτῶν τῶν ὀργανισμῶν εἶναι τὸ κέντρο λήψεως ἀποφάσεων, ἀφοῦ κι αὐτοὶ μὲ τὴν σειρά τους ἱκανοποιοῦν τὸν σχεδιασμὸ τῶν διαφόρων λεσχῶν. Ἡ «Λέσχη Μπίλντερμπεργκ» ἔχει μεγάλο μερίδιο στὸν σχεδιασμὸ γιὰ τὴν παγκοσμιοποίησιν τῆς οἰκονομίας ὅχι πάντα μὲ ὀρθόδοξες μεθόδους. Σ' ἓνα ἄρθρο τοῦ περιοδικοῦ "Money and Life" τοῦ Δεκεμβρίου 1996, πού ἐπιμελήθηκαν ἡ Μαρία Καλοπούλου καὶ ὁ Μάριος Μωυσίδης, γιὰ τοὺς «Κυρίαρχους» γράφεται μετὰξὺ ἄλλων γιὰ τὶς δραστηριότητες τῆς Λέσχης: «Κατὰ καιροὺς ἡ Λέσχη ἔχει συνδεθῇ **μὲ πραξικοπήματα, σκάνδαλα** (Λόκχηντ, Στοά Π-2 στὴν Ἰταλία), **ἐγκλήματα** ὅπως αὐτὰ τῶν **Ἑρυθρῶν Ταξιαρχιῶν** (σ.σ. οἱ ὑπογραμμίσαις εἶναι τοῦ κειμένου). Ἐχει παρατηρηθῇ, ὅτι **κάθε φορὰ πού τὰ μέλη τῆς Λέσχης κατέληγαν σὲ ὀρισμένες γραμμές τῆς διεθνοῦς πολιτικῆς, οἱ δυτικὲς κυβερνήσεις ἀκολουθοῦσαν τακτικὴ πού "συμφωνοῦσε" μὲ τὶς γραμμὲς αὐτῆς**». Ἴσως τὸ κέντρο τῆς παγκοσμίου ἐξουσίας νὰ ἦταν ἡ Λέσχη. Ὅμως δὲν εἶναι ἡ μοναδική. Ἀλλωστε τὰ τριάντα μόνιμα μέλη της καὶ οἱ περιοδικὰ συμμετέχοντες στὶς ἐργασίες εἶναι πολλοί, γιὰ ν' ἀποτελοῦν τὴν παγκόσμιον ἐξουσία. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὴν «Τριμερῇ Ἐπιτροπῇ». Ἀποτελεῖται ἀπὸ 325 μέλη· ἀδύνατον νὰ ἀποτελοῦν τὴν κυρίαρχην ὁμάδα. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὸ «Παγκόσμιον Οἰκονομικὸν Συνέδριον», πού συνέρχεται στὸ Νταβὸς τῆς Ἑλβετίας. Βεβαίως παρατηροῦμε, ὅτι πολλὰ μέλη εἶναι κοινὰ γιὰ πολλὰς λέσχες, ὅπως ὁ Ν. Ροκφέλλερ καὶ ὁ Τζ. Ἀνιέλλι. Μήπως αὐτοὶ εἶναι ἡ παγκόσμιος ὑπερεξουσία; Πιθανῶς. Ἐκεῖνο ὅμως πού ἐντυπωσιάζει εἶναι οἱ ἡμερομηνίες ἰδρύσεώς τους. Ἡ Λέσχη Μπίλντερμπεργκ ἰδρύθηκε τὸ 1954 μὲ τὴν ἑναρξιν τοῦ «ψυχροῦ πολέμου» καὶ τὴν σταδιακὴ ἀποδυνάμωσιν τῶν ἄλλων κέντρων ἐξουσίας (κυρίως τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας) καθὼς καὶ τὴν ἐπιβολὴν τῆς δυαρχίας ΗΠΑ καὶ ΕΣΣΔ. Ἡ Τριμερῆς Ἐπιτροπὴ ἰδρύθηκε τὸ 1973, ὅταν πραγματοποιεῖται ἡ μεγάλη στροφὴ στὴν παγκόσμιον οἰκονομία ἀπὸ τὴν κρατικὴν παρέμβασιν στὸν «μονεταρισμό». Τέλος στὸ Νταβὸς ἤρχισαν οἱ σύνοδοι ὀλίγον πρὶν ἀπὸ τὴν πτώσιν τῶν σοσιαλιστικῶν καθεστώτων ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπιτάχυνσιν πρὸς τὴν παγκοσμιοποίησιν τῆς οἰκονομίας μὲ τὴν ταυτόχρονη ἀπελευθέρωσιν τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου («Γύρος τῆς Οὐρουγουάης»).

Ἄν προσθέσουμε σ' αὐτὲς τὶς λέσχες καὶ τὴν πληθώρα τῶν διαφόρων θρησκευτικῶν ὀργανώσεων, τῶν διαφόρων «λόμπυς», κατανοοῦμε, ὅτι κανένας ὀρατὸς ὀργανισμὸς ἢ λέσχη ἢ ὀργάνωσις δὲν δύναται νὰ εἶναι τὸ διεθνὲς κέντρον ἐξουσίας. Ἡ ἐξουσία εὐρίσκεται στὴν ἀθέατη πλευρὰ. Τὸ ἂν θὰ ἀποκαλυφθῇ, ἴσως νὰ εἶναι θέμα χρόνου. Παρατηροῦμε, ὅτι πέραν τῶν διακηρύξεων περὶ ἀπελευθερώσεως τῶν οἰκονομιῶν καὶ τὴν ὑπαρξιν περιφερειακῶν κέντρων συντελεῖται μία συγχώνευσις γιγαντιαίων ἐταιρειῶν, πού στενεύει τὸν κύκλο γύρω ἀπὸ τὸ παγκόσμιον κέντρο ἐξουσίας. Μέχρι τότε ὅλες αὐτὲς οἱ λέσχες, οἱ ὀργανισμοὶ καὶ οἱ ὀργανώσεις θὰ λειτουργοῦν εἴτε κατ' ἐντολὴν τοῦ εἴτε θὰ τοὺς ἐπιτρέπε-

ται ή λειτουργία, έφ' όσον δέν έναντιώνονται στά συμφέροντά του. Μέχρι τότε βέβαια δέν θ' άπορρίπτη ούτε την συνεργασία μ' έγκληματικές ομάδες. 'Η δήλωση του Τάο Σιγιού, ύπουργού άσφαλείας της Κίνας, για την κινεζική Μαφία είναι χαρακτηριστική και ανταποκρίνεται στις διεθνείς συνεργασίες με τούς έγκληματίες. Έδήλωσε: «Τά μέλη της Μαφίας δέν είναι όλοι γκάνγκστερ. Άν είναι καλοί πατριώτες και δουλεύουν για την ευμάρεια του Χόνγκ-Κόνγκ, θά πρέπει νά τούς σεβόμαστε». Με άλλα λόγια, άν οι έγκληματικές οργανώσεις βοηθούν τά συμφέροντά μας, είναι αποδεκτές με σεβασμό μάλιστα.

ά ήταν άραγε τόσον κακό, όλος ό κόσμος νά συνενωθι κάτω από μία έξουσία, πού σκοπόν θά είχε την συνεργασία όλων τών λαών, την ευμάρεια τών ανθρώπων και την έπιβολήν της πολυπόθητης ειρήνης; Κατ' άρχήν μόνον και μόνον ή φύσις της έξουσίας άποκλείει την οποιαδήποτε συνεργασία. Για νά γίνη κάτι τέτοιο, ύπάρχει ανάγκη μιās παγκόσμιας άρχής και όχι έξουσίας. 'Η είδοποιός διαφορά άρχής και έξουσίας είναι τεράστια. Είται, όπως και νά τό κάνουμε, θέμα πολιτισμού, πού δυστυχώς είναι ένα άγαθό έν ανεπαρκεία. Έλάχιστα ένδιαφέρει ό πολιτισμός τούς έξουσιαστές. 'Η ανάπτυξις τών έπιστημών και της τεχνολογίας, όσον έξυπηρετεί τά συμφέροντα τών έξουσιαστών και παρεμπιπτόντως τόν άνθρωπο, δέν δημιουργεί πολιτισμόν. Δέν είναι άμοιρο της πολιτισμικής άφασίας, ότι έπελέγησαν οι ΗΠΑ σαν έκφραστής του διεθνούς έξουσιασμού· ένα κράτος χωρίς παρελθόν, ένα κράτος πολυφυλετικό, πού είναι άνίκανο νά παραγάγη πολιτισμό, άφου παράγει έξουσία. Για τόν λόγον αυτόν, όπου ή έξουσία του ύποδουλώνει οικονομικά τούς λαούς, έπιβάλλει ταυτόχρονα και τόν άμερικανικό τρόπο ζωής, πού απέχει πολύ από τό νά είναι φορέας πολιτισμού. Κάθε λαός έχει μία ιστορία και ένα πολιτιστικό παρελθόν, πού μόνον με την καλλιέργειαν και την ανάδειξιν του είναι δυνατόν νά παραχθι πολιτισμός. Κραυγές για την λήθη του παρελθόντος στο όνομα της σημερινής πραγματικότητας, πού πρέπει νά διώσουν οι λαοί, οδηγούν σε άδιέξοδο. Δέν είναι τυχαίο, ότι φωτισμένοι νόες ανατρέχουν γι' άλλη μία φορά ακόμη στην κλασσικήν παιδεία. Όπως τόν 15ον αιώνα, έτσι και σήμερα, ή θεραπεία τών κλασσικών σπουδών αποτελεί τόν μοναδικό δρόμο, για νά φθάσουμε στην νέαν αναγέννησιν από τόν μεσαίωνα πού προσπαθούν νά μάς επιβάλουν. Δέν είναι άμοιρη τών ενεργειών τών έξουσιαστών ή πολεμική έναντίον της άρχαίας έλληνικής παιδείας. 'Η αγωνιώδης προσπάθειά τους νά μετατοπίσουν τό κέντρο του παγκοσμίου πολιτισμού από την άρχαίαν Έλλάδα, αυτόν τόν σκοπόν έχει: νά μεταβάλι και την ουσίαν του πολιτισμού. Ένοχλεί τούς άείποτε έξουσιαστές τό έλεύθερο και άδογμάτιστο άρχαίο έλληνικό πνεύμα. Άλλά όσον και νά τούς ένοχλή, δέν κατώρθωσαν έπί αιώνες με σκληρούς διωγμούς νά τό εξαφανίσουν. Δέν θά τό κατορθώσουν ούτε τώρα. Αυτή την φορά, έστω στρεβλά, ή ανάπτυξις τών έπιστημών θά διαιωνίξη και θά φανερώνη την μεγαλοσύνην του άρχαίου έλληνικού πνεύματος. Οι λαοί πάλι σ' αυτό θά προσφύγουν, για νά ξεφύγουν από τό σκοτάδι, πού καλύπτει τόν πλανήτη μας. Μόνον πού τώρα με την ανάπτυξιν της πληροφορικής και της διεθνούς επικοινωνίας ή αναγέννησις δέν θά είναι ύπόθεσις μιās μόνον ήπείρου (κι αυτής όχι όλοκλήρου), αλλά θά είναι παγκόσμιος. 'Η παγκοσμιοποίησης της έξουσίας έχει κι άλλην όψιν, την παγκοσμιοποίησιν της αναγεννήσεως.

Άθανάσιος Κουκοβίστας

Χαλδαῖοι

Δώστε μου πρωτοχρονιές. Δώστε μου καζαμίες και ἐτήσια ὠροσκόπια. Αὐτὸς κι ἂν δὲν εἶναι Ἀνατολισμός! Ζῶ, ζῶ και πετάω. Προβλέψεις νὰ φάνε κι οἱ κότες. Αὐτὸ μὲ θρέφει· αὐτὲς οἱ ἀόρατες δυνάμεις, οἱ θεϊκές. Δὲν πᾶνε νὰ λένε οἱ ὀρθολογιστές. Ἀστρονομία και κουραφέξαλα! Θρίαμβος τοῦ σκοτεινοῦ, τοῦ ἀόριστου. Κι ἄσε τοὺς ἀστρονόμους νὰ κουρεῦνται. Ἐδῶ δὲν μποροῦν νὰ ἐπιβάλουν ἓνα ἐνιαῖο παγκόσμιο ἡμερολόγιο. Δὲν πάει νὰ ὀδεύουμε πρὸς τὴν παγκοσμιοποίησιν. Τίποτε δὲν πρόκειται ν' ἀλλάξῃ. Ἐξώ! μακριὰ ἀπὸ μένα ἡ ἐπιστημονικὴ σκέψις. Ζήτω ἡ παράλογη Ἀνατολή. Νὰ μετρήσετε ἐπιστημονικὰ τὸν χρόνον θέλετε; Ἀντε νὰ πείσετε τὸν Ἑβραῖο μου, ὅτι ὁ κόσμος δὲν φτιάχθηκε τὸ 3761 π.Χ. Ἀσε ποὺ ὁ ἀγαπημένος μου λαὸς ἔχει διατηρήσει στὸ ἡμερολόγιό του τὶς βαβυλωνιακὲς ὀνομασίες τῶν μηνῶν. Μνήμες ἀπὸ τὴν ἀγαπημένη μου Βαβυλῶνα, αὐτὸ τὸ κέντρο τῆς μαγείας.

Ἀχ! καταραμένοι Ἕλληνες, μὲ τὴν ἐπιστήμη σας και τοὺς ἀστρονόμους σας... Ἀλλὰ ποῦ εἴσθε τώρα; Ποῦ εἶναι οἱ μαθηματικοί σας; Καλὰ ἄς κρῦθω λόγια... Βλέπεις, ὑπάρχουν και τὰ πανεπιστήμια. Καὶ ἐνόμιζαν οἱ κακοὶ τὸ 1955, ὅτι μπορούσαν νὰ ἐπηρεάσουν ἀκόμα και τὸν ΟΗΕ γιὰ τὴν ὑπαρξιν ἐνὸς ἐνιαίου παγκόσμιου ἡμερολογίου. Εὐτυχῶς οἱ ἀγαπημένες μου ΗΠΑ τοὺς ἔκοψαν τὸν δῆχα ἀμέσως. Ἀν εἶναι δυνατόν ν' ἀλλάξουν τὰ διάφορα ἡμερολόγια... Καὶ τί θὰ γίνουν τὰ ζῶδια; Σὲ ποιὲς ἡμερομηνιὲς θὰ κάνουν τὶς προβλέψεις τους; Ὡρες εἶναι, νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ ἐπιστημονικὴ σκέψις και νὰ βγῇ ἀληθινὸς αὐτὸς ὁ Κουτρομβέλης, ποὺ τόλμησε νὰ γράψῃ, ὅτι ὁ ἥλιος ἔχει ἀλλάξει θέσιν στὴν περιοδικὴν ἀνατολὴν τῶν ζωδίων και ἀντὶ γιὰ τὸν Κριὸ οἱ προβλέψεις ἰσχύουν γιὰ τοὺς Ἰχθεῖς. Τί τὸν νοιάζει αὐτόν; Μήπως τὰ πιστεύει; Νὰ τοῦ λείπουν λοιπὸν οἱ εἰρωνίες. Ἐμεῖς ἔτσι τὰ θέλουμε, ἔτσι τὰ πιστεύουμε. Ἐτσι τὰ δοῦκαμε, και δὲν τ' ἀλλάζουμε. Ἀς εἶναι ἀντιεπιστημονικά, ἄς εἶναι ὅ,τι θέλει. Ἀλλὰ Ἕλληνας δὲν εἶναι κι αὐτός; Τί νὰ περιμένω ἀπὸ Ἕλληνες;

Ἀλλὰ δὲν κάνουν τὸν κόπο νὰ πᾶνε σὲ κανένα ἱμάμη, στὸν Ἀγιοτολλάχ, νὰ τοῦ ποῦνε γιὰ νέο ἡμερολόγιο. Ἐ, ρέ, και τί τοὺς περιμένει... Ἐδῶ μὴ δρᾶκα ὀρθόδοξοι, κι ἀκόμα τσακώνονται, ἂν ἰσχύῃ τὸ Ἰουλιανὸ ἢ τὸ Γρηγοριανὸ ἡμερολόγιο. Γι' αὐτὸ, σᾶς τὸ λέω, ἀφήστε, μὴν πειράζετε τίποτε. Ἐμπρὸς μὲ τὸ προοδευτικὸ μας σύνθημα: Ἐτσι τὰ δοῦκαμε, ἔτσι θὰ τ' ἀφήσουμε. Εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα. Κι ὅποτε θέλουμε, θὰ πιστεύουμε ὅτι δημιουργήθηκε ὁ κόσμος και ὅποιες μετρήσεις τοῦ χρόνου θέλουμε θὰ κάνουμε. Αὐτὸ ἔλειπε νὰ ἔχουμε κι ἀντικειμενικὸ σύστημα μετρήσεως τοῦ χρόνου...

Τί θέλετε δηλαδή; Νὰ ἐπισημοποιηθοῦν οἱ χρονολογήσεις; Ἀντε μετὰ νὰ μαζέψῃς αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνες. Καὶ τὰ 11.000.000 χρόνια τῆς γάμπας θ' ἀποδειχθοῦν και ἡ ἡλικία τῶν ἐλληνικῶν πυραμίδων. Θὰ μοῦ σκάσουν και τὸν Ντούμα μου, ἂν γίνῃ κάτι τέτοιο. Ὁχι, χίλιες φορὲς ὄχι. Στὸ κάτω κάτω τῶν γραφῶν ὁ Ἀλλάχ, ὁ Γιαχβέ, ὁ ὅποιος Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον. Αὐτὸς μᾶς ἔδωσε τὸν χρόνον, ὅπως θέλει τὸν μετράει. Μπὰ σὲ καλὸ σας. Ἀφήστε τὴν ἐπιστήμη κατὰ μέρος. Δὲν μᾶς χρειάζεται. Ἐπὶ κλησιν κάντε στὶς ἀόρατες, τὶς ὑπερφυσικὲς δυνάμεις. Σ' αὐτὲς στηρίζω τὴν ἐξουσία μου. Δώστε λοιπὸν στὸν κόσμον καζαμίες και ὠροσκόπια. Μὴν τὸν ἀφήνετε νὰ κἀνῃ σκέψεις ὀρθές, ἐπιστημονικές. Βρεῖτε κι ἄλλους τρόπους, νὰ κρατήσουμε τὸν κόσμον στὸν Ἀνατολισμό. Ἐτοιμάστε σατανιστὲς κι αἰρέσεις... Καὶ γρήγορα μάλιστα, γιατί κάτι ἄλλο φάνηκε νὰ κινῆται και θὰ μᾶς πάρῃ τὸ

Σάρωθρον

‘Η’ Οδύσσεια της ‘Ελλάδος στην Ε.Ε

Το 2000 ή ‘Ενωμένη Εύρώπη προβλέπεται να αριθμή 21 μέλη με την προσχώρηση της Πολωνίας, της Τσεχίας, της Ούγγαρίας, της Σλοβενίας, της Κύπρου και της Μάλτας με συνολικό πληθυσμό 435 περίπου εκατομμύρια κατοίκους. Το 2005 τα μέλη της Ε.Ε. θα φθάσουν αϊσίως τα 25 με την προσχώρηση της Σλοβακίας, της ‘Εσθονίας, της Λιθουανίας και της Λεττονίας με συνολικό πληθυσμό 450 περίπου εκατ. κατοίκους· το 2010 τα 27 με την προσχώρηση της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας και πληθυσμό 480 εκατ. κατοίκους· και το 2012 τα 32 μέλη με την προσχώρηση της Κροατίας, της Σερβίας, του Fyrom, της Βοσνίας και της ‘Αλβανίας με συνολικό πληθυσμό 500 εκατ. κατοίκους.

Κάθε παραπέρα διεύρυνση οδηγεί στην Εύρώπη τοῦ «χάους», σὲ μιὰ Εὐρώπη δηλ., πού με τὰ σημερινὰ τουλάχιστον λογικά «ἐργαλεία» δὲν εἶναι ὑλοποιήσιμη. Ὑποψήφιος γιὰ ἔνταξη χώρες θὰ εἶναι τότε καὶ ἡ Τουρκία, ἡ ὁποία –παρὰ τοὺς ἐκύβιστους της– δὲ φαίνεται να πετυχαίνει τὴ «δάπτισή» της στὴν εὐρωπαϊκὴ κολυμβήθρα, κράτη πού ἀνήκουν στὴ διαλυθεῖσα Σοβιετικὴ ‘Ενωση (Λευκορωσία, Οὐκρανία κ.ἄ.), καθὼς καὶ χώρες τοῦ Καυκάσου (Γεωργία, ‘Αρμενία) καὶ τῆς Βόρειας ‘Αφρικῆς (Μαρόκο, Τυνησία κ.ἄ.). Ἄν γίνῃ ἀποδεκτὴ ἡ ἔνταξη στὴν Ε.Ε. καὶ τῶν κρατῶν αὐτῶν, θὰ δημιουργούσαμε ἕνα νέο Πύργο τῆς Βαβέλ τῶν 800 εκατ. κατοίκων, ὅπου θὰ κυριαρχῇ ἡ σύγχυση, ἐνὼ οἱ ἔντονες οἰκονομικὲς, πολιτικὲς καὶ πολιτισμικὲς διαφορὲς θὰ προκαλοῦσαν τὸν ἀφανισμό τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἰδέας.

Μπροστὰ σ’ αὐτὲς τὶς ριζικὲς εὐρωπαϊκὲς ἀνακατατάξεις, μπροστὰ στοῦ νέου εὐρωπαϊκοῦ «γίγνεσθαι», ποιά εἶναι ἡ θέσις τῶν ἐπιχειρηματικῶν μας τάξεων; Ἡ χώρα μας βροίσκεται σὲ μιὰ βαθεῖα οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ κρίση, καὶ ἡ κρίση αὕτῃ ἔχει ἐπηρεάσει ἀρνητικὰ ὄχι μόνο τὸν δυναμισμό ἀλλὰ καὶ τὸ ἠθικὸ τῶν παραγωγικῶν μας τάξεων καὶ ὅλων ἐκείνων, πού εἶχαν τὴν πρόθεσις νὰ δοῦν στοῦ στίβο τῆς ἐπιχειρηματικῆς δράσης. Τὸ ἐπιχειρηματικὸ κλίμα μέρα μετὰ τὴ μέρα χειροτερεύει κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδρασις στρεβλωτικῶν κυβερνητικῶν παρεμβάσεων καὶ μιᾶς σειρᾶς ἀντικινήτρων, πού, ἀντὶ προοδευτικὰ νὰ περιορίζωνται, συνεχῶς διευρύνονται. Τὸ ἐπιχειρηματικὸ πνεῦμα μέρα μετὰ τὴ μέρα συρρικνώνεται, καταδιωκόμενο ἀπὸ τὶς καταχρηστικὲς ἀφαιμάξεις μιᾶς ἀδικῆς φορολογικῆς ἀρπαγῆς, πού ἀποστραγγίζει καὶ τὰ τελευταῖα χρηματοδοτικὰ περιθώρια τῶν ἐπιχειρήσεων, ἀπὸ τὶς κερδοσκοπικὲς ἐπιθέσεις ἐνὸς μονοπωλιακοῦ καταπιεστικοῦ τραπεζικοῦ συστήματος καὶ ἀπὸ τὶς ἀτέλειες ἐνὸς καθεστώτος ἀνταγωνισμού, πού παραδοσιακὰ ἀδικεῖ τοὺς μικροὺς καὶ εὐνοεῖ τὰ μεγάλα ἐπιχειρηματικὰ συγκροτήματα.

Τὶς στιγμὲς αὐτὲς τὸ βασικὸ ἐρώτημα πού τίθεται ἀπὸ κάθε υπεύθυνον πολίτη αὐτοῦ τοῦ τόπου εἶναι, ἂν ὁ καινούργιος αἰώνας, πού ἀνατέλλει σὲ 1000 περίπου μέρες ἀπὸ σήμερα, θὰ βρῇ τὴν ‘Ελλάδα ἰσότιμο, ἀξιόπιστο καὶ δυναμικὸ μέλος τῆς ἰσχυρότερης οἰκονομικῆς δυνάμεως τοῦ κόσμου, ἀναγεννημένη ἀπὸ τὶς σημερινὲς «τέφρες» της καὶ ἔτοιμη γιὰ νέες οὐσιαστικὲς «δάφνες» στοῦ πεδίου τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς προόδου ἢ θὰ τὴν βρῇ στοῦ περιθώριου τῶν προηγμένων κρατῶν, στὰ πρόθυρα μιᾶς ἐφιαλτικῆς κατάρρευσης, ἀπὸ τὴν ὁποία ἡ ἐπιστροφή εἶναι δυσχερέστατη, ἂν ὄχι ἀδύνατη. Τὸ μέλλον πραγματικὰ δὲν εἶναι εὐδαίμονο καὶ ἡ μόνῃ μας ἐλπίδα νὰ φτάσουμε σύντομα στὶς ἐπιδόσεις τῶν λοιπῶν ἐταίρων μας ἐντοπίζεται στὴν ἄμεση λήψῃ μιᾶς σειρᾶς συντονισμένων, ριζοσπαστικῶν καὶ τολμηρῶν διαρθρωτικῶν μέτρων, πού θὰ ὑψηρετοῦν τὸ ἀναπτυξιακὸ τρίπτυχο: **ἐκσυγχρονισμός-ἐπενδύσεις-ἐξαγωγές.**

Βασικὴ προϋπόθεσις γιὰ τὴν ἐπιτυχὴ ὁλοκλήρωσι μιᾶς τέτοιας στρατηγικῆς εἶναι ἡ οὐσιαστικὴ ἀναβάθμιση τοῦ ρόλου τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ὁ ἀποχρωματισμός τῶν ἐπιχειρηματικῶν μας τάξεων ἀπὸ τὰ μελανάματα, πού ἄφησαν τὰ διάφορα λαϊκίστικα συκοφαντικὰ συνθήματα καὶ οἱ ρητορικὲς ὑπερβολές, πού ἐκτοξεύονταν ἐναντίον τους ἀπὸ πολλὰς κατευθύνσεις σὲ ὅλη τὴν διάρκεια τῆς προηγούμενης τριακονταετίας.

‘Ο εὐρωπαϊκὸς προσανατολισμός πρὶν ἀπὸ 35 χρόνια τῆς οἰκονομίας μας –μιᾶς οἰκονο-

μίας με μικρή άνεργία, χαμηλό πληθωρισμό, περιορισμένα κρατικά έλλειμματα και δημόσια χρέη και υψηλούς αναπτυξιακούς ρυθμούς— συνοδευτήρι με κολακευτικές προποσείς ξένων και διθυραμβικές προβλέψεις συμπατριωτών μας. Ακόμη και ό άπόήχος όλων αυτών τών λιβανισμάτων και τών ναρκισσισμών έσθησε γρήγορα, και σήμερα όλοι μας έχουμε προ-σγειωθή μπροστά στη σκληρή πραγματικότητα τών κριτηρίων σύγκλισης.

Ό έπιχειρηματικός μας κόσμος με την καθοδήγηση ενός αντιπροσωπευτικού πανελλή-νιου όργάνου, στους κόλπους τού όποιου θά έκπροσωπούνται όλες οι έπιχειρηματικές μο-νάδες της χώρας άνεξάρτητα από μέγεθος, κλάδο και τόπο έγκατάστασης, θά πρέπει νά αναλάβή την πρωτοβουλία νά ύποδείξη και νά πιέση αποφασιστικά για την άποδοχή και έφαρμογή μις όλοκληρωμένης αναπτυξιακής πολιτικής, πού θά άπελευθερώνη όλες τις ύγιεις δυνάμεις της χώρας από τάν δεσμά τού κρατισμού, πού θά ένθαρρύνη την παραγω-γικότητα και την άξιοκρατία και θά έπιβραβεύη την τόλμη και τη δημιουργικότητα.

* * *

Δέ θά πρέπει οι διανοούμενοι, οι καθηγητές, οι δημοσιογράφοι και οι οικονομολόγοι νά όρουν και νά προτείνουν τρόπους διαπορθμεύσεως σ' αυτές τις δύσκολες στιγμές της κοι-νωνικής και πολιτισμικής κρίσης, πού περνά ό τόπος; Πολλές είναι οι παγίδες πού στήνουν συνεχώς οι διάφορες ανακατατάξεις και μεταμορφώσεις της Ε.Ε., από τó έλεύθερο έμπό-ριο με άπλοστάτευτα σύνορα στην ένιαία άγορά, τó ένιαίο νόμισμα, την έλεύθερη κίνηση κεφαλαίων και συναλλάγματος και την παγκοσμιοποίηση, πού σέρνει μαζί της διάφορα προβλήματα, όπως τά 20 έκατομμύρια άνέργους (έκτός τών άποκλήρων και τών άστέγων), τά οικολογικά προβλήματα και την ένίσχυση τών χωρών της Αφρικής (για καταπολέμη-ση της πείνας).

Δέν είναι καιρός, ή πνευματική τάξη της Ελλάδας νά συγκαλή μονίμως (έτησίως, όπως γίνεται στην Γαλλία) ένα συνέδριο για την παρακολούθηση τών εύρωπαϊκών και παγκο-σμίων εξέλιξεων και έπιρροών στον οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα; Δέ θά πρέπει νά άντιδράσουμε στην ιδεολογία πού έπικρατεί στις πλούσιες χώρες τού βορρά, οι όποτες θέλουν με κάθε τρόπο νά άντιμετωπίσουν τó πρόβλημα της άνεργίας με την ένι-σχυση της διομηχανικής παραγωγής και τών έξαγωγών, άδιαφορώντας τελείως άν αυτό κατά ένα ποσοστό βλάβη την οικονομική άνάπτυξη τών μικρών χωρών της Εύρώπης και είναι έν μέρος αντίθετο με τις βασικές αρχές της Συνθήκης της Ρώμης (τó 1957) περί άλλη-λεγγύης; Δέ θά πρέπει νά όρούμε τά μέσα άποτροπής της απώλειας της πολιτιστικής μας ταυτότητας μέσα σ' αυτό τó χωνευτήρι, την κρεατομηχανή αυτή τών έθνικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών ιδιαιτεροτήτων;

Όταν γυρίση ό ταλαίπωρος Όδυσσέας στην Ίθάκη τó 2012, ποιά Ελλάδα θά όρ; Πό-σους έραστές και πόσα μαστόδοντα πολυεθνικών έταιρειών, πόσα μεγαθήρια ξένων οίκο-νομικών συγκροτημάτων θά συναντήση στην αύλή του; Θά είναι σέ θέση νά άντιμετωπίση και ν' άπομακρύνη όλα αυτά τά άντιθετικά και αίμοδόρα στοιχεία, πού άτιμάζουν τόν πο-λιτισμό μας, άποροφώντας κάθε ίκμάδα προσπάθειας οικονομικού έκσυγχρονισμού και αυτόνομης άνάπτυξης; Ή μήπως ή Ελλάδα θά όρίζεται έξασθενημένη μέσα στον εύρω-παϊκό βραστήρα τών 500 έκατομ. κατοίκων, αντιπροσωπεύοντας μόνο τó 2% της Ε.Ε.;

Θά έχη άραγε τó άνάστημα ενός ρωμαλέου και ρηξικέλευθου Όδυσσέα, πού στεριωμέ-νος πάνω σέ άκλόνητα μαμάρινα ύπόδαθρα θά μπορή νά συνδιαλέγεται ως ίσος πός ίσον με τά ύπόλοιπα πολυάνθρωπα μέλη της Ε.Ε., ώστε νά διαψέυση όλους τούς διανοού-μενους και καθηγητές τών δεκαετιών τού 1950 και 1960, πού εξέπεμπαν κραυγές άπαισιο-δοξίας για την τύχη της Ελλάδας μέσα στην καταλυτική χράνη τών μεγάλων έκσυγχρο-νισμένων διομηχανικών χωρών τού εύρωπαϊκού βορρά; Αμποτε νά τó έλπίσουμε!

Χρήστος Πανάγος

Έπίτιμος Πρόεδρος Έμπορικού
και Βιομηχανικού Έπιμελητηρίου Αθηνών

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΜΠΕΞΗΣ

Οἱ δοῦλοι στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα

Η ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

Ι. ΔΜΩΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΕΤΕΣ ΤΗΣ ΜΥΚΗΝΑΪΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

Σίγουρα τὸ νὰ καταπιασθῇ κάποιος μὲ τὸ θέμα τῆς δουλείας στὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ ἐποχὴ δὲν εἶναι κάτι τὸ καινούργιο, ἀφοῦ σαφῶς δὲν θὰ κομίση γλαῦκα εἰς Ἀθήνας. Ὅμως, ἐὰν δοῦμε τὸ θέμα δουλεία μὲ αὐστηρὰ ἱστορικά καὶ μὴ διαχρονικά κριτήρια, ἀπληλαγμένοι ἀπὸ τὴν μετέπειτα ἐξέλιξη τοῦ θεσμοῦ, τότε ἴσως θὰ ἀρχίσουμε νὰ διαμορφώνουμε μιὰ διαφορετικὴ ἄποψη ἐπὶ τοῦ θέματος, ἀπὸ αὐτὴν ποὺ σήμερα ἔχουμε μέσα ἀπὸ τὴν συγκριτικὴ ἀνάλυση τῆς ἐννοίας.

Ἡ πρώτη λέξη λοιπὸν ποὺ χαρακτηρίζει αὐτὸ ποὺ ἀργότερα θὰ ὀνομασθῇ δουλεία, εἶναι ἡ λέξη *δμῶς* γιὰ τὸν ἄντρα καὶ *δμῶις* γιὰ τὴν γυναῖκα. Δηλαδή σὲ μετάφραση «ὁ ἄνθρωπος τοῦ σπιτιοῦ». Ὅπως μᾶς πληροφορεῖ δὲ ὁ Ὅμηρος, ὁ Λαέρτης, ὁ πατέρας τοῦ Ὀδυσσεύ, ἔχει δούλους γιὰ τοὺς δειτροκόκλους του καὶ μιὰ γριὰ ὑπηρετρία, γιὰ νὰ τὸν φροντίξῃ. Τὰ ἀνάκτορα ἀπασχολοῦν πενήντα κοπέλλες, ποὺ ὡς πρὸ δύσκολη ἐργασία ἔχουν αὐτὴ τοῦ ἀλέσματος τοῦ σταριοῦ. Ἡ ἐπιστάτρια δμῶις μπορεῖ νὰ ἔχῃ τὰ κλειδιά τῶν ἀποθηκῶν μὲ πλήρη ἔλεγχο πάνω σ' αὐτές. Γιδάρηδες, ἀγροτικοὶ δοῦλοι καὶ ἄλλοι, ποὺ ἀπασχολοῦνται στὴν βιοτεχνία, μαζί μὲ ἀμαξᾶδες καὶ ἵπποδαμαστές ὁλοκληρώνουν τὴν εἰκόνα μας γιὰ ἓνα σύνολο ἀνθρώπων, ποὺ ἔχοντας μιὰ ἰδιαίτερη θέση στὴν Μυκηναϊκὴ κοινωνία σὲ καμμία περίπτωση δὲν θὰ μπορούσαν νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς κατώτερες ὀντότητες. Κι αὐτὸ τὸ συμπέρασμα μπορεῖ νὰ ἐξαχθῇ μόνο μετὰ ἀπὸ μιὰ προσεκτικὴ προσέγγιση τῆς Ἰλιάδας καὶ τῆς Ὀδύσσειας, ἀπὸ τὰ ὁποῖα καὶ φαίνε-

Ἡ θέσι τῆς γυναίκας στὸ Βυζάντιο

Πολλοὶ βυζαντινιστὲς καὶ ρωμιοσυννιστὲς κατακρίνουν τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα ὄχι μόνον γιὰ τὸν θεσμὸ τῆς δουλείας, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν θέσι τῆς γυναίκας στὶς ἀρχαιοελληνικὲς κοινωνίες. Λησμονοῦν μᾶλλον, πόσο μεγάλη ἐλευθερία –ἐλευθερία ποὺ καὶ σήμερα μᾶς ἐκπλήσσει– εἶχαν οἱ γυναῖκες π.χ. στὴν Μινωικὴ Κρήτη, στὴν Σπάρτη, στὴν Λέσβο. Νὰ θυμίσωμε τὴν Σαπφὸ γιὰ παράδειγμα. Στὸ Βυζάντιο ἡ θέσι τῆς γυναίκας ἦταν χειρότερη.

Οἱ βυζαντινολόγοι ὑποστηρίζουν, ὅτι ἡ θέσι τῆς γυναίκας ἦταν ἀξιόθρηνητη, θεωρώντας πῶς στὴν Ἀνατολικὴ Αὐτοκρατορία, ἡ ὁποία ἦταν ἀνδροκρατούμενη, οἱ γυναῖκες ἦσαν ὑποταγμένες καὶ καταπιεσμένες. Μόνο κατὰ τὰ χρόνια τῶν Παλαιολόγων ἡ θέσι τῆς γυναίκας ἀναδοθμίζεται (δὲς Donald M. Nicol, «Οἱ Βυζαντινὲς Δεσποσύνες», ἔκδ. 1996). Ὁ Curie Magno στὸ διδλίο του «Βυζάντιο, Ἡ Αὐτοκρατορία τῆς Νέας Ρώμης» (Μορφωτικὸ Ἰδρυμα Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἔκδ. 1988) μᾶς πληροφορεῖ, ποιά ἦταν ἡ θέσι τῆς γυναίκας στὸ «Βυζάντιο»: «Ὁ ἀντιφεμινισμὸς –γράφει ὁ Magno

ται καθαρά, ότι ή όλη συμπεριφορά ενός δούλου ή μιās δούλης και ή αντιμετώπισή τους από τούς λεγόμενους ελεύθερους ανθρώπους δέν προοδίδουν σέ τίποτα τήν ιδιότητά τους αὐτή.

Ὁ δούλος ἀποτελεῖ ἐνεργό μέλος τῆς οἰκογενείας. Μποροῦμε μάλιστα νά μιλάμε καί γιά μιὰ μορφή κατώτερης υἱοθεσίας, ἀπό τήν στιγμή πού μπαίνει μέσα στό σπίτι. Πολλές φορές σχέσεις στοργῆς ἀναπτύσσονται ἀνάμεσα στόν «ἀφέντη» καί τόν «δούλο» μέ χαρακτηριστικά μάλιστα παραδείγματα μέσα ἀπό τόν Ὅμηρο. Ἔτσι ή κυρία τοῦ σπιτιοῦ Ἀντίκλεια μεταχειρίζεται τόν μικρό δούλο Εὐμαιοσάν γιό της. Ἀνατρέφεται μαζί μέ τήν κόρη τοῦ σπιτιοῦ. Ὅταν ἐνηλικιώνεται, ἐπαγρυπνᾷ γιά τήν προστασία του. Κι ὅταν ή Ἀντίκλεια πεθαίνει, ή νύφη της Πηνελόπη ἀναλαμβάνει σάν καθῆκον πιά τήν προστασία τοῦ Εὐμαίου. Ἡ Πηνελόπη ἀκόμη παίρνει κοντά της τήν κόρη τοῦ Δόλιου, πού καί αὐτός ἦταν δούλος. Ὅταν δέ οἱ μνηστήρες ἐγκαθίστανται στό ἀνάκτορο τοῦ Ὀδυσσεά καί τῆς Πηνελόπης, ἐπιφέροντας ἔτσι τήν διαταραχή στίς ἀρμονικές σχέσεις μεταξύ Εὐμαίου καί Πηνελόπης, τίς σχέσεις στοργῆς καί ἀφοσίωσης, τότε ὁ Εὐμαιοσ λέει, ὅπως μᾶς διασώζει ή Ὀδύσεια: «*Τώρα ὅλα μοῦ λείπουν. Ἄν οἱ θεοὶ ἔκαναν καρποφόρα τήν ἐργασία στήν ὁποία ἐπιδίδομαι, ἂν ἔχω κάτι νά πῶ καί νά φάω, ἀκόμα καί κάτι γιά νά κάνω ὑποδοχή σέ φιλοξενούμενους, δέν μοῦ δίνεται πιά νά ἀκονύω τὰ γλυκὰ λόγια τοῦ κυρίου μου ἢ νά δέχωμαι ἀπό αὐτήν ἐνδείξεις φιλίας*».

Εἶναι ἐπίσης συγκινητική ή σκηνή τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Ὀδυσσεά στήν Ἰθάκη, ὅταν οἱ πρῶτοι πού ἐμπιστεύεται καί τόν ἀναγνωρίζουν εἶναι οἱ δούλοι του, ὁ Εὐμαιοσ, ὁ Φιλοίτιος καί ὁ Δόλιος μέ τούς ἔξι γιούς του καί ὄχι κάποιος ἀπό τούς ελεύθερους φίλους του ἢ ἄρχοντες. Καί τὸ ἴδιο συμβαίνει καί μέ τίς γυναῖκες τοῦ παλατιοῦ, τίς δούλες, πού ἀπό τίς πενήντα μόνο δώδεκα τόν εἶχαν ἐγκαταλείψει ὕστερα ἀπό τόσα χρόνια ἀπουσίας. Ὅλες οἱ ὑπόλοιπες, μόλις τόν βλέ-

– ἦταν βασικό δόγμα στήν βυζαντινὴ σκέψη... γενικά (ή γυναῖκα) εἶναι τὸ σκυλήκι πὸν σέρνεται, ἡ κόρη τοῦ ψεύδους, ὁ ἐχθρὸς τῆς εἰρήνης... Ἄν δέν ὑπῆρχε ἡ σεξουαλικὴ ἐπιθυμία, κανένας ἄντρας μέ τὰ σωστά του δέν θὰ ἤθελε νὰ μοιράζεται τὸ σπίτι μέ μιὰ γυναῖκα... γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς γνωρίζοντας τὴν ἐλεεινὴ τῆς φύσης τὴν προίκισε ἐξ ἀρχῆς μέ τὸ ὄπλο τῆς σεξουαλικότητος. Σημειωτέον, ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος Ἀρμενόπουλος, βυζαντινὸς νομοθέτης τοῦ Μεσαίωνα (1320-1380), συνδεόμενος συγγενικῶς μέ τὸ βασιλικὸ γένος τῶν Καντακουζηνῶν, διευκρίνιζε, ὅτι: «Τὰς γυναῖκας ὡς ὀλισθηρὸν καὶ εὐαπάτητον ἐχούσας φρόνημα, ὁ νόμος πολιτικῶν καὶ δημοσίων ἐκωλύσατο καὶ οὐ διὰ ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀνάξιον εἶναι τὰς γυναῖκας δημοσιεύειν καὶ δικαστηρίοις προεδρεύειν καὶ ἀνδράσιν συμμειγνυσθαι καὶ πράττειν τὰ τῶν ἀνδρῶν». Οἱ γυναῖκες λοιπὸν ἐμποδίζονται ἀπ' τὰ δημόσια πράγματα, διότι εἶναι «ἀνάξιες» νὰ συμμετέχουν σ' αὐτὰ καὶ νὰ ἀσχολοῦνται μέ τὰ θέματα τῶν ἀνδρῶν (δὲς καὶ Ρόζας Ἰμβριώτης, «Ἡ γυναῖκα στὸ Βυζάντιο»).

Χαρακτηριστικὸ εἶναι, ὅτι τὸν 6ο αἰῶνα μ.Χ. ἐτέθη στήν Σύνοδο τῆς

πουν, «τὸν περιβάλλον, τὸν χαιρετοῦν, τὸν παίρνουν στὰ χέρια. Καὶ αὐτὸς αἰσθάνεται συνεπαρμένος ἀπὸ μιὰ γλυκεῖα ἐπιθυμία νὰ κλάψῃ· γιατί στὴν καρδιά του τὶς ἀναγνωρίζει ὅλες».

Καὶ γιὰ νὰ γυρίσουμε στὸν Εὐμαιο, ἓνα χαρακτηριστικό δεῖγμα βοσκοῦ δούλου τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς, παρατηροῦμε ὅτι ζῇ σὲ μιὰ ἀπόμακρη ἀπ' τὸ παλάτι περιοχὴ μὲ πλήρη ἀνεξαρτησία. Ἔχει δικό του ἀλεύρι ἀπὸ κριθάρι, ψωμί καὶ κρασί σὲ μεγάλες ποσότητες, σφάζει, ὅταν θέλῃ, ζῶα ἀπὸ τὸ κοπάδι γιὰ νὰ φάῃ, φοράει ἓναν ὁμορφο χιτῶνα, καλὰ σαντάλια, δερμάτινη κάπα ἀπὸ ἀγριοκάτσικο καὶ μιὰ πιὸ χοντρή γιὰ τὴν βροχή. Ἔχει πέτρινο σπίτι μὲ διάδρομο καὶ στοά, ἐστία καὶ μπορεῖ νὰ φιλοξενήσῃ καὶ ἄλλα ἄτομα στὸ σπίτι του. Καὶ τὸ πιὸ σημαντικό, μὲ τὸν καιρὸ καὶ χωρὶς τὴν βοήθεια κανενὸς ἀλλὰ μὲ δικά του χρήματα, πού ἀπέκτησε ἀπὸ τὴν ἐργασία του, μπόρεσε καὶ ἀπέκτησε δικό του δούλο. Ἔχει ἀκόμα τὸ δικαίωμα νὰ φέρῃ ὅπλα, ὅπως βλέπουμε ἀπὸ τὸ ἀπόσπασμα τῆς Ὀδύσσειας, ὅταν φιλοξενῇ τὸν Ὀδυσσεά καὶ βγαίνει ἔξω, ἐνῶ αὐτὸς κοιμάται, γιὰ νὰ φυλάξῃ σκοπιά, ὀπλισμένος μὲ ἓνα ξίφος καὶ ἓνα μυτερὸ ἀκόντιο. Ὁ δὲ πατέρας τοῦ Ὀδυσσεά, ὁ Λαέρτης, κοιμάται πολλὰς φορὲς γύρω ἀπὸ τὴν ἐστία τοῦ ἀνακτόρου μαζὶ μὲ τοὺς δούλους, πάνω στὸ πάτωμα. Ἦδη λοιπὸν ἀπὸ τὴν πρώτη κιόλας ἐποχὴ πού ἔχουμε γραπτὲς μαρτυρίες γιὰ τὴν δουλεία στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα, σίγουρα δὲν θὰ μπορούσε ἐπ' οὐδενὶ νὰ τεθῇ θέμα συγκρίσεως μὲ τὴν μεταγενέστερη σημασία πού ἀπέκτησε ἡ ἔννοια.

II. ΟΙ ΔΟΥΛΟΙ ΣΤΗΝ ΚΛΑΣΣΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Ἄς δοῦμε ὅμως τί γίνεται στὴν συνέχεια. Στὰ ὕστερα χρόνια λοιπὸν οἱ ὅροι δμῶς καὶ δμῶϊς γίνονται οἰκέτης-ις, ἀπὸ τὸ ὅτι μπαίνουν σὲ σπίτι καὶ γίνονται μέλη τῆς οἰκογενείας, καὶ παῖς, δηλαδὴ παιδί, καὶ δηλώνει τὴν τρυφεράδα μὲ τὴν ὁποία τοὺς περιέβαλλαν. Ἔτσι λοιπὸν, ὅταν ὁ οἰκέτης ἔμπαινε στὸ σπίτι, ἡ

Μαson τὸ θέμα, «ἂν ἡ γυναίκα εἶναι ἄνθρωπος». Ἡ *Κ. Παπαδοπούλου* ἀναφέρει, ὅτι ἔξι ὁλόκληρους αἰῶνες μετὰ τὴν ἐπικράτησι τοῦ χριστιανισμοῦ στὸ Βυζάντιο «ἡ γυναίκα θρίσκεται στὴ χειρότερη θέση πού θὰ μπορούσε νὰ εἶναι ποτέ. Ἀμφισβητήθηκε ἀκόμη καὶ ἡ ἴδια τῆς ἡ ἀνθρώπινη ὑπόσταση, καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς ἐκπροσώπους τῆς χριστιανικῆς θρησκείας» (δὲς «Ἀγῶνες καὶ νίκες τῆς Ἑλληνίδας», ἔκδ. Πύλη, Ἀθῆναι 1975, σελ. 9), ἐνῶ ὁ *Κ. Μαρούλης* ἀναφέρει, ὅτι «οἱ χριστιανοὶ διαβλέπουν στὴν γυναίκα τὴν πέτρα τοῦ σκανδάλου» (δὲς «Τὸ δικαίωμα τῆς γυναικείας ψήφου», ἔκδ. *Μαργαρίτας Βασιλείου*, Ἀθῆναι 1945, σελ. 89). Ὁ *Simon de Beauvoir* τονίζει, ὅτι: «Ἡ χριστιανικὴ θεολογία συντέλεσε ὅχι λίγο στὴν καταπίεση τῆς γυναικας. Στὰ πρῶτα χρόνια τοῦ Χριστιανισμοῦ οἱ γυναῖκες, πού δέχονται τὴν ὑποταγὴν στὸν ζυγὸ τῆς ἐκκλησίας, ἦταν σχετικὰ μειωμένες. Δὲν μπορούσαν νὰ πάρουν μέρος στὴ λατρεία μὲ ἰσοτιμία... Μὲ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο διαιωνίζεται ἡ ἐβραϊκὴ παράδοση, φανατικὰ ἀντιφεμινιστικὴ...». Σημειωτέον, ὅτι οἱ γυναῖκες μετὰ τὸν 2ο αἰ. μ.Χ. ἐστερήθησαν τὸ δικαίωμα νὰ ἱεροουργοῦν, διότι ἐθεωρήθησαν ρυπαρές, καὶ ὅλες οἱ ομάδες πού ἔξα-

οικοδέσποινα τὸν ἐξόριζε μὲ σύκα, καρύδια καὶ ἄλλους καρπούς, γιὰ νὰ τοῦ δηλώσῃ, ὅτι ἡ ζωὴ του θὰ εἶναι ἀπὸ δῶ καὶ στὸ ἐξῆς γλυκεῖα καὶ εὐχάριστη. Οἱ δοῦλοι ἔπαιρναν μέρος στὶς θρησκευτικὲς γιορτές, ἀκόμα καὶ στὰ μυστήρια, ὅπως αὐτὰ τῆς Ἑλευσίνος. Κατὰ τὴν πρώτη μέρα δὲ τῶν Ἀνθεστηρίων στὴν Ἀθήνα, κατὰ τὰ Ὑακίνθια στὴν Σπάρτη καὶ σὲ ἄλλες γιορτές στὴν Ἀρκαδίᾳ σὺν τοῖς ἄλλοις κάθονταν στὰ ἴδια τραπέζια μὲ τοὺς κυρίους τους καὶ ὀνομάζοντο ἔτσι «*ὁμόφαγοι*». Στὴν δὲ Ἐπίδαυρο ὁ ναὸς τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς ἀνήκε σὲ δούλους, ὅπου ὁ μέγας ἱερεὺς ἔπρεπε νὰ εἶναι δοῦλος φυγᾶς, νικητῆς σὲ μονομαχία. Ὁ νεοφερμένος δὲ δοῦλος τῆς οἰκογενείας παρευρισκόταν στὶς θρησκευτικὲς τελετὲς τῆς οἰκογενείας καὶ ἔπαιρνε μέρος στὶς οἰκογενειακὲς γιορτές. Ὅταν πέθαινε, ἐθάπτετο στὸν τάφο τῆς οἰκογενείας.

Στὴν περίπτωσιν ποὺ εἶχαμε κακὴ συμπεριφορὰ τοῦ κυρίου ἀπέναντι στὸν δοῦλο, μπορούσαν νὰ καταφεύγουν ζητώντας ἄσυλο σὲ ἱερὸς χώρους, στὴν Ἀθήνα στὸν ναὸ τοῦ Θησέως ἢ τῶν Ἑρινύων καὶ νὰ ζητήσουν νὰ πουληθοῦν ἄλλοι. Γιὰ νὰ θανατωθῇ ἓνας δοῦλος, ἐχρειάζετο εἰδικὴ ἀπόφαση. Εἰδικοί δὲ θεομοὶ τοὺς προστάτευαν: ἐκτὸς τῆς ἀσυλίας, ἡ ξενία, ἡ προστασία, καὶ εἶχαν ἀκόμα καὶ τὸ δικαίωμα ἀποκτῆσεως ἀνιήτου, τὴν «*ἐγκλησιν*». Ὁ φόνος τοῦ δούλου ἐτιμωρεῖτο ὡς καὶ ὁ φόνος ἐλευθέρου καὶ ἀπὸ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Σόλωνα ἐτιμωρεῖτο καὶ ἡ κακομεταχείριση καὶ ὁ ραβδισμὸς του.

Ὅσον ἀφορᾷ τώρα τὶς ἐπιδόσεις τους: Γνωρίζουμε πρῶτα ἀπ' ὅλα, ὅτι ὑπῆρχαν πολλοὶ δοῦλοι γιατροί. Πρακτικοί, ποὺ ἐκπαιδεύονταν πλὴν στοὺς μεγάλους γιατροὺς τῆς ἀρχαιότητος. Τὸ φαινόμενο δὲ εἶχε πάρει μεγάλη ἔκταση, γιὰτὶ γνωρίζουμε ὅτι τὸν 1ον μ.Χ. αἰῶνα ὁ αὐτοκράτορας Δομιτιανὸς ἀπαγόρευε μὲ νόμον πλέον νὰ ἐκπαιδεύωνται λόγῳ τοῦ ὑπερβολικοῦ ἀριθμοῦ τους. Ὁ Ἑρμῖππος τὸν 2ο μ.Χ. αἰῶνα γράφει βιβλίον γιὰ τοὺς διαπρέψαντες στὰ γράμματα δούλους. Μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἦταν: Ὁ Πόμπυλος, ὁ Περσαῖος, ὁ Μῦς καὶ ὁ Μόνιμος, φιλό-

κολουθοῦσαν νὰ τὶς δέχωνται ὡς ἱέρειες κατεδικάσθησαν σὰν αἰρετικὲς καὶ εἰδωλολατρικὲς (δὲς Βλ. Ρασσιᾶ, «*Ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων Νόσου*», ἔκδ. 1994, τόμ. Γ, σελ. 117). Μὰ καὶ σήμερον ἀπαγορεύεται στὶς γυναῖκες νὰ εἰσέρχωνται στὸ ἱερό. Ἀκόμη καὶ ὁ Μέγας Χρυσόστομος ἔγραφε γιὰ τὴν γυναῖκα, ὅτι εἶναι «*ἀναγκαῖον κακόν, φυσικὸς πειρασμός, κίνδυνος τοῦ σπιτιοῦ, θανάσιμος γοητεία, ψιμυθιωμένη μᾶστιξ*», ἐνῶ σ' ἄλλο σημεῖον ἀνέφερε τὸ ἐξῆς: «*δὲν τῆς ἐπιτρέπω (τῆς γυναίκας) οὔτε νὰ διδάσκη οὔτε καὶ νὰ ὁμιλῇ, διότι μιὰ φορὰ ἐδίδαξε καὶ κατέστρεψε*». Ἀλλὰ καὶ ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ὑπεστήριξε, ὅτι ἡ γυναῖκα ὀφείλει νὰ πεθαίνῃ ἀπ' τὴν ντροπὴ τῆς «*καὶ μὲ τὴν σκέψιν ἀκόμη πὼς ἐγεννήθη γυναῖκα*» (δὲς James Gleugh, «*Love Locked Out*», Ν. Ὑόρκη, «*Crown*», 1963).

Ὁ Παῦλος στὴν «*Πρὸς Πέτρον*» ἐπιστολῇ (Α 37) ὀνομάζει τὴν γυναῖκα «*ἀσθενὲς σκεῦος*», ἐνῶ στὴν «*Πρὸς Τιμόθεον*» ἐπιστολῇ (Α, 2, 12) ἀναφέρει, ὅτι: «*Εἰς γυναῖκα ὅμως ὅν συγκωρῶ νὰ διδάσκη, μηδὲ νὰ αὐθεντεύῃ ἐπὶ τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ νὰ σιωπᾷ...*». Στὴν «*Πρὸς Ἐφεσίους*» ἐπιστολῇ (5, 22-24) ἀναφέρει: «*Αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίους ἀνδράσιν ὑποτάσσεσθε ὡς τῷ Κυρίῳ*»,

σοφοί και δούλοι αντίστοιχα τοῦ Θεοφράστου, τοῦ Ζήνωνος, τοῦ Ἐπικούρου καὶ ὁ τελευταῖος ἑνὸς τραπεζίτη ἀπὸ τὴν Κόρινθο. Ὁ Στωικός Ἐπίκτητος, ποὺ ἔζησε τὸν 1ον μ.Χ. αἰῶνα, ἦταν ἀπὸ τὴν Φρυγία, καὶ ὄχι μόνο γεννήθηκε δούλος, ἀλλὰ καὶ ἦταν «σῶμ' ἀνάπηρος». Ὁ μαθητὴς τοῦ Σωκράτους Φαίδων, ποὺ σπούδασε φιλοσοφία καὶ ἄνοιξε σχολὴ στὴν Ἡλεία. Ὁ Μένιππος ἀπὸ τὰ Γάδαρα τῆς Συρίας, ποὺ γεννιέται κι αὐτὸς δούλος, πλουτίζει καὶ μετὰ σπουδάζει φιλοσοφία. Ἐργάσθη δεκατρία βιβλία. Ὁ Βίων ὁ Βορυσθενίτης, δούλος ἑνὸς πλουσίου ρήτορα, ποὺ, ὅταν πέθανε, τοῦ ἄφησε τὰ πάντα. Μετὰ σπούδασε στὴν Ἀθήνα φιλοσοφία καὶ ἀνεδείχθη μέγας κυνικός φιλόσοφος.

Τὰ ἐπαγγέλματα ποὺ ἐξασκοῦσαν οἱ δούλοι ἦσαν πάρα πολλὰ. Ὅπως γνωρίζουμε ἀπὸ τοὺς ρήτορες, αὐτοὶ μποροῦσαν νὰ εἶναι μεταλλουργοί, σειρηκοποιοί, φαρμακοποιοί, σιδηρουργοί, κατασκευαστὲς μουσικῶν ὀργάνων, κεραμοποιοί, μάγειροι, ἀκόμα καὶ κρατικοὶ ὑπάλληλοι. Σὲ ἓναν κατάλογο δέ, ποὺ κατονομάζει 66 ἀπελεύθερους μαζί μὲ τὸ ἐπάγγελμα ποὺ ἀσκοῦσαν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ ἦταν δούλοι, μποροῦμε νὰ ἔχουμε μιὰ ἄλλη πηγὴ πληροφόρησης σχετικὰ μὲ τὰ ἐπαγγέλματα ποὺ ἀσκοῦσαν. Ἔτσι ἔχουμε γεωργούς, ἐμπόρους παστῶν, λαχανικῶν, στουπιῶν, σουσαμοῦ, λιθανιοῦ, μεταπωλητὲς, μικροεπαγγελματίες, ἐπιχρυσωτὲς, ὑποδηματοποιοὺς, χύτες μολύβδου καὶ ἀργύρου, σιδηρουργοὺς, ἀντιγραφεῖς βιβλίων, γραμματεῖς καὶ ὑπογραμματεῖς δικαστηρίων, χαράκτες καὶ ἄλλους.

Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τοὺς κρατικούς δούλους, ποὺ μνημονεύσαμε παραπάνω, αὐτοὶ χωρίζονται σὲ δύο κατηγορίες, τοὺς ἐργάτες καὶ τοὺς ὑπαλλήλους. Ἡ θέσις τῶν ὑπαλλήλων εἶναι περισσότερο προνομιακὴ τῶν ἐργατῶν. Κατοικοῦν ὅπου θέλουν, ἔχουν δικὸν τοὺς σπίτι μὲ ὅλη τὴν οἰκοσκευὴ στὴν ἀπόλυτη κατοχὴ τους. Ἔχουν δική τους περιουσία σὲ χρῆμα. Εἶναι ἐλεύθεροὶ νὰ παντρεύωνται καὶ νὰ ἀνατρέφουν τὰ παιδιὰ τους. Παίρνουν μέρος στὶς ἱερὲς τελετὲς καὶ τίς διάφορες

διότι «ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἡ κεφαλὴ τῆς γυναικός». Στὴν «Πρὸς Κορινθίους» ἐπιστολὴν τοῦ μάλιστα (Α', κεφ. Ι, Α', στ. 8-9) ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: «αἱ γυναῖκες ὑμῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν· οὐ γὰρ ἐπιτέτραπται αὐταῖς λαλεῖν, ἀλλ' ὑποτάσσεσθαι, καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει· εἰ δέ τι μαθεῖν θέλουσιν ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν· αἰσχρὸν γὰρ ἐστὶ γυναιξὶ ἐν ἐκκλησίᾳ λαλεῖν». Δὲν πρέπει λοιπὸν οἱ γυναῖκες νὰ λαλοῦν στὶς ἐκκλησίες κατὰ τὸν Παῦλο. Στὴν ἐπιστολὴν «Πρὸς Κορινθίους» (Α', κεφ., ΙΑ', στ. 8-9) γράφει καὶ τὸ ἑξῆς χαρακτηριστικόν: «Οὐ γὰρ ἐστὶν ἀνὴρ ἐκ γυναικός, ἀλλὰ γυνὴ ἐξ ἀνδρός· καὶ γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν ἄνδρα». Παρ' ὅλα αὐτὰ μαθαίνομε στὰ σχολικὰ βιβλία, ὅτι οἱ «εἰδωλόλατρες» Ἕλληνες κατεπίεζαν τίς γυναῖκες, ἐνῶ οἱ χριστιανοὶ τίς ἐξίσωσαν μὲ τοὺς ἄνδρες.

Ὁ ἱερός Αὐγουστίνος ὑπεστήριξε, ὅτι ἡ γυναῖκα δὲν ἔχει ψυχὴ καὶ ὅτι ἡ σεξουαλικὴ πράξις εἶναι τόσο σατανικὴ, ὥστε καὶ τὰ παντρεμένα ζευγάρια εἶναι πόρνοι (!), ὅλα τὰ συζυγικά κρεβάτια εἶναι πορνιστᾶσια (!) καὶ ὅλα τὰ πεθερικά μαστροποι! Ὁ Θωμᾶς ὁ Ἀκινᾶτος ὑπεστήριξε, ὅτι «ἡ γυναῖκα

πομπές. "Ενας από αυτούς, πού μᾶς διασώθηκε τὸ ὄνομα καὶ οἱ δραστηριότητές του, ἦταν ὁ Πιτταλάκος, πού ζοῦσε μιὰ πλούσια ζωὴ καὶ πῆγαινε στοὺς δικαστήριον σὰν Ἀθηναῖος. Δημόσιοι ὑπάλληλοι ἦταν καὶ οἱ ἀστυνομικοί, Σκυῖθες δοῦλοι τοξότες, πού ἀστυνόμευαν τοὺς ἴδιους τοὺς πολίτες, ἀκόμα καὶ τοὺς βουλευτές. Ἦταν ἐπίσης δοῦλοι καὶ τὰ ὄργανα τῆς δικαιοσύνης, ὁ δῆμιος καὶ οἱ βοηθοὶ του. Δοῦλοι δημόσιοι ἦταν ἀκόμα οἱ φύλακες τῶν δημοσίων καταστημάτων καὶ αὐτοὶ πού ἤλεγχαν τὰ μέτρα καὶ τὰ σταθμά. Ἡ πλειονότητα τῶν κηρύκων καὶ τῶν κλητῆρων, τῶν γραφέων καὶ τῶν λογιστῶν σὲ κάθε δικαστικὴ ἀρχή. Δοῦλοι εἶναι καὶ οἱ ὑπεύθυνοι τῶν στρατιωτικῶν κεφαλαίων. Εἶναι οἱ φύλακες γενικότερα ὅλων τῶν ἀρχείων. Στὴν Πνύκα αὐτοὶ οἱ δημόσιοι δοῦλοι ἐδρεύουν πίσω ἀπὸ τὸν Πρόεδρο, προκειμένου νὰ τὸν βοηθήσουν, ὅταν αὐτὸς ζητήσῃ κάποιον κείμενο. Ὅταν μάλιστα παρουσιάσθη ἡ ἀνάγκη ἀναπροσαρμογῆς τῆς νομοθεσίας στὴν Ἀθήνα, οἱ ἀρχεῖς ἐμπιστεύτηκαν τὴν ἐργασία τῆς κωδικοποίησης σὲ ἓναν δημόσιο δοῦλο, τὸν Νικόμαχο, πού ὡς ἀρχαιοφύλακας τοῦ δικαστηρίου ἦταν καὶ ὁ πλεον κατάλληλος γι' αὐτὴν τὴν ἐργασία.

III. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΔΟΥΛΩΝ

Μιὰ ἄλλη πολὺ σημαντικὴ κατηγορία δούλων εἶναι οἱ «χωρὶς οἰκοῦντες», δηλαδή αὐτοὶ πού ζοῦσαν καὶ ἐργάζονταν ξεχωριστὰ καὶ οἱ ὅποιοι καρπώνονταν καθ' ὅλοκληρίαν τὰ κέρδη τους, ἐκτὸς ἀπὸ μιὰ μικρὴ ἀποζημίωση πού κατέβαλλαν στοὺς «κυρίους» τους, συνήθως ἓναν μὲ δύο ὀβολοὺς τὴν ἡμέρα. Δὲν γίνεταί λοιπὸν λόγος γιὰ οἰκονομικὴ ἀνεξαρτησία, τὴν ὁποία καὶ σαφῶς εἶχαν, ὅπως καὶ οἱ δημόσιοι δοῦλοι, οὔτε καὶ γιὰ τὸ δικαίωμα νὰ συστήσουν οἰκογένεια, πού καὶ πάλι ἀπὸ τίς πηγές μας ἐπιβεβαιώνεται, ὅπως καὶ τὸ δικαίωμα κατοχῆς κατοικίας. Καὶ ἐδῶ μᾶς διασώθηκαν ὀνόματα καὶ δραστηριότητες. Ἔτσι ἔχουμε τὸν Φορμίωνα, τὸν πληρεξούσιο τῆς τράπεζας τοῦ Πασίωνος, πού κι αὐτὸς

ὑποτάσσεται εἰς τὸν ἄνδρα λόγῳ τῆς ἀδυνατοῦ φύσεώς της, διότι εἶναι ἀσθενεστερά καὶ κατὰ τὸν νοῦν καὶ κατὰ τὸ σῶμα. Ὁ ἄνδρας εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς γυναικὸς καὶ τὸ τέλος της, ὅπως ὁ Θεὸς εἶναι ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος πάσης δημιουργίας». Ἐθεωροῦσε ἐπίσης, ὅτι ἡ γυναῖκα εἶναι πιὸ ἄθλιο ὢν καὶ ἀπ' τοὺς σκλάβους. Ἐγραφε σχετικὰ: «Ἡ γυναῖκα εἶναι ὑπόδουλη ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἴδιους τοὺς ἀπαράβατους νόμους τῆς φύσεως, ἐνῶ οἱ σκλάβοι εἶναι ὑπόδουλοι ἀπὸ τὸν ἓνα καὶ μόνον νόμο τῶν περιστάσεων τῆς ζωῆς...». Ὁ Γρατιανός, νομικὸς τοῦ 12ου αἰῶνα, ἔγραψε τὸ ἑξῆς: «ὁ ἄνδρας μόνον καὶ ὄχι ἡ γυναῖκα ἔχει πλασθῇ κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ ὑποχρεώνει ὅλες τίς γυναῖκες νὰ ὑποτάσσωνται στοὺς ἄνδρες τους, καὶ μάλιστα καλύτερα καὶ ταπεινότερα ἀπὸ σκλάβους». Ὁ Ἰωάννης ὁ Κεκαυμένος μάλιστα, βυζαντινὸς στρατηγὸς τοῦ 11ου αἰῶνα, ἔγραφε στὸν «Στρατηγικόν» του (ἱστορικὸ ἔργο) παραγγέλλοντας στὸν γιὸν του: «Ἀποφύγετε τίς κουδέντες μὲ γυναῖκες. Τρία κακὰ θὰ σὲ πολέμησουν· ὁ διάβολος, ἡ μορφὴ τῆς (γυναίκας) καὶ ἡ φύσις». Ὁ Μ. Ἀθανάσιος ἐπίσης ἐκάκιζε τοὺς Ἕλληνες, πού ἐλάτρευαν θηλυκὰς θεότητες, τονίζοντας: «Καὶ μακάρι ἡ εἰδωλομανία τους

ἦταν δούλος (καὶ γιὰ τοὺς δύο θὰ μιλήσουμε ἐκτενέστερα στὴν συνέχεια) καὶ ἀπὸ τὴν θέση αὐτὴ τοῦ δούλου διηύθυνε γιὰ πολλὰ χρόνια, προτοῦ νὰ ἀπελευθερωθῇ, τὴν τράπεζα τοῦ κυρίου του, καὶ νυμφεύθηκε ἐν συνεχείᾳ τὴν χήρα τοῦ κυρίου του, ἐγείροντας ἀξίωση ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ Πασίωνος ἀπὸ τὸν γιὸ τοῦ κυρίου του, τὸν Ἀπολλόδωρο, κερδίζοντας μάλιστα καὶ τὴν δίκη κατὰ τὰ μέσα τοῦ Δ' αἰῶνος. Γνωρίζουμε δέ, ὅτι ὁ Τίμαρχος ἐπέτρεψε στοὺς δούλους ὑποδηματοποιούς του νὰ σχηματίσουν μιὰ συνεργατικὴ ἐταιρεία παραγωγῆς, μὲ ἀντάλλαγμα τὴν πληρωμὴ πρὸς αὐτὸν δύο ὀβολῶν κατὰ ἐργάτη καὶ τριῶν γιὰ τὸν ἀρχιτεχνίτη. Ἕνας ἄλλος δούλος τοῦ οἴκου τοῦ Χρυσίππου καὶ ἀδελφοῦ διευθύνει τὸ ὑποκατάστημα τοῦ Βοσπόρου.

Μέχρι στιγμῆς λοιπὸν ἀπὸ τὰ προαναφερθέντα μπορούμε νὰ ἐξαγάγουμε τὸ γενικότερο συμπέρασμα τουλάχιστον γιὰ τὴν ἀθηναϊκὴ κοινωνία, ὅτι ἔχουμε νὰ κάνουμε μὲ τὸ φαινόμενο τῆς δυναμικῆς παρουσίας τῶν δούλων στοὺς βασικοὺς κλάδους τῆς παραγωγῆς, βιοτεχνία καὶ γεωργία, στὸ δημόσιο καὶ τὴν γενικότερη οἰκονομικὴ ζωὴ τοῦ τόπου. Ὁ μόνος τομέας, στὸν ὁποῖο δὲν ἐχρησιμοποιοῦντο, ἦταν τὸ στράτευμα καὶ εἰδικότερα ὁ στόλος, παρὰ μόνον σὲ ἔσχατη ἀνάγκη. ὅπως στὴν ναυμαχία τῶν Ἀργινουσῶν τὸ 406 π.Χ. Καὶ γεννᾶται εὐλόγα ἐδῶ τὸ ἐρώτημα: Ποιὸ κριτήριό ἦταν αὐτὸ πού ἐπέβαλλε τὸν διαχωρισμό; Σίγουρα ὄχι αὐτὸ τῆς ἐμπιστοσύνης, ἀφοῦ ὡς *ναῦται* ἢ *ναυδάται* ἐχρησιμοποιοῦντο στίς ἀθηναϊκὲς τριήρεις ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς πτωχότερους πολῖτες τόσο μέτοικοι ὅσο καὶ μισθοφόροι. Οὐτε δέβαια τὸ κριτήριό τῆς ταλαιπωρίας, ἀφοῦ ἡ ἐργασία τοῦ *θρανίτου*, δηλαδή αὐτοῦ πού ἐχειρίζετο τὰ κουπιὰ τῆς ὑψηλότερης σειρᾶς μιᾶς τριήρους, ἄρα καὶ τὰ πιὸ μακρὰ, ἦταν σαφῶς πιὸ ἐπίπονη ἀπὸ αὐτὴν ἑνὸς δούλου τραπεζίτη ἢ ἐπαγγελματία. Κάθε τριήρης δὲ ἀπασχολοῦσε 62 *θρανίτας*, 58 *ζυγίτας* (μεσαῖο κάθισμα) καὶ 54 *θαλαμίτας* (κάτω κάθισμα), μεταξὺ τῶν ὁποίων οὐδεὶς δούλος. Πῶς λοιπὸν, ἀφοῦ θέλουν νὰ μᾶς πείσουν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι κα-

νὰ περιορίζετο μόνο στοὺς ἄνδρες καὶ νὰ μὴν ἀπέδιδαν τὴ θεϊκὴ προσηγορία στίς θηλυκὲς θεότητες. Καὶ γιατί καὶ γυναῖκες, πὺν δὲν εἶναι ἀσφαλὲς νὰ τίς συμβουλευώμεθα οὔτε γιὰ τὰ κοινὰ πράγματα, αὐτὲς μὲ θεϊκὴ τιμὴ θρησκεύονται καὶ σέβονται». [Καὶ εἴθε μέχρις ἀρρένων εἰστέκει τούτων ἡ εἰδωλομανία καὶ μὴ εἰς θηλείας κατέφερον τὴν θεῖαν προσηγορίαν. Καὶ γὰρ καὶ γυναῖκας, ἅς οὐδὲ εἰς κοινὴν περὶ πραγμάτων συμβουλίαν λαμβάνειν ἀσφαλὲς, ταύτας τῇ τοῦ Θεοῦ τιμῇ θρησκεύονται καὶ σέβονται]. Συνεπῶς κατὰ τὸν Μ. Ἀθανάσιο τίς γυναῖκες «δὲν εἶναι ἀσφαλὲς νὰ τίς συμβουλευώμεθα οὔτε γιὰ τὰ κοινὰ πράγματα». Ὁ Χρυσόστομος ἐπίσης κατεδίκασε τὸ θέατρο καὶ κυρίως τίς γυναῖκες ἡθοποιούς, τίς μιμάδες, τίς ὁποῖες ἐταύτιζε μὲ τίς πόρνες, ὅπως ὅλοι οἱ ἱερωμένοι (δὲς Α. Ζωγράφου, «Ἀντιγνώση», ἔκδ. 1994, σελ. 437).

Εἶναι λοιπὸν δικαιολογημένη ἡ ἄποψι τῶν Will καὶ Ariel Durant στὸ ἔργο «The History of Civilization» (ἔκδ. 1950, τόμος IV), ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς συνέβαλε στὴν ὑποβάθμιση τῆς γυναῖκας στὸ Βυζάντιο.

Μάριος Δημόπουλος-Ἀπολλώνιος

κομεταχειρίζοντο τούς δούλους, δέν τούς χρησιμοποιοῦσαν στήν κοπιαστική καί ἐπικίνδυνη μάλιστα δουλειά τοῦ κωπηλάτου; Ἡ ἀπάντηση εἶναι, ὅτι τὰ κίνητρα ἦταν σαφῶς οἰκονομικά, σέ μιὰ περίοδο ὅπου οἱ πτωχότερες τάξεις τῶν Ἀθηναίων πολιτῶν κυριολεκτικά λιμοκτονοῦσαν ἀπέναντι στοῦ πλήθος τῶν δούλων, ποῦ εἶχαν κατακλύσει τήν ἀγορά, ὁ στόλος κυρίως ἦταν ἡ ἀποκατάσταση καί τὸ τελευταῖο «καταφύγιο» τῶν κατώτερων πολιτῶν, γιά νά μπορέσουν νά ἐπιβιώσουν. Ἔτσι ἕνας θρανίτης ἐπληρώνετο μέ 3 ὀβολούς ἕως καί μία δραχμή τήν ἡμέρα, ὅταν οἱ ἡλιασταὶ ἐπαιρναν ἡμερομίσθιο 2 ὀβολούς τὸ 420 π.Χ. ἐπὶ Κλεοφῶντος καί 3 ὀβολούς μετὰ τὸ 390 π.Χ. (6 ὀβολοὶ = 1 δραχμή). Ἦταν μέ λίγα λόγια ἡ σίγουρη καί σταθερὴ ἀπασχόληση, ὅταν ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα ἐπαγγέλματα εἶχαν κατὰ πολὺ ὑποχωρήσει ἔναντι τῶν δούλων κυρίως καί τῶν μετοίκων. Καί γιά νά καταλάβουμε ἀκόμα καλύτερα τήν τραγικὴ τους θέση, ἀρκεῖ νά παραθέσουμε τὸ γεγονός ὅτι μετὰ τήν ἥττα τῶν Ἀθηναίων στὸν Λαμιακὸ πόλεμο τὸ 322 π.Χ. ἀπὸ τοὺς 31.000 στρατιῶτες τῶν Ἀθηναίων 22.000 ἔχασαν τὰ πολιτικά τους δικαιώματα, ἀφοῦ εἶχαν περιουσία κάτω ἀπὸ 2.000 δραχμές.

Γνωρίζουμε δέ, ὅτι καί τὸν 5ον π.Χ. αἰῶνα ἕνα πλήθος ἀπόρων Ἀθηναίων πολιτῶν ἀναγκάστηκε κάτω ἀπὸ τίς δυσβάστακτες καί τότε συνθήκες, νά ἐγκατασταθῇ στίς ἀθηναϊκὲς κληρουχίες. Ἀπὸ τήν ἄλλη πλευρά, ὅταν παρατηρήσουμε τὸ ὕψος τῶν περιουσιῶν τῶν πιὸ πλούσιων κατοίκων τῶν Ἀθηναίων τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος, παρατηροῦμε ὅτι ἡ περιουσία τοῦ Δημοσθένη, τοῦ ρήτορος, εἶναι μόλις 14 τάλαντα, ἐνῶ τοῦ δούλου Πασίωνος φτάνει ἀντίστοιχα τὰ 75 μέ 80 σύμφωνα μέ τοὺς ἐπίσημους καταλόγους. Μόνο ὁ Διίφιλος μέ 160 τάλαντα καί ὁ Ἐπικράτης μέ 600 ξεπερνοῦν τήν περιουσία τοῦ Πασίωνος.

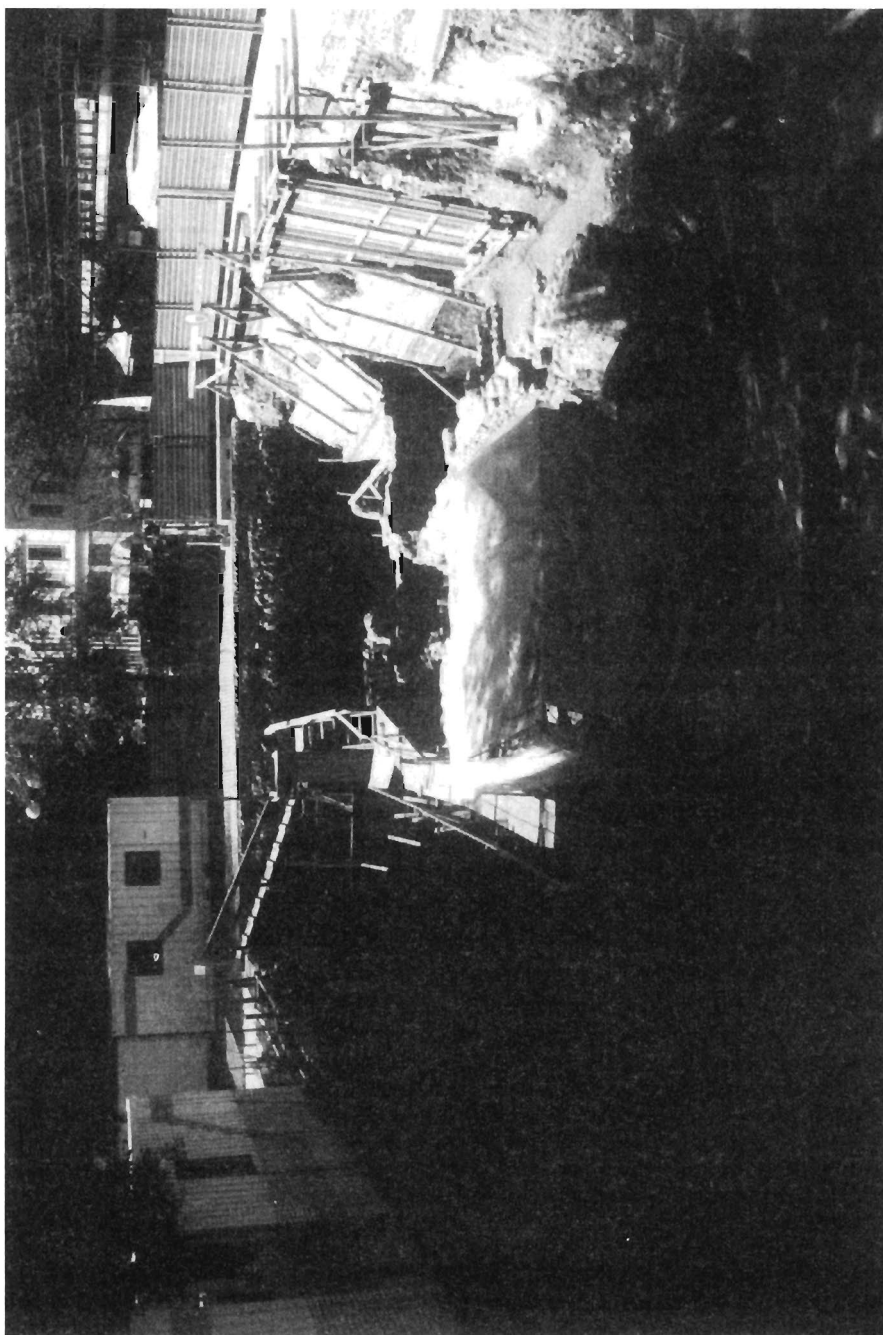
Ἀλλὰ ἂς δοῦμε καλύτερα ποιὸς ἦταν ὁ Πασίων. Δέν γνωρίζουμε μέ σιγουριά, ἂν ἀγόρασε ἢ νοίκιασε τήν τράπεζα τῶν παλαιῶν κυρίων του. Ἄν καί κατηγορήθηκε στὰ πρῶτα του χρόνια ὡς τραπεζίτης ἀπὸ ἕναν πελάτη του, ὅτι καταχράστηκε τίς καταθέσεις του ἀξίας τουλάχιστον 7 τάλαντων, ἐν τούτοις ὄχι μόνο δέν καταδικάσθηκε, ἀλλὰ καί διατήρησε τήν ἐμπιστοσύνη τῶν πελατῶν του. Ἐκτὸς ἀπὸ τήν τράπεζά του ἀπέκτησε καί ἕνα ἀσπιδοποιεῖο. Ἐκανε δωρεές καί εὐεργεσίες καί πέτυχε ἀκόμα καί νά γίνῃ πολίτης τὸ 376 π.Χ. Τότε ἄρχισε νά ἀγοράζῃ καί ἀκίνητα. Δάνεισε χρήματα στὸν Τιμόθεο γιά τίς ἀνάγκες τοῦ ἀθηναϊκοῦ στόλου τὸ 373 καί τὸ 372 π.Χ. καί ἀνέλαβε μόνος του τὸν ἐξοπλισμὸ πέντε πολεμικῶν πλοίων. Ὅταν ἀποσύρθηκε ἀπὸ τίς ἐπιχειρήσεις του τὸ 371 ἢ 370 π.Χ., ἡ συνολικὴ του περιουσία, ὅπως προαναφέραμε, ἔφτανε ἢ κατ' ἄλλους ἀκόμα καί ξεπερνοῦσε τὰ 75 τάλαντα, ποσὸ κολοσσιαῖο γιά τήν ἐποχὴ. Σημαντικὸ εἶναι ἐδῶ νά τονισθῇ, ὅτι ἀποσυρόμενος νοίκιασε τόσο τήν τράπεζα ὅσο καί τὸ ἀσπιδοποιεῖο στὸν δοῦλο του Φορμίωνα γιά 10.000 καί 6.000 δραχμές ἀντίστοιχα.

Τὸ ἐρώτημα ὅμως εἶναι, ποῦ ὄρεξε ὁ Φορμίων, ἕνας δοῦλος, αὐτὰ τὰ ποσά, γιά νά μπορῇ νά πληρώσῃ τὸν «ἀφέντη» του; Καί δέν εἶναι μόνο αὐτοὶ οἱ δύο ἐπιφανεῖς τραπεζίτες. Ἐχουμε καί ἄλλους δούλους, τὸν Κίττο, τὸν Εὐμαθῆ, τὸν Σωκράτη, τὸν Τιμόδημο καί τὸν Σάτυρο, ποὺ νυμφεύθηκαν καί αὐτοί, ὅπως καί ὁ Φορμίων, τίς χῆρες τῶν πρῶν κυρίων τους. Ἀπὸ τήν ἄλλη ἀπὸ σχετικὸς καταλόγους μποροῦμε νά παραθέσουμε τὰ ἐξῆς τεκμήρια, σχετικά μέ τοὺς πολίτες ποὺ ἀπασχολοῦνται σέ χειρωνακτικὲς ἐργασίες. Τὸ 408 π.Χ. ἀνάμεσα σέ 55 ἐλεύθερους ἐπαγγελματίες ὑπῆρχαν μόνο 36% πολίτες, τὸ 328 π.Χ. ἀνάμεσα σέ 74 ἐλεύθερους ἐπαγγελματίες ἔχουμε 27% πολίτες καί ἀπὸ λογαριασμοὺς τῆς Ἐλευ-

σίνας τὸ 329-328 π.Χ. ἀνάμεσα σὲ 94 ἐπαγγελματίες μόνο 20 εἶναι πολίτες, ποσοστὸ δηλαδή μὲν 21%. Ἀνάμεσα δὲ σὲ 27 ἐργολήπτες καὶ μικροὺς ἐργοδότες τὴν ἴδια ἐποχὴ ὑπάρχουν 9 πολίτες, ποσοστὸ 33%, ἀνάμεσα σὲ 41 ἐμπόρους 11 πολίτες, ποσοστὸ 27%, καὶ ἀνάμεσα σὲ 15 πλειοδότες ἐργῶν μὲν 2, ποσοστὸ 13%. Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν μόνο ὁ ἀνταγωνισμὸς τῶν δούλων καὶ τῶν ἀπελευθέρων γιὰ τοὺς πολίτες, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ πολὺ σημαντικὸς τῶν μετοίκων. Ἐχουν περιέλθει λοιπὸν σὲ ἓνα μεγάλο οἰκονομικὸ ἀδιέξοδο καὶ τὰ μόνα ἐπαγγέλματα ποὺ ὑπερτεροῦν εἶναι ἡ χοιροτροφία, ἡ μεταφορὰ μὲ μουλάρια ἢ βόδια, ἡ ἐξαγωγή ἀσθέστη, ὁ στρατὸς καὶ ἡ κατασκευὴ τούβλων. Ὅλοι οἱ ἄλλοι τομεῖς δραστηριότητος καὶ οἰκονομικῆς ἀπασχόλησης εἶναι στὰ χέρια τῶν μετοίκων, τῶν δούλων καὶ ἀπελευθέρων. Δούλων καὶ ἀπελευθέρων, ποὺ ἀργὰ ἀλλὰ σταθερὰ κυριαρχοῦν ἀπόλυτα, ἐκτοπίζοντας ἀκόμα καὶ τοὺς μετοίκους, ποὺ καὶ αὐτοὶ ἀποσύρονται ἀπὸ τὰ χειρωνακτικὰ ἐπαγγέλματα, ἀναζητῶντας πιὸ εὐκολο καὶ σταθερὸ κέρδος, μὲ ἀποτέλεσμα καὶ τὴν ἀριθμητικὴ τους μείωση μετὰ τὸ 355 π.Χ.

Μὲ λίγα λόγια οἱ δούλοι καὶ οἱ ἀπελεύθεροι εἶναι αὐτοί, ποὺ μὴ ἔχοντας καὶ πολλὰ νὰ χάσουν, ἀπασχολοῦνται σὲ ἐπαγγέλματα μὲ μεγαλύτερο δείκτη ἐπικινδυνότητας καὶ λιγότερης σιγουριᾶς, ἐνῶ οἱ ἐλεύθεροι πολίτες ἀρκοῦνται στὰ λίγα καὶ σίγουρα κατὰ πλειοψηφίαν. Αὐτὸ ποὺ ἰσχύει γιὰ τὸν μέσο πολίτη εἶναι, νὰ μὴν χάσῃ τὴν ἑγγειο περιουσίαν του καὶ ἀγωνίζεται μὲ ἐπαγγέλματα στενὰ προσκολλημένα σ' αὐτὴν τὴν κατεύθυνση, νὰ τὴν κρατῇ χωρὶς μεγάλα ἀνοίγματα. Μποροῦμε νὰ μιᾶμε ἔτσι γιὰ μία κατάστασι, ὅπου οἱ μέτοικοι καὶ οἱ ἀπελεύθεροι χωρὶς στενοὺς δεσμοὺς μὲ τὴν ἀθηναϊκὴ γῆ κυριαρχοῦν στὸ μεγαλεμπόριο μαζί μὲ κάποιους λίγους ἀθηναίους πλούσιους πολίτες, γιὰ δούλους ποὺ ἄλλοι ἀμείβονται πλουσιοπάροχα ὡς «χωρὶς οἰκοῦντες» ἢ ἐνοικιαζόμενοι, γιὰ κάποιους ἄλλους ποὺ ἀγωνίζονται νὰ φτάσουν τοὺς πρῶτους καὶ γιὰ μιὰ πλειοψηφία φτωχῶν ἀθηναίων πολιτῶν, ποὺ ἀγωνίζονται γιὰ τὸν ἐπιούσιο καὶ ποὺ ἀναγκαστικὰ δουλεύουν στὰ ἐπαγγέλματα τῶν ἄλλων ὡς μειοψηφία, ὅταν δὲν ἔχουν ἄλλη διέξοδος. Ἔτσι ἔχουμε τὸν πολίτη Ἀμεινία τοῦ Κυδαθηναίου, ποὺ πουλάει τὰ καλάθια του γιὰ μιὰ δραχμὴ στὴν ἀγορά, ὅταν δίπλα του ὁ μέτοικος Φίλων, σιδηρέμπορος, παίρνει τὴν μία παραγγελία μετὰ τὴν ἄλλη. Ὁ Διτρεφὴς τοῦ Ποταμοῦ, ἐργολήπτης κατεδαφίσεων, κι αὐτὸς πολίτης, παίρνει μιὰ ἐργολαβία 45 δραχμῶν, ἀναγκασζόμενος μέσα στὴν ἀναδουλειά του νὰ βάλῃ μὲ προσωπικά του ἔξοδα τὴν σκαλωσιά, ὅταν ὁ μέτοικος Φιλοκλῆς ζητάει 300 δραχμὲς μόνο γιὰ νὰ σηκώσῃ τὶς ἐκχωματώσεις. Καὶ ἂν ἀνατρέξουμε στὶς δημηγορίες τοῦ Δημοσθένη, θὰ δοῦμε ὅτι κανένας ἀπὸ τοὺς ἐφοπλιστὲς ἢ τοὺς τραπεζίτες, ποὺ ζήτησαν τὴν συνδρομὴ τοῦ μεγάλου ρήτορα, δὲν ἦταν πολίτης ἐκ γενετῆς. Οἱ πολίτες λοιπὸν τρέφονταν ἀπὸ τὰ πολιτικὰ τοὺς δικαιώματα καὶ τὴν γῆ τους. Εἶχε συνδεθῇ δὲ σχεδὸν ἀπόλυτα ὁ τίτλος τοῦ πολίτη μὲ αὐτὸν τοῦ ἰδιοκτήτη γῆς οὕτως, ὥστε τὸ 403 π.Χ. συζητήθηκε νομοσχέδιο, ποὺ, ἂν ἐγένετο ἀποδεκτό, θὰ περιορίζε τοὺς πολίτες μόνο σὲ αὐτοὺς ποὺ θὰ ἦταν κάτοχοι γῆς. Γι' αὐτὸ καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι ποὺ ἐγένοντο πολίτες, ἔσπευδαν νὰ ἀγοράσουν γῆ, ὅπως ὁ Πασίων, ποὺ διέθεσε 20 τάλαντα γι' αὐτὸν τὸν σκοπὸ, ἢ ὁ Ἀριστοφάνης, ποὺ ἀγόρασε 255 στρέμματα. Γνωρίζουμε ἀκόμα καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Πολύγνωτου τοῦ Θασίου, ποὺ ἀρνήθηκε τὸ χρῆμα, προκειμένου νὰ τοῦ παραχωρηθῇ τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτη.

[Στὸ ἐπόμενο: Ἡ θέσις τῶν δούλων στὴ Σπάρτη, τὴν Κρήτη κ.λπ.]

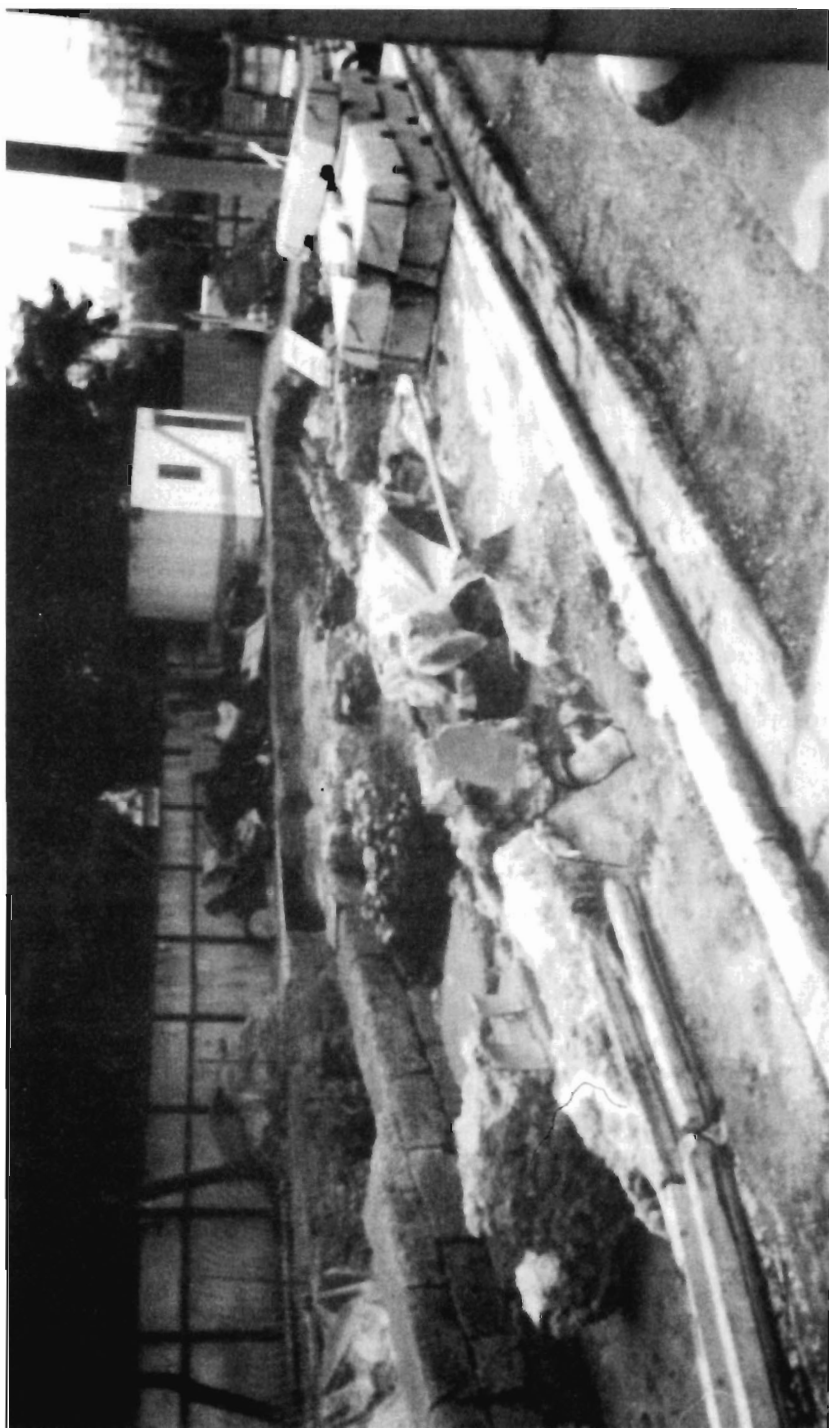
Έργοτάξιο ὀπισθεν τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν. Πανοραμικὴ ἀποψη. Ὁ χώρος ἔχει καταχωθῆ πλέον μὲ μπετόν.

Ο «ΜΕΤΡΟΠΟΝΤΙΚΑΣ» ΚΟΝΙΟΡΤΟΠΟΙΕΙ ΤΑ ΠΑΝΤΑ ‘Ολική καταστροφή ἀρχαιοτήτων στὰ ἔργα κατασκευῆς τοῦ «Μετρό»

Οἱ ἐργασίες γιὰ τὴν κατασκευὴ τοῦ ὑπογείου μητροπολιτικοῦ σιδηροδρόμου, τοῦ λεγομένου «Μετρό», φαίνεται ὅτι ὁδηγοῦν στὴν λεηλασία ἀλλὰ καὶ στὴν ὀλική καταστροφὴ μεγάλου μέρους ἀρχαιοτήτων, πού μέχρι πρόσφατα βρισκόνταν θαμμένες κάτω ἀπὸ τὴν Ἀθηναϊκὴ γῆ. Αὐτὲς οἱ ἀρχαιότητες, λησμονημένες κάτω ἀπὸ τὸ χῶμα καὶ τὴν ἀδιαφορία τῶν μεταγενέστερων κατοίκων τοῦ λεκανοπεδίου, καρτεροῦσαν στὸ διάβα τῶν αἰώνων τὴν ἀνεύρεση καὶ ἀνάδειξή τους, ὥστε νὰ μιλήσουν γιὰ τὸ παρελθὸν μὲ γλῶσσα ξεκάθαρη καὶ ἀδιάφραστη. Δυστυχῶς μπροστὰ στὶς σκοπιμότητες καὶ στὶς δῆθεν ἀνάγκες τῆς σημερινῆς βαρβαρότητας καταλήγουν βορὰ στὰ κοπτερὰ γρανάζια τοῦ «μετροπόντικα», πού τὶς μετατρέπει σὲ μαρμαρόσκονη ἢ κεραμόσκονη, ἢ ἀφήνονται στὶς διαθέσεις καὶ στὴ συνείδηση τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν φυλάκων τῆς ἐταιρείας πού ἀνέλαβε τὴν κατασκευὴ τῶν σηράγγων.

‘Ο «Δαυλὸς» λαμβάνοντας ἀπὸ καιρὸ διάφορες καταγγελίες καὶ παίρνοντας ὑπ’ ὄψιν τὰ καυστικά καὶ ἀποκαλυπτικά κατὰ καιροὺς δημοσιεύματα τοῦ ἡμερήσιου τύπου, ἀποφάσισε νὰ ἐρευνήσῃ τὸ σοβαρότατο αὐτὸ θέμα, πού σαφῶς δὲν ἀφορᾷ μόνο τὴν ἱστορία καὶ τὸν μεγαλειώδη πολιτισμὸ τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλὰ ἀποτελεῖ καίριον ζήτημα τῆς ἱστορίας τοῦ παγκόσμιου πολιτισμοῦ. Στὴν διεξαχθεῖσα ἐρευνα ἐλήφθησαν οἱ ἀπόψεις τόσο τῆς καθ’ ὕλην ἀρμόδιας κρατικῆς ὑπηρεσίας τοῦ ὑπουργείου Πολιτισμοῦ ὅσο καὶ οἱ ἀπόψεις ἐργαζομένων στὴν κατασκευὴ τοῦ ἔργου (τεχνικῶν, μηχανικῶν, ἐργοδηγῶν καὶ ἐργατῶν), πού γιὰ εὐνόητους λόγους θέλησαν νὰ κρατήσουν τὴν ἀνωνυμία τους.

Κατὰ κοινὴν ὁμολογία πρὸς τὸν «Δαυλὸ» τεχνικοὶ καὶ ἐργάτες τῆς κατασκευῆς τῶν ὑπογείων διαβάσεων ὑποστήριξαν, ὅτι ὁ «μετροπόντικας» κατὰ τὴν διέλευσή του σπάζει καὶ μετατρέπει σὲ σκόνῃ ὅτιδήποτε βρίσκει μπροστὰ του. Ἐπιπλέον καθίσταται ἀδύνατη ἡ πρόσβαση στὰ πιθανὰ ὑπολείμματα πού ἀπομένουν στὶς παρειὰς τῶν διανοιγομένων σηράγγων, διότι ἡ διάνοιξη συνοδεύεται ταυτόχρονα καὶ μὲ αὐτόματη ἐπάλειψη τῶν τοιχωμάτων μὲ σκυρόδεμα ταχείας πήξεως. Τὸ σημαντικὸ αὐτὸ ζήτημα τέθηκε ἀπὸ μέρους μας πρὸς τὴν Γ’ Ἐφορία Ἀρχαιοτήτων, καθὼς καὶ στὴν ἀρμόδια ἐποπτικὴ ὑπηρεσία τοῦ ὑπουργείου Πολιτισμοῦ (Τομέας Ἀρχαιολογικῶν Χώρων). Ἡ μὲν Γ’ Ἐφορία διὰ τῆς ὑπεύθυνης ἀρχαιολόγου κ. Ἐλισάβετ Χατζηπούλου ἀπέφυγε νὰ ἀπαντήσῃ ἐπὶ τῆς οὐσίας, λέγοντας καὶ ἐπαναλαμβάνοντας: «Ὅλα παρακολουθοῦνται» καὶ «ὅλα ἔχουν γίνῃ σωστά», ἡ δὲ ἀρμόδια ὑπηρεσία τοῦ ὑπουργείου Πολιτισμοῦ διὰ τῆς ἀρχαιολόγου κ. Μπούγιου ἀπάντησε, ὅτι «οἱ χῶροι διέλευσης τῆς σήραγγος ἔχουν ἐλεγχθῇ» καὶ ὅτι «στὸ συγκεκριμένο βάθος δὲν ὑπάρχουν ἀρχαῖα». Ὅμως οἱ ὑπόγειοι χῶροι διέλευσης τῆς ἐκάστοτε σήραγγας εἶναι ἀδύνατο νὰ ἐλεγχθοῦν ἐκ τῶν προτέρων, ἀφοῦ αὐτὸ προϋποθέτει ὅτι προπορεύεται ἡ ἀρχαιολογικὴ ἐκσκαφὴ τοῦ «μετροπόντικα», πρᾶγμα τὸ ὁποῖο δὲν ἔχει συμβῆ. Ἐπιπλέον ἡ ἀπόρριψη τῆς πιθανότητας ὑπαρξῆς ἀρχαιοτήτων στὸ βάθος τῶν 15-20 μέτρων

Παλαιότερη φωτογραφία από το εργοτάξιο Ζαπτείου. Εικονίζονται διάφορα άκίνητα μνημεία και κυρίως ένα τμήμα τείχους, το οποίο χρονολογικά δεν φαίνεται να είναι όψιμο. Σήμερα το πλείστον του χώρου έχει καταχωθή οριστικά.

Ἐργοτάξιο Κεραμικοῦ. Ἀπὸ ἐδῶ πέρασε ὁ «Μετροπόντικας». Στὸ διάβα του ὁ, τι συναντᾷ τὸ μετατρέπει σὲ σκὸνι, ἐνῶ ταυτόχρονα ἐπαλείφει τὰ τοιχώματα τῶν σηράγγων μὲ μπετόν ταχείας πήξεως, ὥστε καὶ οἱ ἀρχαιότητες, ποὺ ἐν μέρει ἤ ἐν ὅλῳ θὰ παρέμεναν ὁρατὲς καὶ προσιτὲς, νὰ ἐξαφανίζονται.

είναι γνώμη επισφαλής. Ήδη από το 1963 ο καθηγητής των αντισεισμικών κατασκευών του Πολυτεχνείου Δ. Κοκκινόπουλος με επιστημονική του μελέτη απέφάνθη, ότι σε πλείστα σημεία της πόλης των Ἀθηνών, ιδίως κατά μήκος των ποταμῶν Ἰλισσοῦ καὶ Κηφισοῦ, ὑπάρχουν νεώτερες ἐπιχώσεις βάθους μέχρι καὶ 40 μέτρων. Τὸ μέσο βάθος διέλευσης τοῦ «μετροπόντικα» ἀνέρχεται στὰ 15-20 μέτρα...

Οἱ ἀρχαιότητες ποὺ ἔρχονται στὸ φῶς κατὰ τὴν διεξαγωγή τῶν ἐργασιῶν τοῦ «Μετρό», ἀνακαλύπτονται μόνο στοὺς χώρους κατασκευῆς σταθμῶν καθὼς καὶ στὰ σκάμματα, ποὺ γίνονται γιὰ τὸν ἑξαερισμὸ τοῦ δικτύου. Σὲ κάθε ἐπιμέρους σκάμμα ὑπάρχει ὁμάδα ἀρχαιολόγων, ποὺ συγκεντρώνει καὶ ταξινομεῖ τὰ εὐρήματα καὶ τὰ τοποθετεῖ σὲ προσωρινὲς κινητὲς «σιδεροαποθήκες», ποὺ βρίσκονται ἐντὸς τοῦ χώρου τοῦ σκάμματος. Σύμφωνα μὲ τοὺς ἀρχαιολόγους τὰ εὐρήματα χρονολογικὰ τοποθετοῦνται ἀπὸ τὴν ἀρχαϊκὴ ἐποχὴ ἕως τὰ ὑστεροδουζαντινὰ χρόνια καὶ εἶναι κεραμικά, γλυπτὰ καὶ νομίσματα.

Ἡ φύλαξη τῶν εὐρημάτων στοὺς τόπους ἀνασκαφῆς εἶναι σκανδαλωδῶς ἄλλεπ-πῆς. Οἱ ἀρχαιολόγοι καθημερινὰ ἀποχωροῦν ἀπὸ τοὺς χώρους τῶν ἐργασιῶν στὶς 3.00 μ.μ. Τὸ ὑπόλοιπο τῆς ἡμέρας, τὴν νύχτα ὅπως καὶ τὶς ἀργίες ἢ τύχῃ τῶν εὐρημάτων ἀφήνεται στὴν συνείδηση καὶ στὶς διαθέσεις τῶν φυλάκων τῆς ἐταιρείας, ποὺ ἀνέλαβε τὴν κατασκευὴ τοῦ «Μετρό».

Τὸ ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ τηρεῖ ἄκρα μυστικότητα ἔναντι τῶν κρουσμάτων κλοπῆς ἀρχαιοτήτων, ποὺ ἀτύπως πληροφορηθήκαμε καθὼς καὶ τῶν δύο πυρκαϊῶν ποὺ ξέσπασαν σὲ κινητὲς ἀποθήκες φύλαξης ἀρχαίων εὐρημάτων στοὺς ὑπὸ κατασκευὴ σταθμοὺς τοῦ Μοναστηρακίου καὶ τῆς ὁδοῦ Μακρυγιάννη στὶς ἀρχὲς τοῦ περασμένου Ὀκτώβρη. Παρὰ τὶς ἐπανειλημμένες ὁχλήσεις μας γιὰ τὴν ἔκδοση ἀδείας γιὰ ἐπίσκεψή μας στὶς ἀποθήκες φύλαξης καὶ συντήρησης τῶν εὐρημάτων τόσο πρὸς τὸ ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ ὅσο καὶ πρὸς τὶς ἐφορίες ἀρχαιοτήτων τελικῶς δὲν μᾶς ἐπέτρεψαν (μὲ τὴν δικαιολογία τῆς τήρησης μυστικότητος ἕως τὴν δημοσίευση τῶν πορισμάτων).

Ἀπὸ τὰ παραπάνω γίνεται κατανοητό, ὅτι προκαλεῖται ὀλικὴ καταστροφὴ στὰ βαθύτερα ἀρχαιολογικὰ στρώματα –μὴ ἐπανορθώσιμη– ἀπὸ τὴν διέλευση τοῦ «μετροπόντικα» κάτω ἀπὸ πλείστα σημεία τῆς Ἀθηναϊκῆς γῆς. Ἐπιπλέον ἡ πλημμελὴς διαχείριση τῶν εὐρημάτων στοὺς χώρους τῶν ἀνασκαφῶν καθιστᾷ ἀναξιόπιστη τὴν ὅλη στάση τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους ἔναντι τῶν ἀρχαιοτήτων.

Παράλληλα δεόν νὰ σημειωθῇ, ὅτι οἱ ἐδαφολογικὲς μελέτες γύρω ἀπὸ τὴν περιοχὴ τοῦ Κεραμικοῦ οἱ σχετικὲς μὲ τὴν ἀντοχὴ τοῦ ἐδάφους γιὰ τὴν διέλευση τῆς σήραγγας ἔχουν ἀποφανθῇ ἀρνητικά. Ἐν τούτοις οἱ ἐργασίες ἔχουν ξεκινήσει...

Ἐν κατακλείδι τὴν παρούσα ἔρευνα δὲν ἀφορᾷ τὸ ἐὰν καὶ κατὰ πόσον ἡ λειτουργία τοῦ «Μετρό» στὸ μέλλον θὰ λύσῃ τὸ συγκοινωνιακὸ πρόβλημα τῆς πρωτεύουσας –θέμα γιὰ τὸ ὁποῖο ἔχουν ἐγερθῇ κατὰ καιροὺς σοβαρὲς ἀμφιβολίες–, ἀλλὰ πρωτίστως ἡ φθορὰ τῆς ἀρχαιολογικῆς κληρονομιάς μᾶς πόλεως, ποὺ ὑπῆρξε ἡ κοιτίδα τῶν ὑψηλοτέρων ἀξιών τοῦ πολιτισμοῦ, φθορὰ ἀνεπανόρθωτη.

Παναγιώτης Α. Κουβαλάκης
Μάριος Κ. Μαμανέας

Ε. ΑΤΤΑΒΥΡΙΟΣ

Ἐπιδράσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος στὴ Χριστιανικὴ θρησκεία καὶ λατρεία

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σὲ προηγούμενα ἄρθρα μας παρουσιάσαμε τὴν ἀπόδειξη, πῶς ὁ Ἑβραϊσμός σφετερίστηκε τὶς παραδόσεις καὶ τὶς δοξασίες ἄλλων πιὸ προηγμένων λαῶν. Σὰν ἐπισφράγισμα τῶν λόγων μου καταθέτω τὴ μαρτυρία τοῦ ἀρχαίου ἱστορικοῦ καὶ φιλοσόφου Αἰγύπτου ἀρχιερέα Μανέθωνα, ποὺ γράφει: «*Ἐκεῖνοι ποὺ συντάξανε τὸ ἱερὸ βιβλίον τῶν λεγομένων Ἰουδαίων, ἀντέγραψαν πάρα πολλὰ ἀπὸ τὴ θρησκεία, τὴ μυθολογία, τὴν ἱστορία καὶ τὴ φιλοσοφία τῶν Ἑλλήνων*».

Ἀλήθεια, δὲν εἶναι ἔγκλημα κατὰ τῆς ἀλήθειας, ὅταν καυχίεται ὁ Ἰουδαϊσμός, πῶς πρῶτος ἐδίδαξε τὸν μονοθεϊσμό; Ποῦ ἦσαν οἱ Ἑβραῖοι καὶ ὁ Μωυσῆς, ὅταν οἱ Ἕλληνες πρῶτοι μὲ τὸ στόμα τοῦ θεοκλήρου καὶ θείου ποιητῆ Ὁρφέα διακήρυξαν, πῶς: «*Ἐνας Θεὸς ὑπάρχει μέγας βασιλεὺς τοῦ κόσμου καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ δὲν ὑπάρχει ἄλλος. Εἶναι αὐτογενής, κύριος γῆς καὶ οὐρανοῦ, κρατᾷ στὰ χέρια του τὸ σύμπαν. Εἶναι ἀόρατος, ἀλλὰ βλέπει τὸν κόσμο. Εἶναι Θεὸς μέγας, σοφὸς καὶ δημιουργὸς τοῦ κόσμου κατὰ τὴν προαιώνια θέλησή του καὶ μὲ τὸν Λόγον του*»; «*Ἐξ ἑνὸς τὰ πάντα γίνεσθαι καὶ εἰς ταῦτόν ἀναλύεσθαι*», ἔψαλλε ὁ μοναδικὸς μελίσσιντος θεόσομος Ὁρφεὺς. Τί πρόσθεσε παραπάνω ὁ Ἑβραϊσμός ἀπ' ὅ,τι εἶπε ὁ σοφὸς Ἕλληνας Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, ὅτι «*τὸ πιὸ μεγάλο ἀπὸ τὰ ὄντα εἶναι ὁ Θεός, γιατί εἶναι ἀέννητος, τὸ πιὸ ὡραῖο ὁ κόσμος, γιατί τὸν ἔφτιαξε ὁ Θεός*»; Δὲν εἶναι ὁ Ἰουδαιοχριστιανισμός σφετεριστὴς τῆς ἀλήθειας, ὅταν πρὸ αὐτοῦ ὁ Ἕλληνας φιλόσοφος Ξενοφάνης εἶπε, πῶς «*ὁ Θεὸς εἶναι ἀσώματος, ἀγέννητος, πάνσοφος, πανταχοῦ παρὼν καὶ τὰ πάντα πληρὼν*»; Μήπως τὸ «μυστήριον τῆς θείας κοινωνίας» δὲν τὸ καθιέρωσαν πρὶν ἀπ' τὸν χριστιανισμό οἱ λεγόμενες μυστηριακὲς θρησκείες;

Ἴσως λίγα λόγια σχετικὰ μὲ τὸν δικό μας τὸν Διόνυσον θὰ ἔπειθαν περισσότερο. Ὁ Διόνυσος ἦταν γιὸς τοῦ θεοῦ Δία καὶ τῆς Σεμέλης. Γεννήθηκε μὲ θεϊκὴ ἐνέργεια. Ἡ γέννησή του λατρεύτηκε σὰν γέννηση θείου δρέφους. Ἡ μητέρα του τιμήθηκε πολὺ, ὅπως ἡ Μαριάμ. Στὸ πέρασμά του τρέχουν ξοπίσω του ἄντρες καὶ γυναῖκες, ποὺ μεθοῦν ἀπὸ τὰ λόγια του. Μιὰ Συριακὴ παράσταση δείχνει τὸν Διόνυσον νὰ περπατᾷ πάνω στὰ κύματα τῆς θάλασσας. Ἀγαπημένα του «λημέρια» ἦταν τὰ βουνὰ καὶ οἱ λαγκαδιές. Ἀγαπημένα του φυτικὰ σύμβολα εἶχε τὸ κλῆμα, τὸ σταφύλι καὶ τὸ κρασί. Σύγκρινέ το, ἂν θέλῃς, μὲ τὸ «*Εγὼ εἶμαι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή*», ἢ μὲ τὸ «*Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου*». Ὁ Διόνυσος ἔχει θεανθρώπινη φύση. Ἡ θεία εἶναι ἀπὸ τὸν πατέρα του, ἡ ἀνθρώπινη ἀπὸ τὴ μητέρα του. Εἶναι συγχρόνως σύνθετος καὶ κυρίαρχος «*ζώντων τε καὶ τεθνεώτων*». Ἦταν ὁ ὑπερασπιστὴς τῶν φτωχῶν καὶ ἀδύνατων καὶ ἀπροστάτευτων ἀνθρώπων. Στὴν Ἑλλάδα συμβολίζοταν μὲ κάποιο ζῶο, ἀρνὶ ἢ κατσίκι, ποὺ στὸν τεμαχισμό αὐτοῦ τοῦ ζώου στὴν ὥρα τῆς λατρείας καὶ στὸ φάγμά του ἀπὸ τοὺς πιστοὺς του πίστευαν, πῶς ἔτρωγαν τὸ σῶμα τοῦ Διόνυσου καὶ πῶς συμπάσχανε καὶ συνασπάζονταν μαζί του, καὶ ἔτσι λυτρώνονταν ἀπὸ τὸ «προπατορικὸ» ἁμάρτημα, ποὺ κληρονόμησαν ἀπὸ τοὺς θεοκτόνους προγόνους των. Ἔτσι ὁ Διόνυσος κάθε χρόνο μὲ τὴν Ἀνοιξὴ πέθαινε καὶ ἀναστηνόταν, νικῶντας τὴν ἐξουσία τοῦ θανάτου καὶ μεταδίδοντας τὴ λύτρωση καὶ τὴν πρόγευση τῆς ἀθα-

νασίας στους πιστούς του.

Σύγκρινέ το, ἂν θέλῃς πάλι με αὐτὰ πού ὁ χριστιανὸς ἱερέας λέγει στὴ θεία λειτουργία μυστικά στὴν ἁγία τράπεζα: *«Μελίζεται καὶ διαμελίζεται ὁ ἄμνος τοῦ Θεοῦ, ὁ μελιζόμενος καὶ μὴ διαιρούμενος, ὁ πάντοτε ἐσθιόμενος καὶ μηδέποτε δαπανώμενος, ἀλλὰ τοὺς μετέχοντας ἁγιάζων»*. Μάλιστα πρὶν ἀπὸ τὴν μετάληψη τοῦ «σώματος» τοῦ Διόνυσου προηγοῦντο μέρες καθαρμοῦ καὶ νηστείας. Δηλαδή ὁ Χριστιανισμὸς ἐκτόπισε τὸ ὄνομα τοῦ Διόνυσου καὶ στὴ θέση του ἔβαλε αὐτὸ τοῦ Ἰησοῦ· καὶ στὴν θέση τῶν «ὀργίων» ἔβαλε τὰ κοινὰ τραπέζια, τὰ κοινὰ συσσίτια.

II. Ο «ΛΟΓΟΣ» ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟ

Ἄμα δὲν σὰς κάμνει κόπο, πάρτε τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ «Ἰωάννη» καὶ διαβάστε τὶς πρώτες καὶ ὅλας γραμμὲς τοῦ πρώτου κεφαλαίου: *«Ὁ Λόγος ἦταν ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἦταν ἀχώριστος μετὰ τὸν Θεὸ καὶ ὁ Θεὸς ἦταν ὁ Λόγος. Αὐτὸς ἀπ' ἀρχῆς ἦταν ἓνα μετὰ τὸν Θεό. Μετὰ τὸν Λόγο ὁ Θεὸς ἔκαμε τὸν κόσμον καὶ χωρὶς τὸν Λόγο δὲν ἦταν δυνατόν νὰ γίνουν ὅσα ἐγιναν... Καὶ ὁ Λόγος ἐγινε ἄνθρωπος, πού ἐμεῖς εἶδαμε τὴν δόξα του, πού πηγάζει ἀπὸ τὸν πατέρα του σὰν Υἱοῦ μονογενοῦς»*. Δὲν χρειάζεται βέβαια καὶ πολὺ μυαλό, γιὰ νὰ καταλάβουμε, πὼς ὁ «Ἰωάννης» ταυτίζει τὸν «Λόγο» μετὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Ὁ «Λόγος» ἀποτελέσει ἰδιαίτερη φιλοσοφικὴ ἔννοια, πού πρῶτος τὴν διατύπωσε κατὰ τὸν ἕκτο πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα ὁ φιλόσοφος Ἡράκλειτος. Ὁ «Λόγος», εἶπε, εἶναι ἡ λογικὴ τάξη πού συνέχει καὶ διέπει τὸν κόσμον. Εἶναι τὸ Ὑπέρτατο Πνεῦμα, πού διαχέει τὸ Σύμπαν, πού διέπει τὶς σχέσεις τῶν ὄντων καὶ ταυτίζεται μετὰ τὸν Θεό. Ἀργότερα ὁ Πλάτων εἶπε, πὼς ὁ «Λόγος» εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ παντός. Στους Στωϊκοὺς φιλοσόφους ὁ «Λόγος» εἶναι πιά ὁ Νοῦς, ἡ Ψυχὴ, ὁ Θεός, ὁ Ζεὺς, ἡ Ὑπέρτατη Ἀρχή. Μάλιστα ὁ Ἀλεξανδρινὸς φιλόσοφος Φίλων, πού γεννήθηκε γύρω στὸ 20 μετὰ Χριστόν, θεωρεῖ τὸν «Λόγο» προσωποποίηση τοῦ Θεοῦ, μεσίτη ἀνάμεσα στὸν Θεὸ καὶ τοὺς ἀνθρώπους, πρωτότοκο Υἱὸ τοῦ Θεοῦ, εἰκόνα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, μέγαν ἀρχιερέα, πρεσβύτερο τῶν Ἀγγέλων. Ὅτι μετὰ τὸν «Λόγο» ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον καὶ μετὰ τὸ «Λόγο» ὁ Θεὸς φανερώνεται στους ἀνθρώπους.

Μήπως ὅλη ἡ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ «Ἰωάννη» καὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου γιὰ τὸν Ἰησοῦ δὲν εἶναι ὅμοια καὶ ἀπαράλλαχτη μετὰ αὐτὴν τὴ θεωρία περὶ «Λόγου»; Ἀπλᾶ ὁ «Λόγος» ἐγινε «Χριστός». Μήπως ἀκόμα, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ Λατῖνος φιλόσοφος Κορνοῦτος Λεπτίτης (α' αἰῶνας μ.Χ.), στὶς Ἀλεξανδρινὲς μυστηριακὲς θρησκείες ὁ Ἑρμῆς ὁ Τρισμέγιστος δὲν θεωροῦνταν «Υἱὸς» καὶ «Λόγος» τοῦ Θεοῦ, δημιουργὸς τοῦ Κόσμου, «Λόγος» ἅγιος, ἀπὸ φῶς προερχόμενος, πού τὸν ἔστειλε ὁ Θεός, γιὰ νὰ σώσῃ τοὺς ἀνθρώπους; Ὁ Χριστιανισμὸς λοιπὸν ἔσθῃσε τὸ ὄνομα τοῦ «Λόγου» ὡς «πρωταγωνιστὴ» τῶν Ἑλληνικῶν θεωριῶν, δοξασιῶν καὶ παραδόσεων καὶ ἔγραψε «Ἰησοῦς».

III. ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ

Τώρα, ὅσο γιὰ τὴν ἀποψη γιὰ μία θρησκεία ἠθικότερη καὶ πνευματικότερη, τὸν Χριστιανισμό; Ἡ ὁμορφὴ τούτῃ ἰδέα ἦταν ἡ βάση τῆς διδασκαλίας τοῦ πιδεγάλου στὸν κόσμον τῆς ἀρχαιότητος Ἑλλήνα φιλόσοφου, τοῦ Σωκράτη, πέντε αἰῶνες πρὶν ἀπὸ τὸν Χριστιανισμό. Εἶπε: *«Ὁ τρόπος πού πρέπει νὰ ἐνῶνῃ τὸν ἄνθρωπον μετὰ τὸν Θεό, πρέπει νὰ εἶναι ἡ Ἀγάπη. Πρέπει νὰ κάμουμε τοὺς ἀνθρώπους νὰ πιστέψουν σὲ ἓνα Θεὸ ἐνάρετο»*. Ὁ Σωκράτης ἦταν ὁ Πρωτομάρτυρας μᾶς «Καινῆς Πίστης», πού γι' αὐτὴ μήτε τοῦ ὄχλου τὸν βρασμὸ μήτε τῶν τυράν-

νων τις απειλές μήτε καὶ αὐτὸν τὸν θάνατο λογάρισε. Ὁ Χριστιανισμὸς ἀποτύπωσε μὲ κάθε λεπτομέρεια τὸν Σωκράτη στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Ἡ μεστή κουβέντα του, οἱ στοχασμοὶ του, ἡ διαλεκτικὴ του ἱκανότητα, ἡ πραότητα του, ἡ λιτότητα τῆς ζωῆς του, ὁ τρόπος ἐκλογῆς τῶν μαθητῶν του, οἱ τελευταῖες παραγγελίες του σ' αὐτοὺς πρὶν τὸν θάνατό του, ἡ ἀνάθεση τῆς φροντίδας τῆς γυναίκας του στὸν ἀγαπημένο του μαθητὴ Κρίτωνα ἀποτελοῦν πιστὸ ἀντίγραφο τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ.

Γι' αὐτὴ μας τὴν πεποίθηση θὰ προσπαθήσουμε νὰ παρουσιάσουμε κατὰ τὸ δυνατόν τὰ ἀπαραίτητα ἐκεῖνα Σωκρατικὰ στοιχεῖα, ποὺ μεταβιβάστηκαν στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, γιὰ νὰ φανῇ στοὺς Ρωμαίους, πὼς δὲν ὑπῆρξε ὁ Ἰησοῦς κοινωνικὸς ἢ πολιτικὸς ἐπαναστάτης παρὰ ἓνας «Σωκράτης» τῆς Γαλιλαίας, ποὺ θανατώθηκε, ὅπως ἐκεῖνος, ἀδίκᾳ. Τὰ δανειζόμαστε ἀπὸ τὸ περίφημο διδλίο τοῦ Χρήστου Ζαλοκώστα «Σωκράτης, ὁ προφήτης τῆς ἀρχαιότητος». Ὁ Σωκράτης πίστευε, πὼς ἦταν ἀπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ. Σὲ ἡλικία τριάντα χρονῶν ἄκουσε τὴ φωνὴ τοῦ Θεοῦ μέσα του νὰ τοῦ λέγῃ: «Μάθε τὸν δρόμο ποὺ σοῦ ἐτοιμάζω. Ἀπὸ μικρὸν σὲ διάλεξα, γιὰ νὰ σὲ κάμω ποιμένα τῶν ἀνθρώπων. Παράτα τὴ γλυπτικὴ καὶ τρέχα νὰ σμιλέψῃς ἀνθρώπινες ψυχές».

Γιὰ παρομοιάσῃ τὸ αὐτό, φίλτατε ἀναγνώστη, μὲ ἐκεῖνα τὰ λόγια ποὺ ὁ Ἰησοῦς εἶπε σὲ ἀκροατὲς του στὴν Συναγωγὴ τῆς Ναζαρέτ: «Τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ μένει πάνω μου, ποὺ μὲ ἔχρισε καὶ μὲ ἔστειλε νὰ φέρω καλὸ μῆνυμα στοὺς πονεμένους, στοὺς αἰχμαλώτους, στοὺς τυφλοὺς» (Λουκᾶς, 4, 18-19). Κι ὅπως παραπάνω ἀναφέραμε, ἀκόμα κι αὐτὸς ὁ τρόπος ἐκλογῆς τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ εἶναι παρόμοιος μὲ αὐτὸν τοῦ Σωκράτη. Τὰ σκηνικὰ μόνο ἀλλάζουν καὶ τὰ ὀνόματα. Νὰ οἱ μαθητὲς τοῦ Σωκράτη: ὁ Σίμων ὁ πρωτόκλητος ἀπὸ τὸ Κυνόσαργες, ὁ Ἀντισθένης ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ, ὁ Κριτίας ὁ Ἀθηναῖος, ὁ Κρίτων ὁ ἀγαπημένος μαθητῆς του, ὁ Καλλίας, ὁ Χαιρεφῶν, ὁ Ἀπολλόδωρος, ὁ Εὐκλείδης ἀπὸ τὰ Μέγαρα, ὁ Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος, ὁ Αἰσχίνης, ὁ Ἰσοκράτης, ὁ Ξενοφῶν, ὁ Φαίδων. Μάλιστα, ὅταν ὁ Σίμων ὀνόμασε τὸν Σωκράτη «δάσκαλο», ἐκεῖνος ἀμέσως τοῦ εἶπε: «Γιατί, Σίμων, μὲ λὲς δάσκαλο; Κι ἐγὼ ἄμαθος εἶμαι καὶ πασχίζω νὰ μαθαίνω». Ἐτοὶ δὲν ἀπάντησε κι ὁ Ἰησοῦς σ' ἐκεῖνον τὸν νομικὸ, ποὺ τὸν ὀνόμασε «δάσκαλε ἀγαθέ»; «Τί μὲ λέγεις ἀγαθόν;» (Ματθαῖος, 19, 16). Ἐκείνη ἡ περίφημη συζήτηση τοῦ Ἰησοῦ μὲ τὴν Σαμαρεῖτιδα (Ἰωάννης 4,4-42) δὲν μοιάζει μὲ τὴν συζήτηση τοῦ Σωκράτη μὲ τὴν Ἀσπασία, τὴν γυναῖκα τοῦ Περικλῆ; Ἐταίρα ἢ Ἀσπασία, γιατί νὰ μὴν εἶναι κι ἡ Σαμαρεῖτιδα;

«ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Εἶν' ἐπικίνδυνον, Ἀσπασία, νὰ σπᾶς τίς ρίζες τῆς λαϊκῆς θρησκείας. Μέσα μου μεστῶνονν ἰδέες γιὰ ἓνα παντοδύναμο Θεό.

»ΑΣΠΑΣΙΑ: Προτιμῶ τὸ θάρρος τοῦ Ἀναξαγόρα.

»ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἀδίκᾳ πασχίζουν μὲ τὴν λογικὴ νὰ θροῦν τὸν Θεό. Μὴν παίξῃς μὲ τὴν θρησκεία. Ἡ πίστις εἶναι πιὸ ἀπαραίτητη κι ἀπὸ τὸ ψωμί. Τὸν Θεὸ τὸν βλέπω στὴν συνείδησή μου κι ὄχι στοὺς ναοὺς. Θέλω νὰ ἐρχομαι ἀπ' εὐθείας σ' ἐπαφὴ μὲ τὸν δημιουργό μου, νὰ τοῦ κάμω ναὸ τῆ δικιά μου τὴν ψυχὴ. Νὰ κάμουμε τοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴ φοβοῦνται τὸν Θεό, ὥστε νὰ μὴν εἶναι ὁ τρόμος ποὺ νὰ ἐνώνῃ τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὸν Θεό, παρὰ ἡ ἀγάπη κι ὁ σεβασμός».

Γιὰ τὸν Σωκράτη ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι θεία κι ἀθάνατη. «Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω, ἔλεγε, ἓνα τέτοιο θεῖο πρᾶγμα, ὅπως εἶναι ἡ ψυχὴ, νὰ καταγίνεται μὲ τὴ λάσπη καὶ νὰ γίνεται ἓνα μ' αὐτήν. Ὁλάκερο τὸ Σύμπαν νὰ στίψῃς, δὲν θὰ δγάλλῃς ἀπὸ μέσα του ἓνα συλλογισμό, ἄρα ἡ ψυχὴ εἶναι ἐνέργεια θεϊκῆς ἀθάνα-

της κατάστασης. Στόν Θεό δὲν ἔχει καμμιὰ ἀξία τὸ χρυσάφι, μὰ ἡ καθαρότητα τῆς ψυχῆς. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν φοβάμαι, ἂν πάθω κακὸ στὸ σῶμα, ὅσο φοβάμαι, ἂν πάθω στὴν ψυχή. Μόνον αὐτὴ ἔχει τὴ δύναμη νὰ δοῇ τὴν ἀληθινὴ ὁμορφιά μέσα στὴν σωφροσύνη, στὶς ἐπιστῆμες, στὸν οὐρανὸ, γιατί ἐκεῖ εἶναι ἡ αἰώνια ὁμορφιά, πὺν οὔτε γερνᾷ, οὔτε λιγοστεύει. Μόνο ἡ ψυχή μᾶς φέρνει κοντὰ στὸν Θεό».

IV. ΤΑ ΠΕΡΙ ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ἐπομένως καὶ σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα, δηλαδὴ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς καὶ τῆς μεταθανάτιας τιμωρίας ἢ ἀμοιβῆς, ὁ Χριστιανισμὸς υἱοθετεῖ ὅ, τι πίστευαν οἱ Ἕλληνες, μὲ μόνη τὴ διαφορὰ πὺς τὴν τιμωρία ἢ τὴν ἀμοιβή θὰ τὴν κάμνῃ ὁ Ἰησοῦς. Ὡστόσο δέβαια θὰ πρέπει νὰ μὴ μᾶς τρομάξῃ τούτῃ ἡ θεωρία, γιατί εἶναι ἓνα θαυμάσιο καλόδοξο παρηγορητικὸ φιλοσοφικὸ ἐφεύρημα ἀπὸ τὸν καιρὸ τὸν παλιὸ ἀκόμα, ὅταν δηλαδὴ ὁ ἄνθρωπος ἔκρινε τὰ πάντα μὲ τὸ δίκιο τὸ δικό του, μὲ τὸ δίκιο τῆς δυνάμει του καὶ τοῦ πλούτου του καὶ τὸν καθήλωνε ὁ φόβος τοῦ θανάτου. Ἔτσι ἡ ὁργανωμένη πὰ κοινωνία γιὰ μία αἰσιόδοξη ἀντιμετώπιση τῆς ζωῆς καὶ γιὰ νὰ δάλῃ χαλινάρι στὴν ἀνθρώπινη αὐθαιρεσία, καὶ μὰ πὺν πίστευαν ὅλοι πὺς τὰ πάντα προέρχονται, διέπονται καὶ ἐποπτεύονται ἀπὸ τοὺς Θεούς, εὐκολο ἦταν νὰ πείσῃ μὲ τὸ νὰ διακηρύξῃ πὺς δὲν τελειώνει ἐδῶ, στὴν Γῆ, ἡ ζωὴ, ἀλλὰ συνεχίζεται καὶ μάλιστα πὺς ὁμορφῇ, ἐκεῖ πὺν κατοικοῦν οἱ Θεοί, πὺς ἡ ποιότητά της ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ συμπεριφορὰ τοῦ καθένα, προτοῦ πεθάνῃ. Μὲ τὴν προοπτικὴ δηλαδὴ μᾶς θεϊκῆς ἀμοιβῆς ἢ τὸν φόβο τῆς θεϊκῆς τιμωρίας ἡ ὁργανωμένη κοινωνία παιδαγωγοῦσε καὶ παιδαγωγεῖ τοὺς ἀνθρώπους στὸν δρόμο τῆς ἠθικῆς καὶ τοῦ νόμου.

Ἀκόμα καὶ αὐτὴ ἡ λεγόμενη θεωρία τῆς Μετεμψύχωσης τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς ἐκφράζει καὶ τὸν ἴδιο σκοπὸ ἐξυπηρετεῖ, μὲ τὸ νὰ διδάσκῃ πὺς ἡ κοινωνικὴ συμπεριφορὰ τοῦ ἀνθρώπου πᾶνω στὴ Γῆ εἶναι αὐτὴ πὺν θὰ ὁδηγήσῃ τὴν ψυχή του μεταθανάτια, ὥστε νὰ μὴ μπῇ σὲ σῶμα χοίρου ἢ σκύλου ἢ σκαθαριοῦ, ἀλλὰ πάλι σὲ ἄνθρωπο. Καὶ σ' αὐτὸ τὸ θέμα νὰ τί πάλι λέγει ὁ Σωκράτης σὲ μία συζήτησή του μὲ τὸν Ἀντισθένη: «Τὰ Μυστήρια, Ἀντισθένη, δοηθοῦν τὸν ἄνθρωπο νὰ πιστέψῃ στὴν μεταθανάτια ζωὴ. Μαθαίνουν τὸν κοσμάκη νὰ μὴ φοβᾶται τὸν θάνατο. Πολλοὶ πηγαίνουν σ' αὐτά, μὰ λίγοι εἶναι οἱ ἐκλεκτοί, πὺν ξέρουν τί ζητοῦν. Ἄμα προσεύχεσθαι, Ἀντισθένη, μὴ παρακαλᾷς τὸν Θεὸ γιὰ ὑλικά ἀγαθὰ. Ὁ Θεὸς εἶναι παντογνώστης καὶ ξέρεῖ καλύτερα τί χρειάζεσαι». Ἄν πάλι προσέξουμε τὰ Εὐαγγέλια, θὰ δοῦμε πὺς ὁ Ἰησοῦς, προτοῦ προβῇ στὴ «θεραπεία», λέγει στὸν ἄρρωστο: «Συγχωροῦνται οἱ ἁμαρτίες σου». Κι ὅμως τούτῃ τὴν βαθεῖα καὶ ἀληθινὴ κουβέντα ὁ Σωκράτης τὴν διατύπωσε πιστεύοντάς τὴν συνάμα. «Ὅταν πονᾷ τὸ σῶμα, γιαιτρεύουμε πρῶτα τὴν ψυχή», εἶπε. Ἀκόμα ἅμα ἀνατρέξουμε στὰ Εὐαγγέλια, θὰ δοῦμε πὺς οἱ συγγραφεῖς τὸν καταβάλλουν τὴν προσπάθεια νὰ μᾶς πείσουν, ἰδίως τὴν ὥρα τῆς Βάπτισις τοῦ Ἰησοῦ, πὺς ὁ Ἰησοῦς ἔχει τὴν ἀναγνώριση τοῦ οὐράνιου Θεοῦ, μὲ τὸ νὰ «βάξουν» τὸν Θεὸ νὰ «φωνάξῃ» ἀπὸ ψηλά: «Αὐτὸς εἶναι ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, σ' αὐτὸν νὰ ἀκοῦτε». Τὸ κάνουν, γιατί καὶ ὁ Σωκράτης εἶχε τὴν θεϊκὴ ἀναγνώριση ἀπὸ τὸ πὺς σεβαστὸ καὶ διεθνῶς ἀναγνωρισμένο Μαντεῖο τῶν Δελφῶν, πὺς σ' αὐτὸ μιλοῦσε ὁ Θεὸς τοῦ Φωτὸς καὶ τῆς Ἀλήθειας, ὁ Ἀπόλλων. Μάλιστα ὁ Χαιρεφῶν σὺν προδρομὸς τοῦ Δασκάλου του πῆγε στὸ Μαντεῖο καὶ ἔφερε στὴν Ἀθήνα τὸν μεγάλου χρησμοῦ: «Κανένας ἄνθρωπος δὲν εἶναι πὺς ἐλεύθερος, πὺς δίκαιος καὶ πὺς σοφὸς ἀπὸ τὸν Σωκράτη». Κι ὅπως οἱ ἀντίθετοι τοῦ Σωκράτη γι' αὐτὴν του τὴν ἀναγνώριση, ζηλεῦοντάς τον, ἔλεγον: «Πὺς γίνεται, ἓνας ἐυπόλυτος, μὲ φθαρμένο χιτῶνα, πὺς περιφρονεῖ δόξα καὶ δύναμη, νὰ εἶναι ὁ πὺς

σοφός;», ἔτσι οἱ ἀντίθετοι τοῦ Ἰησοῦ εἶπαν περιφρονητικά: «Αὐτὸς δὲν εἶναι τέκτονας, ὁ γιὸς τῆς Μαρίας καὶ τοῦ Ἰωσήφ;» Ἄν προσέξουμε, θὰ δοῦμε πὼς στὴ θέση τῶν σοφιστῶν ἐχθρῶν τοῦ Σωκράτη μπαίνουν οἱ Γραμματεῖς, οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι γιὰ τὸν Ἰησοῦ.

Ἀκόμα, ἀφοῦ ὁ Σωκράτης ἀπέκρουσε τοὺς «πειρασμούς» του, γιατί καὶ ὁ Ἰησοῦς νὰ μὴν ἔχη πειρασμούς, πού νὰ τοὺς ἀποκρούη καὶ αὐτός; Παραλληλίσете τὸ «δεῦτε πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς» τοῦ Ἰησοῦ μ' ἐκεῖνο τὸ «τί σέ στεναχωρεῖ, φίλε, δῶσε μου μέρος ἀπὸ τίς φροντίδες σου, νὰ σέ ξελαφρώσω» τοῦ Σωκράτη. Ἡ ἀπελευθέρωση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὰ ὑλικά ἀγαθά, πού τὰ Εὐαγγέλια καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας διδάσκουν, πρῶτα ὁ Σωκράτης τὸ δίδαξε. Ἐλευθερον ἀνθρωπο θεωροῦσε ὁ Σωκράτης τὸν ἡθικά καὶ συνειδητὰ ἐλευθερο. «Ἡ χωρὶς δισταγμὸ ὁρμὴ, ἔλεγε, γιὰ ἀπόκτηση δυνάμης εἶναι κατάρτα, πὺν ὁδῶς σὺν χαμὸ. Ἡ ἀχορταγὰ κάνει κόλαση τῇ ζωῇ. Ὅταν συλλογιέσαι συνεχῶς τῇ γῇ, γίνεσαι σκλάβος τῆς. Ὅταν στοχάζεσαι τὸν οὐρανὸν, ἀποκτᾷς ἐλευθερίαν. Τότε δὲν ἔχεις νὰ φοβηθῇς τίποτα, οὔτε στὴν τωρινὴ ζωὴ οὔτε στὴν μέλλουσα, ὅταν θὰ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα νὰ κριθοῦν οἱ νεκροί».

V. Η ΑΡΕΤΗ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Κι αὐτὴ ἀκόμα ἡ Εὐαγγελικὴ ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἀνθρωπο εἶναι παρμένη ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ πιὸ μεγάλου δασκάλου τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦ Σωκράτη: «Θὰ προτιμοῦσα νὰ μὲ ἀδικοῦνε παρὰ νὰ ἀδικῶ. Κι ἂν ἀκόμα σέ θρῖσουν, καὶ ἂν σέ ἐξευτελίσουν ἢ σέ χαστουκίσουν, μὴ θυμώσης. Καταφέρετε νὰ βλέπετε τὸν χειρότερο ἐχθρό σας καὶ τὸν καλύτερο φίλο σας μὲ τὴν ἴδια λαχτάρα. Συμμεριστῆτε τίς ἀμφιβολίες καὶ τίς δοκιμασίες τῶν συνανθρώπων σας, γιὰ νὰ ἐλευθερώσετε τὸ φορτίο τους».

Πρῶτος ὁ Σωκράτης διακήρυξε τὴν κοινοκτημοσύνη μέσα στῆς ἀγάπης τὸν σύνδεσμο. «Τὰ πλούτη, εἶπε, εἶναι χρήσιμα, ἅμα κοντὰ τοὺς ὑπάρχει τὸ αἶσθημα τῆς ἀρετῆς, πὺν ξεπηδᾷ ἀπὸ τὴν συντροφικὴ ἀντίληψη γιὰ τὸ κοινὸ καλὸ. Σὲ τίποτα δὲν ὠφελεῖ τὸ νὰ μοιράσης τὰ πλούτη, ἂν πρῶτα δὲν ἐξισώσης τοὺς ἀνθρώπινους πόθους, γιατί οἱ ἐπιθυμίες εἶναι πιθάρια ἄπατα. Βέβαια ὁμορφο εἶναι, νὰ θέλῃς, ὅλοι οἱ ἀνθρωποι νὰ γίνουν ἀδελφία, ὅμως κανένας δὲν μπορεῖ νὰ ὑποχρεωθῇ μὲ τὴ δία νὰ σκέφτεται τοὺς ἄλλους περισσότερο ἀπὸ τὸν ἑαυτό του. Αὐτὸ μόνο ἀπὸ ἀγάπη μπορεῖ νὰ γίνῃ. Κοινοκτημοσύνη δίχως ἀγάπη δὲν μπορεῖ νὰ σταθῇ».

Μὰ καὶ βέβαια ἡ ἀγάπη σ' ὅλο τὸ μεγαλεῖο της, σ' ὅλη τὴν πληρότητά της, σὰν ἀνάσα, σὰν μελωδία, σὰν ζωὴ τῆς ζωῆς, δὲν ἦταν ποτὲ μορετὸ ν' ἀνθίσῃ σ' Ἑβραϊκὰ πλαίσια μέσα. Γι' αὐτοὺς ἡ ἀγάπη ἦταν ὀριακὴ, περιστασιακὴ, συμφεροντολογικὴ, ρατσιστικὴ. Ἡ ἀγάπη ἦταν καὶ εἶναι Σωκρατικὸ Ἑλληνικὸ ἀνθολούλουδο, πὺν τὸ ἄρωμά του διαχύθηκε στὸν παγκόσμιον ὀρίζοντα πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ τῆς Γαλιλαίας καὶ τὸν Παῦλο ἀπὸ τὴν Ταρσό. Ἐπιστρατεύτηκε ὅλη ἡ Ἑβραϊκὴ πονηριά, γιὰ νὰ μπολιαστῇ ὅλη ἡ Σωκρατικὴ καὶ λοιπὴ Ἑλληνικὴ διδασκαλία μ' Ἑλληνικὴ φιλοσοφικὴ μεθοδολογία σὰν λόγος καὶ πράξη μόνο καὶ μόνο, γιὰ νὰ εἰσχωρήσῃ τὸ ἀρχικὸ ἰουδαιοχριστιανικὸ κίνημα στὸν Ἑλληνορωμαϊκὸ «εἰδωλολατρικὸ» κόσμον.

Ἡ προπαγάνδα αὐτὴ στὸ βάθος ἐκρυβε ἓνα μίσος καὶ μιὰ ἐκδίκηση τῆς Ἑβραϊκῆς φυλῆς σὲ κάθε τι τὸ Ἑλληνικόν. Ἡ μάχη αὐτὴ ξεκινᾷ ἀπὸ τοὺς Φιλισταίους, γιατί ἦταν Ἑλληνες Κρητικοί, καὶ φουντώνει, ὅταν κατακτώνται οἱ Ἑβραῖοι ἀπὸ τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον. «Τράγο» τὸν ἀποκαλοῦν (Δανιὴλ 8, 21).

Μά και αργότερα με την κατάκτηση της Παλαιστίνης από τους Ρωμαίους τὸ μίσος αὐτὸ δὲν μειώθηκε καθόλου, γιατί οἱ ἄξεστοι τότε Ρωμαῖοι ἀφέθησαν νὰ ἐπηρεασθοῦν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ φιλοσοφία, θρησκεία, τέχνη, σκέψη καὶ γενικὰ ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸ Πνεῦμα. Ἡ Ἑβραϊκὴ ἄλλοτε δύναμη ἦταν πιά ἀνίκανη νὰ διώξῃ ἀπὸ πάνω της μία Ρώμη, ποὺ τὴν καθήλωνε ὑλικά μὲ τὰ ὅπλα καὶ πνευματικά μὲ τὸ Ἑλληνικὸ Πνεῦμα. Ἔτσι χρησιμοποιοῦντας Ἑλληνικά «ὅπλα», τὴ γλῶσσα καὶ τὴν φιλοσοφικὴ διαλεκτικὴ καὶ μεθοδολογία, στὸν κοινωνικὰ ἀδικημένο τότε καὶ ἀγράμματο κόσμῳ μὲ τὸ πρόσχημα τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης κατάφερε νὰ περάσῃ τὸ μήνυμα, πῶς ὁ Ἑβραϊκὸς Θεὸς εἶναι ὁ μόνος γνήσιος καὶ ἀληθινός, ψεύτικος ὁ Ἑλληνικὸς Δίας, διαβολικὴ κάθε ἑξωεβραϊκὴ (Ἑλληνικὴ) διδασκαλία ἢ φιλοσοφία.

Ἔτσι προπαγανδίστηκε, ὅτι ὅλοι οἱ Ἰουδαῖοι προφῆτες πρὶν τὸν Ἰησοῦ γιὰ τὸν Ἰησοῦ προφήτεψαν· ὅλοι οἱ ξένοι σοφοί, στοχαστὲς καὶ φιλόσοφοι καὶ αὐτὸς ἀκόμα ὁ Σωκράτης γιὰ τὸ Χριστὸ «προφήτεψαν». Κι ἡ προπαγάνδα αὐτὴ «ἐπίασε», καὶ ἔτσι μέσω αὐτῆς οἱ Ἑβραῖοι κατακτήσανε ὅλο τὸν κόσμῳ. Θὰ δοῦμε ὅμως σὲ ἄλλο κεφάλαιο ὅλη τούτῃ τὴν ἐπίδραση καὶ κατάκτηση.

VI. Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Ὁ Σωκράτης ἦταν ὁ πρῶτος, ποὺ πρὶν τετρακόσια χρόνια ἀπὸ τὸν Χριστὸ δίδαξε καὶ διακηρύξε τὴν ἰσότητα τῆς γυναίκας μὲ τὸν ἄνδρα. Ἰση σὰν πολιτικὸ καὶ κοινωνικὸ ἐλεύθερο ἀνθρώπινον πλάσμα. Εἶπε: «*Ἡ φύση ἐπλάσε τὴ γυναῖκα ἴση μὲ τὸν ἄνδρα. Ἄν τις γυναῖκες δὲν τις κλείναμε στὸν γυναικωνίτη καὶ τις μορφώναμε, θὰ ἦταν καὶ αὐτὲς ἄξιες καὶ νὰ διοικήσουν. Ἡ διοίκηση τῆς πολιτείας δὲν ἀνήκει μόνο στὸν ἄνδρα, ἐπειδὴ εἶναι ἄνδρας. Μόνο μιά ἄξια πολιτεία φτιάχνει ἄξιες γυναῖκες*». Ὁ Χριστιανισμὸς ποτὲ δὲν εἶδε τὴν γυναῖκα ἴση μὲ τὸν ἄνδρα. Ὅσα λένε οἱ θεολόγοι γι' αὐτὸ τὸ θέμα εἶναι ἀπλοῖ ρητορισμοί, ἀφοῦ πιὸ πολὺ μιλοῦν τὰ ἴδια τὰ κείμενα καὶ ἡ ἴδια ἡ πράξη τῆς Ἐκκλησίας.

Αὐτὸ μᾶς τὸ λέγει καλύτερα τὸ «παράπονο» τοῦ Παύλου: «*Μήπως μόνον ἐγὼ καὶ ὁ Βαρνάβας δὲν ἔχουμε τὸ δικαίωμα στὶς περιοδεῖες μας νὰ ἔχουμε μιά “ἀδελφὴ γυναῖκα”, ὅπως ἔχουν οἱ ἄλλοι ἀπόστολοι, ἀκόμα καὶ ὁ Πέτρος;*». Βλέπετε, ὁ Παῦλος δὲν κουβαλοῦσε «ἀδελφὴ γυναῖκα» μαζί του, γιὰ νὰ μὴ τοῦ βγάλουν καμμιὰ «κατηγορία». Συνεπῶς τὸ περὶ ἰσότητας ἀξίωμα καταρρίπτεται. Γιατὶ ἀπλούστατα οἱ γυναῖκες ποὺ ἀκολουθοῦσαν τοὺς μαθητὲς τοῦ Ἰησοῦ ἢ αὐτὴ ποὺ θὰ μπορούσε νὰ ἔχῃ, μὰ δὲν εἶχε μαζί του ὁ Παῦλος, δὲν ἦταν γυναῖκα «ἀπόστολος». Μὰ θὰ μοῦ πῇ κάποιος ἴσως: Αὐτὸ τὸ «οὐκ ἐνὶ Ἰουδαίῳ οὐδὲ Ἑλλην, οὐκ ἐνὶ δοῦλος οὐδ' ἐλεύθερος, οὐκ ἐνὶ ἄρσεν καὶ θήλῃ, πάντες ὑμεῖς εἰς ἑστὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» δὲν ἐκφράζει τὴν ἰσότητα: «*Οχι. Χίλιες φορὲς ὄχι*». Ἀδίκῃ φλυαροῦν οἱ θεολογοῦντες μας πάνω σ' αὐτὸ τὸ Παυλικὸ χωρίο, γιατί δὲν ἐννοεῖ τὴν κοινωνικὴ ἰσότητα, ἀλλὰ τὸ πῶς ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα, ὁ ἀφέντης καὶ ὁ δοῦλος μὲ τὸν ἴδιο τρόπο πλησιάζουν τὸν Χριστό, δηλαδή μὲ τὴν πίστη, ἄρα τοὺς ἐνώνει ἡ πίστη (Γαλάτας 3, 28) καὶ ὅλοι τους πιά εἶναι δοῦλοι Χριστοῦ. Τὸ ξεκαθαρίζει τὸ πρᾶγμα ὁ Παῦλος σὲ μιά του ἄλλη ἐπιστολὴ καὶ γιὰ νὰ μὴ παρεξηγηθῶ, σᾶς μεταφέρω αὐτοῦσια τὴν μετάφραση αὐτοῦ τοῦ κομματιοῦ, ποὺ ἔκαμε ὁ ἀείμνηστος Τρεμπέλας: «*Καθένας σας στὴν κατάσταση ποὺ βρέθηκε, ὅταν κλήθηκε ἀπὸ τὸν Θεό, σ' αὐτὴ νὰ μένῃ. Κλήθηκες στὴν πίστη, σὲ καιρὸ ποὺ ἦσουν ἀδοῦλος; μὴ σὲ μέλλῃ γι' αὐτὴ τὴν κατάσταση τῆς δουλείας σου. Ἀλλὰ καὶ ἂν μπορῇς νὰ γίνῃς ἐλεύθερος, χρησιμοποίησε μᾶλλον τὴν δουλεία σου καὶ προτίμησε νὰ μένῃς δοῦλος*» (Α' Κορινθίους 7, 20-21). Σὲ ἄλλο πάλι κεφάλαιο τῆς ἰδίας ἐπιστολῆς του γιὰ τὴν

θέση της γυναίκας ὁ Παῦλος γίνεται πιὸ σαφής. Λέγει: «Οἱ γυναῖκες σας στίς συνάξεις –στὸν ἐκκλησιασμό– πρέπει νὰ σιωποῦν. Δὲν πρέπει νὰ μιλοῦν, ἀλλὰ νὰ ὑποτάσσωνται» (Α΄ Κορινθ. 14, 34). Δὲν πρέπει δηλαδή νὰ ἔχουν λόγο καὶ γνώμη· κι ὅπως ἄλλοῦ γίνεται πιὸ σαφής, πρέπει νὰ ὑπακούουν τοὺς ἄνδρες τοὺς «ἐν παντί», δηλαδή στὸ κάθε τι (Ἐφεσίους 5, 24).

Μὰ δὲν τὸ διαλαλεῖ ἐν εἰκοστῷ αἰῶνι κάθε τόσο ἡ ἐπίσημη Ἐκκλησία, ὅσες φορές τελεῖται τὸ μυστήριό τοῦ γάμου; Αὐτὸ τὸ «οἱ ἄνδρες ν' ἀγαπᾶτε τίς γυναῖκες σας σὰν τὸν ἑαυτό σας» δὲν εἶναι διακήρυξη ἰσότητος ἀλλὰ συγκατάβαση, παραχώρηση ἰσχυροῦ σὲ ἀδύνατο. Ἐπομένως γι' αὐτὸν τὸν λόγο οἱ γυναῖκες γιὰ τὸν Παῦλο, ὅταν μπαίνουν στὸ ναό, θὰ πρέπει νὰ σκεπάζουν τὸ κεφάλι τους, ποὺ εἶναι δείγμα ὑποταγῆς. Μὰ, θὰ μοῦ πῆτε, ὑποταγῆς στὸν Θεό. Naί, μὰ ὁ ἄνδρας εἶναι συνδουλὸς τῆς ὥς πρὸς τὸν Θεό, μὰ αὐτὸς ὅμως θὰ μπαίνει μὲ ἀκαλύπτῃ τὴν κεφαλὴ, γιατί αὐτὸς δίνει λόγο γι' αὐτὴν στὸ Θεό (Α΄ Κορινθ. 11, 7-10). Καὶ τὸ δικαιολογεῖ ὁ Παῦλος ρητά: «Κι αὐτό, λέγει, γιατί ἡ γυναῖκα πλάστηκε γιὰ τὸν ἄνδρα κι ὄχι ὁ ἄνδρας γι' αὐτήν», ἐπειδὴ πιστεύει, πῶς, ἀφοῦ ὁ Θεὸς ἐπλασε τὴν γυναῖκα ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ ἄνδρα, ἄρα εἶναι κτῆμα του. Βέβαια θάταν ἀστεῖο νὰ ἰσχυρισθῇ κανεὶς, πῶς ὁ ἄνθρωπος πρωτοεμφανίσθηκε στὴ Γῆ μόνο ὡς ἄνδρας, γιατί, ἂν τὸ πιστέψουμε, τότε προσβάλλομε τὴν πανσοφία τοῦ Θεοῦ, ποῦ, ἀφοῦ τὸν ἐφτιαξε, μετὰ κατάλαβε τὸ λάθος του.

Ἴσως νὰ μοῦ πῇ κανεὶς, πῶς ἄνδρα καὶ γυναῖκα ἐδημιούργησε μιᾶς ἐξαρχῆς ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπο καὶ πῶς αὐτὰ τὰ λόγια τῆς «Γενέσεως» γιὰ τὴν ἐξαγωγή τῆς γυναίκας ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ ἄνδρα δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ θεοαἰσῶση τῆς ἰσότητος. Βέβαια αὐτὲς οἱ σύγχρονες θεολογικὲς ἀπόψεις καλὲς εἶναι μόνο σὰν ρητορικὰ παίγνια, γιατί ὁ Παῦλος θεωρεῖται θεόπνευστος καὶ τὰ γραφτά του θεόπνευστα κομμάτια, ποῦ ἐπιμένουν πῶς ἡ γυναῖκα πλάστηκε γιὰ τὸν ἄνδρα, ποῦ πάει νὰ πῇ, ὅτι ἡ γυναῖκα ἔγινε, γιὰ νὰ τὸν ὑπηρετῇ: «δοηθὸν κατ' αὐτόν», διευκρινίζει ἡ «Γένεσις». Ὁ ἄραγε πῶς θὰ φαινόταν, ἂν λέγαμε, πῶς τὸ ἀντίθετο ἔγινε, δηλαδή ὁ Θεὸς τὴν γυναῖκα ὑπνώσε κι ἔβγαλε τὸν ἄνδρα; Τὸ λέω αὐτό, γιατί μ' ἐπιστημονικὰ δεδομένα πιστεύεται πιὰ σήμερα, πῶς ἡ κανονικὴ πορεία τῆς διαμόρφωσης τοῦ ἐμβρύου στὴ μήτρα εἶναι τοῦ θηλυκοῦ φύλου καὶ πῶς τὸ ἄρσενικό θγαίνει «ἀπὸ ἀνωμαλία» τῆς φύσης.

Βλέπετε ὅμως, ἡ Ἁγία Γραφή ἔχει ἀνδροκρατικὲς ἰδέες καὶ ἐπιμένει προπαντὸς διὰ στόματος Παύλου (πρὸς Γαλάτας 3, 28· καὶ πρὸς Α΄ Κορινθ. 11, 7-10· καὶ Α΄ Κορινθ. 14, 34· καὶ πρὸς Ἐφεσίους 5, 24· καὶ πρὸς Κολοσσαεῖς 3, 18· καὶ πρὸς Τίτον 2, 5): «οἱ γυναῖκες νὰ ὑποτάσσωνται τοῖς ἄνδρες». Κι ὅλες αὐτὲς τίς ἐντολὲς τοῦ Παύλου ἡ Ἐκκλησία τίς ἐφάρμοσε στὸ ἀκέραιο. Στὸν ναὸ τὴν «κλείδωσε» στὸν «γυναικωνίτην» καὶ τὴν ἔβαλε νὰ βλέπῃ τὰ τελούμενα μέσα ἀπὸ τίς τρύπες τῶν διαπλεγμάτων. «Ἀδελφὴ μὲν καὶ μαθήτρια ἐν Κυρίῳ», ἀλλὰ δὲν τῆς ἐπιτρέπει νὰ ἱερουργῇ, νὰ μπαίνει στὸ Ἱερὸ Βῆμα, νὰ ἱεροψάλλῃ, νὰ ἱεροκηρύσῃ, κι αὐτὸ ἐξαιτίας τῆς ἀνατομίας τοῦ κορμιοῦ τῆς. Πρόσθεσε μάλιστα στὴν *Εὐχὴ τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου* αὐτὰ τὰ λόγια: «Δός, Κύριε, τῇ παιδίσκη ταύτῃ ἐν πᾶσι ὑποταγῆναι τῷ ἀνδρί»· κι ἔφτασε στὸ σημεῖο νὰ πιστεῦῃ, πῶς ἡ σύλληψη τοῦ ἀνθρώπινου ἐμβρύου στὴ μήτρα τῆς ἀποτελεῖ μεγάλη ἁμαρτία, γι' αὐτὸ καὶ πρόσθεσε στὴν *Εὐχὴ* ποὺ διαβάζεται στὴ λεχώνα τοῦτα τὰ λόγια: «Κύριε, σὺ ποὺ γνωρίζεις τὴν ἀσθένεια (ἀδυναμία) τῆς ἀνθρώπινης φύσεως (δηλαδή τὴν μὲ τὸν σεξουαλικὸ τρόπο διαιώνιση τοῦ ἀνθρώπου), συγχώρεσε αὐτὴν τὴν δούλη σου, ποὺ σήμερα γέννησε. Δὲς μὲ καλὸ μάτι ἀπὸ τὸν οὐρανὸ αὐτὴν τὴν ἀδυναμία σ' ἐμᾶς τοὺς κριματισμένους καὶ συγχώρεσε τὴν δούλη σου κι ὅλο τὸ σπίτι, ποὺ γεννήθηκε τὸ

παιδὶ κι ὅσους ἀκόμα τὸ ἄγγιξαν». Ἑβραϊσμός δηλαδή κι ἀνδροκρατισμός σ' ὅλο του τὸ «μεγαλείο».

Ὁ Ἕλληνας σοφιστὴς Ἀντιφῶν εἶπε: «*Ἡ φύση δὲν διακρίνει Ἕλληνες καὶ βαρβάρους, δούλους κι ἐλεύθερους*». Τριακόσια χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸν Χριστὸ οἱ Στωϊκοὶ φιλόσοφοι εἶπαν: «*Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι πολῖτες τῆς παγκόσμιας πολιτείας τοῦ "Θείου Λόγου", ἐπειδὴ ὅλοι μετέχουν στὸν "Θεῖο Λόγο", καὶ σ' αὐτὸ συνίσταται ἡ ἀξία τους, γιατί ὅλοι εἶναι ἀδελφία*». Μήπως οἱ Κυνικοὶ φιλόσοφοι δὲν διακήρυσσαν, πῶς «*ὁ σοφὸς δὲν γνωρίζει ἄλλο νόμο ἐκτὸς τοῦ ἠθικοῦ Νόμου*», γιὰ νὰ τὸ ξαναπῇ ὁ Χριστιανισμός καὶ μὲ τὸ στόμα τοῦ Ἰακώβου (3, 13-18) νὰ συμβουλεῖ: «*τίς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν, δεῖξάτω ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ*»; Οἱ Κυνικοὶ φιλόσοφοι δὲν ἦταν ἐκεῖνοι, ποὺ μοίραζαν τὴν περιουσία τους καὶ συμβούλευαν, πῶς ἠθικὸς βίος εἶναι αὐτὸς ποὺ εἶναι μακριὰ ἀπὸ τίς ὑλικὲς ἀπολαύσεις; Οἱ Κυνικοὶ φιλόσοφοι δὲν ἦταν αὐτοί, ποὺ παραδέχονταν τὴν ὑπαρξὴ Θεοῦ, τὴν κυβερνητικὴ του πρόνοια γιὰ τὸν κόσμον καὶ τὴν συγγένεια τῶν ἀνθρώπων μαζί του;

Ἀπορῶ ὅμως, πῶς αὐτὸ τὸ ἀδούλωτο Ἑλληνικὸ Πνεῦμα δουλώθηκε τόσο ἀδυσάνιστα σὲ μιὰ τόσο ὑποπητὴ Ἑβραϊκὴ ἐπιχείρηση καὶ ἐπηρεάσθηκε τόσο πολὺ, ὅπως θὰ δοῦμε παρακάτω. Μὰ αὐτὸ βέβαια συνέβη, ὅταν τὸ «κλεινὸν ἄστυ» ἦταν ὑπόδουλο στοὺς Ρωμαίους καὶ ἦταν ἀδύνατο πιά ἡ Ἑλληνικὴ πνευματικὴ δάδα νὰ μεταφέρεται πρωτοστατικὰ καὶ σ' ἄλλους Μεσογειακοὺς λαοὺς, γιατί δρῖσκονταν καὶ αὐτοὶ συνυπόδουλοι τῶν ἰδίων κατακτητῶν. Ἡ μόνη τότε ἀνεγνωρισμένη θρησκεία ἦταν ἡ Ἑβραϊκὴ. Ἡ «εἰδωλολατρία» δρῖσκοταν σὲ μεγάλη σύγχυση, ἐξαιτίας τοῦ ἀνακατόματος πολλῶν καὶ διαφόρων θεωριῶν καὶ φιλοσοφικῶν ἢ θρησκευτικῶν ἀντιλήψεων, ποὺ σ' αὐτὴν εἰσχώρησαν ἔνεκα τῶν πολλαπλῶν κατακτήσεων τῆς Ρώμης. Ἔτσι μέσα σ' αὐτὸν τὸν κυκεῶνα τῶν πνευματικῶν συγχύσεων δρῆκε τὴν εὐκαιρία ὁ Ἑβραϊσμός, ἐκμεταλλευόμενος ὅλη τὴν κοινωνικὴ ἀθλιότητα, νὰ ὑποδουλώσῃ τὸ Ἑλληνικὸ Πνεῦμα, ἐκδικούμενος, ἔχοντας συνεπικουρὴ τὴν κρατικὴ Ρωμαϊκὴ ἐξουσιαστικὴ βία.

VII. ΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΛΑΤΡΕΥΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

Ὁ Χριστιανισμός λοιπὸν δρῆκε μιὰ πολύτιμη φιλοσοφικὴ καὶ θρησκευτικὴ «ἐνδυμασία» καὶ τὴ ντύθηκε. Βρῆκε ἀμέτρητα τελετουργικὰ στοιχεῖα καὶ δὲν τὰ πέταξε. Τὰ ἔχρισε μὲ τὸ πνεῦμα του. Μήπως οἱ λιτανεῖες καὶ οἱ περιφορὲς τῶν εἰκόνων δὲν ἦταν συνήθειες Ἑλληνικές; Τὰ κεριά, τὸ θυμίαμα, τὸ ἁγιασμένο νερό, οἱ ἐξορκισμοί, τὸ ξεμμάτιασμα, τὰ μνημόσυνα, τὸ ράντισμα τοῦ νεκροῦ ἢ τοῦ τάφου μὲ κρασί, τὰ νεκρόδειπνα, ὅλα δὲν εἶναι παρμένα ἀπὸ τὴν «εἰδωλολατρία»; Οἱ πολιοῦχοι ἅγιοι ἀντικατέστησαν τὸν ἀρχαῖο προστάτη θεὸ τῆς πόλης καὶ τοῦ χωριοῦ. Ὁ ἅγιος Νικόλας γιὰ παράδειγμα ἀντικατέστησε τὸν Ποσειδῶνα καὶ ὁ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ τὸν Ἑρμῆ, τὸν ἀγγελιαφόρο τοῦ Δία. Ἀκόμα καὶ αὐτὸ τὸ χριστιανικὸ βάπτισμα στὰ βασικά του τελετουργικὰ σημεῖα εἶναι ἀντίγραφο τῶν «Ἀμφιδρομίων» τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, ποὺ γυροφέρναν τρεῖς φορὲς τὸ μωρὸ γύρω ἀπὸ τὸν δωμὸ τῆς θεᾶς Ἑστίας καὶ ἀφοῦ τὸ ἄλειφαν μὲ λάδι, τὸ δουτοῦσαν στὸ νερὸ καὶ τοῦ ἔδιναν τὸ ὄνομα. Μήπως τὰ τάματα καὶ τὰ ἀφιερῶματα στοὺς ἁγίους δὲν εἶναι καὶ αὐτὰ παρμένα ἀπὸ τοὺς «εἰδωλολάτρεις»; Ὁ ἱστορικὸς Πανσανίας ἀναφέρει, πῶς στὴν Ἐπίδουρο βρῆκε στὸ προαύλιο τοῦ Ἀσκληπιείου μαρμάρινες πλάκες μὲ ὀνόματα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ποὺ θεραπεύθηκαν μὲ τὴν δύναμη τοῦ θεοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ ποὺ συνάμα ἀνέγραφαν καὶ τὸ εἶδος τοῦ «ἀναθήματος»-τάματος, ποὺ τοῦ πρόσφεραν. Τὰ πράγματα λοιπὸν μιλοῦν ἀπὸ μόνα τους.

κθ. Σολομών («⁷ Ασμα ἀσμάτων»)

⁷ Ήταν καὶ λογοτέχνης ὁ προπάτοράς «μας», ἀστείρευτο ταλέντο. Εἰδικό-της τον τὰ δουκολοκαψούρικα, ἓνα νέο εἶδος ποιήσεως, πὺν εἰσήγαγε στήν θαυμαστή ἀρχαία ἐβραϊκὴ λογοτεχνία μὲ τὰ τόσα μνημειώδη λογοτεχνικά πο-νήματα. Ἀκοῦστε λοιπόν: «Ἀπάγγελόν μοι, σὺ τὸν ὅποιον ἀγαπᾷ ἡ ψυχὴ μου, πὺν ποιμαίνεις; πὺν ἀναπαύεις τὸ ποῖμνιον τὴν μεσημβρίαν;» (Ὶ Ασμ. ἀσμ. ἀ' 7). Σὰν νὰ λέμε. Ποῦ δόσκεις τὰ πρόδατα; ρωτάει ἡ δουκόλα. Καὶ ἀπα-ντᾷ ὁ δουκόλος: «Ἐὰν δὲν γνωρίζεις τοῦτο ἀφ' ἐαντῆς, ὠραία μεταξὺ τῶν γυ-ναικῶν, ἔξελθε σὺ κατόπιν εἰς τὰ ἴχνη τοῦ ποίμνιου, καὶ ποιμαίνει τὰ ἐρίφιά σου πλησίον τῶν σκηνῶν τῶν δοσκῶν» (Ὶ Ασμ. ἀσμ. ἀ' 8). Αὐτὸ ἦταν, δοῖχαν κώδικες ἐπικοινωνίας. Ἀκολούθα τὰ ἴχνη τῶν προδᾶτων, γιὰ νὰ μὲ δοῖς, τῆς λέει. Τί ρομαντικό. Τί αἰσθήματα. Πάρε καὶ τὰ πρόδατά σου, κι ἔλα νὰ δο-σκήσουμε μαζί. Τί συμβολισμός ἀπύθμενος.

Ἀλλὰ τῆς κάνει καὶ κομπλιμέντα: «Μὲ τὰς ἵππους τῶν ἀμαξῶν τοῦ Φαραὼ σὲ ἐξομοίωσα, ἡγαπημένη μου» (Ὶ Ασμ. ἀσμ. ἀ' 9). Τώρα πάει, τὴν ἔρριξε. Εἰσαι ἴδια μὲ ἄλλογο, τῆς λέει. Καὶ ἀφοῦ αὐτὴ τὰ ἔχει χάσει ἀπὸ τίς τόσες κολακεῖες, τελικὰ ἐνδίδει: «Δεμάτιον σμύρνης εἶναι εἰς ἐμὲ ὁ ἀγαπητός μου» θέλει δια-νυκτερεῖ μετὰ τῶν μαστῶν μου» (Ὶ Ασμ. ἀσμ. ἀ' 13). Κατὰ πῶς λέμε, ἀνα-τομικὰ μαξιλάρια. Ὅχι πιά πόνοι στὸν αὐχένα. Μαστέξ. Κύττα νὰ δῆς, τί ἀνε-κάλυψε ὁ προπάτορας· καὶ ἅμα δίψαγε τὸ θράδυ, τράβαγε καὶ καμμιά τζού-ρα, ἔτσι πὺν τὰ εἶχε πρόχειρα.

Καὶ τὸ πρῶι ἔπαιρνε τὰ πρόδατα κι ἔδβαινε στήν δοσκή. Ἀλλὰ δὲν τὰ ἔδο-σκε ὅπου κι ὅπου. Ἐπειδὴ αὐτὰ ἦταν εἰδικὰ πρόδατα, περιούσια, ἔπρεπε νὰ τρῶνε καὶ εἰδικὲς τροφές. Ἔτσι: «Ὁ ἀγαπητός μου εἶναι εἰς ἐμὲ καὶ ἐγὼ εἰς αὐτόν» ποιμαίνει μετὰ τῶν κρίνων» (Ὶ Ασμ. ἀσμ. β' 16). Ναι, μόνο κρίνους τρώγανε τὰ πρόδατα τοῦ προπάτορα. Βέβαια ἐδῶ ὑπάρχει καὶ πάλι διάχτος ὁ συμβολισμός, ἀφοῦ τὰ πρόδατα τοῦ προπάτορα ἦταν περιούσια καὶ ἱερά, ἄρα καὶ δὲν ἔκαναν ἀσεβεῖς πράξεις μετὰ τῶν, ὅπως τὰ ὑπόλοιπα εἰδωλο-λατρικά. Ἔτσι καὶ συνελάμβαναν μὲ τοὺς κρίνους πὺν τρώγανε, διατηρῶντας ταντόχρονα καὶ τὴν ἀγνότητά τους. Αὐτὰ ἦταν τὰ πρόδατα τοῦ προπάτορα. Γι' αὐτὸ καὶ παρακάτω, ὅταν ὁ δουκολοπροπάτορας τῆς τὰ ξαναρρίχνει, τῆς λέει: «Τὰ μαλλιά σου εἶναι ὡς ποῖμνιον αἰγῶν καταβαινόντων ἀπὸ τοῦ ὄρους Γαλαάδ. Οἱ ὀδόντες σου εἶναι ὡς ποῖμνιον προδᾶτων κεκουρενμένων, ἀνα-βαινόντων ἀπὸ τῆς λούσεως, τὰ ὅποια πάντα γεννῶσι δίδυμα, καὶ δὲν ὑπάρ-χει ἄτεκνον μετὰ τῶν» (Ὶ Ασμ. ἀσμ. δ' 1-2). Εἶδατε, τί κάνει τὸ κρίνο; Δί-κορκα τουλάχιστον. Ἀλλὰ καὶ τί συμβολισμοί. Καὶ πάλι στὰ πρόδατα καὶ τίς κατσίκες τῶρριξε ὁ προπάτορας.

Καὶ παρακάτω ἐπιστρατεύει καὶ τὸ προγονικὸ ὄπλοστάσιο: «Ὁ τράχηλός σου ὡς ὁ πύργος τοῦ Δαβὶδ, ὁ ὠκοδομημένος διὰ ὄπλοθήκην, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου κρέμονται χίλιοι θυρεοὶ» (Ὶ Ασμ. ἀσμ. δ' 4). Φανταστῆτε, τί σβέρχο πὺν εἶχε ἡ προπατόρισσά μας. Καληλοπάρδαλη μὲ λαιμὸ πάχους ἐλέφαντα. Τέρας τῆς φύ-σεως. Εἶναι νὰ μὴν τὴν ἐρωτευθῇ;

Καὶ παρακάτω: «Οἱ δύο μαστοὶ σου ὡς δύο σκύμνοι δορκάδος δίδυμοι, δό-σκοντες μετὰ τῶν κρίνων» (Ὶ Ασμ. ἀσμ. δ' 5). Νὰ τὰ κρίνα, νὰ καὶ οἱ μαστοί. Τώρα τί νὰ σχολιάσουμε; Πῶς δοσκᾶνε οἱ μαστοὶ μέσα στὰ κρίνα; Σὰν δυὸ ζαρ-καδάκια, σοῦ λέει, εἶναι πὺν δόσκουνε. Εἶναι μετὰ νὰ μὴν σοῦ ἐξάπτῃ τὴν φα-

ντασία και νὰ μὴν θῆς νὰ πιάσῃς τὰ ζαρκαδάκια ἀπὸ τὰ κέρατα; Γιατί, βρὲ προπάτορα, μᾶς σκανδαλίζεις; Μαστοὶ ποὺ δόσκουνε στὰ κρίνα, μαστοὶ γιὰ μαξιλάρια, τί ἄλλο θὰ ἐπινοήσῃς; Ὑλεος.

Κάποια στιγμή δὲ τῆς νυκτὸς ὁ προπάτοράς μας ξύπνησε, σηκώθηκε ἀπ' τὰ μαξιλάρια, ἀφοῦ κόντεψε νὰ πεθάνῃ ἀπὸ ἀσφυξία ἀνάμεσα στὰ ζαρκαδάκια ποὺ τὸν ἐπνιγαν, καὶ τὴν κοπάνησε. Τότε ἡ προπατόρισσα: «τὴν νύκτα ἐπὶ τῆς κλίνης μου ἐζήτησα ἐκεῖνον, τὸν ὅποιον ἀγαπᾷ ἡ ψυχὴ μου· ἐζήτησα αὐτὸν καὶ δὲν εὔρηκα αὐτόν. Θέλω σηκωθῇ τώρα καὶ περιέλθει τὴν πόλιν. Ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ ἐν ταῖς πλατείαις θέλω ζητήσῃ ἐκεῖνον, τὸν ὅποιον ἀγαπᾷ ἡ ψυχὴ μου· ἐζήτησα αὐτόν καὶ δὲν εὔρηκα αὐτόν. Μὲ εὔρηκαν οἱ φύλακες, οἱ περιερχόμενοι τὴν πόλιν. Μὴ εἶδετε ἐκεῖνον, τὸν ὅποιον ἀγαπᾷ ἡ ψυχὴ μου; Ἀφοῦ ὀλίγον ἐπέρασα ἀπ' αὐτῶν, εὔρηκα ἐκεῖνον τὸν ὅποιον ἀγαπᾷ ἡ ψυχὴ μου. Ἐπιασα αὐτόν καὶ δὲν ἀφήκα αὐτόν, ἕως οὗ εἰσήγαγον αὐτόν εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς μου καὶ εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς συλλαβούσης με» (᾿Ασμ. ἀσμ. γ' 1-4). Πῆγε νὰ ξεφύγῃ ὁ ἄμοιρος ὁ προπάτορας, ἀλλὰ δὲν τὰ κατάφερε. Τὸν ἐπιασα, λέει, καὶ δὲν τὸν ἄφηνα, ἕως ὅτου τὸν ἔχωσα στὸ σπίτι τῆς μάνας μου καὶ στὸ κρεββάτι πάνω τὸν ἄφησα. Ὑντε τώρα, ἔρχετο προπάτορα, νὰ ξεφύγῃς ἀπὸ τὶς μαστολαβές. Προσπάθησε ὁ κακομοῖρος νὰ τὸ σκάσῃ, ἔτρεχε ἀπεγνωσμένα, ἀλλὰ δὲν τὰ κατάφερε. Κι ἀφοῦ τὸν ἔβαλε πάνω στὸ κρεβδάτι, τοῦ ἔλλαξε τὰ φῶτα.

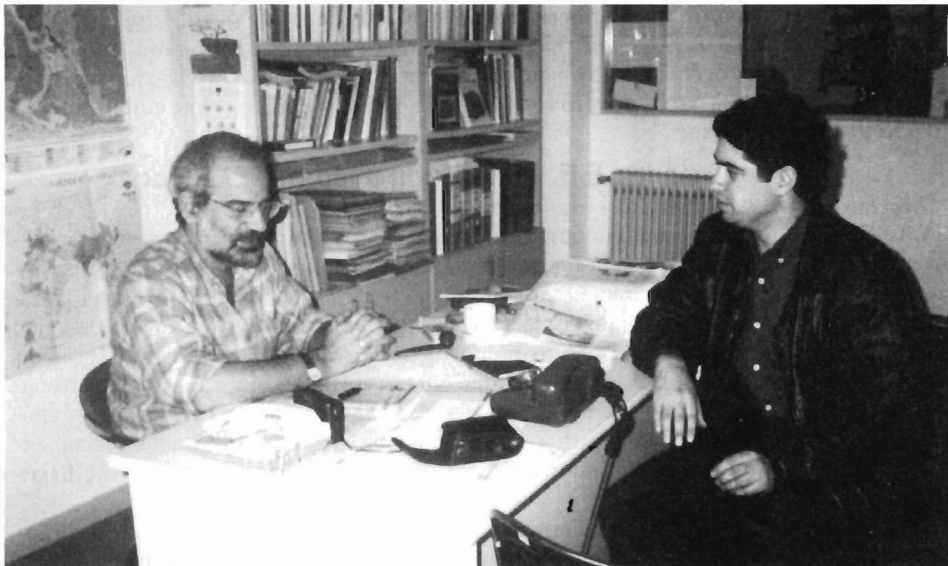
Ἔτσι λέει παρακάτω: «Ὁ ἀγαπητός μου εἶναι λευκὸς καὶ ἐρυθρός, διακρινόμενος μεταξὺ μυριάδων» (᾿Ασμ. ἀσμ. ε' 10). Μὰ εἶναι νὰ μὴν διακρίνεται; Οἱ μηχανὲς δουλεύανε στὸ φούλ. Πέταγε φωτιὲς καὶ ἄρχισε νὰ κοκκινίζει. Ὑπερθερμάνθηκε ὁ ἔρμος καὶ κοκκίνισε. Ἀπὸ δῶ καὶ ὕστερα ἀγρίεψε ὁ προπάτορας. Ἀφῆσε τὰ πρόβατα καὶ τὰ κατσίκια καὶ μπῆκε στὸ ψητό: «Πόσον ὥραϊα εἶναι τὰ δῆματά σου μὲ τὰ σανδάλια, θύγατερ τοῦ ἡγεμόνος! Τὸ τῶρονευμα τῶν μηρῶν σου εἶναι ὅμοιον μὲ περιδέρομαι» (᾿Ασμ. ἀσμ. ζ' 1). Πασσαρέλλα τοῦ ἔκανε καὶ κουνιότανε. Τὰ εἶχε χαμένα ὁ προπάτορας. Ἀλλὰ τῆς τὴν φύλαγε.

Ἔτσι συνεχίζοντας τῆς λέει: «Ἡ μύτη σου ὡς ὁ πύργος τοῦ Λιδάνου βλέπων πρὸς τὴν Δαμασκὸν» (ζ' 4). Φαντασθῆτε, τί ἀπωθημένα εἶχε ὁ ἄνθρωπος. Ἡ προπατόρισσά μας ὅμως συνεχίζει ἀπτόητη: «Εἶθε νὰ ἦσο ὡς ἀδελφός μου, θηλάσας τοὺς μαστοὺς τῆς μητρὸς μου, εὐρίσκουσά σε ἔξω ἢ θελον σὲ φιλήσῃ καὶ δὲν ἤθελον σὲ καταφρονήσῃ. Ἡθελον σὲ σύρει καὶ σὲ εἰσάξῃ εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς μου, διὰ νὰ μὲ διδάξῃς» (᾿Ασμ. ἀσμ. η' 1-2). Τὸ τί ἀνωμαλία πέφτει, δὲν περιγράφεται. Σὰν ἀδελφὸς τῆς τὸν ἤθελε, γιὰ νὰ τὸν σύρῃ μέσα στὸ σπίτι καὶ νὰ τὴν διδάξῃ. Τί νὰ τὴν διδάξῃ τώρα – τὰ εὐκόλως ἐννοούμενα παραλείπονται.

Ὁ προπάτορας ὅμως εἶχε πλέον ἐθισθῇ. Ἔτσι: «Ἡμεῖς ἔχομεν ἀδελφὴν μικράν, καὶ μαστοὺς δὲν ἔχει· τί θέλομεν κάμει εἰς τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, τὴν ἡμέραν καθ' ἣν γείνη λόγος περὶ αὐτῆς;» (᾿Ασμ. ἀσμ. η' 8). Ἡθικὸ δίδαγμα. Γυναῖκα χωρὶς μαστοὺς, γυναῖκα ἀχρηστη. Λέει κι ἄλλα ὑπέροχα ὁ προπάτοράς μας στὸ ὑπέροχο αὐτὸ λογοτεχνίον. Τόσα, ποὺ ἐμεῖς ὡς ἀδελφεὶς σχετικὰ μὲ τὴν προπατορικὴν μας λογοτεχνία πολλὰς φορὲς νὰ ἀδυνατοῦμε νὰ συλλάβουμε τὰ ὑψηλὰ νοήματά τους. ᾿Ασμα ἀσμάτων λοιπόν. Καὶ οἱ μαστοὶ καλὰ κρατᾶνε. Κι αὐτὸ ἱερό μας ἀνάγνωσμα. Ἔτσι, γιὰ νὰ μὴν τὸ ξεχνᾶμε.

Ὁ Ἀπόγονος

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΒΟΥΛΕΥΤΗ Α. ΑΛΑΒΑΝΟΥ

*‘Ο κ. Α. Άλαβάνος στο γραφείο του (αριστερά) άπαντά στις ερωτήσεις του «Δ».
Δεξιά ό κ. Π. Κουβαλάκης.*

«Άδυναμία της Εϋρωπαϊκής Ένωσης νά παρέμβη υπέρ της Ελλάδος. Ούτε τυπικό ρόλο δέν παίξει τó Εϋρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η άπειλή κατά της Έλληνικής Γλώσσας μέσα στην Ε.Ε. Τό εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδος πνίγει κάθε άγάπη πρós τόν Έλληνικό Πολιτισμό. ‘Ο έκτός Ελλάδος Έλληνισμός πρέπει νά παραμείνη στίς χώρες διαμονής του. ‘Ο διεθνής άνθελληνισμός ήταν κομήτης πού πέρασε. Δέν μπορούν νά ποινικοποιούνται οί άπόψεις στοχαστών, όσο ένοχλητικές και άν είναι».

[‘Ο «Δ», ως γνωστόν, δέν άσχολεΐται με τά κόμματα, τούς πολιτικούς και τήν κομματική ζωή έν γενεί. Όμως ή τρέχουσα πολιτική συχνά έμπλέκεται, έμμεσα συνήθως, σέ θέματα πού είτε άφορούν τόν διαχρονικό Έλληνισμό ή τόν Πολιτισμό είτε άπτονται τών μεγίστων και κρίσιμωτάτων ιστορικών μεγεθών της Έλληνικότητας, ιδιαίτερα άφ’ ότου ή Ελλάδα έχει έμπλακή στίς διαδικασίες και τίς πρακτικές της Εϋρωπαϊκής Ένώσεως, άφ’ ότου έγινε μέλος της.

‘Ο εύρωβουλευτής κ. Α. Άλαβάνος έχει τούτο τό ιδιαίτερο, ότι σέ δύο περιπτώσεις τουλάχιστον παρενέβη στο ζήτημα της τύχης της Έλληνικής Γλώσσας μέσα στα πλαίσια της Ε.Ε., θέμα πού, ως γνωστόν, άποτελεί κεντρικό άξονα της προβληματικής του «Δ». Οί παρεμβάσεις του αυτές, όπως και κάποιες άλλες άπόψεις του σχετικές με τόν γενικό έντικό προβληματισμό του καιρού μας, πού δημοσία εξέφρασε έως τώρα, ώθησαν τό περιοδικό νά του ζητήσει σχετικές πληροφορίες. Στή συνέντευξη πού ακολουθεί παρέχεται στόν άναγνώστη μιά χρήσιμη ενημέρωση γιά τά παραπάνω θέματα και γιά άλλα παρεμφερή].

ΠΑΝ. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ: Έχουν παρέλθει 16 χρόνια, άπό τότε πού ή Ελλάδα έγινε μέλος της Ένωμένης Εϋρώπης. Πώς μπορούμε άπολογιστικά νά δοΐμε αυτή τήν πορεία μέχρι στιγμής;

Α. ΑΛΑΒΑΝΟΣ: Ὁ τρόπος πού θέτει κανεῖς τὸ ἐρώτημα περιλαμβάνει πολλές φορές καὶ μία ἀπάντησι. Ἐγὼ δὲν θὰ ἔλεγα, ὅτι θὰ ἦταν καλύτερον ἢ Ἑλλάδα νὰ ἦταν ἔξω ἀπὸ τὴν Ε.Ε. Ἀλλὰ δὲν μπορῶ νὰ πῶ, ὅτι αὐτὴ ἡ πορεία τῶν 16 ἐτῶν ἦταν αὐτὸ πού χρειαζόταν ἢ Ἑλλάδα. Οἱ εὐθύνες ἀνήκουν καὶ στὴν Ε.Ε., μὲ τὴν ἔννοια ὅτι, παρότι, ὑποτίθεται, ὅτι εἶναι ἑταῖροι μας καὶ σύμμαχοι, πολλές φορές δὲν κατανόησαν καὶ δὲν ἔδειξαν εὐαισθησία στὰ πραγματικά προβλήματα τῆς Ἑλλάδος, ἢ ὅποια εἶναι τὸ νοτιοανατολικὸ σημεῖο τῆς Ε.Ε. χωρὶς σύνορα μὲ καμία ἀπὸ τὶς ἄλλες χώρες τῆς.

Ἀπροθυμία τῆς Ε.Ε. νὰ παρέμβῃ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδας

Π.Κ.: *Γιὰ ποῖο λόγο δὲν ἔδειξαν εὐαισθησία;*

Α.Α.: Πιστεύω, ὅτι ὑπάρχει μιὰ ἀδράνεια τοῦ παρελθόντος ἀλλὰ καὶ τοῦ παρόντος τῶν μεγάλων δυνάμεων τῆς Ε.Ε., ἡ ἔφεση ὅτι εἶναι μεγάλες δυνάμεις, μεγάλες ἀποικιοκρατικές δυνάμεις καὶ μέσα ἀπὸ αὐτὸ τὸ πρῶμα βλέπουν λιγότερο τὴν Ἑλλάδα ὥς ἑταῖρο καὶ περισσότερο σὰν μιὰ μικρὴ χώρα, ἢ ὅποια θρῖσκεται σὲ μακρινὴ ἀπόσταση ἀπὸ αὐτοὺς, καὶ δὲν θεωροῦν τὴν ἀλληλεγγύη πρὸς τὴν Ἑλλάδα κάτι τὸ ἀπαραίτητο καὶ ἀναγκαῖο. Νομίζω, ὅτι ἡ ἔκφραση αὐτὴ τῆς Ε.Ε. εἶναι ἡ στάσις τῆς σὲ μιὰ σειρά ἀπὸ βασικὰ ἐθνικὰ ζητήματα. Στὰ ἑλληνοτουρκικά, τὸ κυπριακὸ καὶ σὲ ὅτιδήποτε ἄλλο. Ἐδῶ πῆγαμε γιὰ πόλεμο μὲ τὴν Τουρκία μὲ τὴν ὑπόθεσις στὶς βραχονησίδες Ἴμια, καὶ σωστὰ εἶπε ὁ Χόλμπρουκ, ὁ ἀμερικανός, ὅτι ἡ Εὐρώπη κοιμόταν. Στὴν πραγματικότητα δὲν κοιμόταν, δὲν εἶχε ὅμως διάθεσι νὰ παρέμβῃ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδας σὲ ἓνα θέμα, πού ἔχει σχέση μὲ τὴν ἐδαφικὴ τῆς ἀκεραιότητα.

Π.Κ.: *Μήπως ἡ αὐθύπαρκτη καὶ ἡ αὐτόνομη οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ ἔκφρασι τῶν ἐθνῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης εἶναι ἓνα περισσότερο εὐέλκτο σχῆμα ἀπὸ αὐτὴ τὴ συνένωσή τους;*

Α.Α.: Μὲ τὴν παγκοσμιοποίησι τῆς οἰκονομίας, τῆς τεχνολογίας, μὲ τὶς τεχνολογικὲς ἀλλαγὲς στὶς μεταφορὲς, μὲ τὴν ὑπαρξὴ τῶν πολυεθνικῶν ἐπιχειρήσεων –ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν Ε.Ε.– τὸ κράτος-ἔθνος δὲν ἔχει στὸ σημερινὸ κόσμο τὴν ἐξουσία καὶ τὴ δύναμι πού εἶχε παλιότερα. Καὶ εἶναι ἀκριβῶς δύσκολο νὰ τὴν ἀποκτήσῃ αὐτὴ τὴ δύναμι, διότι θὰ ἦταν μιὰ ἐπιστροφή πρὸς τὰ πίσω. Θὰ ἦταν κάτι νοσταλγικὸ καὶ ρομαντικὸ ἀλλὰ μὴ πραγματικὸ. Τὸ μεγάλο δίλημμα εἶναι, ἂν μέσα σ' αὐτὲς τὶς συνθήκες τῆς παγκοσμιοποίησις καὶ τῆς διεθνοποίησης θὰ προχωρήσουμε σὲ μιὰ δημοκρατικὴ συνεργασία τῶν ἐθνῶν, κάτι τὸ ὁποῖο εἶναι τὸ ζητούμενο γιὰ μένα τουλάχιστον, ἢ θὰ διαμορφώσουμε νέες ὑπερεθνικὲς μορφές, οἱ ὁποῖες θὰ ἔχουν τὰ στοιχεῖα τῆς κυριαρχίας ὁρισμένων, μιᾶς μειοψηφίας ἰσχυρῶν δυνάμεων σὲ βάρος τῶν ἄλλων. Ἀνησυχῶ βλέποντας, ὅτι ὑπάρχει μιὰ τέτοια ἐξέλιξι στὴν Ε.Ε. Ἴσως οἱ ἀνησυχίες αὐτὲς ἐντείνονται καὶ ἀπ' ὅλα αὐτὰ πού συζητοῦνται στὴν διακυβερνητικὴ, γιὰ τὰ ὁποῖα ὁ πολὺς κόσμος δὲν ἀπασχολεῖται, ἀλλὰ ἐμπεριέχουν στοιχεῖα ἐπιδείνωσης τῆς κατάστασις.

Π.Κ.: *Αὐτὸ δὲν εἶναι μιὰ ἀναπόφευκτη προοπτικὴ τῆς ἐλεύθερης ἀγορᾶς; Οἱ ἰσχυροὶ οἰκονομικά (καὶ πολιτικά) νὰ ἰσχυροποιοῦνται ἀκόμα περισσότερο περιφρουρώντας καὶ ἐξασφαλίζοντας τὰ «κεκτημένα» τους;*

Α.Α.: Εἶναι σωστὸ αὐτὸ πού λέτε. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ πού ἡ ἀρχὴ τῆς ἐλεύθερης ἀγορᾶς γίνεται τὸ εὐαγγέλιό σήμερον. Βέβαια στὴν πραγματικότητα αὐτὴ ἡ ἀγορὰ δὲν εἶναι ἐλεύθερη, γιὰτὶ ἐλέγχεται ἀπὸ ἰσχυρὲς δυνάμεις, οἱ ὁποῖες κανονίζουν καὶ τοὺς ὅρους τοῦ παιχνιδιοῦ. Στὴν διακυβερνητικὴ ὑπάρχουν ἰδέες, ὅπως γιὰ παράδειγμα στὴν ἐπιτροπὴ τῆς Ε.Ε., νὰ μὴν συμμετέχουν οἱ μικρὲς χώρες στὴν προεδρία τοῦ Συμβουλίου τῆς Ε.Ε., πού εἶναι τὸ ἀνώτατο ὄργανο. Τὰ οἰκονομικά καὶ τὰ δημοσιονομικά προγράμματα τῶν πιὸ ἀδύναμων χωρῶν θὰ τίθενται κάτω ἀπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ Συμβουλίου Ὑπουργῶν. Καταλαβαίνουμε, ὅτι ἡ κατάστασις αὐτὴ τραβάει σὲ λάθος δρόμο.

Π.Κ.: *Ἐνας εὐρωβουλευτής, ἕνας Ἑλληνας εὐρωβουλευτής ἔχει δυνατότητες νὰ διεκδικήσῃ καὶ νὰ ἐπιβάλῃ μιὰ ἀποψὶ στὴν Ε.Ε.;*

Α.Α.: Ἐδῶ ἰσχύει τὸ «ὁ καθεὶς καὶ τὰ ὅπλα του». Ἡ Ε.Ε. θυμίζει τὴ Γαλλία πρὶν τὴ Γαλλικὴ Ἐπανάστασι.

Π.Κ.: *Μήπως και τὸ Παρλαμέντο στὴ συνέχεια δὲν ἦταν τίποτε ἄλλο;*

Α.Α.: *Ναί. Ὑπάρχει μία συνέλευση (τὸ Εὐρωκοινοβούλιο), ποὺ ἐκφράζει τὴν κοινωνία, ἡ ὁποία ὅμως δὲν ἔχει τὸν κυρίαρχο ρόλο ἔστω καὶ τυπικά.*

Π.Κ.: *Οὔτε τυπικά;*

Α.Α.: *Ὅχι βέβαια. Παρουσιάζεται τὸ ἐξῆς ἰδιότυπο καὶ πρωτοφανὲς φαινόμενο στὴν Ε.Ε.: Ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία νὰ εἶναι καὶ ἡ ἀνώτερη νομοθετικὴ ἐξουσία. Αὐτὸς ποὺ νομοθετεῖ κατὰ κύριο λόγο στὴν Ε.Ε. εἶναι τὸ Συμβούλιο Ὑπουργῶν. Τὸ Εὐρωπαϊκὸ Κοινοβούλιο ἔχει συμπληρωματικὲς ἐξουσίες ἢ ἐξουσίες συναπόφασης. Βρισκόμαστε κυριολεκτικὰ στὰ μέσα τοῦ 18ου αἰῶνα.*

Εὐρωπαϊκὴ Ἑνωση καὶ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα

Π.Κ.: *Ἐσεῖς προσωπικά ἔχετε παρουσιάσει μιὰ ἰδιαίτερη κινητικότητα στὰ λεγόμενα «ἐθνικά» θέματα. Ἰδιαίτερα εἶχατε ἀναλάβει μιὰ πρωτοβουλία γιὰ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα.*

Α.Α.: *Αὐτὸ ἐγινε στὶς ἀρχὲς τοῦ 1995 καὶ εἶναι ἓνα θέμα ἀνοιχτὸ ἀκόμη. Εἶχα ἐντοπίσει μαζί μὲ μιὰ Βελγίδα συνάδελφό μου ἓνα ἔγγραφο τῆς γαλλικῆς προεδρίας τότε, τὸ ὁποῖο – ἂν δὲν κάνω λάθος – ὑπέγραφε ὁ Ζυπέ, ὁ σημερινὸς πρωθυπουργὸς καὶ τότε ὑπουργὸς ἑξωτερικῶν τῆς Ε.Ε., τὸ ὁποῖο ζητοῦσε νὰ περιοριστοῦν οἱ γλῶσσες συνεργασίας τῆς Ε.Ε. ἀπὸ ἔντεκα, ποὺ εἶναι σήμερα, σὲ πέντε, στὶς γλῶσσες τῶν μεγάλων. Δηλαδή γαλλικά, γερμανικά, ἀγγλικά, ἰσπανικά καὶ ἰταλικά. Αὐτὸ θὰ δημιουργοῦσε μιὰ φοβερὴ ἐπιδείνωση μέσα στὴν Ε.Ε. Διαμορφώθηκε ἓνα μεγάλο κύμα ἀντίστασης ἀπὸ τὶς μικρὲς χώρες, ἀλλὰ, αὐτὸ εἶναι πολὺ σημαντικό, καὶ ἀπὸ τοὺς διανοούμενους φίλους τῆς Ἑλλάδος καὶ γενικότερα τῶν ἄλλων μικρῶν χωρῶν τῆς Ε.Ε.*

Π.Κ.: *Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ὅμως ἔχει μιὰ ἰδιαιτερότητα. Εἶναι ἡ μητέρα ὄλων τῶν γλωσσῶν τῆς Ε.Ε.*

Α.Α.: *Βεβαίως.*

Π.Κ.: *Ὡς τέτοια, δὲν ὑπάρχει ἡ ἀνάλογη αἴσθηση τῆς εὐθύνης, ὅτι αὐτὴ ἡ γλῶσσα πρέπει νὰ διατηρηθῇ καὶ νὰ ὑπάρξῃ ἰσότιμα μέσα στὴν Εὐρώπη;*

Α.Α.: *Νὰ σὰς πῶ μιὰ προσωπικὴ ἐμπειρία, ὅταν εἶχα πρωτοβγεῖ εὐρωβουλευτής. Γνωρίζοντο μετ' ἑνὸς Ἰταλὸ κομμουνιστὴ, πρῶην πρόεδρο τῶν συνδικάτων. Ἦταν ἡλικιωμένος, 70 χρονῶν περίπου. Καὶ μόλις γνωριστήκαμε, ἄρχισε νὰ μοῦ ἀπαγγέλλῃ τὸν Ὅμηρο μὲ τὴν ἑρασμακὴ προφορὰ. Μοῦ ἀπήγγειλε γύρω στοὺς εἴκοσι μὲ εἰκοσιπέντε στίχους ἀπὸ τὴν Ὀδύσσεια, μοῦ ἔδωσε τὴν σκντάλη κατὰ κάποιον τρόπο καὶ αἰσθάνθηκα μιὰ φοβερὴ ἀμηχανία, ποὺ δὲν μποροῦσα νὰ συνεχίσω. Τὰ κλασσικά μας ἔργα τὰ γνωρίζουν ἔξω καλύτερα ἀπ' ὅ,τι ἐμεῖς οἱ ἴδιοι. Ὑπάρχει μιὰ ἀγάπη, ἓνα δέος θὰ ἔλεγα, ἀπέναντι στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, ποὺ εἶναι ὁ φορέας αὐτῆς τῆς μεγάλης πολιτιστικῆς ἔκρηξης, ποὺ ἔχει σφραγίσῃ τὴν πορεία ὅλου τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ πλανήτη. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ στοὺς ἐπιχειρηματικούς, στοὺς κυβερνητικούς κύκλους θὰ βρῆς τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ κόστους, τῆς μείωσης τοῦ κόστους, τελικὰ πῶς τὸ προϊόν θὰ γίνῃ πιὸ φτηνὸ καὶ πιὸ εὐτελές. Ἐδῶ βέβαια πρέπει νὰ ὑπογραμμίσω, ὅτι παρ' ὅτι φέρνει μεγάλο πλοῦτο καὶ μιὰ μοναδικὴ κληρονομία ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, πρέπει νὰ στηρίξουμε καὶ τὶς ἄλλες γλῶσσες, ὅπως τὰ φλαμανδικά, τὰ σουηδικά, ποὺ κλείνουν μέσα τους τὴν ἱστορία τῶν λαῶν τους. Ἐδῶ ὑπάρχει ἓνα ζήτημα οἰκολογικῆς καὶ πολιτιστικῆς ἀντίληψης: δὲν μποροῦμε νὰ προσπαθοῦμε νὰ διασώσουμε κάποια εἶδη ποὺ ἀπειλοῦνται μὲ ἐξαφάνιση, καὶ τὴν γλῶσσα καὶ τὸν πολιτισμὸ ὁλόκληρων λαῶν νὰ τὰ ὑπονομεύουμε.*

Οἱ Βάσκοι Εὐρωβουλευτὲς ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας

Π.Κ.: *Οἱ Βάσκοι εὐρωβουλευτὲς – δὲν ξέρω, ἂν τοὺς γνωρίζετε καὶ προσωπικά...*

Α.Α.: *Βεβαίως.*

Π.Κ.: *Εἶχαν καταθέσει πρόταση στοὺς Εὐρωκοινοβούλιο γιὰ καθιέρωση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας ὡς ἐπίσημης γλώσσας τῆς Ε.Ε. Ἡ πρόταση αὐτή, ἦταν, πιστεύω, ἀπολύτως τεκμηριωμέ-*

νη. Ποιά είναι η δική σας άποψη και στάση έναντι αυτής της προτάσεως.

Α.Α.: Τό γνωρίζω αρκετά καλά τὸ θέμα. Ἀποτελεῖ μιὰ κίνηση μεγάλης εὐαισθησίας ἀπὸ ἓναν λαὸ πὺν βλέπει νὰ συντρίβεται ὁ πολιτισμὸς του, ἡ ταυτότητά του μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἰσπανικῆς ὁμοσπονδίας. Ὑπάρχει εὐαισθησία, ὑπάρχει ἀναγνώριση τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης. Ὑπάρχει ὅμως ἐδῶ ἓνα πολιτικὸ πρόβλημα, τὸ ὁποῖο ἔκανε καὶ μένα διστακτικὸ στὸ νὰ ὑποστηρίξω αὐτὴ τὴν ἄποψη. Ἄν δεχθῆς μιὰ γλώσσα στὴν Ε.Ε., ἐλπίζοντας ὅτι θὰ εἶναι ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ γλώσσα, τότε οὐσιαστικὰ δουλεύεις καὶ ἐνεργεῖς στὴν κατεύθυνση τοῦ νὰ ἀπαιτήσῃ ἡ Ε.Ε. μιὰ γλώσσα, καὶ αὐτὴ θὰ εἶναι ἡ ἀγγλική. Διότι ὅσοι ὑποστηρίζουν τὴν μιὰ γλώσσα –καὶ εἶναι πολλοί–, τὸ 95% ὑποστηρίζουν τὴν ἀγγλική. Ἐπομένως εἶναι καθαρὰ ζήτημα ἰσχύος.

Π.Κ.: Τουλάχιστον ἐσᾶς προσωπικὰ σᾶς ἐκφράζει ἡ πρόταση τῶν Βάσκων εὐρωδουλευτῶν;

Α.Α.: Μπορεῖ ἓναν Ἕλληνα νὰ μὴν τὸν ἐκφράζῃ αὐτὴ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἐκτίμηση πρὸς τὴν ἐλληνικὴ γλώσσα; Ἀλλὰ ἀπὸ τὴ στιγμή πὺν θὰ δεχθῆς τὴν λογικὴ τῆς μιᾶς γλώσσας, τότε λειτουργεῖς ὑπὲρ τῆς ἀγγλικῆς γλώσσας.

Π.Κ.: Τιμητικὰ τουλάχιστον καὶ ὄχι λειτουργικὰ δὲν θὰ ἦταν ὠφέλιμο νὰ καθιερωθῇ ἡ ἐλληνικὴ ὡς ἐπίσημη γλώσσα τῆς Ε.Ε.;

Α.Α.: Ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ ἔχει ἓνα σεβασμὸ, μιὰ ἀποδοχὴ καὶ θαθεῖς ρίζες καὶ δὲν χρειάζεται κάποια σφραγίδα. Αὐτὸ πὺν χρειάζεται εἶναι, ἡ Ἑλλάδα, ἀντὶ νὰ εἶναι τελευταία στὸ τραῖνο τῆς καλλιέργειας καὶ τῆς ἀνάδειξης τῆς ἀρχαιοελληνικῆς γραμματείας, νὰ περάσῃ στὰ πρῶτα βαγόνια.

Τὸ ἐκπαιδευτικὸ σύστημα πνίγει τὴν Ἑλληνικότητα

Π.Κ.: Γιατί πιστεύετε, ὅτι εἶναι τελευταία στὴν ἀνάδειξη τῆς ἐλληνικῆς γραμματείας ἡ Ἑλλάδα, ἀφοῦ εἶναι ὁ φυσικὸς της κληρονόμος; Καὶ γιατί αὐτοὶ οἱ ἐλάχιστοι, πὺν τὴν ἀναδεικνύουν, νὰ χαρακτηρίζονται ὡς «ρατσιστὲς» ἢ «φασίστεις»;

Α.Α.: Αὐτὸ τὸ μεγάλο ἄνθος τοῦ παγκοσμίου πολιτισμοῦ δὲν μπορεῖ κανένας νὰ τὸ μεταχειρίζεται γιὰ στενὲς ἰδεολογικὲς ἢ πολιτικὲς ἐπιδιώξεις. Καὶ ἡ αἰτία βρίσκεται στὸ ἐκπαιδευτικὸ μας σύστημα. Ἐκεῖ βρίσκεται ἡ μεγάλη εὐθύνη. Τὸ ἐκπαιδευτικὸ σύστημα πνίγει κάθε ἀγάπη καὶ κάθε ἐμπνευση καὶ πάθος καὶ κάθε κριτικὴ σκέψη, πὺν μπορεῖ νὰ προκαλέσῃ ἡ ἐλληνικὴ γραμματεία καὶ μάλιστα στὰ νέα παιδιά. Πιστεύω –καὶ τῶχ δεῖ μὲ τὰ παιδιά μου, πὺν διδάσκονται στὸ σχολεῖο–, ὅτι τοὺς ἀπωθοῦν. Ὅταν ὅμως τοὺς διαβάσω πέντε στίχους ἀπ' τὸν Ὅμηρο καὶ μετὰ τοὺς συζητήσουμε, βλέπω ὅτι ἀνοίγεται ἓνας τεράστιος κόσμος ἰδεῶν, φαντασίας, ἐπικοινωνίας. Ἡ προσφορὰ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας συνολικὰ δὲν εἶναι μιὰ κλειστὴ προσφορὰ. Εἶναι ἀνοιχτὴ καὶ στὴ γένεσή της καὶ στὴν ἐξέλιξή της. Ὁ ἐλληνικὸς πολιτισμὸς τροφοδότησε καὶ τροφοδοτεῖ καὶ θὰ τροφοδοτῇ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων τὸν παγκόσμιον πολιτισμὸ. Καὶ γι' αὐτὸ ἐπίσης δὲν πρέπει νὰ ἔχουμε τὸν φόβο ἐνὸς στεῖρου ἐλληνοκεντρισμοῦ στὴν προσέγγιση αὐτοῦ τοῦ πνευματικοῦ πλοῦτου.

Μιὰ δεύτερη Μικρασιατικὴ Καταστροφὴ σήμερα

Π.Κ.: Στὴν τρέχουσα ἐπικαιρότητα τώρα. Πρόσφατα κατηγορηθήκατε, ὅτι σὲ κάποιο τηλεοπτικὸ κανάλι ἀποκαλέσατε τὴν Βόρειο Ἡπειρο «Νότια Ἀλβανία». Ἀσφαλῶς θὰ γνωρίζετε, ὅτι ὁ συγκεκριμένους χώρος καὶ ἀπὸ γεωγραφικὴ καὶ ἀπὸ ἐθνολογικὴ ἀποψη περιέχεται στὴν Ἡπειρο ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων. Ἀλλωστε ὁ ὅρος «Ἀλβανία» καθιερώθηκε τὸν τελευταῖον αἰῶνα. Ποιά εἶναι ἡ θέση σας ἐπ' αὐτοῦ;

Α.Α.: Θὰ σᾶς πῶ, τί εἶπα. Αὐτὸ τὸ κομμάτι γῆς –πὺν εἶναι ἓνα πονεμένο κομμάτι γῆς– εἶναι ἡ Β. Ἡπειρος. Κρατικὰ ὅμως εἶναι ἡ Νότιος Ἀλβανία. Δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ θεωροῦμε ὡς «ἐθνικὸ» αὐτὸ πὺν βοηθᾷ τὴν ἐπέκταση τῶν συνόρων. Εἶναι μιὰ ἀφελὴς καὶ ζημιολογικὴ ἰδέα. Ἀντὶ ἐμεῖς νὰ κάνουμε κάθε προσπάθεια, ὥστε νὰ σταθῇ ὁ Ἑλληνισμὸς ἐκεῖ, νὰ τὸν στηρίξουμε οἰκονομικὰ, ἐπιχειρηματικὰ, ἐκπαιδευτικὰ, πολιτιστικὰ, φέραμε ἓναν κόσμον ταλαιπωρημένο καὶ πᾶσχοντα στὴν Ἑλλάδα, ἀδειάζοντας ὅλες αὐτὲς τὶς περιοχὲς ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινο καὶ ἱστορικὸ

φορτίο του έλληνισμού. Τό ίδιο κάναμε στην 'Αλβανία, τό ίδιο κάναμε στόν Πόντο. Βλέπω, ότι μέ πολύ άργούς ρυθμούς, ύπόγεια, γίνεται μιá δεύτερη Μικρασιατική Καταστροφή. Καί γι' αυτό έγώ πάντα προσπαθώ νά προωθήσω ένέργειες καί πρωτοβουλίες, πού θά στηρίξουν τόν έλληνισμό στίς κοιτίδες του. Δίνουμε τήν μάχη γιά τούς Έλληνες τής Κωνσταντινούπολης, γιά τούς έγκλωδισμένους τώρα στην Καρπασία τής Κύπρου.

Π.Κ.: Πόσοι έχουν άπομείνει στην Καρπασία;

Α.Α.: Στην Καρπασία, όταν έγιναν αυτοί οί δύο φοβεροί 'Ατίλλες, ύπήρξαν είκοσι χιλιάδες Έλληνες Κύπριοι, οί όποιοι είπαν, «δέν φεύγουμε από τή γή μας άκόμα καί μέ τίμημα τήν έξόντωση». Έκαναν μιá καθαρή έπιλογή, νά μείνουν στο χωρο τους παρά τή δάρδαρα παρουσία τών τουρκικών στρατευμάτων. 'Από τούς είκοσι χιλιάδες τοῦ 1975 σήμερα έχουν μείνει περίπου έξακόσια άτομα σέ δύο χωριά. 'Αν άνοιξετε τόν 'Ηρόδοτο, θά δήτε ότι άνθούσε ό έλληνισμός εκείνη τήν έποχή στην Κύπρο. Αυτή τή στιγμή πρέπει νά δοθῇ μεγάλη μάχη –άνεξάρτητα από τήν συνολική λύση τοῦ Κυπριακού–, αυτοί οί άνθρωποι νά μείνουν στίς έστίες τους.

Π.Κ.: Καί μέ τό λεγόμενο «Μακεδονικό»;

Α.Α.: Κυττάξετε, δέν πιστεύω ότι οί «καθαρές» καί άπόλυτες λύσεις στα όνόματα θά έξασφαλίσουν τήν παρουσία τοῦ έλληνισμού στή Βαλκανική. Πολλά περισσότερα θά μπορούσαμε νά κερδίσουμε, αν είχαμε ρίξει μεγαλύτερο βάρος στην έλληνική παρουσία (οίκονομική, πολιτιστική, εκπαιδευτική) σ' αυτό τό νέο κράτος, πού παρουσιάστηκε μετά τή διάσπαση τής Γιουγκοσλαβίας. 'Αν καί είναι μικρές οί έστίες τοῦ έλληνισμού εκεί, έπρεπε νά τις στηρίξουμε καί νά θρίσουμε έξ άρχῃς μιá φιλική καί συμβιβαστική λύση. 'Από μιá άποψη λέμε, ότι πάνε νά μάς κλέψουν τήν ιστορία μας, από μιá άλλη άποψη δείχνει τήν έμβέλεια καί τήν δύναμη πού έχει ή δική μας ιστορία σέ άλλους λαούς. Είναι από τά πολύ μεγάλα λάθη πού έγιναν στην έλληνική έξωτερική πολιτική.

Π.Κ.: Πιστεύετε δηλαδή σέ μιá πολιτική, πού νά ένδυναμώνει τόν έλληνισμό στίς έκτός τοῦ έλλαδικού κράτους έστίες του.

Α.Α.: Σωστά. Καί γιά νά μιλήσουμε καί γιά τόν άλλο έλληνισμό, τής μετανάστευσης, πού κι αυτόν τόν έχουμε εγκαταλείψει. Βλέπεις άλλες χώρες νά χρηματοδοτούν μέ τεράστια ποσά, αξιοποιώντας έτσι τις παροικιακές τους κοινότητες. Σέ μάς ύπάρχει σχεδόν μηδενικό άποτέλεσμα.

‘Ο διεθνής μισελληνισμός ήταν κομήτης πού πέρασε

Π.Κ.: Βλέπετε σήμερα νά ύπάρχει άνθελληνισμός σέ διεθνές επίπεδο; Νά ύπάρχουν δηλαδή έξονσιαστικοί κύκλοι, πού νά ύπονομεύουν τήν ιστορία αλλά καί τό μέλλον αυτοῦ τοῦ τόπου; Στόν χώρο γιά παράδειγμα τής ιστοριογραφίας βλέπουμε νά κυκλοφορούν διβλία όπως τό «Μαύρη 'Αθηνά» τοῦ Μ. Μπερνάλ, τό όποιο επιχειρεῖ νά «άφροικανοποιήσῃ», θά έλεγα, τόν έλληνικό πολιτισμό.

Α.Α.: Αυτά τά διβλία ήταν κομήτες, πού πέρασαν καί παρήλθαν. 'Η επιδίωξή τους, πιστεύω, δέν ήταν νά στραφούν κατά τής 'Ελλάδας. 'Η κύρια επιδίωξή τους ήταν νά αντιπαρατεθούν σέ ένα μονοπώλιο δυτικού πολιτισμοῦ, τό όποιο διεκδικούσε τις ρίζες του στην 'Ελλάδα καί τό όποιο κατά τή γνώμη τους ύποβάθμιζε έντελώς τήν 'Ανατολή. Αυτές οί επιδιώξεις έχουν πράγματι πνευματικούς έξτρεμισμούς.

Π.Κ.: Μά ό ανατολισμός, τό «'Εξ άνατολῶν τό φῶς», τείνει νά κυριαρχήσῃ σήμερα.

Α.Α.: Δέν νομίζω. Τό έλληνικό δέν έχει νά φοβηθῇ τίποτε από τήν 'Ανατολή.

Π.Κ.: Σήμερα μάλιστα ό ανατολισμός λαμβάνει «άφροκεντρικό» περιχόμενο. Τά πανεπιστήμια τής 'Αφρικής –καί όχι μόνο– διακηρύσσουν, ότι ό έλληνικός πολιτισμός άποτελεῖ δάνειο καί κλοπή τοῦ δικού τους πολιτισμοῦ. Μάλιστα αποδίδουν στην «μελανίνη» τήν δυνατότητα παραγωγῃς θεωρίας καί άφηρημένης σκέψῃς. Ποιοί είναι αυτοί πού ύποδανλίζουν αυτές τις καταφανέστατες ιστορικές ψευδολογίες;

Α.Α.: Κυττάζετε, κανείς δεν μπορεί να συμφωνήσει με κάθε τάση, ή όποια προσπαθεί να αναδείξει αυτό που θεωρεί αυτή ότι την ενδιαφέρει και να σβήσει και να μηδενίσει όλα τα άλλα. Και μάλιστα ενάντια στην ιστορική και επιστημονική έρευνα και πραγματικότητα. Κατανοώ τις ρίζες αυτού του φαινομένου, που συνδέονται με την υποδοθμισμένη θέση που έχουν οι μαῦροι τόσο στις Ήνωμένες Πολιτείες όσο και στην Εύρώπη.

Π.Κ.: *Οι μαῦροι χρειάζονται ιστορία ή καλύτερες συνθήκες ζωής;*

Α.Α.: Χρειάζονται καλύτερες συνθήκες ζωής και σεβασμό στην αξιοπρέπεια τους. Ή πνευματική εξέλιξή τους θα συμβάλει στον εκτοπισμό αυτών των απόψεων. Όμως, ενώ λειτουργεί σε μια άσπεια και γελοία θά έλεγα άμφισβήτηση της ελληνικής ιστορικής παρουσίας, δεν μπορεί να τους κατηγορήσει κανείς, ότι έχουν προθέσεις ανθελληνισμού. Κύρια στρέφονται ενάντια στις δυτικές ιμπεριαλιστικές αντιλήψεις, οι οποίες έχουν δώσει και στον ελληνικό πολιτισμό την διάσταση ενός σκαλοπατιού, για να φτάσουμε στο σημερινό πολιτισμό των Ήνωμένων Πολιτειών και της Γερμανίας.

‘Η δίωξι στοχαστῶν ὡς «ἀντισημιτῶν»

Π.Κ.: *Πρὶν ἀπὸ λίγους μῆνες εἶδαμε τὸ περίεργο φαινόμενο στὴν Εὐρώπη, νὰ διώκονται ποινικὰ στοχαστὲς καὶ ἐρευνητὲς, πὺν οἱ ἀπόψεις τους ἀμφισβητοῦσαν κάποια ἱστορικὰ «κεκτημένα». ‘Η δίωξη τοῦ γάλλου διανοομένου Ροζέ Γκαρωντῶν (ὁ ὁποῖος ἀμφισβήτησε τὸ μέγεθος τοῦ ἐβραϊκοῦ ὀλοκαυτώματος κατὰ τὸν Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο) ὑπῆρξε ἰδιαίτερα ὀμιλητική. ‘Η διὰ τοῦ εἰσαγγελέως δίωξη τῆς ἱστορικῆς ἐρευνας μήπως προαναγγέλλει ἕναν νέο Μεσαίωνα;*

Α.Α.: Ἐγὼ πιστεύω, ὅτι καὶ ἕναν μόνο νεκρὸ νὰ ἔδωσε ἕνας λαὸς στὴν πάλῃ ἐνάντια στὸν Χιτλερισμὸ, ὀφείλουμε νὰ τοῦ ἔχουμε σεβασμὸ. Πολὺ περισσότερο, ὅταν μπορῇ οἱ Ρῶσοι, οἱ Ἑβραῖοι, οἱ Ἕλληνες, οἱ Πολωνοὶ νὰ ἔδωσαν ἕνα πολὺ μεγάλο τίμημα. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ ὅμως δὲν μπορούμε νὰ ποινικοποιοῦμε τὶς ἀπόψεις, ἀκόμη ὅσο ἐνοχλητικὲς καὶ ἀβάσιμες κι ἂν εἶναι. Δὲν εἶναι τυχαῖο, ὅτι στὴ Γαλλία, ἀνθρωποὶ οἱ ὁποῖοι εἶχαν διαφορετικὲς θέσεις μὲ τὸν Γκαρωντῶν, πὺν τὸν ἔχουν κριτικάρει μὲ τὸν πιὸ αὐστηρὸ τρόπο, ὑπερασπίστηκαν τὸ δικαίωμά του νὰ λήῃ ἐλεύθερα τὶς ἀπόψεις του.

Δὲν ὑπάρχει «ὄραμα» στὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἑνωσις

Π.Κ.: *Τελειώνοντας θὰ ἤθελα νὰ σᾶς ρωτήσω, ἂν ἡ Εὐρωπαϊκὴ ὀλοκλήρωση ἔχῃ λυτρωτικὸ περιεχόμενο. Ἄν ὑπάρχῃ δηλαδὴ τὸ ὄραμα μιᾶς κοινωνίας εὐημερούσας καὶ πνευματικὰ ἀνεπτυγμένης.*

Α.Α.: Νομίζω, ὅτι δὲν ὑπάρχει ὄραμα. Ὑπάρχει ἀπλῶς ἕνα πρόγραμμα δημοσιονομικῆς καὶ νομισματικῆς ἐνοποίησης χωρὶς ἐλπίδες καὶ προσδοκίες. Γι’ αὐτὸ βλέπεις μιὰ μεγάλη ἀπόσταση, μιὰ ἀπογοήτευση μεγάλων τμημάτων τῶν εὐρωπαϊκῶν κοινωνιῶν.

Π.Κ.: *Ἡ οἰκονομικὴ καὶ πνευματικὴ καθυστέρηση τῆς Ἑλλάδας πὺν πιστεύετε ὅτι ὀφείλεται;*

Α.Α.: Σὲ πολλοὺς λόγους. Καταρχὰς στὴν ἀδυναμία μας νὰ μελετήσουμε δημιουργικὰ τὴν ἱστορία μας καὶ νὰ θγάλουμε τὰ σωστά συμπεράσματα, σὲ ἕναν φόβο ἀπὸ τὰ τραῦματα τοῦ παρελθόντος καὶ πολλὲς φορὲς σὲ μιὰ ἔλλειψη αὐτοπεποίθησης, διορατικότητας καὶ δημιουργικότητας μέσα σὲ ἕναν κόσμο, πὺν, ὅσο κι ἂν φαίνεται ἀσφυκτικός, σοῦ ἀφήνει ἀκόμα πολλὲς δυνατότητες ἐλιγμῶν καὶ πρωτοβουλιῶν.

Π.Κ.: *Ἡ στρόφη μας, ἡ ἐντρύφησή μας στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα καὶ τὴν γραμματεία της μπορεῖ νὰ σταθῇ ὠφέλιμη;*

Α.Α.: Κανένας λαὸς δὲν μπορεῖ νὰ πάῃ μπροστὰ κόβοντας τὶς δικές του ρίζες. Πολὺ περισσότερο γιὰ μᾶς: μέσα ἀπὸ τὴ γλῶσσα μας, τὸν πολιτισμὸ μας καὶ τὴν ἱστορικὴ μας συνέχεια ἔχουμε ἕνα τεράστιο ἀπόθεμα πνευματικὸ γιὰ μελέτη καὶ αξιοποίηση.

Π.Κ.: *Σᾶς εὐχαριστῶ.*

«Έβλαπτα τὸν Θεό»!..

Στὸ ἐδώλιο τοῦ κατηγορουμένου δρέθηκε ὁ κοινοτάρχης Βερδικούσας Λαρίσης ὕστερα ἀπὸ καταγγελίες πολιτῶν, ὅτι δὲν ἐξέδιδε πιστοποιητικά γιὰ τὴν τέλεση πολιτικῶν γάμων. Ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν δύο σημεῖα τῆς ἀπολογητικῆς ἐπιχειρηματολογίας του. Εἶπε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς: «Ἀρχικὰ ὑπέγραψα ἓνα χαρτί γιὰ πολιτικὸ γάμο καὶ στὴ συνέχεια ἔνωσα τὰ χέρια μου νὰ στάξουν αἷμα. Ὁ πνευματικός μου μοῦ εἶπε, νὰ μὴν ξανακάνω αὐτὴν τὴν πράξη» καὶ «θέλω νὰ προσφέρω, ἀλλὰ, ὅταν ἡ προσφορά μου βλάπη τὸ Θεό, δὲν τὸ κάνω».

Ἄς κρίνῃ ὁ καθένας τὴ σοβαρότητα τῶν παραπάνω φράσεων. Τὸ θλιβερὸ ὡστόσο εἶναι, ὅτι τέτοια φαινόμενα ἀνεγκέφαλου φανατισμοῦ ἐξακολουθοῦν νὰ ἐπαναλαμβάνονται μὲ διάφορες μορφές. Φρονοῦμε, ὅτι ἡ ἀντιμετώπισή τους ἀφ' ἑνὸς δὲν πρέπει νὰ συντελεῖται μὲ δίκες ἀλλὰ μὲ διαφώτιση καὶ ἀδογματιστὸ διάλογο καὶ ἀφ' ἑτέρου ὅτι στὴν προκειμένη περίπτωση ἡ δικαιοσύνη, ἀντὶ νὰ καταδικάσῃ τὸν κατηγορούμενο, ὅπως καὶ ἐπραξε κατὰ νόμον, νὰ ἐγκύψῃ μὲ στοργικὴ συμπάθεια ἐπάνω του καὶ νὰ τὸν ἀθωώσῃ (γιὰ εὐνόητο λόγο...).

M.M.**Ἀλλαγὴ ἐπιδητόρων**

Οἱ χώρες τοῦ πρώην «ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ» τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἀρχίζουν ἐπιτέλους νὰ ἐκπολιτίζονται κατὰ τὰ δυτικὰ πρότυπα. Σήμερα στὴν πόλη τῆς Πράγας, στὸ ἴδιο ἀκριδῶς σημεῖο ποὺ πρὶν τὸ 1989 στεκόταν ἀγέρωχο τὸ ἄγαλμα τοῦ Στάλιν, στήθηκε ἓνα γιγαντιαῖο ἄγαλμα τοῦ Μάικλ Τζάκσον! Ποιὰ ἰδανικὰ ἄραγε νὰ ἐμπνέῃ στὸν τσεχικὸ λαὸ ὁ ἀσπρόμαυρος (ἀρρενόθηλος;) «βασιλιάς τῆς πόπ»; Φαίνεται, ὅτι οἱ λαοὶ τῆς Ἀν. Εὐρώπης, ἄβουλοι καὶ χωρὶς δυνατότητα πολιτιστικῆς ἀντίστασης, δέχθηκαν τὸν νέο ἐπιδήτορα τῆς πλανηταρχίας, ὁ ὁποῖος διαδέχεται στὴν ἱστορία τους τοὺς ἐπιδήτορες τοῦ «κομμουνιστικοῦ παραδείσου». Κατὰ τὰ ἄλλα πραγματικὸς βραχνᾶς ἢ ἀνέχεια καὶ ἡ ἀνεργία, καὶ σκοτωμὸς γιὰ μιὰ θέση στὰ ὑποπρακτορεῖα τῶν πολνεθνικῶν.

Π.Α.Κ.**Δουλοδιδασκαλίες**

Ὁ καθηγητὴς κ. Χρῆστος Γιανναράς δὲν τὴν μπορεῖ καθόλου, καθὼς φαίνεται, τὴν μοναξιά καὶ τὴν σιωπὴ. Θέλει δημοσιότητα, γι' αὐτὸ καὶ «χτυπάει» κάθε λίγο καὶ λιγάκι, γιὰ ν' ἀποσπάσῃ τὴν προσοχή μας.

Πρὸ καιροῦ διενήργησε, ὡς γνωστόν, δημοσκοπήσιν μεταξὺ τῶν φοιτητῶν του, τοὺς ὁποίους κάλεσε ν' ἀπαντήσουν, ἂν προτιμοῦν τὴν μετὰ κόπων καὶ κινδύνων ἐλευθερία ἢ τὴν μετ' ἀσφαλείας καὶ καθησιοῦ δουλεία... Τὴν ἀπάντησιν τῶν φοιτητῶν του τὴν μαντεύει ὁ καθεὶς: Οἱ φοιτητὲς συλλήδων καὶ κατηγορηματικὰ τάχθηκαν ὑπὲρ τῆς δουλείας. Καὶ ἦταν φυσικό, ἀφοῦ «μ' ὅποιον δάσκαλο καθίσῃς, τέτοια γράμματα μαθαίνεις», σύμφωνα μὲ τὸ λαό.

Τούτῃ τὴν φορὰ ὁ κ. Γιανναράς δὲν ἔκανε δημοσκοπήσεις ἀλλὰ «νουθεσίες πατρικῆς» πρὸς ὅλους μας, ἀπὸ ἐφημερίδος. Μᾶς συμβουλεύει λοιπόν, «νὰ μὴν βαυκαλιζώμαστε μὲ ψευδαπάτες γιὰ τὶς δῆθεν ἑλληνικὲς ρίζες τοῦ δυτικοευρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ γιὰ τὴν δῆθεν ἑλληνικὴ καταγωγὴ καὶ ἑλληνικότητά μας, ὅπως οἱ κακοὶ Εὐρωπαῖοι, ὁ ἐθνικιστὴς Παπαροηγόπουλος, τὸ ἐκτρωματικὸ ἰδεολόγημα τῆς Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν» καὶ διάφοροι ἄλλοι ἐχθροὶ μᾶς λέγουν. Ἡ ἀλήθεια εἶναι, πὼς «εἴμαστε ἡττημένοι· τὸ Ἰσλάμ κατέκτησε τὸν τόπο μας καὶ οἱ

φραγκοτεύτενες ἄλωσαν τὸν πολιτισμὸ μας» («Καθημερινὴ τῆς Κυριακῆς», 15-9-96).

Τέτοια δουλοδιδασκαλία!

Π.Σ.

Πυραμίδες

Φαντάζομαι, ὅτι ὅλοι γνωρίζετε τὴν παροιμία «Ἐκεῖ πού μᾶς χρωστούσανε, μᾶς πήραν καὶ τὸ βόδι». Κάτι ἀνάλογο λοιπὸν συμβαίνει καὶ μὲ τὸν πρωθυπουργὸ τοῦ Ἰσραὴλ κ. Μπέντζαμιν Νετανιάχον, ὁ ὁποῖος ἰσχυρίζεται οὔτε λίγο-οὔτε πολὺ ὅτι τὶς πυραμίδες τῆς Γκίζας στὴν Αἴγυπτο τὶς ἔφτιαξαν οἱ Ἑβραῖοι. Βρὲ παιδιά, μιὰ φορὰ πήγατε στὴν Αἴγυπτο καὶ μπήκατε σὲ ἐθελούσια δουλεία, γιὰ νὰ λιγδώση λίγο τ' ἀντεράκι σας. Πότε προλάβετε νὰ μεταμορφωθῆτε ἀπὸ σκηνίτες καὶ νομάδες δοσκοὶ σὲ ἀρχιτέκτονες; Ἐκτὸς ἂν τὸ καμπανάκι ἔστω καὶ διὰ τῆς τεθλασμένης ὁδοῦ χτυπᾷ γιὰ τὶς Ἑλληνικὲς πυραμίδες...

Γ.Π.

«Συζητήσεις»

Δημοσιογράφοι καὶ «εἰδικοὶ» τῶν ναρκωτικῶν συνωστίζονται στὶς τηλεοπτικὲς «συζητήσεις», κάθε φορὰ πὺν προστίθενται νέα θύματα τὸν κατάλογο τοῦ «λευκοῦ» θανάτου. Καὶ ἀσφαλῶς αὐτὲς οἱ ἀτέλειωτες καὶ φαῦλες συζητήσεις δὲν συμβάλλουν ἀπολύτως καθόλου στὴν ἀντιμετώπιση τῶν ναρκωτικῶν. Ἄν ἐπιθυμοῦν πραγματικὰ νὰ προσφέρουν, ἂς μιμηθοῦν τὴν Ἰρλανδὴ δημοσιογράφου Βερόνικα Γκέριν, ἡ ὁποία ἀνακάλυψε καὶ δημοσίευσε τὰ ὀνόματα καὶ τὰ πρόσωπα τῶν μεγαλοεμπόρων ναρκωτικῶν τοῦ Δουβλίνου. Βέβαια τὸ τίμημα ὑπῆρξε βαρὺ: στὶς 26/7/96 βρέθηκε στὸ αὐτοκίνητό της μὲ τέσσερις σφαῖρες στὴν καρδιά...

Ἐδῶ δὲν δλέπω κανένα δημοσιογράφο καὶ «εἰδικὸ» διατεθειμένο νὰ πληρώσῃ τὸ παραμικρὸ τίμημα. Γι' αὐτὸ καλύτερα ἂς σιωποῦν.

Π.Α.Κ.

«Ὡς ξένη γλῶσσα...»

Στὸ ἀπέραντο «ἀνθοκομεῖο» τοῦ Ἀριστοτέλειου Πανεπιστημίου ἓνα νέο «μπουμπούκι» ἔκανε τὴν ἐμφάνισή του. Ἀνήκει στὸ γένος τῶν γλωσσολογοειδῶν καὶ φέρει τὸ ὄνομα Χριστίδης. Αὐτὸ τὸ «ἄνθος» τῆς γλωσσολογίας ἐξέφρασε σὲ ἡμερησία ἐφημερίδα («Ἐλευθεροτυπία», 3/12/96) τὰ ἐξῆς ἀπερίγραπτα: «Τὸ λεξιλόγιο τῆς ἑλληνικῆς γλῶσσας δημιουργήθηκε μὲ ἐσωτερικὸ καὶ ἐξωτερικὸ δανεισμό... Οἱ γλῶσσες εἶναι ὄργανα ἐπικοινωνίας καὶ μὲ αὐτὴ τὴν ἔννοια μιλοῦνται πάντοτε καλά. Δὲν ὑπάρχει ζήτημα παθολογίας τῶν γλωσσῶν... Ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ, ἂν ἐπιμένουμε νὰ διδάσκεται, νὰ διδάσκεται ὡς ξένη γλῶσσα!»

Καὶ νὰ φανταστῇ κανεὶς, ὅτι πλῆθος τῆς αὐτῆς ποιότητος «δασκάλων», πὺν ἔχουν κατακλύσει τὰ Πανεπιστήμια, πληρώνονται μὲ παχυλοὺς μισθοὺς ἀπὸ ἐμᾶς.

Π.Α.Κ.

Δεύτερη δημοφιλέστερη ἡ Ἑλληνικὴ

Πρόσφατα ἔγιναν στὴν Αὐστραλία οἱ προφορικὲς ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν, πὺν διδάσκονται γλῶσσες σὲ ἐπίπεδο «V.C.E.» (ἀπολυτηρίου γυμνασίου/λυκείου). Συνολικὰ 7.500 μαθητὲς τοῦ «V.C.E.» διδάσκονται κάποια γλῶσσα πέραν τῆς Ἀγγλικῆς.

Δημοφιλέστερη γλῶσσα εἶναι ἡ Γαλλικὴ μὲ 1.036 μαθητὲς, ἀκολουθεῖ ἡ ἑλληνικὴ μὲ 831, ἡ Ἰταλικὴ μὲ 800 καὶ ἡ Ἰαπωνικὴ μὲ 700 μαθητὲς.

D.Th.

ΠΑΝ. Λ. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ

ΙΣΛΑΜ: Ἡ ἄλλη ὄψι τῆς Ἰουδαϊκῆς θεοκρατίας

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μέγας Κωνσταντῖνος καὶ Μωάμεθ. Δύο ἱστορικά πρόσωπα, πού κατόρθωσαν νὰ ἀποδώσουν στοὺς «οὐρανούς» τὴν πολιτικὴ καὶ ἰδεολογικὴ ζωὴ δεκάδων ἔθνων καὶ λαῶν ἐπὶ αἰῶνες πολλούς, κερδίζοντας τὸ στοίχημα τῆς Ἱστορίας. Ἡ ἐφεύρεση αὐτοῦ τοῦ εὐφύεστατου ἐγχειρήματος ἀνήκει στὸν πρῶτο. Ὁ δεῦτερος τὸν μιμήθηκε μὲ ἀπόλυτὴ ἐπιτυχία. Ἡ Ἰουδαϊκὴ κοσμοθεωρία περὶ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου ἀποτελέσσε τὸ ἰδεολογικὸ τους ὅπλο-στάσιο. Ἀπὸ τότε μέχρι σήμερα ὁ ἄνθρωπος ἀκολουθεῖ τὸ ταξίδι ἐνὸς μεγάλου προγόνου του, τοῦ Ὀδυσσεά: μέσα στὶς συμπληγάδες τῆς θεοκρατίας ψάχνει, ἀναζητεῖ τὸν ἑαυτό του, τὴν χαμένη φύση του.

Ἡ παρούσα σύντομη μελέτη ἀποσκοπεῖ στὸ νὰ καταδείξῃ τοὺς ἱστορικούς, πολιτικούς καὶ δογματικούς ὅρους τῆς ἐπικράτησης τοῦ ἰσλαμισμοῦ στὴν Ἀνατολὴ καὶ τῆς ἀνάδειξής του ὡς μιᾶς ἀκόμη ἐκδοχῆς τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ.

II. ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΕΓΧΕΙΡΗΜΑ

Στὰ χρόνια τοῦ Μωάμεθ ὁ Ἀραβικὸς κόσμος παρουσιαζόταν διαιρεμένος σὲ πολλὲς καὶ συχνὰ ἀντιμαχόμενες φυλές. Τὸ ἀκμαῖο παλαιότερα ἑλληνιστικὸ πολιτιστικὸ στοιχεῖο εἶχε ἤδη ἀρχίσει νὰ ἐμβολιάζεται μὲ τὴν διδλικὴ παράδοση καὶ σὲ μικρότερο βαθμὸ μὲ τὴ νέα θρησκεία τῶν χριστιανῶν. Στὰ οἰκονομικὰ κέντρα τῆς περιοχῆς καὶ κυρίως στὴ Μέκκα καὶ στὴ Μεδίνα ἤκμαζαν ἰσχυρὲς ἐμπορικὰ ἐβραϊκὲς κοινότητες, οἱ ὁποῖες ἀποτελοῦσαν καὶ τὴν τοπικὴ «ἀριστοκρατία». Αὐτὲς οἱ ἐβραϊκὲς κοινότητες, αἰσθανόμενες ἀποπνικτικὰ ἀνάμεσα στὴν Περσικὴ καὶ τὴν Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία, ἐργάστηκαν γιὰ τὴν ἐθνικὴ ἀφύπνιση τῶν Ἀράβων, μὲ στόχο νὰ ἐκμεταλλευστοῦν οἰκονομικὰ καὶ στρατιωτικὰ τὴν πολιτικὴ τους ἐνότητα ἐναντὶ τῶν δύο μεγάλων ἀντιπάλων τους. Καὶ γνώριζαν πολὺ καλά, ὅτι αὐτὴ ἡ ἐπιδιωκόμενη πολιτικὴ συγκρότηση, καθὼς ἔλειπε ἡ κοινὴ ἱστορικὴ συνείδηση τῶν ἐπιμέρους φυλῶν, ἔπρεπε νὰ στηριχθῇ σὲ μιὰ νέα «θεϊκὴ ἀποκάλυψη», σὲ μιὰ νέα θρησκεία.

Ὁ Μωάμεθ εἰσέρχεται στὸ προσκήνιο τῆς ἱστορίας, ὅταν παντρεύεται τὴν πᾶμπλουτη ἐβραία χήρα τῆς Μέκκας Χατιτζέ. Ὡς τότε ἐργαζόταν στὴν ὑπηρεσία της, ἀρχικὰ ὡς ὁδηγὸς τῶν καραβανίων της καὶ ἀργότερα ὡς οἰκονόμος τῆς περιουσίας της καὶ διαχειριστὴς τῶν ἐμπορικῶν της ἐπιχειρήσεων. Ἡ Χατιτζέ δὲν ἦταν τυχαῖο πρόσωπο. Ὡς μέλος τῆς τοπικῆς «ἐλίτ» συμμετεῖχε ἐνεργὰ στὶς ἰδεολογικὲς καὶ πολιτικὲς ἐπιδιώξεις τῶν Συναγωγῶν. Οἱ δημαγωγικὲς καὶ στρατιωτικὲς ικανότητες τοῦ Μωάμεθ φαίνεται τελικὰ νὰ ὀδήγησαν στὴν ἐπιλογὴ τοῦ προσώπου του ὡς «μεσσία» καὶ «λυτρωτῇ» τῶν Ἀράβων. Ὁ ἴδιος δὲν χρειάστηκε ἀρκετὸς καιρὸς, γιὰ νὰ πεισθῇ ὅτι ὁ Θεὸς τὸν εἶχε ἐπιλέξει, γιὰ νὰ πραγματοποιῇ τὸ νέο του «σχέδιο». Πρὸς τὸν σκοπὸ αὐτὸ ἐργάστηκαν τόσο ἡ Χατιτζέ (ὑπῆρξε ἡ πρώτη πίστη του) ὅσο καὶ ὁ ἐξάδελφός της ἀστρολόγος Βαρακάς, ὁ ὁποῖος ἐπιπλέον, χρόνια νωρίτερα, γιὰ νὰ προετοιμάσῃ τὸ ἔδαφος, μετέφρασε στὰ ἀραβικὰ ἀρκετὰ ἀποσπάσματα τῆς Βίβλου.

Ὡστόσο οἱ πρῶτες «ἐπικοινωνίες» τοῦ Προφήτη μὲ τὸν ἀρχάγγελο Γαβριήλ, ἂν καὶ προβαλλόμενες μὲ τὸ ἀνάλογο δέος ἀπὸ τὸ περιβάλλον τῆς συζύγου του, δὲν ἔγιναν πιστευτὲς καὶ ὄχι σπάνια ἀντιμετωπίστηκαν μὲ χλευασμὸ γιὰ μιὰ σχεδὸν δεκαετία. Ἡ προφητικὴ ὁμῶς δράση τοῦ Μωάμεθ εἶχε εὐστρόφως συλληφθεῖ ἀπὸ τοὺς Ἀραβες τῆς Μέκκας ὡς μέγας ἐνὸς παράξενου Ἰουδαϊκοῦ σχεδίου. Ἰδιαίτερα ἀντιμετώπισε τὴν χλεύη ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ μεγαλεμπόρου Ἀραβὰ Ἀμποῦ Σοφιάν, ὁ ὁποῖος δὲν ἔκρυβε τὴν περιφρόνησή του γιὰ τοὺς Ἐβραίους καὶ τὴν θρησκεία τους, εἰσπράττοντας φυσικὰ τὸ μῖσος καὶ τὸν φθόνον τους. Ἐχοντας πλέον ὁ Μωάμεθ συνειδητοποιήσει τὸν μεσσιανικὸ καὶ πολιτικὸ του ρόλο, ἐγκαταλείπει τὴν Μέκκα καὶ προσέρχεται στὴν Μεδίνα, ὅπου, ὑποστηριζόμενος ἀπὸ τὴν ἐκεῖ

Συναγωγή, αποφασίζει να επιβάλει δια του ξίφους την προφητική του ιδιότητα. Ὁργανώνει τὸ πρῶτο του ἀνταρτικὸ σῶμα καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ λεηλατήσῃ ἓνα τεράστιο καρβάνι τοῦ Ἀμποῦ Σοφιάν (χίλιες καμήλες φορτωμένες). Τὸ καρβάνι κατόρθωσε νὰ διαφύγῃ τὴν καταστροφή καὶ νὰ φτάσῃ ἀκέραιο στὴ Μέκκα. Τὸ στρατιωτικὸ ὅμως ἀπόσπασμα, ποὺ δῆλκε γιὰ νὰ προστατεύσῃ τὸ καρβάνι, νικηθῆκε ἀπὸ τὸν Μωάμεθ στὴν περιοχὴ τοῦ Μπεντίρ. Ἡ νίκη στὸ Μπεντίρ ἀντιτάλησε σ' ὅλη τὴν Ἀραβία, προσδίδοντας στὸν Προφήτη τὴν αἴγλη τῆς στρατιωτικῆς ἐπιτυχίας καὶ συντάσσοντας μὲ τὸ μέρος τοῦ ἀρκετοῦς ἀκτῆ-μονες Ἀραβες, τοὺς ὁποίους καὶ ὁργάνωσε στρατιωτικά. Ὁ πρῶτος τακτικὸς στρατὸς τοῦ Μωάμεθ εἶχε ἄρτια στρατιωτικὴ ὁργάνωση, πειθαρχία καὶ κυρίως ἀκράτητο φανατισμό. Οἱ στρατιῶτες ἀσπάστηκαν τὶς προφητεῖες τοῦ ἀρχηγοῦ τους καὶ τάχθηκαν νὰ τὶς ἐπιβάλουν σ' ὁλόκληρο τὸν Ἀραβικὸ κόσμον διὰ τῆς σπάθης. Ἀκολούθησαν πολλὲς στρατιωτικὲς ἐπιχειρήσεις ἐναντίον τῆς Μέκκας, ὥσπου ἡ πλοῦσια πόλη πέφτει καὶ μαζί της ἀρκετὰ σύντομα ὁλόκληρη ἡ Ἀραβία. Ἡ ἐπικράτηση τοῦ Μωάμεθ συνοδεύεται μὲ τὴν γενικὴ ἐξολόθρευση ὅσων ἀντιστάθηκαν εἴτε στρατιωτικά εἴτε περιφρονώντας τὶς προφητεῖες του. Δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι τὸ μένος τοῦ ἀπόλυτου πᾶ μανάρχη συμπαρέσυρε στὴν καταστροφὴ καὶ πολλοὺς Ἑβραίους, τοὺς ὁποίους θεώρησε διεκδικητὲς τῆς ἐξουσίας του. Δὲν εἶναι τυχαῖο, ὅτι τὸ μουσουλμανικὸ μέτωπο προσπάθησαν ἀργότερα νὰ διασπᾶσουν καὶ νὰ ἀποδυναμώσουν οἱ Ἑβραῖοι μὲ τὴν αἵρεση τῶν Σιιτῶν, ἰδρυτῆς τῆς ὁποίας ὑπῆρξε ὁ ἐξιλαμισθεὶς Ἑβραῖος Ἐμ Σαμίτ. Σχεδὸν ὅλες οἱ ἰσλαμικὲς αἵρέσεις ἰδρύθηκαν ἀπὸ Ἑβραίους.

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπικράτησίν του στὴν Ἀραβία ὁ Μωάμεθ, θέλοντας νὰ δηλώσῃ τὴν πολιτικὴν του παρουσία, ἀπέστειλε πρεσβευτὲς πρὸς τοὺς ἐξὶ γειτονικοὺς ἡγέτες (στὸν Ἡράκλειον τοῦ Βυζαντίου, στὸν Χοσρόη Β' τῆς Περσίας, στὸν φύλαρχο τῆς Συρίας Γασανίδη, στὸν Μοαχτάν, ἡγεμόνα τῆς Ὑεμένης, στὸν βασιλεῖα τῆς Ἀθουσιανίας, καὶ στὸ Μουκάουκα, Κόπτην ἐπαρχο τῆς Αἰγύπτου), ζητώντας ἀπὸ αὐτοὺς νὰ ἀσπαστοῦν τὴν θρησκεία του καὶ νὰ ἀναγνωρίσουν τὸν ἴδιο ὡς «ἀπόστολο τοῦ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ». Ὁ Ἡράκλειος ἀπέφυγε νὰ ἀπαντήσῃ, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ἡγεμόνες (ὁ Χοσρόης μάλιστα ξυλοκόπησε τοὺς ἀπεσταλμένους) μὲ ἐξαιρέση τὸν Μοαχτάν, ἡγεμόνα τῆς Ὑεμένης, ὁ ὁποῖος ἐδέχθη νὰ ἀσπαστῇ τὴ νέα θρησκεία, τρομοκρατημένος ἀπὸ τὴν φήμην τῆς στρατιωτικῆς σκληρότητας τοῦ Μωάμεθ, θεωρώντας ὅτι ἐρχεται ἡ σειρά του.

Ὅλες οἱ νίκες τοῦ «ἱεροῦ πολέμου» ἀπεδίδοντο ἀπὸ τὸν στρατὸ καὶ τὸν λαὸ τοῦ Ἰσλάμ στὸ «θέλημα τοῦ Θεοῦ» καὶ στὴν εὐλογία του. Γι' αὐτὸ ἡ ἄρνηση τῶν ἡγεμόνων ἀπεδόθη ἀπὸ τὸν Μωάμεθ πρὸς τοὺς πιστοὺς ὡς ἄρνηση τοῦ «θεικοῦ σχεδίου» καὶ κατ' ἐπέκταση «ἱεροσυλία», ἡ ὁποία ἐπρεπε νὰ τιμωρηθῇ σκληρά. Ἐκεῖ ἀποδόθηκαν οἱ ἐπεκτατικὲς ἐκστρατεῖες πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις, τὶς ὁποῖες ἡ θρησκευτικὴ τους «ἱερότητα» τροφοδοτοῦσε μὲ ἓναν ἄκρατο καὶ δίχως ἔλεος φανατισμό. Αὐτὴ ἡ ρατσιστικὴ καὶ σωβινιστικὴ ἰδεολογία, ἡ ὁποία ἐκφράστηκε καὶ ἀπὸ τὴν μετέπειτα Χαλιφικὴ δυναστεία, ἐπινξε στὸ αἷμα καὶ στὸ σκότος ὅχι μόνον τὴν Ἀνατολή· ἐφτασε μέχρι τὶς Ἡράκλειες Στήλες καὶ τὴ Βιέννην πυκνώνοντας ἀκόμα περισσότερον τὰ σύννεφα τοῦ ἡδὴ ὑπάρχοντος μεσαίωνα.

III. ΤΟ ΙΟΥΔΑΪΚΟ ΔΟΓΜΑ

Ὁ Μωάμεθ πολλὰς φορὰς διακήρυττε, ὅτι ἦταν ἀπόγονος τοῦ Ἰσμήλ, νόθου γιοῦ τοῦ Ἀβραάμ καὶ τῆς δούλης του Ἄγαρ. Ἦταν περήφανος, ποὺ ἡ φυλὴ στὴν ὁποία ἀνῆκε (Κορεῖς), καταγόταν ἀπὸ τὸν περιούσιο λαὸ τοῦ Ἰσραήλ. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ «ἀρχαιολογία» τῆς θρησκείας ποὺ ἔχτισε ταυτίζεται μὲ τὴν συνολικὴ ἑβραϊκὴ παράδοση, μὲ ἀπαρχὴ τὸν διδλικὸ μῦθο περὶ δημιουργίας τοῦ κόσμου ἀπὸ τὸν Γιαχβὲ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος. Τὸ θεολογικὸ πλαίσιο τῆς μωαμεθανικῆς θρησκείας ἀναπαράγει αὐτοῦσια τὴν ἰουδαϊκὴ θεώρηση περὶ κόσμον: Ὁ Θεὸς ἔκτισε τὸν κόσμον σὲ ἑξὶ μέρες καὶ ἔπλασε τὴν τελευταία μέρα τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὐά. Οἱ πρωτόπλαστοι ἀθέτησαν τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ γι' αὐτὸ διώχθηκαν ἀπ' τὸν παρὰδεισον. Στὴν συνέχεια ὁ Θεὸς ἐπιλέγει τὸν λαὸ τοῦ Ἰσραήλ καὶ φανερώνει σ' αὐτὸν μέσῳ τῶν προφητῶν καὶ τῶν γεναρχῶν του τὸ θέλημά του. Ὡστόσο ὁ περιούσιος λαὸς ἀθέτησε

τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ ὁδηγήθηκε στὴν ἁμαρτία. Ἡ ἐπιθυμία τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων φανερῶνεται γιὰ δεύτερη φορὰ ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ Χριστό, ἀλλὰ καὶ πάλι ἀθετεῖται τόσο ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους ὅσο καὶ ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς. Γιὰ τρίτη καὶ τελευταία φορὰ πρὶν τὴν τελικὴ κρίση ἡ θέληση τοῦ Θεοῦ ἀποκαλύπτεται (διὰ τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριήλ) στὸν Μωάμεθ, καὶ γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ὀνομάζει τὸν ἑαυτό του «*τελευταῖο Προφήτῃ τοῦ Θεοῦ*». Ἡ τελικὴ κρίση τοῦ Θεοῦ θὰ ἐπέλθῃ μὲ τὴν ἀνάσταση τῶν νεκρῶν, τὴν ἐπιδράδευση τῶν πιστῶν (παράδεισος) καὶ τὴν τιμωρία τῶν ἀπίστων (κόλαση). Ὡς αἰτία τοῦ κακοῦ θεωρεῖται (ὅπως ἄλλωστε στὸν ἰουδαϊσμό καὶ στὸν χριστιανισμό) ὁ Σατανᾶς (Σεί-τάν).

Ὁ Θεός, γιὰ νὰ εἶναι προσπελάσιμος καὶ οἰκεῖος στὴ φαντασία τῶν Ἀράβων, διατηρεῖ τὸ ὄνομα τοῦ προϊσλαμικοῦ Θεοῦ τῶν Κορείς Ἀλλάχ (Ἑλ' Ἰλλάχ) καὶ βέβαια γιὰ χάρη τοῦ ἰουδαϊκοῦ μονοθεϊσμοῦ καταργεῖται ἡ ἀντίστοιχη συνλατρενόμενη θεὰ Ἀλ-λάτ.

Ἀρχικὰ ὁ Μωάμεθ ὄρισε ὡς ἱερὴ πόλη τῶν μωαμεθανῶν τὴν Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ στὴ συνέχεια, βλέποντας τὴν ἀρνητικὴ στάση ἐναντι τῆς θρησκείας του τῶν Ἰουδαίων καὶ Χριστιανῶν, ὄρισε ὡς πόλη κοινῶν προσκυνήματος τὴ Μέκκα.

Τὸ Κοράνι περιλαμβάνει τίς «*κατὰ γράμμα ὑπαγορευμένες ἀπὸ τὸν Γαβριήλ ἀποκαλύψεις*». Καταρτίστηκε μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Μωάμεθ ἀπὸ τὸν πιστὸ μαθητὴ καὶ γραμματέα του Ζαΐτ. Ὁ Προφήτης, μὴ γνωρίζοντας νὰ γράφῃ καὶ νὰ διαβάξῃ, μετέφερε προφορικὰ τὰ ὁράματά του στὸν Ἑβραῖο Ἀβδουλλάχ, ὁ ὁποῖος τὰ ἀποτύπωνε κατὰ τὴν δικὴ του δούληση καὶ σκοπιμότητα, προσθέτοντας, ἀφαιρῶντας καὶ παραποιῶντας. Ἡ σημασία τοῦ Κορανίου περιγράφεται στὸ ἐδάφιο 10-37: «*Καὶ δὲν ἦταν δυνατόν αὐτὸ τὸ Κοράνιο νὰ ἔχῃ γίνεῃ ἀπὸ ἄλλον ἐκτὸς ἀπ' τὸν Θεό. Τὸ ἀντίθετο! Εἶναι μιὰ ἐπικύρωση (γιὰ τὶς ἀποκαλύψεις), πὺν ἦλθαν πρὶν ἀπ' αὐτό καὶ μιὰ ἀναλυτικὴ ἐξήγηση τῆς Βίβλου – πὺν γι' αὐτὴν δὲ χωρὰ ἀμφιβολία – ἀπ' τὸν Κύριο τῶν Κόσμων*». Τὸ «*Σύμβολο τῆς Πίστεως*» τοῦ Ἰσλάμ ἀποτυπώνεται στὸ Κοράνιο ὡς ἐξῆς (2-136): «*Νὰ δηλώσετε: “Πιστέψαμε στὸ Θεὸ καὶ σὲ ὅ,τι ἀποκάλυψε σὲ μᾶς καὶ στὸν Ἀβραάμ, τὸν Ἰσμαήλ, τὸν Ἰσαάκ, τὸν Ἰακώβ καὶ σὲ Φυλὲς καὶ σὲ ὅ,τι δόθηκε στὸν Μωϋσῆ καὶ στὸν Ἰησοῦ καὶ σὲ ὅ,τι δόθηκε σ' ὅλους τοὺς Προφῆτες ἀπ' τὸν Κύριό τους. Δὲν κάνουμε διάκριση ἀνάμεσα σ' ὅποιονδήποτε ἀπ' αὐτοὺς. Καὶ ὑποταχθήκαμε στὸν Θεό. Εἴμαστε Μουσουλμᾶνοι*»». Τὸ Ἰσλαμικὸ Δόγμα ἐπομένως ἐνσωματώνει ὁλόκληρη τὴν ἰουδαϊκὴ θρησκεία καθὼς καὶ τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Εἰδικότερα γιὰ τὸν Ἰησοῦ δέχεται τὴν θαυματοποιὸ δράση του, τὴν θεϊκὴ σύλληψη τῆς Παναγίας ἀπὸ τὸν Γαβριήλ, καὶ στὸ Κοράνιο συχνὰ ἀποκαλεῖται ὡς «*ζῶν λόγος τοῦ Θεοῦ*». Ἡ Ἀνάστασις του καὶ ἡ Θεϊκὴ του φύση καταργοῦνται, διότι ὑπερβαίνουν τὰ ἐσκαμμένα τῆς βιβλικῆς παράδοσης: «*Πραγματικὰ εἶναι ἄπιστοι αὐτοὶ πὺν λένε, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι Θεός*» (5-19) καὶ «*πράγματι βλασφήμησαν ὅσοι εἶπαν: ὁ Θεὸς εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς Τρεῖς τῆς Τριάδος, γιατί δὲν ὑπάρχει ἄλλος ἀπ' αὐτόν*» (5-76)· καθὼς καὶ «*ὁ Μεσσίας, ὁ γιὸς τῆς Μαριάμ, δὲν ἦταν τίποτε ἄλλο παρὰ ἓνας ἀπόστολος. Τόσοι καὶ τόσοι ἀπόστολοι πέρασαν πρὶν ἀπ' αὐτοὺς*» (5-78).

Τὸ Κοράνιο διακρίνει τὴν ἀνθρωπότητα σὲ δύο κατηγορίες: στοὺς «*λαοὺς τῆς Βίβλου*» (Ἰουδαῖοι, Χριστιανοί, Μουσουλμᾶνοι) καὶ στοὺς «*ἀπίστους*», πὺν εἶναι οἱ ὑπόλοιποι λαοί. Ἐμφανίζεται δηλαδὴ ὁ περιούσιος λαὸς διευρυμένος μὲ τὴν συμμετοχὴ τῶν Χριστιανῶν καὶ τῶν Μουσουλμάνων. Ἐντὸς τοῦ Κορανίου ὁ Μωάμεθ πάμπολλες φορὲς ἀπευθύνεται στοὺς «*λαοὺς τῆς Βίβλου*» καὶ τοὺς καλεῖ νὰ «*συμφωνήσουν*» μεταξὺ τους: «*Πές: ὦ Λαὲ τῆς Βίβλου! Ἐλάτε μαζὶ νὰ συμφωνήσουμε γιὰ τὶς διαφορὲς ἀνάμεσά μας, ὥστε νὰ μὴ λατρεύουμε παρὰ μόνο τὸ Θεὸ*» (3-64). Οἱ «*λαοὶ τῆς Βίβλου*» εἶναι αὐτοί, πὺν θὰ λυτρωθοῦν κατὰ τὴν συντέλεια τοῦ κόσμου: «*Ὅσοι ὅμως πίστεψαν (στὸ Κοράνιο) καὶ ὅσοι ἀκολούθησαν τὶς Ἰουδαϊκὲς Γραφὲς καὶ οἱ Χριστιανοὶ καὶ οἱ Σαβδαῖοι καὶ ὅποιος ἄλλος πίστεψε στὸ Θεὸ καὶ στὴν Ἐσχάτη Μέρα, θὰ ἔχουν τὴν ἀνταμοιβὴ τοῦ Θεοῦ τους*» (2-62). Ἀκόμη καὶ οἱ ἐπιγαμίες ἐπιτρέπονται στοὺς Μουσουλμάνους μόνο μὲ τοὺς «*λαοὺς τῆς Βίβλου*»: «*(Σᾶς ἐπιτρέπονται γιὰ σύζυγοι ὄχι μόνο) οἱ ἄγνές γυναῖκες πὺν πιστεύουν, ἀλλὰ καὶ οἱ*

ἀγνές γυναῖκες ἀπ' τοὺς Λαοὺς τῆς Βίβλου» (5-6)· καθὼς καὶ «νὰ μὴν παντρεύεστε ἄπιστες γυναῖκες, ἕως ὅτου πιστέψουν» (2-221).

Τὰ περισσότερα ἐδάφια τοῦ Κορανίου ἐπαναλαμβάνουν τὰ ἐδάφια τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ἰδιαίτερα τὰ λόγια καὶ τὶς πράξεις τοῦ Μωϋσῆ. Ρυθμίζει ἀκόμη μὲ κάθε λεπτομέρεια τὸ κληρονομικὸ δίκαιο καὶ τὸν γάμο καὶ καθορίζει τοὺς κανόνες κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς τῶν πιστῶν. Περιγράφει ἀπὸ πολλές φορὲς τὴν «*Ἡμέρα τῆς Κρίσεως*» καθὼς καὶ τὶς συνθήκες τοῦ Παραδείσου καὶ τῆς Κολάσεως. Σὲ κάθε ξεχωριστὸ στίχο, ποὺ περιλαμβάνει ἐντολὴ ἢ απαγόρευση, ἀκολουθεῖ ἡ ὑπενθύμιση ὅτι ὁ Θεὸς τιμωρεῖ τοὺς παραβάτες καὶ ἐπιβραβεύει τοὺς πιστοὺς.

IV. ΙΣΛΑΜ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

Θὰ ἦταν παράλειψή μας, νὰ μὴν ἀναφερθοῦμε στὸ πῶς τὸ Κοράνιο ὁρίζει τὴν στάση τῶν «λαῶν τῆς Βίβλου» ἐναντὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐλληνιζόντων. Καὶ τοῦτο, γιατί συχνὰ γίνεται λόγος, ὅτι τὸ Ἰσλάμ προδιαθέτει γιὰ μιὰ σχετικὴ ἀνοχὴ ἐναντὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ ὅτι δὲν τὸ πολέμησε ἀλύπητα, ὅπως νωρίτερα ἐπραξε ὁ Βυζαντινὸς χριστιανισμός. Οἱ ἐντολὲς ὁμῶς τοῦ Κορανίου πρὸς τοὺς πιστοὺς εἶναι ρητές: «*Καὶ ὅταν οἱ ἀπαγορευμένοι μῆνες ἔχουν περάσει (πολεμᾶτε καὶ) σκοτώνετε τοὺς εἰδωλολάτρεις, ὅπουδήποτε κι ἂν τοὺς βρίσκετε, καὶ συλλάβετε τοὺς καὶ πολιορκήστε τοὺς καὶ στήστε τοὺς παγίδες μὲ κάθε πολεμικὸ στρατήγημα. Ἄν ὁμῶς μετανιώσουν καὶ τηρήσουν (τακτικὴ) προσευχὴ καὶ ἐφαρμόσουν (τακτικὴ) ἐλεημοσύνη, τότε ἀνοίξτε τὸ δρόμο γι' αὐτοὺς*» (9-5)· ὅπως καὶ «*πολεμᾶτε τοὺς, καὶ ὁ Θεὸς θὰ τοὺς τιμωρήσῃ μὲ τὰ δικά σας χέρια*» (9-4). Ἐπίσης «*...στοὺς πολυθεῖς πτάς, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ποὺ φαντάζονται γιὰ τὸ Θεὸ τὴν χειρότερη γνώμη, πάνω τοὺς ὑπάρχει τὸ κύκλωμα τοῦ Πονηροῦ*» (47-6) καὶ «*ἡ ἀφίερωση στὰ ἁγάλματα εἶναι σιχαμερὸ ἔργο τοῦ Σατανᾶ*» (5-93). Ξεκάθαθα λοιπὸν ὁ Προφήτης δείχνει τὸν δρόμο τοῦ ἀνελέητου διωγμοῦ τοῦ Ἑλληνισμοῦ Πολιτισμοῦ, δρόμο ποὺ χάραξαν πρῶτοι οἱ Βυζαντινοὶ πατριάρχες καὶ αὐτοκράτορες.

V. ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Μὲ τὴν ἐπικράτηση τοῦ Ἰσλαμισμοῦ ὁλοκληρώθηκε ἡ πνευματικὴ ὑποδούλωση τῆς ἀνθρωπότητος στὰ δεσμὰ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ δόγματος. Αὐτὸ τὸ θεοκρατικὸ «μοντέλλο» ζωῆς ἐμφύτεψε στὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ τὸν ὑπερκόσμιον τρόπο, τὴν ἀπόλυτη θεοκρατίαν καὶ τὴν μοιρολατρεία. Ὁ ἔλεγχος τῶν συνειδήσεων δὲν περιορίστηκε στὶς δοξασίες γιὰ μετὰ θάνατον τιμωρίαν ἢ στὴν τελικὴ κρίση τοῦ Θεοῦ. Ἐρήμην τοῦ Θεοῦ, ἡ «ἐκπροσωπώντας» τὴν δούλησή του, ἡ ἐγκόσμια ἐξουσία κατακρίνει καὶ ἐξολοθρεῖ καθημερινὰ ὅποιαδήποτε ἀπόκλιση ἀπὸ τὸν τύπο τοῦ «δούλου τοῦ Θεοῦ» ἢ τοῦ «ὑποταγμένου στὸν Θεό». Αὕτῃ ἡ ἄριστη ἐξουσιαστικὴ τακτικὴ χειραγώγησης τῶν μαζῶν ἐπιβλήθηκε διὰ τῆς σπάθης μὲ ποταμοὺς αἵματος σὲ πολλοὺς λαοὺς, ποὺ σήμερα ἐμφανίζονται ὑπερασπιστὲς αὐτῆς τῆς πολιτικοθρησκευτικῆς παράδοσης.

Ἡ Ἑλληνικότητα, ὁ μοναδικὸς ἰδεολογικὸς ἀντίπαλος, ἐξαφανίζεται ἀπ' τὸ στερέωμα τῆς ἀνθρωπότητος ἐπὶ σειρὰν αἰώνων (ἐκτὸς τῶν μοναδικῶν φωτεινῶν ἐξαιρέσεων). Ἑλλήνες καὶ ἐλληνίζοντες ἀπὸ τὶς Ἡράκλειες Στῆλες μέχρι τὴν Ἰνδία ποδοπατοῦνται καὶ ἐξολοθρεῦνται δίχως ἔλεος. Ἡ νίκη τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἐξουσιασμοῦ δύθηκε στὸ σκοτάδι καὶ στὴν πνευματικὴ παράνοια ὁλόκληρο τὸν κόσμον καὶ μαζί του τὴν πίστη στὸν ἄνθρωπο.

Βιβλιογραφία

1. «Κοράνιον».
2. Ἐρημίτου, «*Ὁ Μωάμεθ: Δικτάτωρ ἢ Προφήτης;*» (1960).
3. Α. Γιαννουλάτου, «*Ἰσλάμ: Θρησκευτολογικὴ ἐπισκόπησις*» (1979).
4. Πατσσιάν Χασάν, «*Σταγόνες ἀπὸ τὸ Ἰσλάμ*» (1989).
5. J. Washington, «*Μωάμεθ. Ὁ βίος καὶ τὸ ἔργο του*» (1866).
6. Γ. Μανουσάκη, «*Die rückkehr des Propheten: Der derau Fetteg des Islam*» (1979).

α. Θαλής ο Μιλήσιος

Ἀπαλλαγμένος ὁ Θαλῆς κάθε ἀνεξέλεγκτης θελήσεως καὶ κάθε σκοποθεσίας, πού ἐκτρέπον τὸν ἄνθρωπο, μποροῦσε ν' ἀπορῇ σὰν παιδί γιὰ τὰ τόσα θαυμάσια, πού συμβαίνουν στὰ πέριξ μας. Τὰ τεῖχη πού ἀνεπαισθήτως μᾶς ἔκλεισαν ἀπὸ τὸν κόσμο ἔξω, καθὼς λέγει ὁ ποιητής, δὲν εἶχαν ἀκόμη ὑψωθῇ καὶ τὸ ἀντιλαμβανόμενο ὑποκείμενο μποροῦσε νὰ διαλέγεται μὲ τὰ ἀντιληπτὰ ἀντικείμενα, συγκομίζοντας ἀκριβεῖς ἐμπειρίες. Μιὰ τέτοια ἐμπειρία τοῦ κατανοοῦντος Θαλῆ ἦταν κι ἡ ἀνακάλυψι ὅτι τὸ σύμπαν δὲν εἶναι ἄ-λογο καὶ ἄναρχο, ἀλλὰ λειτουργεῖ ὡς πολὺπλοκος μηχανισμός μ' αὐστηροὺς νόμους καὶ διαδικασίες. Οἱ θεοί, οἱ δαίμονες καὶ τὰ πνεύματα, πού ἐνεργοῦν αὐθαίρετα κι ἀνάλογα μὲ τὶς διαθέσεις τῆς στιγμῆς, παρακινούμενοι ἀπὸ πάθη, θελήσεις καὶ σκοποθεσίες καὶ πού χρειάζονται ἐξενεμισμούς, θυσίες καὶ ἐξορκισμούς, ἀποβάλλονται ἀπ' τὴν περιγραφικὴ εἰκόνα τοῦ κόσμου, παραχωρώντας τὴν θέσι τους στὸν ἐπιστημονικὸ τρόπο θεωρήσεως τῶν ὄντων.

Ἔχουν παρέλθει δύομιση χιλιετίες καὶ ὁ στόχος τοῦ Θαλῆ οὐδόλως κατακτήθηκε. Ἡ δεισιδαιμονία κι οἱ δαιμονισμοί, ὁ φόβος Κυρίου κι οἱ προλήψεις δὲν χαρακτηρίζουν τοὺς καθυστερημένους μόνον λαοὺς ἀλλὰ καὶ μέγα πλῆθος ἐπιστημόνων καὶ φιλοσόφων, πολιτικῶν ἡγετῶν καὶ ἄλλων προσωπικοτήτων. Ἀρκεῖ νὰ θυμηθοῦμε τὸν δεισιδαίμονα Αῤ. Schopenhauer, τὸν μυστικιστὴ Φρ. Νίτσε, τὸν Σπινόζα, τὸν Lodge, τὸν Rilke κ.ἄ.

«Θαλῆς νοῦν τοῦ κόσμου τὸν θεόν, τὸ δὲ πᾶν ἔμψυχον ἅμα καὶ δαιμόνων πληρὲς φησί». Ἀπ' τὸ κοσμοεἰδῶλο τοῦ Θαλῆ ὁ θεὸς ἀπουσιάζει, δὲν ἔχει θέσι καὶ κανένα δὲν διαδραματίζει ρόλο, γι' αὐτὸ καὶ «οὗτος δοκεῖ ἄθεος γεγονέναι». Ὅμως, ἂν ὁ θεὸς δὲν ἔχει παρουσίαν ἐνὸς κοσμικοῦ ὄντος, εἶναι γιὰ τὴν ἴδια ἡ θεότητα εἶναι καὶ παρ-ουσία. Ὁ θεὸς τοῦ Θαλῆ, ὄντας νοῦς, δὲν βρίσκεται πουθενὰ στὸν χῶρο καὶ σὸ χρόνον, ἐπειδὴ ὁ θεὸς-νοῦς εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ χῶρου καὶ τοῦ χρόνου, τῶν ὁποίων ἡ ὑπαρξὶς δὲν κρίνεται ἀπαραίτητη.

Ὁλόκληρος ὁ κόσμος κατὰ τὸν Θαλῆ παρὰ τὴν πολυμορφία του διακρίνεται σὲ τρία-τέσσερα ἀπλὰ στοιχεῖα, τῶν ὁποίων ἡ πρωταρχικὴ οὐσία εἶναι μία καὶ ἡ αὐτή. Ὁ Θαλῆς ἔφθασε στὴν δευτέρη προσπάθεια κατανοητότητος τοῦ κόσμου καὶ «ἐκ τῶν κατ' αἴσθησιν φαινομένων εἰς τοῦτο προήχθη: ὕδωρ ἔλεγεν τὴν ἀρχήν». Λέγοντας ὁ Θαλῆς «ὕδωρ τὴν ἀρχὴν εἶναι», ἀπείχε πολὺ ἀπ' τὸ νὰ ἐννοῇ αὐτὸ πού σήμερα ἐννοοῦμε: τὸ H_2O , δηλαδή τὴν χημικὴ ἔνωση. Τὸ «ὕδωρ» τοῦ φιλοσόφου εἶχε τὴν ἐννοία τοῦ «ρευστοῦ» ὡς κοσμικοῦ στοιχείου, πού παράγει, καὶ γονιμοποιεῖ, καὶ συντηρεῖ, καὶ τρέφει. Πράγμα πού παναπεῖ, ὅτι οἱ φυσικὲς καταστάσεις τῶν σωμάτων (στερεά, ὑγρά, ἀέρια) δὲν ἦσαν παρὰ δευτερεύοντα χαρακτηριστικά. Δὲν ἀποκλείεται, ὁ Θαλῆς νὰ μὴν ἦταν ἱκανοποιημένος μὲ τὴν ὀνομασία αὐτὴ τῆς πρώτης ἀρχῆς καὶ οὐσίας του, ὅμως θὰ ἦταν λάθος μας νὰ ζητοῦμε ἀπ' τὸν φιλόσοφο τὴν σύγχρονη ὁρολογία.

Δὲν ξερουμε, ἂν ὁ Θαλῆς ἔφθασε σὸ σημεῖο νὰ πιστεῦν, ὅτι ἡ θεωρία του περὶ τοῦ νεροῦ ἔχει γενικὴν ἰσχὺ, ἀπ' τὴν παραδοσιακὴ σοφία, πού ἤθελε, ὡς γνωστόν, τὴν Αἰτωλὶ τιμωρημένη ἀπ' τὴν Ἡρᾶ, νὰ μὴν μπορῇ νὰ γεννήσῃ σὲ κανένα ἀπολύτως γνωστὸ χῶρο-τόπο, ἀφοῦ ὅλη ἡ γνωστὴ γῆ ἀνῆκε στὴν Ἡρᾶ. Ἦταν ὁμως κι ἡ νῆσος Δῆλος, πού ἔπλεε περιπλανώμενη καὶ κανεὶς δὲν κατέχευε τοὺς τίτλους κυριότητός της. Αὐτὴ προσφέρθηκε στὴν Αἰτωλῶ, κι ἐκεῖ γεννήθηκαν οἱ δίδυμοι Ἀπόλλων καὶ Ἄρτεμις, πού γιὰ ἀνάμνησι τῶν γενεθλίων τους κατέστησαν ἀκίνητο τὸ

νησί. "Όπως κι ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ὁ Θαλῆς διετύπωσε τὴν ἄποψι, ὅτι ἡ Γῆ περι-
κλείεται ἀπ' τὰ ὕδατα, κι ὅτι ὥσάν σανίδα ἐπιπλέει σ' αὐτά.

"Όμως, γιατί θά 'πρεπε νὰ μειώσωμε τὸ κῦρος τοῦ Θαλῆ, ὅταν γνωρίζουμε τίς
σύγχρονες θεωρίες περὶ «ἰσοστασίας», σύμφωνα μὲ τίς ὁποῖες οἱ ἡπειροὶ ἐπιπλέ-
ουν σ' ἓνα ὑγρό, πού 'ναι βαρύτερο τῆς γῆς καὶ βρίσκεται ὑποκάτω τους; 'Επιτέ-
λους, γιατί ἀκούγεται μὲ τόση κατάνυξι ὁ ὕμνος τοῦ Μελωδοῦ, τὸν ὁποῖο ἀπ' τὸν
Θαλῆ ἐμπνεύσθηκε καὶ λέγει: «... Ὁ ἐν ὕδασι τὴν γῆν κρεμάσας»;

Ὁ Θαλῆς παρατήρησε τὴν αἰφνίδια καὶ συμπτωματικὴ μετακίνησι τῶν λίθων,
τὴν ἔλξι τοῦ σιδήρου ἀπ' τὸν μαγνήτη, τίς ιδιότητες τοῦ κεχρομπαριοῦ, πὺν τρι-
δόμενο ἀποκτᾷ κάποιον ἠλεκτρικὸ φορτίο. Σήμερα, ὅσοι τέλος πάντων ἔχουν κά-
ποια ἐκπαίδευσι, γνωρίζουν ἱκανοποιητικὰ τοὺς λόγους τῶν φαινομένων αὐτῶν.
Ὁ Θαλῆς διεῖδε σ' ὅλα τὰ ὄντα τὴν ὑπαρξί θεοῦ (= ἐνέργειας). Ὁ Ἀριστοτέλης,
πὺν δὲν ἦταν καθόλου λιγώτερο ἐπιστήμων ἀπ' τοὺς συγχρόνους μας, λέγει στὸ
«περὶ ψυχῆς», ὅτι «τινὲς ἐθεωροῦσαν τὴν ψυχὴν ὡς ἀναμειγμένην μὲ τὸ ὅλον καὶ
ὡς ἐκ τούτου ἔλεγον, ὅτι τὰ πάντα εἶναι πλήρη θεῶν». Ἄρα ἡ ψυχὴ τοῦ Θαλῆ ἢ
ἀλλιῶς ὁ νοῦς ἢ θεὸς δὲν ἦταν παρὰ ἓνα εἶδος «κινητηρίου δυνάμεως». Πίστευε λοι-
πὸν, ὅτι τὰ πάντα διαθέτουν ἓνα εἶδος ἐνέργειας· ὅμως αὐτὸ δὲν λείει καὶ ἡ σύγχρονη
φυσικὴ; Ἄλλωστε καὶ ἡ φράσι ἀκόμη «τὰ πάντα πλήρη θεῶν» δὲν εἶναι προτιμώ-
τερη ἀπ' ἐκείνη τοῦ Shopenhauer, πὺν εἶπε ὅτι «τὰ πάντα διαθέτουν δούλησι»;

Ὁ Θαλῆς ἀρνεῖται τὸν διαχωρισμὸ τῶν φυσικῶν ὄντων σὲ ἔμβια καὶ ἄδεια. Ὁ
διαχωρισμὸς αὐτὸς ἐγινε γιὰ πρώτη φορὰ ἀπ' τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Ἀριστοτέλη.

Ὁ Shopenhauer, ὅπως εἶδαμε, προσδίδει δούλησιν στὰ φυτὰ πὺν βλασταίνουν,
στά ζωὰ πὺν γεννοῦν, στίς πέτρες πὺν κυλοῦνε καὶ στίς αὐθόρμητες συμπεριφορὲς
τῶν ἀνθρώπων, ἐνῶ ὁ Heisenberg ἀρνεῖται τὴν ὑπαρξί δυὸ διαφορετικῶν ἀρχῶν-
σωματιδίων: Ἀπ' τὴν ἴδια ἀρχὴ πηγάζουν ὅλα τὰ ὄντα καὶ ἀποτελοῦν ἀποτελεσμα-
σχέσεων αὐτοῦ τοῦ ἀπείρως ὑπάρχοντος ἐνὸς σωματιδίου. Σὲ τελευταία ἀνάλυσι
ὅσο εἶναι ζωντανὸς ὁ ἄνθρωπος, ἄλλο τόσο εἶναι καὶ τὸ φυτὸ ἀλλὰ καὶ ἡ πέτρα.
Αὐτὸ τὸ τελευταῖο φαίνεται ἀσφαλῶς σὰν πολὺ τραδηγμένο καὶ προκλητικὸ. Ἰσως!
Πάντως ἡ δυσκολία νὰ μιλήσουμε μὲ ἀκριβεία ἐγκτεται στὸ γεγονὸς τῆς δυσκολίας
ὀριοθετήσεως μεταξὺ τῶν μὲν καὶ τῶν δέ, ἀφοῦ δὲν ὑφίσταται ὀριον. Δὲν ἀπο-
κλείεται ὡστόσο, ἂν ὁ Θαλῆς γνώριζε τὸν σύγχρονο ὄρο «ὀριον», νὰ μᾶς ἀπα-
νοῦσε: «Αὐτὸ ἀκριβῶς ἐννοῶ κι ἐγώ»!

Οἱ σύγχρονοι ἐπιστήμονες καὶ φιλόσοφοι εὐθύνονται παντάπασι, θά 'λεγε κα-
νεῖς, γιὰ τὴν ἀλλοίωσι τοῦ κοσμοειδώλου καὶ τὴν κρίσι πὺν μαστίζει τὴν σύγχρο-
νὴ ἀνθρωπότητα. Ἀπὸ ἀναξιοτήτα ἢ ἀπὸ ὑστεροδουλία προσχώρησαν στὸ στρα-
τόπεδο τῶν ἐξ-ουσιαστῶν καὶ τοὺς παρέσχον ὄπλα, τὰ ὁποῖα ἔστρεψαν ἐναντίον τῆς
ἀνθρωπότητος καὶ αὐτῶν τῶν ιδίων. Ὁ Θαλῆς μποροῦσε νὰ ζη ἐκ τῆς ἐργασίας του
καὶ νὰ ἱκανοποιῇ ἐν ταυτῷ «τὴν ὀρεξιν τοῦ εἰδένα», ἀποσυνδέοντας τίς ἐρευνές
του ἀπὸ τὸν διοπορισμὸ. Ἐρωτώμενος, λοιπὸν ἀπὸ κάποιον μαθητὴ του, πόσα πρέ-
πει νὰ λάβῃ γιὰ αὐτὰ πὺν τοῦ ἔμαθε, ἀπάντησε: «ὁμολογῶν τὸ παρ' ἡμῶν μαθεῖν
τὴν ἀξίαν ἡμῖν ἐκτίσεις».

Θὰ κλείσουμε τὴν ἐνόητα μὲ τὸ ἀνέκδοτο τῶν λογοκρατῶν, σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖο
ὁ Θαλῆς, πὺν παρατηροῦσε τὰ ἄστρα περιπατώντας, εἰς ὄρυγμα περιέπεσε, καὶ
τὴν παρατήρησι τοῦ Daremberg, ὅτι «οἱ Ἕλληνες δοκίμασαν νὰ ἐξηγήσουν τὴν
φύσι, κλείνοντας τὰ μάτια τους». Τὴν ἀπάντησι ἔδωσε ὁ ἐλληνιστὴς Κίτιο, κατὰ
τὸν ὁποῖο οἱ Ἕλληνες «εἶχον ἀνοικτὰ καὶ ἀγρυπνα τὰ μάτια τῆς ψυχῆς τους».

Σαράντος Πάν

«ΙΕΡΑ»... ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Ψόγος και λοιδωρία κατά τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν καὶ κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης ἔλαβε χώραν προσφάτως, οργανωθείσης πρὸς τοῦτο ἐνὸς εἵδους «Ἱερᾶς»... Συνόδου, ἣτις δὲν ἦτο βεβαίως ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει Β' Οἰκουμενικῇ Σύνοδος, ὡς ἐκείνη ὠνομάσθη, ἐν ἣ παρέστη τότε ὁ αὐτοκράτωρ «Μέγας» Θεοδόσιος. Αὐτὴ ἦταν «τὸ Συνέδριον τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἀθήνας, πὺν κάλεσε νᾶναι μπροστά του τὸ Γιώργο Ράλλη τὸ καταλυτὴ τοῦ σκοταδιοῦ». Τὸ ὡς ἂν «Συνέδριον» ἔλαβε χώραν τὴν 29ην Νοεμβρίου-1ην Δεκεμβρίου ἐ.ἔ. Προτοῦ ὅμως εἴπωμεν διὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο, θὰ φέρωμεν τὸν λόγον ἐπ' ὀλίγον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Γλῶσσαν.

Ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα εἶναι μνημεῖον. Μνημεῖον ἱστορίας, μνημεῖον λόγου, μνημεῖον κάλλους τοῦ λόγου καὶ ἰδίως εἶναι μνημεῖον τῆς προσωδίας τῶν διαλεγομένων. Εἶναι δὲ μνημεῖον καὶ τὸ σύνολον αὐτῆς καὶ ἐκάστη φράσις καὶ ἐκάστη λέξις. Καὶ ἐνῶ πᾶσα ἐπέμβασις εἰς οἰονδήποτε μνημεῖον, ὅταν αὐτὴ γίνεται καλοπίστως, γίνεται πρὸς διατήρησιν τοῦ μνημεῖου, εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Γλῶσσαν τοὺς τελευταίους καιροὺς ὅ,τι γίνεται, γίνεται πρὸς καταστροφὴν αὐτῆς.

Αὐτὴ ἡ παναρχαία γλῶσσα, ἡ ὁποία εἶναι μία καὶ ἡ αὐτή, τίς οἶδε ἀπὸ πότε, ἕως τὸν Ὅμηρον καὶ ἀπὸ τὸν Ὅμηρον μέχρι τὰς ἡμέρας τὰς ἰδικὰς μας, ἀντὶ νὰ φυλάσσεται ὡς ἀνεκτιμήτου ἀξίας κειμήλιον καὶ ὡς μέγας θησαυρὸς, κακοποιεῖται κατὰ τοὺς τελευταίους καιροὺς ἀπὸ μίαν δράκα ἀνεγκεφάλων ἀνθρώπων. Ὅλοι δὲ οἱ ὑπόλοιποι Ἕλληνες παραμένον ἐπαθείς θεαταὶ ἐνὸς συντελουμένου ἐγκλήματος. Καὶ τὸ Ἑλληνικὸν κράτος, τὸ ὁποῖον ἦτο ἄλλοτε συνυφασμένον μετὰ τὴν Ἑλληνικὴν Γλῶσσαν, λέγεται ἄλλωστε Ἑλληνικόν, παραμένει καὶ αὐτὸ θεατῆς, καὶ δὲν φέιδεται τῆς ἀξιοπρεπείας αὐτοῦ, καὶ ἐκμηδενίζει τὸ κύρος του ἐφαρμόζον εἰς τὸν γραπτὸν καὶ τὸν προφορικὸν λόγον του ἕνα γλωσσικὸν κακόδεμα παρατόνον, τὸ ὁποῖον λέγει «τοῦ ἀνθρώπου», «τῶν ἀνθρώπων», «τῶν δημάρχων», «ὁ αἰτῶντας», «ὁ δηλῶντας», «ἡ δημάρχισσα»... Υἱοθετεῖ δὲ καὶ ἐκδίδει διατάγματα διὰ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ ἀθλίου αὐτοῦ κατασκευάσματος, ὅπερ εἶναι ἡ προσωποποίησις τοῦ κακοῦ χου καὶ τῆς ἀγραμματοσύνης· ἐνῶ εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστόν, ὅτι ἡ γλῶσσα δὲν ἐπιβάλλεται διὰ διαταγμάτων, ἀλλὰ διαμορφώνεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ, καθὼς ὁ χρόνος κυλᾷ καὶ ἐφόσον ἐπικρατεῖ ἐν τῇ χώρᾳ καθεστὼς ἐλευθερίας τῆς ἐκφράσεως.

Ἰδωμεν ὅμως, ποιοὶ εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀπετέλεσαν τὴν δράκα ἀνθρώπων, ἣτις κατεσκεύασε τὸ τερατούργημα, ὅπερ ὠνομάσθη «*Νεοελληνικὴ (Δημοτικὴ) Γλῶσσα*». Ἡ ὀνομασία προσβάλλει θαναύσως καὶ τὰς τρεῖς αὐτὰς λέξεις: 1) «Νεοελληνικὴ» εἶναι ἡ λογία μεταβυζαντινὴ, δι' ἣς ἐξεφράσθησαν οἱ διδάσκαλοι τῶν Μεγάλων τοῦ Γένους Σχολῶν καὶ οἱ ἐν γένει λόγιοι τῶν τελευταίων αἰώνων, ἡ ἐξελιχθεῖσα εἰς τὴν λεγομένην «καθαρεύουσαν», ἣτις κατηργήθη μετὰ τὸ διάταγμα τοῦ κ. Ράλλη (τὸ ἔτος 1976). 2) «Δημοτικὴ» εἶναι ἡ γλῶσσα, τὴν ὁποίαν ὀμιλεῖ ὁ λαός, εἶναι γλῶσσα ἀρχαία ἐξελισσομένη καὶ ἔχει πολλὰς πτυχάς, διότι εἰς ἕκαστον Ἑλληνικὸν διαμέρισμα ὀμιλεῖται διαφοροτρόπως μετὰ ἰδίαν προσωδίαν τῶν διαλεγομένων καὶ πολλὰς παραλλαγάς. Εἶναι δὲ πλουσία γλῶσσα ἔχουσα τὰς ῥίζας τῆς εἰς τὰ ἔπη τοῦ Ὀμήρου. Διαβᾶσα πῶς καὶ ἀπὸ τὴν κοινὴν Ἀλεξανδρινήν, ἔλαβε ἀργότερον διαφόρους τοπικὰς μορφάς. Ἐνα δειγμα αὐτῆς εἶναι καὶ τὸ δημοτικὸν τραγούδι. 3) Τὸ καθιερωθὲν διὰ τῆς λεγομένης μεταρρυθμίσεως κακόδεμα δὲν εἶναι γλῶσσα, ἀλλὰ εἶναι κατασκευάσμα νόθον, ὅπερ ἔσχε τὴν ἀρχὴν του εἰς τὸν Ψυχάρην καὶ ἐξελίχθη εἰς τὸν Ράλλειον δούρειον ἵππον. Οἱ θέσαντες τὸν τίτλον «*Νεοελληνικὴ (Δημοτικὴ) Γλῶσσα*» ψεύδονται.

Οὗτοι, μολοντοὶ τοὺς χωρίζει ἄδυσσος, λειτουργοῦν ὡς μία οἰονεὶ μόνιμος Σύνοδος. Οὕτω πῶς ἦλθεν ὁ Ράλλειος νόμος, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀντισυνταγματικὸς. Τοῦτο, διότι τὸ μόλις πρὸ ἐνὸς ἔτους, τότε, ψηφισθὲν Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος, τὸ Σύνταγμα τοῦ 1975, ἦτο

διατυπωμένον εἰς γλῶσσαν νεοελληνικήν, ἥτοι καθαρεύουσιν, ἡ δὲ γλῶσσα εἰς ἣν εἶναι διατυπωμένον τὸ Σύνταγμα, ἐφ' ὅσον δὲν ὀρίζεται ῥητῶς ἄλλως, εἶναι ἡ ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ Κράτους, εἰς ἣν συντάσσονται οἱ νόμοι, τὰ διατάγματα καὶ τὰ κρατικά ἐγγράφα. Διότι ἡ γλῶσσα, εἰς ἣν εἶναι διατυπωμένον τὸ Σύνταγμα, εἶναι ὡσεὶ συστατικὸν αὐτοῦ, διὸ καὶ πᾶσα ἐρμηνεία διατάξεως τοῦ Συντάγματος ἢ οἰουδήποτε θέματος ἀφορῶντος εἰς αὐτὸ χωρεῖ μόνον ἐπὶ τῆς γλώσσης, εἰς ἣν τοῦτο εἶναι διατυπωμένον. Οὕτω ἡ λεγομένη μεταρρυθμίσις μόνον, ἐφόσον εἶχε γίνεαι ἀναθεώρησις τοῦ Συντάγματος καὶ εἶχε ἀποφασισθῇ κατ' αὐτὴν ἡ ἐπαναδιατύπωσις αὐτοῦ εἰς ἄλλον γλωσσικὸν τύπον, εἶχε λάβει χώραν ἡ ἐπαναδιατύπωσις-μεταγλώττισις τοῦ Συντάγματος καὶ συνέπιπτεν αὕτη μετὰ τὸν γλωσσικὸν τύπον, ὃν ὁ κοινὸς νομοθέτης ἐσχεδίαζε διὰ τὴν μεταρρυθμίσειν, τότε μόνον αὕτη ἡμποροῦσε νομίμως νὰ λάβῃ χώραν. Ἐν τούτοις ἡ ἀντισυνταγματικότης αὕτη, μολονότι ἡ μεταρρυθμίσις ἐγένετο ὅπως ἐγένετο, μετεγλώττισθη δὲ μετὰ ταύτην καὶ τὸ Σύνταγμα –πράξεις αἱ ὁποῖαι ἀπετέλουν τέλειον πραξικόπημα–, οὐδαμῶς προεβλήθη. Ἠκολούθησε τότε ἡ μετάφρασις εἰς τὴν ὑποτιθεμένην Δημοτικὴν βασικῶν νομοθετημάτων, ὡς ὁ Ἀστικός καὶ ὁ Ποινικός Κώδιξ. Καὶ αὗται αἱ μεταφράσεις εἶναι ἀντισυνταγματικαί. Ἐν τούτοις «ἄκρα τοῦ τάφου σιωπῇ...», ὡς εἶπεν ὁ ποιητής. Ὑπῆρξαν μάλιστα καθηγηταί, ἐλάχιστοι δεδαιώως, οἱ ὁποῖοι μετεγλώττισαν τὰ συγγράμματά των εἰς τὴν Δουρειοῖπιπκήν. Διὰ τὰ αὐτά;

Εἰς τὸ Συνέδριον, περὶ οὗ ὁ λόγος ἐνταῦθα, εἰς ὁμίλητής, ὁ Σαράντος Καργάκος, εὐρισκόμενος ἐν συναισθηματικῇ φορτίσει, εἶπεν, ὅτι οἱ Ἕλληνες, ὑποδουλωθέντες τὸ ἔτος 146 π.Χ. εἰς τοὺς Ρωμαίους, τελοῦν οὗτοι ἔκτοτε ἐν ὑποδουλώσει. Ἀς μὴ χάνωμεν τὴν ψυχραιμίαν μας οἱ Ἕλληνες. Ἡ Μεγάλη Ἐπανάστασις τοῦ 1821 εἶναι ἕνα φωτεινὸν μετέωρον καὶ ἐν ταυτῷ εἶναι καὶ ἕνα μέγα ὁρόσημον. Ὑπῆρξε δὲ καὶ μία ἐποποιία ἐφάμιλλος τῶν ἐποποιῶν τῶν ἀρχαίων ἡμῶν προγόνων. Ἡ Ἐπανάστασις εὔρε τοὺς Ἕλληνας ἐξουθενωμένους γλωσσικῶς, ὥστε συνελθόντες εἰς τὴν Ἐπίδαυρον τὴν 1ην Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους 1822, διὰ νὰ ψηφίσουν τὸ Σύνταγμα, δὲν ἠδύναντο νὰ συνεννοηθοῦν συνεπεία τῶν πολλῶν διαλέκτων ἃς ὠμίλουν. Τὴν ἔχει περιγράψει μετὰ ἐνάργειαν αὐτὴν τὴν κατάστασιν ὁ Σπύρος Μελάς εἰς τὸ ἔργον του «*Ὁ Γέρος τοῦ Μωριά*». Τὴν ἔχει περιγράψει μετὰ τὸν τρόπον του καὶ ὁ Στέφανος Βυζάντιος εἰς τὸ ἔργον του «*Βαθυλυνία*». Τότε, λέγει ὁ Σπύρος Μελάς, ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος ἐστάθη ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν καὶ ὠμίλησε εἰς ἀπαιστον Νεοελληνικὴν-λογίαν γλῶσσαν καὶ ἐνῷ ὠμίλει, τὰ δάκρυά του, ἀραιαὶ σταγόνες, ἐπιπτον εἰς τὴν γῆν. Καὶ ἐψηφίσθη τὸ Σύνταγμα· καὶ ἦτο τὸ πλέον φιλελεύθερον Σύνταγμα καὶ τὸ πρῶτον Σύνταγμα εἰς τὸν κόσμον, τὸ ὁποῖον καθήρει τὴν δουλείαν: «*Πᾶς ἄνθρωπος*», εἶπεν, «*ὑπάρχων δοῦλος, ἅμα ὡς πατήρη τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος καθίσταται ἐλεύθερος*». Ἀπὸ τῆς ψηφίσεως τοῦ Συντάγματος μέχρι τὸ ἔτος 1974 ὑπῆρξε ἐλευθερία περὶ τὴν γλῶσσαν. Ἰδοὺ ὅμως ἀπὸ τοῦ ἔτους 1974 ἡ νέα Φραγκοκρατία ἐν Ἑλλάδι δὲν ἐλησμόνησε τὸν παλαιὸν τῆς ἑαυτὸν καὶ ὡς Εὐρώπῃ πλέον πιέζει ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς γλώσσης τὸ Κράτος, οἱ δὲ κύπτοντες τὴν κεφαλὴν ἐν Ἑλλάδι, ὡς ὁ κ. Ράλλης καὶ ὄχι μόνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι μετὰ πρωτοπόρους τοὺς μαρξιστάς, ἐδημιούργησαν μίαν σκληρὰν γλωσσικὴν δικτατορίαν. Ἰδωμεν ὅμως.

Ἀς ἔλθωμεν ὅμως εἰς τὸ λεγόμενον Συνέδριον. Τοῦτο ὠργανώθη κατὰ τὸ πρόγραμμα αὐτοῦ ἀπὸ τὸν «*Τομέα Γλωσσολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ τῆς Γλωσσικῆς Ἑταιρείας Ἀθηνῶν*», εἰς τὸ δάθος ὅμως διεκρίνεται, ὅτι ἴσταντο κυρίαρχοι οἱ παντοῦ καὶ πάντοτε παρόντες ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι εἰς τὸ ὄνομα μιᾶς βελτιώσεως τῆς γλώσσας πρὸς ὄφελος δῆθεν τοῦ λαοῦ, διότι οὗτος δὲν ἠδύναντο νὰ καταλάβῃ τὴν καθαρεύουσιν, προβαίνουν ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος τούτου εἰς διαρκεῖς ἀποπειράς καταστροφῆς τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, ἐπωφελοῦμενοι ἀπὸ τοὺς ἀνωμάλους καιροὺς, ὅπου κατὰ περιόδους συμβαίνουν εἰς τὴν χώραν μας. Τελευταίως δὲ οὗτοι ἐπωφελοῦνται καὶ ἀπὸ τὴν ἐπικράτησιν ἐν τῷ κόσμῳ τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος, τὸ ὁποῖον προσπαθεῖ καὶ νὰ διαλύσῃ τοὺς εὐρω-

παίκους λαούς και να τους κάμει να είναι μία ἀγέλη, ἡ ἀγέλη τῶν τριακοσίων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων. Εἰς τὴν ἀγέλην ταύτην ἀσφαλῶς σκέπτονται οἱ ὑψηλά ἱστάμενοι τοῦ συστήματος νὰ ὁδηγήσουν καὶ τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Τὸ Συνέδριον ἦτο κατευθυνόμενον ἢ, ἂν δὲν συνέβαινεν ἀκριβῶς τοῦτο, ἐπηρεάζετο εἰς μέγαν βαθμὸν ἀπὸ μίαν μικράν, ἀλλὰ ἰσχυράν μαρξιστικὴν ομάδα τελοῦσαν ὑπὸ τὸν κ. Δ. Μαρωνίτην, ἥτις πλαισιωμένη καὶ ἀπὸ μερικοὺς ἀστούς τῶν Ἀθηνῶν ἀπετέλει τὸ ἀόρατον διευθυντήριον, τὸ ὁποῖον εἶχε προφανῶς σκοποὺς πέραν τῶν συμπερασμάτων τοῦ Συνεδρίου. Ἀπεκαλύφθη δὲ κατὰ τὴν πρόοδον τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου ὅξεϊα διένεξις τῶν πανεπιστημιακῶν τῆς λεγομένης Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῶν τῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν. Οἱ Θεσσαλονικεῖς ἔλεγον, ὅτι εἶχον συστήσει ἑξαμελὴ ἐπιτροπὴν διὰ τὴν συγγραφὴν τῆς Γραμματικῆς τῆς Ραλλείου Δουρειοῖπικῆς Γλώσσης, ἥτις ἀπετελεῖτο ἀπὸ τρεῖς Εὐρωπαίους προφανῶς ἰνστρούκτορας τοῦ φεντεραλισμοῦ καὶ τρεῖς μαρξιστὰς ξεσκολισμένους τοῦ κ. Δ. Μαρωνίτη. Καὶ ἐνῶ οὗτοι ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ζητήσουν τὴν διὰ διατάγματος θεσμοθέτησιν τῆς ἐπιτροπῆς, ὁ κ. Γ. Μπαμπινιώτης προέβη ἤδη εἰς τὴν συγγραφὴν τῆς Γραμματικῆς, τὴν ὁποίαν ἐκυκλοφόρησε, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἡ πρὸς τοῦτο κρατικὴ θεσμοθέτης. Οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀνόητοι, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδunami!

Ὀλίγον μετὰ τὴν ἔναρξιν τὸ προεδρεῖον τοῦ Συνεδρίου προσεκάλεσε «τὸν τ. πρωθυπουργό, τὸν Πρόεδρο, τὸν κ. Ράλλη νὰ προσέλθῃ νὰ παραλάβῃ τιμητικὴν πλακέττα γιὰ τίς μεγάλες ὑπηρεσίαις του» πρὸς ἐκείνους ὅπου ἐρίζουν περὶ τοῦ ποῖος ἐξ αὐτῶν θὰ βάλῃ πρῶτος τὸν λίθον διὰ τὴν καταστροφὴν τῆς παναρχαίας γλώσσης τῶν Ἑλλήνων. Καὶ προσῆλθεν ὁ κ. Γ. Ράλλης, στητὸς καὶ ἀσπρομάλλης, ἴδιος ὁ Φαρνάδαζος, ὁ σατράπης τῶν Περσῶν εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἰωνίαν, καὶ παρέλαβε τὴν τιμητικὴν... πλακέτταν καὶ ἀδιόρθωτος καθὼς εἶναι, ὅσος καιρὸς καὶ ἂν διαβῇ, ἀνταπαντῶν εἶπε μεταξὺ ἄλλων, ὅτι «ἔγιναν πολὺ λάθη, ἀλλὰ χωρὶς λάθη δὲν γίνεται τίποτε καλόν». Τὸ ὅτι κατηγογήθησαν τὰ Ἀρχαῖα Ἑλληνικά ἀπὸ τὰ σχολεῖα εἶναι καλὸν διὰ τὸν κ. Ράλλην. Καὶ τὸ ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐπὶ εἰκοσι χρόνια τώρα δεινοπαθοῦν νὰ συλλαβίσουν τὴν Δουρειοῖπικὴν, ἥτις ἐπιχειρεῖται νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τὰ παιδιὰ των, οὕσα κατὰ τὴν φωνὴν αὐτῆς «κύμβαλον», ὅπως εἶπε εἰς τῶν ὁμιλητῶν τοῦ λεγομένου Συνεδρίου, ὁ κ. Α. Σαμαράκης, εἶναι καλὸν διὰ τὸν κ. Ράλλην. Εὐγε, κύριε Ράλλη, δὲν ἐπερίμενε κανεὶς μας νὰ ξέρης νὰ ξεχωρίσης, τί εἶναι τὸ καλὸν καὶ τί εἶναι ἡ καταστροφή.

Κύμβαλον λοιπὸν ἡ λεγομένη γλῶσσα, πού ἐπιχειρεῖται νὰ ἐπιβληθῇ ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους φεντεραλιστὰς καὶ τοὺς μαρξιστὰς τοῦ κ. Δ. Μαρωνίτη. Καὶ ἂν μὲν τὸ κύμβαλον ἦτο ἐν-τονον, θὰ ἦτο ὑποφερτότερον, ἀλλὰ τὸ κύμβαλον τοῦτο εἶναι μονό-τονον καὶ ἐνίοτε ἄ-τονον: τοῦτο συμβαίνει εἰς τὰς μονοσυλλάβους λέξεις, ὅπου οἱ γλωσσο-κόπται θέλουν ἀτό-νους τὰς λέξεις αὐτάς.

Ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω εἶναι πασιφανές, ὅτι ὑπάρχει ἐν ἐξελίξει μία γιγαντιαία ἐπιχειρήσις ἀποκοπῆς τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὰ Ἀρχαῖα Ἑλληνικά, τὴν γλῶσσαν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς σκέψεως τῶν Ἑλλήνων. Πέραν τούτου ἐπιχειρεῖται νὰ δεχθῇ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἕνα γλωσσικὸν κατασκευάσμα, τὸ ὁποῖον δὲν προσάδει πρὸς τὴν ψυχροσύνην του, τὸ τοπίον ὅπου αὐτὸς ζῇ, τὰς παραδόσεις καὶ κυρίως τὴν προσωδίαν τῶν διαλεγόμενων. Αὐτὸ ὅμως δὲν θὰ περάσῃ. Τὸ Συνέδριον, ὅπου ἦτο ἕνα εἶδος ἀπολογισμοῦ τῆς εἰκοσαετίας πού ἐπέ-ρασε, ἀπὸ τότε πού εἰσῆχθη ἡ λεγομένη μεταρρύθμισις, ἔδειξεν ὅτι ἡ προσπάθεια τῶν ἀνθελλήνων ἀπέτυχεν. Ἦδη οἱ μαθηταὶ καὶ οἱ φοιτηταὶ ἔχουν καταλάβει, ὅτι δὲν μαθαίνουν γράμματα εἰς τὰ σχολεῖα καὶ ἔχουν τραπῇ πρὸς τὴν ἐξωσχολικὴν μόρφωσιν. Ἡ Ἑλληνικὴ οἰκογένεια καλεῖται νὰ ἀνασυνταχθῇ ἀπὸ τὴν διάλυσιν ἣν ὑπέστη καὶ νὰ παίξῃ καὶ ἄλιν τὸν ρόλον της, ὅπως ἔκαμε καὶ εἰς ἄλλας δυσκόλους ἐποχὰς παρομοίας μὲ τὴν ση-μερινήν.

Πᾶνος Τσίνας

Φῶς ἐξ Ἀνατολῆς

Ἔ! Ἀφοῦ τὸ γράφετε Σεῖς, κύριε Δημήτρη Τσινικόπουλε, ἔτσι θᾶναι. Τὸ φῶς λοιπὸν προέρχεται ἀπὸ τὴν Ἀνατολή. Δὲν μπορούμε ἄλλωστε, νὰ μὴ Σᾶς συγχαροῦμε γι' αὐτὴν Σας τὴν πρωτότυπη ρήση. Πρώτη φορά τὴν ἀκοῦμε, ἂν καὶ ὅλο καὶ κάτι μᾶς θυμίζει. Ἀπ' ὅλα τὰ καλὰ διαθέτει τὸ χαριέστατο ὁμώνυμο διδλίο Σας: καὶ Σουμέριους καὶ Ἀσσυροβαβυλώνιους καὶ Αἰγύπτιους καὶ Φοινίκες καὶ κυρίως Ἑβραίους ποιητές. Ὅλοι ἐκεῖ, γύρω στὸ 3.000 π.Χ., τότε πὺν οἱ Ἕλληνες ἴσα-ἴσα πὺν μούγκριζαν καὶ περπατοῦσαν μὲ τὰ τέσσερα.

Φυσικὰ κάποια «Ἀργοναυτικά» γραμμένα πρὶν τὸ 10.000 π.Χ. τί ἀξία μπορούν νὰ ἔχουν προστὰ στὸ ἔπος τοῦ Γιλγαμές; καὶ τί εἶναι ὁ Λίνος, πὺν τὸν θάνατό του ἔκλαιψε ὁ τότε γνωστός κόσμος, προστὰ στὸ τεράστιο πνευματικὸ ἀνάστημα τοῦ Σολομώντος; Ἀστεῖα πράγματα. Ἀλλωστε ἐκεῖνο τὸ ἀσήμαντο ποῖημα τῆς Φορωνίδος, πὺν μᾶς λέγει ὅτι ὁ Φορωνεὺς διεσκόρπισε μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Ἑρμῆ τὸν πλεονάζοντα πληθυσμὸ τοῦ Ἀργονυς σ' ὁλόκληρον τὸν κόσμον, εἶναι σκέτη μαρρούφα. Τὰ μασάτε αὐτὰ Σεῖς, κύριε Δημήτρη Τσινικόπουλε καὶ τὰ «Χρονικά» τοῦ Κεντρικοῦ Ἰσραηλιτικοῦ Συμβουλίου, πὺν συνεργάζεστε; Τὸ φῶς ἐκ τῆς Ἀνατολῆς λοιπὸν.

Ἀλλὰ ἐκεῖ πὺν κλέθετε τὴν παράσταση, κύριε Τσινικόπουλέ μου, εἶναι στὴν σελίδα 77 καὶ εἰδικὰ στὸ σημεῖο πὺν γράφετε γιὰ τὰ κείμενα τῶν Φοινίκων, πὺν ἀνάγονται ἀνάμεσα στὸν 14ον καὶ στὸν 12ον π.Χ. αἰῶνα. Εὔγε, καὶ πάλι εὔγε Σας! Ἡ εἰλικρινεία Σας εἶναι ἀφοπλιστική. Διότι καὶ μεῖς τὰ ἴδια λέμε, ἀλλὰ δὲν μᾶς πιστεύουν. Καθόσον ἄλλο τὸ 5.260 π.Χ., πὺν χρονολογοῦνται ἡ ξύλινη πινακίδα καὶ ἡ πέτρα τοῦ Δισπηλιοῦ μὲ τὴν χαραγμένη ἐπάνω τους Γραμμικὴ Γραφή καὶ ἄλλο τὸ 1.400 π.Χ., ὅπως καὶ νὰ τὸ κάνουμε, ὑπάρχει μιὰ μικρὴ χρονικὴ ἀπόσταση.

Ἀλλ' ἐδῶ πὺν τὰ λέμε, μεγάλε, ὅσο κι ἂν τὸ φῶς προέρχεται ἀπὸ τὴν Ἀνατολή, στὰ εἰσαγωγικά κάθε λαοῦ δὲν μᾶς ἀναφέρετε οὔτε ἓνα ἀστρονόμο ἢ μαθηματικὸ ἢ κάποιον ἄλλον τέλος πάντων ἐπιστήμονα. Τί διάβολο! Τόσο μετριοφρονες ὑπῆρξαν, πὺν δὲν ἄφησαν οὔτε τ' ὄνομά τους, ἐκτὸς βέβαια ἀπὸ κάποιους μεταγενέστερους Αἰγύπτιους; Ἐδῶ ὁ Γεωργανᾶς ἐξέδωσε ὁλόκληρο ὀγκωδέστατο τόμον μὲ 2.500 συγγραφεῖς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς διανόησης ἀπὸ τὴν χαρανγὴ τῆς ἱστορίας καὶ σεῖς δὲν βρήκατε οὔτε ἓνα γιὰ δεῖγμα;

Ὅμως, κύριε Τσινικόπουλέ μου, πρέπει νὰ Σᾶς ὁμολογήσω ὅτι στὸ διδλίο Σας πολὺ μὲ συνεκίνησαν οἱ γνωμικοὶ λόγοι τοῦ σοφοῦ Ἀχιάρ. Αὐτὴ εἶναι φιλοσοφία καὶ ὄχι οἱ ἀρλοῦμπες τῶν Πυθαγορείων, τῶν σοφιστῶν, τοῦ Ἡρακλείτου, τοῦ Σωκράτη καὶ τοῦ Ἀριστοτέλη. Τὰ αὐτονόητα σὲ στίχους καὶ τρία πονλάκια κάθονταν στοῦ Διάκου τὸ ταμπόρι. Διότι ἡ γιαγιά μου, μολονότι παντελῶς ἀγράμματη, ἤξερε κάτι παροιμίες μούρλια. Κι ὅσο γιὰ συμβουλὲς ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀγωγῆς, κόντευε νὰ μὲ τρελλάνη! Διότι τί παραπάνω ἔγραψε ὁ ἐρίφης ὁ Ἀχιάρ;

Πάντως Σᾶς ἀξίζουν συγχαρητήρια γιὰ τὸ πόνημά Σας αὐτό, πὺν ἔρχεται νὰ δικαιώση τίς θέσεις τοῦ «Δανλοῦ», ἀφοῦ ὅπως μόνος Σας καταφέρατε νὰ ἀποδείξετε μέσα ἀπ' αὐτό, τὸ μόνο φῶς πὺν προέρχεται ἀπὸ τὴν Ἀνατολή πραγματικὰ εἶναι τοῦ ἡλίου. Ἐ, πιά αὐτὸ κανεῖς δὲν μπορεῖ νὰ σᾶς τὸ ἀμφισβήτησῃ...

Γιώργος Πετρόπουλος

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ Π. ΔΑΚΟΓΛΟΥ

‘Η αποκωδικοποίηση της «Τετρακτύος»

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

“Όπως είναι γνωστόν, ή διδασκαλία του Πυθαγόρου ἐγένετο με ὄρκο σιωπῆς, ὡς ἐκ τούτου ἦτο ἀπολύτως ἀναγκαῖον γιὰ τὴν μεταξὺ τῶν μαθητῶν ἐπικοινωνία νὰ ὑπῆρχε κάποιος τρόπος, μιὰ εἰδική μέθοδος, γιὰ νὰ δύνανται νὰ ἐκφράζουν κρυφὰ τὰ νοήματά τους, δίχως τὸν φόβον νὰ κατηγορηθοῦν γιὰ ἀσέβεια ἢ γιὰ «καινὰ δαιμόνια», πράγμα πού τελικὰ δὲν τὸ ἀπέφυγαν. (Εἶναι γνωστὴ ἡ κατηγορία τοῦ Ἀναξιμάνδρου κατὰ τοῦ Πυθαγόρου γιὰ ἀσέβεια καὶ ἡ κατόπιν δίκης ἀθώωσίς του, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ καταστροφή καὶ τὸ κάψιμο τοῦ σχολείου του ἀπὸ τὸν Κύλωνα κ.λπ.). Ἡ παράδοσις διέσωσε τὴν πληροφορίαν, ὅτι πράγματι ὑπῆρχε ἓνας τέτοιος τρόπος μυστικῆς ἐκφράσεως καὶ συνεννοήσεως, καὶ μάλιστα λέγεται, ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Πυθαγόρας ἐδίδασκε σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸν τρόπον αὐτὸν στὸ εἰδικὸ μάθημα τοῦ «συμβολισμοῦ». Ποιὸς ὅμως ἦτο αὐτὸς ὁ μυστικὸς τρόπος τοῦ «συμβολισμοῦ», πὺν ἐφήρμοξε ὁ Πυθαγόρας καὶ οἱ Πυθαγόρειοι;

“Υστερὰ ἀπὸ ἀποτυχημένες ἀναζητήσεις 26 αἰῶνων ἐπετεύχθη ἡ εὕρεσις τόσοῦ τοῦ πραγματικοῦ μυστικοῦ κώδικος ὅσον καὶ τοῦ τρόπου ἐφαρμογῆς αὐτοῦ. Ἡ βασικὴ τουλάχιστον ἰδέα τοῦ Πυθαγορείου συμβολισμοῦ ἦτο κατὰ κάποιο τρόπο γνωστὴ στοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας ἐρευνητὰς καὶ συγγραφεῖς καὶ ἐνυπάρχει μέσα στὰ κείμενα αὐτῶν, ἐκεῖνο ὅμως πὺν δὲν ὑπάρχει, εἶναι ὁ τρόπος ἐφαρμογῆς τῆς. Μία περισσότερο προσεκτικὴ ἐρευνα τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν κειμένων ἀποδεικνύει τὴν ἀλήθεια τῆς ἄνω παρατηρήσεως. Στὰ βιβλία τοῦ Πλάτωνος καὶ εἰδικὰ στοὺς διαλόγους τοῦ Θεαιτήτου μετὰ τὸν Σωκράτη παρουσιάζεται ἄθελά των ἡ βασικὴ ἰδέα τοῦ Πυθαγορείου συμβολισμοῦ: ἐμφανίζου τὴν εὐχέρεια τῶν Πυθαγορείων μαθηματικῶν νὰ συμβολίζου τοὺς ἀριθμοὺς μετὰ γεωμετρικὰ σχήματα καὶ ἀπ’ αὐτὸν τὸν συμβολισμόν νὰ δικαιολογοῦν διαφόρους ἐννοίας. Ἡ ἀποκαλυπτικωτάτη αὐτὴ στιχομυθία ἔχει οὕτω:

«ΘΕΑΙΤΗΤΟΣ: “Ὅλους τοὺς ἀριθμοὺς τοὺς χωρίσαμε σὲ δύο, ὅποιος δὲ ἀριθμὸς δύναται νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα γινόμενο ἐνὸς ἀριθμοῦ ἐπὶ τὸν ἑαυτὸν του, τὸν παρομοιάζουμε, ὡς πρὸς τὸ σχῆμα του, μετὰ ἓνα τετράγωνον καὶ τὸν καλοῦμε “τετράγωνον” ἢ “ἰσόπλευρον”.

»ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Μπράβο (εὖγε).

»ΘΕΑΙΤΗΤΟΣ: “Ὅποιος δὲ ἀριθμὸς δὲν εἶναι τετράγωνος, ἀλλὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα γινόμενο δύο ἀνίσων παραγόντων, τοῦ ἐνὸς μεγαλυτέρου τοῦ ἄλλου, τὸν παρουσιάζουμε ὡς πρὸς τὸ σχῆμα του μετὰ ἓνα ὀρθογώνιον παραλληλόγραμμον καὶ τὸν καλοῦμε ὀρθογώνιον.

»ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ὑπέροχα. Ὑστερὰ τί κάνατε;

»ΘΕΑΙΤΗΤΟΣ: ...καὶ γιὰ τοὺς στερεοὺς ἀριθμοὺς ἐκάναμε κάτι ἀνάλογο. (Δη-

λαδή, ἐὰν ἓνας ἀριθμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑνα γινόμενο τριῶν ὁμοίων παραγόντων, τὸν ἐξομοιάζουν ὡς πρὸς τὸ σχῆμα μὲ ἓνα στερεὸν κύβο καὶ τὸν ἀποκαλοῦν κυβικὸν ἀριθμὸν κ.λπ.)».

Ἕνας ἄλλος ἀρχαῖος Ἕλλην Πυθαγόρειος, ὁ Μοδεράτος ἀπὸ τὰ Γάδειρα (πρῶτος αἰ. μ.Χ.), εἶναι περισσότερον ἀποκαλυπτικὸς λέγοντας: «Ἐπειδὴ οἱ Πυθαγόρειοι δάσκαλοι δὲν μποροῦσαν μὲ σαφήνεια, μὲ λέξεις, νὰ μεταδώσουν τὶς πρῶτες ἀρχὲς τῆς δημιουργίας, γιατί ἦσαν δυσνόητες καὶ δύσκολα ἐξεφράζοντο μὲ λόγια, κατέφυγαν στοὺς ἀριθμοὺς καὶ κυρίως στὰ γεωμετρικὰ σχήματα, καὶ τοῦτο γιατί ἐγνώριζαν, ὅτι ὑπῆρχε στοὺς ἀνθρώπους φυσικὴ ἔφεσις πρὸς τοῦτο, ἔμφυτος προδιάθεσις κυρίως στὰ γεωμετρικὰ σχήματα καὶ στὶς γεωμετρικὲς κατασκευές, πρᾶγμα πὺν εἶναι παγκόσμιος φυσικὸς νόμος γιὰ ὅλα τὰ ὄντα, ἔμψυχα καὶ ἄψυχα. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο μὲ τὴν βοήθεια τῶν ἀριθμῶν καὶ κυρίως τῶν γεωμετρικῶν σχημάτων σὰν συμβόλων ἐπαρουσιάζετο ἡ ἰδέα καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς γνώσεως, δηλαδὴ ἡ κρυμμένη ἀλήθεια».

Ἐπίσης ὁ Ἡρῶν ὁ Ἀλεξανδρεὺς στὸ διασωθὲν βιβλίο του «Γεωμετρικά» συμπληρώνει καὶ ἐπεκτείνει τὴν βασικὴ ἰδέα τοῦ Πυθαγορείου συμβολισμοῦ, προσδίδοντας στὰ διάφορα γεωμετρικὰ σχήματα φιλοσοφικὲς, μεταφυσικὲς καὶ ὑπερβατικὲς ἐρμηνεῖς, οἱ ὁποῖες εἶναι ἔκδηλα Πυθαγόρειες καὶ Πλατωνικὲς καὶ μάλιστα ἀναφέρει καὶ συγκεκριμένα παραδείγματα λέγοντας: «Ὁ μὲν κύκλος εἰκὼν ἐστὶ καὶ τῆς νοερᾶς οὐσίας, τὸ δὲ τρίγωνον τῆς πρώτης ψυχῆς, διὰ τὴν ἰσότητά καὶ τιμιότητα καὶ ὁμοιότητα τῶν γωνιῶν καὶ τῶν πλευρῶν. Ἡ δὲ σχέσις τοῦ ἰσοπλεύρου τριγώνου πρὸς τὸν κύκλον ἀποδεικνύει, ὅτι πᾶσα ψυχὴ προέεισιν ἀπὸ νοῦ καὶ ἐπιστρέφει πρὸς νοῦν καὶ μετέχει τοῦ νοῦ».

Ἀλλὰ καὶ ὁ Νικόμαχος ὁ Γερασηνὸς ἀπὸ τὴν Κοίλη Συρία (1-2 αἰ. μ.Χ.) παρουσιάζει κάτι ἀνάλογο μὲ τὸν Ἡρώνα ἀναφέροντας στὸ βιβλίο του «Ἀριθμητικὴ Εἰσαγωγή» πολλὰ φιλοσοφικὲς ἐρμηνεῖς ἐπάνω στοὺς ἀριθμοὺς.

Τέλος ὁ Πορφύριος (3ος-4ος αἰ. μ.Χ.), καθὼς καὶ ὁ Ἰάμβλιχος (3ος-4ος αἰ. μ.Χ.), ἀναφέρουν, ὅτι ὁ Πυθαγόρας ἐκτιμοῦσε ἀφάνταστα ὅσους εἶχαν τὸ χάρισμα νὰ δύνανται νὰ διαβάσουν τὶς κρυμμένες ἀλήθειες, πὺν περιέχουν τὰ σύμβολα.

Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω ἀναφερόμενα προκύπτει ἀδιάστα πλέον τὸ συμπέρασμα τοῦ τί ἀκριδῶς ἦτο ὁ Πυθαγόρειος συμβολισμός. Ὁ Πυθαγόρας καὶ οἱ Πυθαγόρειοι ἐξομοίωσαν τοὺς ἀριθμοὺς, ἀφοῦ προηγουμένως τοὺς ἀνέλυαν καταλλήλως μὲ γεωμετρικὰ σχήματα καὶ ἐν συνεχείᾳ, σὲ δευτέρᾳ φάσι, τὰ διερευνοῦσαν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, ἐξάγοντες σὲ τελικὴ φάσι φιλοσοφικὰ πορίσματα τόσον τοῦ φυσικοῦ ἐπιστητοῦ ὅσον καὶ τοῦ μεταφυσικοῦ καὶ ὑπερβατικοῦ τοιούτου.

Ὅλη αὕτὴ ἡ διεργασία ἀπὸ θεωρητικῆς ἀπόψεως ἦτο ἀπολύτως ἐνηρμονισμένη μὲ τὶς κοσμολογικὲς ἀντιλήψεις τοῦ Πυθαγορείου. Ὁ Πυθαγόρας, ὡς γνωστόν, ἐπρέσβευεν, ὅτι ὁ ἓνας δημιουργὸς ἐπλασε τὸν σύμπαντα κόσμον ἀπὸ τὸ χάος μὲ τὴν χρησιμοποίησι δύο βασικῶν βοηθητικῶν μέσων, τουτέστιν τοῦ μέτρου καὶ τοῦ σχήματος. Καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὸ μέτρον, ὁ δημιουργὸς ἐχρησιμοποίησε τὴν ἀριθμητικὴν μὲ τὴν ἔννοια τοῦ ἀριθμοῦ, τοῦ μαθηματικοῦ νόμου, τὴν ἔννοια τῆς

παλμώσεως και τοῦ ἤχου καὶ τοῦ φωτός, γιὰ δὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ σχήματος ὁ δημιουργὸς ἐχρησιμοποίησε τὴν γεωμετρίαν, ὁ δὲ συνδυασμὸς τοῦ μέτρου καὶ τοῦ σχήματος, ποὺ ἀμφότερα περιέχονται σὲ μία μόνη θεία ἔννοια, τοῦ Λόγου, ἐδημιούργησε τὸν σύμπαντα κόσμον σὲ πλήρη ἀρμονία. Αὐτὲς τὶς δύο βασικὲς ἀρχὲς τῆς θείας δημιουργίας ἐχρησιμοποίησε καὶ ὁ Πυθαγόρας, γιὰ νὰ πλάσῃ τὸν δικό του συμβολικὸν κόσμον, τὸ μέτρο μὲ τὴν ἔννοια τῆς ἀριθμητικῆς καὶ τὸ σχῆμα σύμβολον μὲ τὴν ἔννοια τῆς γεωμετρίας.

Ὅμως παρ' ὅλα αὐτὰ παραμένει ἀδιευκρίνιστος ὁ τρόπος ἐφαρμογῆς τοῦ Πυθαγορείου συμβολισμοῦ στὴν πράξι. Γιὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν μᾶς βοηθεῖ πολὺ σειρὰ ὀρθῶν συλλογισμῶν καὶ ἄλλων ἀρχαίων ἐλληνικῶν γνώσεων ἐπάνω στὴν μορφή τῶν ἀριθμῶν. Συγκεκριμένα ὁ πρὸς συμβολισμὸν ἀριθμὸς παρίστατο κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Πυθαγόρου εἴτε μὲ ἓνα ἀπλοῦν γράμμα τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ φθογγικοῦ ἀλφαβήτου, π.χ. τοῦ Δ (=4), εἴτε μὲ μία παράθεσι γραμμάτων ὑπὸ μορφήν λέξεων, ποὺ δηλώνουν πρόθεσιν τῶν ἀξιῶν τῶν μονάδων τῶν ἐπὶ μέρους γραμμάτων, π.χ. ἡ λέξις ΑΘΗΝΑ = 1 + 9 + 8 + 50 + 1 = 69, εἴτε μὲ μία ὁλόκληρη φράσι, ρῆσι, «*ἄκουσμα*» κ.λπ., ὅπου ἡ συνάθροισις ὅλων τῶν τιμῶν τῶν λέξεων δίδει ἓνα ὠρισμένον ἀριθμὸν. Κατὰ συνέπειαν ὁ Πυθαγόρειος συμβολισμὸς τῆς ἀρχικῆς φάσεως τῆς ἐξιśσεως τοῦ ἀριθμοῦ μὲ τὸ σχῆμα ἐπεκτείνεται σὲ ἐξιśσει μίᾱς ὁλοκλήρου φράσεως ἢ λέξεως μὲ ἓνα γεωμετρικὸν σχῆμα μέσω τῆς ἀριθμητικῆς τιμῆς τῆς (λεξαρίθμου), δηλαδὴ ὁ συμβολισμὸς παίρνει τὴν μορφή ἰσό-τητος:

$$\Lambda \Xi \text{Ι} \Sigma \text{ ἢ } \Pi \text{Η} \Sigma \text{Ι} \Sigma = \text{ΑΡΙΘΜΟΣ} = \text{ΣΧΗΜΑ}$$

Καὶ ἐφόσον ἐπάνω στοῦ σχῆμα ζητεῖται ἡ γεωμετρικὴ συμπλήρωσις τῶν ὑπολοίπων στοιχείων αὐτοῦ, ἀναλυτικὰ καὶ γεωμετρικὰ ἔπεται, ὅτι ἡ ἄνω ἰσότης μετατρέπεται σὲ μία πραγματικὴ ἐξιśσει μὲ ἀγνώστους τὰ ζητούμενα συμπληρωματικὰ στοιχεῖα καὶ στὴν συνέχεια, ἐφόσον ζητεῖται καὶ ἡ εὐρεσις τῶν κρυμμένων σ' αὐτὸ νοητικῶν μεταφυσικῶν ἐννοιῶν, ἡ ἄνω ἐξιśσει θεωρεῖται ὑπερδρατική.

Ὑστερα λοιπὸν ἀπὸ τὴν ἄνω τελικὴ μορφή, ποὺ ἔλαβε ὁ Πυθαγόρειος συμβολισμὸς, καθίσταται πλέον εὐχερὲς ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ στὴν πράξι. Δυνάμεθα συνελπῶς νὰ κρῦψουμε ἐπὶ τῇ θάσει τοῦ ἄνω κώδικος ὠρισμένους ἀλήθειες μέσα σὲ εἰδικὰ συμβολικὰ σχήματα καὶ νὰ τὶς ἐκφράσουμε συμβολικὰ μὲ ἄσχετες ἐκφράσεις καὶ ἀντιστροφα νὰ διαβάσουμε τὶς κρυμμένες ἀλήθειες, ποὺ περικλείουν τὰ εἰδικὰ συμβολικὰ σχήματα καὶ οἱ εἰδικὲς ρῆσεις ἢ ἀκούσματα.

Στὸν 4ον τόμον τοῦ βιβλίου μου «*Ὁ μυστικὸς κώδικας τοῦ Πυθαγόρα καὶ ἡ ἀποκρυπτογράφεις τῆς διδασκαλίας του*» ἀναφέρονται ἀμύηλα παραδείγματα ἐφαρμογῆς τοῦ μυστικοῦ κώδικος ἐπάνω στὰ ἀκούσματα-σύμβολα τοῦ Πυθαγόρα, ὅπως εἶναι «*κνᾶμων ἀπέχετε*», «*τί ἐστι τετρακτύς*», «*τί ἐστι ἥλιος καὶ σελήνη*» κ.λπ., ἐκ τῶν ὁποίων ἀποσυμβολίζεται ἐνταῦθα τὸ σπουδαῖο ἀκουσμα «*τί ἐστι τετρακτύς*».

Ὁ ἀποσυμβολισμὸς τοῦ ἄνω «ἀκούσματος» δίδει ἀπαντήσεις σὲ πολλὰ ἄγνω-

στα θέματα επάνω στην Πυθαγόρεια τετρακτύν, όπως π.χ. γιατί ο Πυθαγόρας εσυμβόλιζε την τετρακτύν με ένα ισόπλευρον τρίγωνον και αντίστροφως. Τί ακριβώς συμβολίζει, τί ιδιαίτερες ιδιότητες έχει από άποψews έφηρμοσμένης και άφηρημένης φιλοσοφίας;

Έπίσης έπεξηγεϊ και δικαιολογεϊ απόλυτα τὸ νόημα τοῦ περιεχομένου στὸν γνωστὸ ὄρκο τῶν Πυθαγορείων «οὐ, μὰ ἀμετέρα γενεᾷ παραδόντα τετρακτύν, παγὰν ἀέναον φύσεως ρίζωμα τ' ἔχουσας» κ.λπ. Τέλος ἀπὸ τίς ἄνω νέες ἀποκαλύψεις ἐπέρχεται ἡ ἀνάγκη τῆς τροποποιήσεως τοῦ μέχρι σήμερα γνωστοῦ λανθασμένου ὁρισμοῦ τῆς λέξεως *τετρακτὺς*.

II. «ΤΙ ΕΣΤΙ ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ»: Ο ΑΠΟΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ

Τὸ πρῶτο σκέλος τῆς Πυθαγορείου συμβολικῆς ἐξιśώσεως διαλαμβάνει τὸ ἐγγράμματο *ἄκονσμα* μεταγλωττισμένο σὲ ἀριθμὸ, ἀθροίζοντας τοὺς φυσικοὺς λεξαριθμοὺς τῶν ἐπὶ μέρους λέξεων ἥτοι

$$\text{ΤΙ} = 310$$

$$\text{ΕΣΤΙ} = 515$$

$$\text{ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ} = 1626$$

$$\text{Σύνολον} \quad 2451 = (817 + 817 + 817).$$

Ἀπὸ τὴν ἀριθμητικὴν παράστασι τοῦ πρῶτου σκέλους δυνάμεθα νὰ συμπεράνουμε, ὅτι ἡ ἀντίστοιχη γεωμετρικὴ εἰκόνα τῆς μπορεῖ νὰ εἶναι ἓνα ισόπλευρο τρίγωνο πλευρῶν τιμῆς 817. Ὡς τὸ δεῦτερο σκέλος τῆς Πυθαγορείου συμβολικῆς ἐξιśώσεως ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα ισόπλευρο τρίγωνο, τοῦ ὁποῖου ζητοῦνται ἀφ' ἐνὸς τὰ συμπληρωματικά του γεωμετρικά στοιχεῖα καὶ ἀφετέρου ἡ γενικὴ του φιλοσοφικὴ διερεῦνησι.

Τὸ δημοσιευόμενο ἐναντι σχέδιο παριστάνει τὴν κατάστροψι τῆς τελικῆς μορφῆς τῆς Πυθαγορείου συμβολικῆς ἐξιśώσεως στὴν τελικὴ μορφή, τῆς ὁποίας ζητεῖται ἡ φιλοσοφικὴ τῆς διερεῦνησις.

III. ΛΥΣΙΣ ΤΗΣ ΕΞΙΣΩΣΕΩΣ

A) ΕΥΡΕΣΙΣ ΤΩΝ ΣΗΜΑΙΝΟΥΣΩΝ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΩΝ ΙΔΙΟΤΗΤΩΝ

Ἀπὸ τὴν διαδοχικὴν ἀρίθμησι τῶν κορυφῶν τῶν ἐσωτερικῶν τριγωνικῶν στοιχείων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα συνίσταται ἡ τετρακτὺς, καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν ἰδιαιτέραν ἀρίθμησι τῶν στοιχείων αὐτῶν προκύπτουν οἱ κάτωθι σημαίνουσες ἀριθμητικῆς ιδιότητες:

α) Ἡ ἄθροισις τῆς συνολικῆς ἀριθμήσεως τῶν κορυφῶν σὲ κάθε μία πλευρὰ τῆς τετρακτὺς δίδει πάντα ὡς Πυθαγόρειο πυθμενικὸ λεξάριθμο τὸν ἀριθμὸν $A=1$, διερχόμενο πάντα διὰ μέσου τοῦ ἱεροῦ καὶ θεοῦ κατὰ Πυθαγόραν ἀριθμοῦ 10.

Ἦτοι:

$$A + B + \Gamma + \Delta = (1 + 2 + 3 + 4) = 10 \rightarrow 1 = (A)$$

$$A + E + \varsigma + Z = (1 + 5 + 6 + 7) = 19 \rightarrow 1+9 = 10 \rightarrow 1 = (A)$$

$$Z + H + \Theta + \Delta = (7 + 8 + 9 + 4) = 28 \rightarrow 2+8 = 10 \rightarrow 1 = (A)$$

β) Ἐπίσης τὸ ὀλικὸν συνεχῆς ἄθροισμα τῆς ἀριθμήσεως ὄλων τῶν κορυφῶν δι-

ΑΠΟΚΡΥΠΤΟΓΡΑΦΗΣΙ ΤΟΥ ΑΚΟΥΣΜΑΤΟΣ «ΤΙ ΕΣΤΙ ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ»

Κατάστροφαις πυθαγορείου συμβολικῆς ἐξισώσεως

ΑΡΙΣΤΕΡΟΝ ΣΚΕΛΟΣ

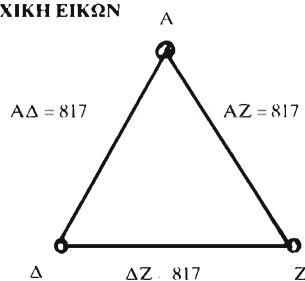
ΤΙ	=	300 + 10 =	310
ΕΣΤΙ	=	5 + 200 + 300 + 10 =	515
ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ	=		1.626
* Αθροισμα			2.451

ΑΝΑΛΥΣΙΣ

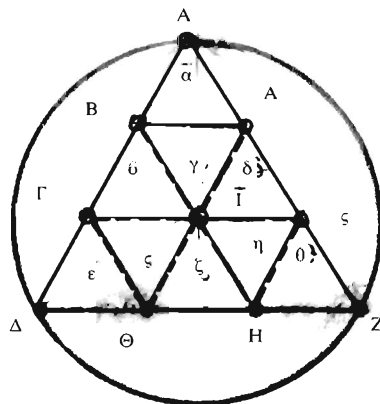
$$2.451 = (817 + 817 + 817)$$

ΔΕΞΙΟΝ ΣΚΕΛΟΣ

ΑΡΧΙΚΗ ΕΙΚΩΝ

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΕΝΗ ΕΙΚΩΝ

ΖΗΤΕΙΤΑΙ:

Νὰ εὐρεθῶσι οἱ ἀριθμητικῆς ιδιότητες καὶ ἡ γενικὴ φιλοσοφικὴ διερεῦνησις τῶν στοιχείων συμπληρωμένης εἰκόνης.

δει ὁμοίως τὸν αὐτὸν σημαίνοντα πυθαγόρειο πυθμενικὸν ἀριθμὸν, ἥτοι:

$$(A+B+Γ+Δ+E+ζ+Ζ+Η+Θ+Ι) = (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10) = 55 \rightarrow 5+5 = 10 \rightarrow 1 = (A).$$

γ) Τὸ ἄθροισμα τῆς ἀριθμώσεως ὅλων τῶν ἐσωτερικῶν ἰσοπλεύρων μικρῶν τριγώνων, ἐκ τῶν ὁποίων συνίσταται ἡ τετρακτύς, δίδει ἕναν ἄλλον, σπουδαιότατο σημαίνοντα πυθαγόρειον πυθμενικὸ λεξάριθμο, ἥτοι:

$$(α+β+γ+δ+ε+ζ+η+θ) = (1+2+3+4+5+6+7+8+9) = 45 \rightarrow 4+5 = 9.$$

δ) Τὸ ἴδιο ἀκριδῶς σημαῖνον ἀποτέλεσμα ἀνευρίσκουμε, ἐὰν τὴν αὐτὴν ὡς ἄνω ἀριθμησι τὴν μετατρέψουμε ἀπὸ ἄθροισμα σὲ γινόμενον ἥτοι:

$$(α·β·γ·δ·ε·ζ·η·θ) = (1·2·3·4·5·6·7·8·9) = 36288 \rightarrow 3+6+2+8+8 = 27 \rightarrow 2+7 = 9.$$

ε) Τὸ αὐτὸ ἀκριδῶς σημαῖνον ἀποτέλεσμα ἀνευρίσκουμε, ἐὰν πολλαπλασιάσουμε τὴν συνεχῆ ἀρίθμησι ὅλων τῶν ὑπαρχουσῶν μέσα στὴν τετρακτὺν κορυφῶν τριγώνων, ἥτοι:

$$(ΑxΒxΓxΔxExζxΖxΗxΘxΙ) = (1x2x3x4x5x6x7x8x9x10) = 362880 \rightarrow (3+6+2+8+8+0) = 27 \rightarrow 2+7 = 9.$$

Τὸ τί ἀκριδῶς θέλει νὰ μᾶς φανερώσῃ ὁ Πυθαγόρας μὲ τὴν ἐπίμονη παρουσία τῶν δύο εἰδικῶν σημεινόντων ἀριθμῶν 1 καὶ 9 θέλει ἀποκαλυφθῇ εὐθύς ἀμέσως ἀπὸ τὴν κατωτέρω φιλοσοφικὴν διερεύνησι τῆς τετρακτύος.

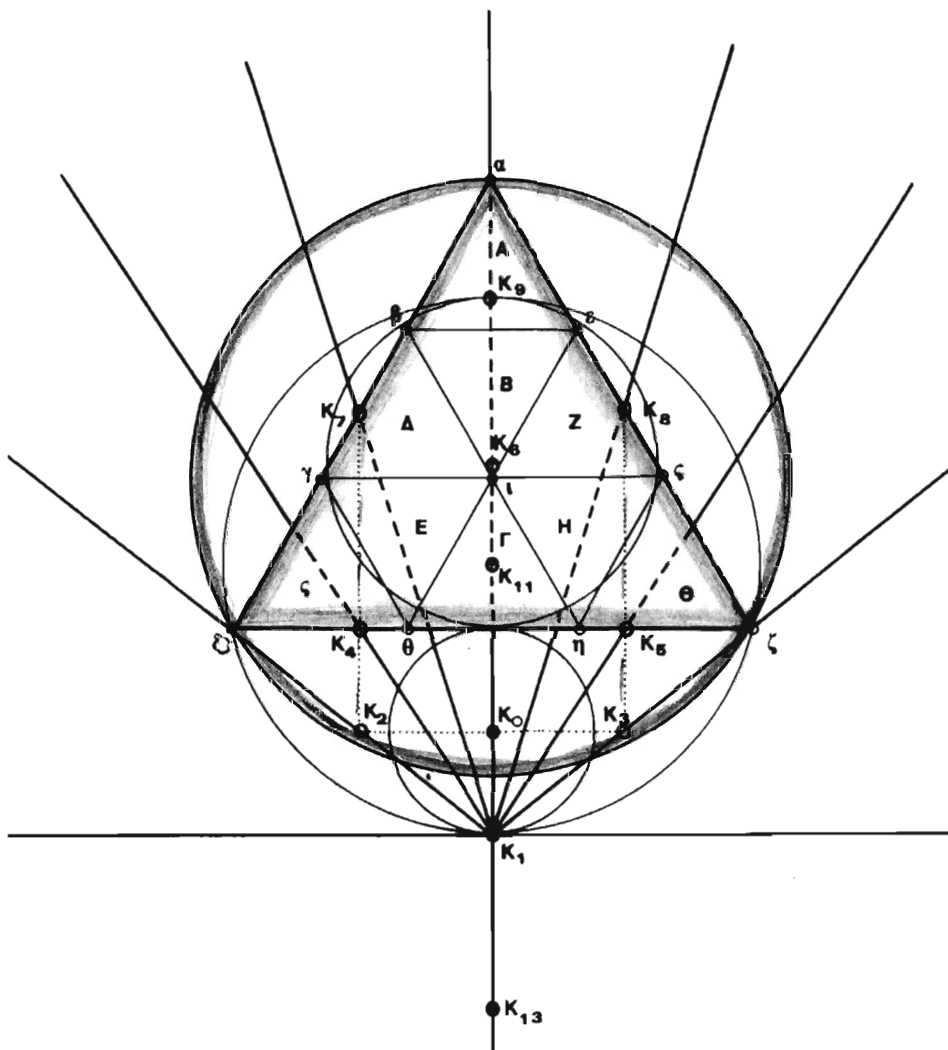
Β) ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΤΕΤΡΑΚΤΥΟΣ

Πρὶν ὅμως ὑπείσέλθω στὴν φιλοσοφικὴν διερεύνησι τῶν σημεινόντων στοιχείων τῆς τετρακτύος, ὀφείλω νὰ προτάξω μίαν ἀποδεδειγμένην ἤδη ἀλήθειαν. Τὸ πλῆθος σύμβολον τῆς τετρακτύος δὲν εἶναι ἓνα αὐθαιρέτως κατασκευασμένο γεωμετρικὸ σχῆμα, ἀλλ' εἶναι μία μαθηματικὴ γεωμετρικὴ σύνθεσις, ἡ ὁποία ἐνυπάρχει σχηματισμένη μέσα στὸ προσφάτως ἀποκαλυφθέν Πυθαγόρειον σχέδιον τῆς Ἀρμονίας τῶν Σφαιρῶν (Συμπάντων), δηλαδὴ μέσα στὴν Πυθαγόρεια νοητικὴν δημιουργίαν τοῦ Σύμπαντος-Κόσμου.

Ἡ σύνθεσις αὐτή, ποὺ εἶναι προϊόν ἐπιλύσεως μαθηματικοῦ κατασκευαστικοῦ προβλήματος, δεσπόζει μέσα στὴν δημιουργία τοῦ Σύμπαντος-Κόσμου, καθότι εὐρίσκεται ἐντὸς τῆς συνθέσεως τοῦ πυθαγορείου «Δένδρου τῆς Ζωῆς» καὶ τῶν ἑπτὰ ἀξόνων τῆς κατὰ Πυθαγόραν δημιουργίας τοῦ Σύμπαντος καὶ κυριολεκτικὰ μέσα στὴν τριαδικὴ μορφή τῆς ἀρχικῆς Μονάδος τῆς δημιουργίας, στὸ ἀρχικὸν «ἐν» τοῦ Πυθαγόρου (βλέπε σχετικὰ στὸν «Δαυλὸ» 1988, τεῦχος 94 καθὼς καὶ τὸ ἔναντι σχέδιο).

Τὸ συμβολικὸν αὐτὸ σύνθετον σχῆμα ἔχει ἄμεση σχέσι μὲ τὴν συμπεριφορὰ τοῦ Σύμπαντος, φάσεις μεταβολῆς, διαστολὴ κ.λπ. (βλέπε Α' καὶ Β' τόμους τοῦ διδίου μου «*Ὁ Μυστικὸς Κώδικας τοῦ Π.*») καὶ ὠνομάσθη ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Πυθαγόρα μὲ τὴν πρὸς τοῦτο ἐπινοηθεῖσα ἀριθμολέξι «ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ», γιὰ νὰ φανερώσῃ γενικὰ τὴν αἰτιώδη σχέσι ποὺ ἔχει μὲ τίς ἀριθμολέξεις ΣΥΜΠΑΝ καὶ ΚΟΣΜΟΣ καὶ μὲ τὸν συμπαντικὸ συμβολικὸ ἀριθμὸ ζ=6, ποὺ ἐφρόντισαν μερικοὶ «κακοὶ δαίμονες» νὰ ἐξαφανίσουν αὐτὸ τὸ φθογγικὸ σύμβολο ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν ἀλφάβη-

Η ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ

$$\alpha + \delta + \gamma + \delta = \iota = \Delta \text{ΕΚΑ}$$

$$\alpha + \epsilon + \zeta + \zeta = \iota \theta \rightarrow \alpha + \theta = \iota = \Delta \text{ΕΚΑ}$$

$$\zeta + \eta + \theta + \delta = \kappa \eta \rightarrow \delta + \eta = \iota = \Delta \text{ΕΚΑ}$$

$$\alpha + \delta + \gamma + \delta + \epsilon + \zeta + \zeta + \eta + \theta + \iota = \nu \epsilon \rightarrow \epsilon + \epsilon = \iota = \Delta \text{ΕΚΑ}$$

$$A + B + \Gamma = \varsigma = \text{ΕΞ (6) = ΣΥΜΠΑΝ = ΚΟΣΜΟΣ = ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ}$$

$$\Delta + E + \varsigma = \text{ΙΕ} \rightarrow A + E = \varsigma (6) = \text{ΣΥΜΠΑΝ = ΚΟΣΜΟΣ = ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ}$$

$$Z + H + \Theta = \text{ΚΔ} \rightarrow B + \Delta = \varsigma (6) = \text{ΣΥΜΠΑΝ = ΚΟΣΜΟΣ = ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ}$$

$$A + B + \Gamma + \Delta + E + \varsigma + Z + H + \Theta = \text{ΜΕ} \rightarrow \Delta + E = \Theta (9) = \Psi \Upsilon \chi \text{Α}$$

τον (βλέπε «Δαυλόν», τεύχος 99/1990).

“Υστερα από την άνω αναγκαία αναδρομή προχωρώ εν συνεχεία στην φιλοσοφικήν διερευνήσι των εύρεθέντων στοιχείων της τετρακτύος. Ὑσθαγε τί νά θέλη ὁ Πυθαγόρας νά ἐπισημάνῃ μὲ τὴν ἐντονωτάτη παρουσίασι τῶν Πυθαγορείων πυθμενικῶν λεξαρίθμων 9(Θ) καὶ 1 (10→1=A);

Ὁ Ὑράκλειτος ἔλεγε, ὅτι τὸ Μαντεῖον τῶν Δελφῶν (ὙΑπόλλων) δὲν μιλάει ἀλλὰ σημαίνει. Ὁ Πυθαγόρας, λάτρης καὶ ἐκφραστὴς τῶν τοῦ Μαντείου τῶν Δελφῶν, ἐφαρμόζει ἀπόλυτα τὴν ρῆσιν τοῦ Ὑρακλείτου, ἐπισημαίνοντας τὶς κρυμμένες ἀλήθειες στὰ ἀνωτέρω συμβολικὰ στοιχεῖα. Ὁ ἀποσυμβολισμὸς τῆς πολυπλεύρου ἐμφανίσεως τοῦ Πυθαγορείου πυθμενικοῦ λεξαρίθμου 9 ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ τῆς τετρακτύος ἐπαληθεύει ἀπόλυτα τὰ ἀναφερόμενα ὑπὸ τοῦ Ὑρῶνος, ὅτι οἱ Πυθαγόρειοι ἐσυμβόλιζαν τὴν *ψυχὴν* τοῦ Κόσμου μὲ ἓνα ἰσοπλευρον τρίγωνον. Πράγματι ἡ πυθαγόρεια ἀριθμόλεξις «*ψυχὴ*», ποὺ ἐκαλεῖτο δωριστὶ «*ψυχά*», εὐρίσκεται σὲ αἰτιώδη σχέσι μὲ τὸν ἐπίμονα ἐμφανιζόμενον ἀριθμὸν 9, καθότι ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς εἶναι Πυθαγόρειος πυθμενικὸς λεξαρίθμος τῆς ἀριθμολέξεως «ΨΥΧΑ» ($700+400+600+1 = 1701 \rightarrow 1+7+1=9$).

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐντονωτάτη ἐμφάνισις τοῦ σημαίνοντος ἀριθμοῦ 1 καὶ κυρίως ἀπὸ τὴν συνάθροισιν ὅλων τῶν ἐπὶ μέρους στοιχείων τῆς ὠλοκληρωμένης τετρακτύος ἐπιβεβαιοῦται, ὅτι ἡ *Ψυχὴ* τῶν πάντων, εὐρισκομένη ἐντὸς τῆς ἀενάου κυκλικῆς ζωῆς, μετέχει τοῦ Σύμπαντος-Κόσμου (ταυτὸν τετρακτὺς) καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν ἀρχικὴν θεῖαν Μονάδα τῆς Δημιουργίας, διότι ὁ ἀριθμὸς 1 εὐρίσκεται σὲ αἰτιώδη σχέσι μὲ τὶς ἀριθμολέξεις «ΜΟΝΑΣ» (ἀρχικὴ μονάς τῆς Δημιουργίας), «ΕΝ» (τὸ ἀρχικὸν ΕΝ τοῦ Πυθαγόρου), «ΑΛΦΑ» (παράγωγος ἐκφρασις τῶν «ΜΟΝΑΣ», «ΕΝ» καὶ τοῦ φθογγικοῦ ἀριθμητικοῦ συμβόλου «Α»), καθότι ὁ ἀριθμὸς 1 εἶναι ὁ Πυθαγόρειος πυθμενικὸς λεξαρίθμος ὅλων τῶν ἄνω ἀριθμολέξεων.

$$\text{ΜΟΝΑΣ} = 40+70+50+1+200 = 361 \rightarrow 3+6+1 = 10 \rightarrow 1$$

$$\text{ΕΝ} = 5+50 = 55 \rightarrow 5+5 = 10 \rightarrow 1$$

$$\text{ΑΛΦΑ} = 1+30+500+1 = 532 \rightarrow 5+3+2 = 10 \rightarrow 1$$

$$\text{Α} = 1 = \text{ΑΛΦΑ} = \text{ΕΝ} = \text{ΜΟΝΑΣ}.$$

Ἀλλὰ καὶ ἀργότερα ὁ Ὑμπεδοκλῆς κατωνόμασε τὴν δικὴν του ἀρχικὴν μονάδα τῆς δημιουργίας, τὸ δικό του φιλοσοφικὸ «ἓν», μὲ τὴν συμβολικὴν ἀριθμολέξιν «*σφαῖρος*», ποὺ ἐπίσης ἔχει ὡς Πυθαγόρειο πυθμενικὸν τὸν ἀριθμὸν 1.

Τέλος ἡ συσχέτισις τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἰσοπλεύρου τριγώνου, τουτέστι τῆς «*ψυχῆς*», μέσα στὸν ἀέναον κύκλον τῆς ζωῆς, στὸ ὠλοκληρωμένο σύμβολον τῆς τετρακτύος, φανερώνει τὸ ἀθάνατον αὐτῆς καὶ ἐπιβεβαιώνει τὸ τοῦ Ὑρῶνος «*πᾶσα ψυχὴ πρόεισιν ἀπὸ νοῦ καὶ ἐπιστρέφει πρὸς νοῦν καὶ μετέχει τοῦ νοῦ*».

Γεννᾶται ὁμως ἓνα περίεργον ἐρώτημα: Γιατί ὁ λαὸς τὴν ὅλη φιλοσοφία τῆς δημιουργίας τοῦ Σύμπαντος Κόσμου καὶ ἰδίως στὸ Πυθαγόρειον «ΕΝ» προσέδωσε τὴν ἀρχικὴν αὐτὴν αἰτίαν τῆς δημιουργίας τὴν ὀνομασίαν «ΘΕΟΣ»; Ὑ ἀπάντησις ἔρχεται ἀφ' ἑαυτῆς. Ὑ ὀνομασία «ΘΕΟΣ», ποὺ τὴν ἀρχαιοτάτη ἐποχὴ ἀνεφέρετο μὲ τὴν ἀριθμολέξιν «ΘΙΟΣ», εὐρίσκεται σὲ αἰτιώδη σχέσι μὲ τὶς ἀριθ-

μολέξεις «ΕΝ», «ΜΟΝΑΣ», «ΑΛΦΑ», «ΣΦΑΙΡΟΣ» καὶ τοῦ ἀριθμοσυμβόλου «Α», ποὺ ὅλες ἀποδίδουν τὸν αὐτὸν πυθμενικὸν ἀριθμὸν 1, διότι εἶναι:

$$\Theta\text{ΙΟΣ} = 9+10+70+200 = 289 \rightarrow 2+8+9 = 19 \rightarrow 1+9 = 10 \rightarrow 1.$$

Ἀπὸ ὅλην τὴν ἀνωτέρω φιλοσοφικὴν διερεύνησιν τῆς ὠλοκληρωμένης τετρακτύος ἐξάγεται ἐπίσης καὶ ἓνα ἄλλο σπουδαιότατον συμπέρασμα: Ἀφοῦ τὸ μεγάλο ἰσόπλευρον τριγώνον τῆς πλήρους μορφῆς τῆς τετρακτύος, ποὺ συμβολίζει τὴν «ψυχὴν» τῆς ἀρχικῆς δημιουργικῆς αἰτίας, ἐμπεριέχει ἐν αὐτῷ καὶ ὅλο τὸ ἀπειρον πλῆθος τῶν μικρῶν ἰσοπλεύρων τριγώνων, ποὺ δύνανται νὰ ἐγγραφοῦν, ἔπεται, ὅτι ὅλες ὁμοῦ οἱ ὑπάρχουσες μικρὲς ψυχὲς συναποτελοῦν τὴν μεγάλην ψυχὴν τῆς ἀρχικῆς δημιουργικῆς αἰτίας (μονάδος) καὶ συνεπῶς δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν, ὅτι καὶ ἡ ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων, ἡ ὁποία εἶναι ἓνα ἐλαχιστομόριον τῆς ἀρχικῆς ψυχῆς τῆς δημιουργίας, εἶναι μιὰ μικρὴ δημιουργικὴ μονὰς μέσα στὸ Σύμπαν, εἶναι δηλαδὴ ὁ ἄνθρωπος ἓνας «μικρὸς θεός».

Ἦδη κατόπιν ὅλων τῶν ἀνωτέρω δυνάμεθα πλέον νὰ κατανοήσωμε καὶ νὰ ἐπεξηγήσωμε τὸ γιατί οἱ Πυθαγόρειοι στὴν πρωινὴ τους προσευχὴ ἀπευθύνοντο πρὸς τὴν τετρακτὺν μὲ τὶς ιδιότητες, «*Ἀγία*», «*Ρίζα τῆς Θείας Φύσεως*», «*Ἀγνή Μονάς*», «*Θεία Δεκάς*», καὶ «*Παγκόσμιος Μήτηρ*». Τοῦτ' αὐτὸ ἰσχύει καὶ γιὰ τὸν ὄρκον τῶν Πυθαγορείων, ὅπου ἡ τετρακτὺς ἀναφέρεται ὡς σύμβολον τῆς Φύσεως καὶ πρότυπον τῶν θεῶν.

Τέλος διὰ τῆς παρουσίας γίνεται σύστασις πρὸς πάντα ἀρμόδιον συντάκτην Ἑλληνικῶν καὶ ξένων ἐγκυκλοπαιδικῶν λεξικῶν, ὅπως τοῦ λοιποῦ τροποποιήσουν τὴν ἐρμηνείαν τῆς λέξεως *τετρακτὺς*, τὴν ὁποίαν παρουσιάζουν λανθασμένα ὡς μίαν ἀριθμητικὴν πρᾶξιν τῆς ιδιότητος τοῦ ἀθροίσματος τῶν τεσσάρων ἀρχικῶν ἀριθμῶν $1+2+3+4 = 10$, ἐνῶ θὰ πρέπει νὰ ὁρισθῇ ὡς ἓνα εἰδικὸ Πυθαγόρειον σύμβολον μὲ χαρακτηριστικὰ σημαίνουσες ἀριθμητικὰς ιδιότητες καὶ θαύτατες φιλοσοφικὰς ἐρμηνεῖς γιὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ Σύμπαντος-Κόσμου.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΖΗΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ

“Υποπτος προσωπογραφίας

“Οσο ἀνοίγει ἡ ψυχὴ του,
τόσο τὸν ὑποψιάζονται.
Ἡ κάθε πόρτα
δόκανο τῶν τοίχων.
Ἔχει ὑπ’ ὄψιν του τὶς φυλακές,
τὴν ὄψιν τοῦ φυλακισμένου·
κι ὅταν μαθαίνει τὴ σιωπὴν,
κοψιὰ δραπετή.

Μαρτυρία τοῦ Πλουτάρχου ἀποδεικνύει τὴν ἀρχαιότητα τῶν Ἑλληνικῶν Πυραμίδων

Ἀγαπητέ κ. Λάμπρου,

Εἰς τὰ ὅσα διευτυπώθησαν στὸ ὑπ' ἀριθμ. 156 τεῦχος τοῦ «Δαυλοῦ» (σελῖς 9233) ἀπὸ τὸν φιλόλογον κ. Διαμαντῆ Κούτουλα ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ προσκομίσω καὶ ἓνα ἄλλο ἀρχαῖον ἀπόσπασμα κειμένου ἀπὸ τὸν Πλουτάρχον, ποῦ ἐνισχύει τὴν ἀποψιν περὶ τῆς ἀρχαιότητος τῶν Ἑλληνικῶν Πυραμίδων. Τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο ἀπὸ μετάφρασιν τοῦ Ἀλ. Ρ. Ραγκαβῆ εἰς τὸν *Βίον τοῦ βασιλέως τῆς Ἡλείρου Πύρρου*, παράγρ. 32, ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Εἰς τὴν ἀγοράν (τοῦ Ἀργούς) μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀναθημάτων ἰδὼν (ὁ Πύρρος) λύκον χαλκοῦν καὶ ταῦρον ὡς μαχομένους πρὸς ἀλλήλους ἐξεπλάγη, ἀναπολήσας ἀρχαῖον χρησμὸν ὅστις τῷ εἶχε δοθῇ, ὅτι θέλει ἀποθάνει, ὅταν ἰδῇ λύκον πρὸς ταῦρον μαχόμενον. Λέγουσι δὲ οἱ Ἀργεῖοι, ὅτι ταῦτα ἀνέθηκαν εἰς ὑπόμνημα ἀρχαίου παρ' αὐτοῖς συμβάντος. Ὅτι δηλαδή, ὅτε κατὰ πρῶτον ὁ Δαναὸς ἀπέδῃ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν κατὰ τὰ Πυράμια τῆς Θυρεάτιδος, ἐν ᾧ ἐπορεύετο πρὸς τὸ Ἀργος, εἶδε λύκον μαχόμενον κατὰ ταῦρον. Ὑποθέσας λοιπὸν ὁ Δαναὸς, ὅτι ὁ λύκος ἦτον δι' αὐτόν, διότι ξένος ὢν ἐπετίθετο κατὰ τῶν ἐγχωρίων ὡς καὶ αὐτός, ἐπέβλεπε τὴν μάχην καὶ ὅταν ὁ λύκος ἐνίκησε, προσενηχθεὶς εἰς τὸν Λύκειον Ἀπόλλωνα, προσέβαλε τὸ Ἀργος καὶ ἐνίκησε, διότι ὁ Γελάνωρ, ὅστις τότε ἐβασίλευε τῶν Ἀργείων, ἐδιώχθη διὰ στάσεως. Τὸ ἀνάθημα λοιπὸν τοῦτον εἶχε τὸν λόγον».

Αὐτὸ ποῦ ἔχει σημασίαν δι' ἡμᾶς εἰς τὸ ἀνωτέρω ἀπόσπασμα τοῦ Πλουτάρχου εἶναι ἡ φράσις: «ὅτε κατὰ πρῶτον ὁ Δαναὸς ἀπέδῃ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν κατὰ τὰ Πυράμια τῆς Θυρεάτιδος, ἐν ᾧ ἐπορεύετο πρὸς τὸ Ἀργος», διότι κατὰ τὰ ἄλλα τὰ περὶ Δαναοῦ τὰ ἀναφέρει σαφέστερον ὁ Πανσανίας στὰ «Κορινθιακά» του, παράγρ. 19.

Πάλιν ὁ Ἀλ. Ρ. Ραγκαβῆς σημειώνει εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τὰ ἑξῆς: «Ὁ Δαναὸς ἦλθεν ἐξ Αἰγύπτου καὶ ἐκυρίευσεν, ὥκισε καὶ ἐξεπολίτισε τὸ Ἀργος. Ἡ Θυρεάτις εἶναι χώρα τῆς Ἀργολίδος πρὸς τὴν Λακωνικὴν, κατὰ τὴν παραλίαν. Τὰ δὲ Πυράμια φαίνεται ἐκ τοῦ ὀνόματος ὅτι ἦσαν θέσις ἔχουσα ἀρχαιότατα πυραμίδα τινά, ἵσως μνημεῖον τῆς αἰγυπτιακῆς ἐκείνης ἀποδόσεως. Τοιαύτη μικρὰ πυραμὶς σώζεται μέχρι τοῦδε καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἀργολίδος, κατὰ τὴν Λίσσαν, Λιγουριόν. (Σημ.: Ἴσως κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀλ. Ρ. Ραγκαβῆ, τῷ 1864, ποῦ ἔγραψε τὰ ἀνωτέρω, ἡ πυραμίδα τοῦ Λυγουριοῦ νὰ εὕρισκετο σὲ πολὺ καλύτερη κατάστασιν ἀπ' ὅ,τι σήμερον, ποῦ μόνον ὀλίγα ἐρείπια τῆς ὑπάρχουν).

Ὡστε κατὰ τὸν Ἀλ. Ρ. Ραγκαβῆ τὰ «Πυράμια τῆς Θυρεάτιδος χώρας» ἦσαν θέσις, ὅπου ὑπῆρχεν ἀρχαιότατη πυραμὶς (ἵσως καὶ πυραμίδες, λόγῳ τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ τῆς λέξεως *Πυράμια*) καὶ πιθανολογεῖται, ὅτι ἦταν μνημεῖον τῆς ἀποδόσεως τοῦ Δαναοῦ στὸ Ἀργος παρὰ τὴν Θυρεάτιδα χώραν. Ἐάν λοιπὸν ὁ Περσεύς, ὁ ἐγγονὸς τοῦ Ἀκριοῦ, ποῦ καὶ αὐτὸς εἶναι ἀπόγονος τοῦ Δαναοῦ, εἶναι ὁ ἰδρυτὴς τῶν Μυκηνῶν καὶ «κατὰ τὴν σύγχρονον ἀρχαιολογικὴν ἐπιστήμην ἡ πρώτη οἴκησις τῶν Μυκηνῶν μὲ θάσιν τὰς ἀνασκαφὰς ἀνάγεται εἰς τὴν 3ην χιλιετίαν π.Χ.» (δύλεπε «Δαυλόν», σελίδα 9233, τεῦχος 156), τότε συμπεραίνεται, ὅτι ἡ εἰς θέσιν *Πυράμια* τῆς Θυρεάτιδος χώρας πυραμὶς ἢ πυραμίδες ἦσαν ἀκόμη ἀρχαιότερες τῆς ἐποχῆς τοῦ Περσεύς καὶ Ἀκριοῦ καὶ ἀνάγονται εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς βασιλείας τοῦ Δαναοῦ εἰς τὸ Ἀργος. Δηλ. πολὺ ἀρχαιότερες οἱ πυραμίδες τῆς Θυρεάτιδος χώρας ἀπὸ ἐκείνη τοῦ Λυγουριοῦ, ποῦ ἀναφέρει ὁ Πανσανίας.

Ἐάν δὲ ὁ Δαναὸς ἦλθεν ἐξ Αἰγύπτου, οὗτος εἶναι ἕλλην μετανάστης ἢ ἐξ Ἑλλήνων μεταναστῶν, ἐπανακάμπτων εἰς τὸ Ἀργος, διότι οὗτος (ὁ Δαναὸς) διεκδικοῦσε τὴν ἀρχὴν τοῦ Ἀργούς ἀπὸ τὸν τότε βασιλεῖα αὐτοῦ Γελάνωρα, ὡς πληροφοροῦμεθα ἀπὸ τὸν Πανσανίαν: «*Παραγενόμενος (ὁ Δαναὸς) ἐς τὸ Ἀργος ἠμφισβήτη πρὸς Γελάνωρα τὸν Σθενέλα περὶ τῆς ἀρχῆς*» (Πανσ., «Κορινθιακά», 19, ἔκδοσις Παπύρου). Ἐξ ἄλλου πῶς ἦτο δυνατόν νὰ διεκδικοῦσε ὁ Δαναὸς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἀργούς, ἂν δὲν εἶχεν ἔστω καὶ τὴν παραμικρὰν σχέσιν μὲ τὸ Ἀργος;

Δημήτριος Κων. Μαργέτης

Κατάρρευση τῶν γεφυρῶν

Ἀπὸ τότε πὺν δημιουργήθηκε τὸ σημερινὸ Ἑλλαδικὸ κράτος ἐλέφ τῶν ξένων συμφερόντων, πὺν ἔψαχναν νέες λύσεις, γιὰ νὰ βγοῦν ἀπὸ τὰ ἀδιέξοδά τους, παράλληλα δημιουργήθηκε καὶ μιὰ ντόπια ἀρχουσα τάξη σὲ κρατικὸ πλεόν ἐπίπεδο πολιτικῆς, ἐκπαιδευτικῆς, οἰκονομικῆς καὶ θρησκευτικῆς ὕψῃς. Ἀπὸ τὴν ἄλλη τὸ μέγιστο πλῆθος τῶν κατοίκων τοῦ νεοσύστατου κρατιδίου ἔψαχνε τρόπους, γιὰ νὰ ἐπιβίωση, ἀποκλεισμένο ἀπὸ τὰ ντόπια κέντρα ἀποφάσεων καὶ ἀγνωῶντας σχεδὸν καθ' ὅλοκληρίαν τὰ ξένα κέντρα ἐπιβολῆς καὶ καταδυνάστευσης τοῦ μόχθου καὶ τῶν δραστηριοτήτων του, πνευματικῶν καὶ ὑλικῶν. Παράλληλα, γνωρίζοντας ὅτι ἀποκατάσταση ἀπὸ κάθε ἀποψη σημαίνει εἰσδοχὴ μέσα στὸν κρατικὸ μηχανισμό στίς διάφορες ἐκφάνσεις καὶ λειτουργίες του, ἕνα ἐπίσης μεγάλο μέρος αὐτοῦ τοῦ δυναμικοῦ ἐπιζητοῦσε ἀγωνιωδῶς νὰ στελεχωσῇ αὐτὲς τίς δομὲς ἐξουσίας, πὺν εἶχαν ταντισθῇ ἀπόλυτα μὲ τὴν ἔννοια κράτος.

Οἱ ὑπόλοιποι τοῦ συνόλου, τὰ πιὸ ἐλεύθερα καὶ δημιουργικὰ μυαλά, ἐμπιστευόμενοι τίς προσωπικὲς τους δυνάμεις, ἀγωνίζονταν ἀπὸ μόνοι τους, δεχόμενοι ταυτόχρονα τὴν στενὴ ἐπικυριαρχία τοῦ κράτους, νὰ ὀρθοποδοῖσουν καὶ νὰ δημιουργήσουν. Ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς τελευταίους ἕνα ἄλλο μεγάλο μέρος σὺν τῷ χρόνῳ ἀποσπάσθηκε, μέσα ἀπὸ τίς δυσκολίες πὺν ἀντιμετώπιζε ἀπὸ τοὺς κρατικίστικους μηχανισμούς, πὺν ἀπομυζοῦσαν τίς δυνάμεις του, καὶ διάλεξε τὴν ὁδὸ τῆς μετανάστευσης, γιὰ νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὸν ἀσφυκτικὸ κλοιὸ τοῦ κρατιδίου, ἀναζητῶντας καλύτερη τύχη στὴν ξενιτειά. Αὐτοὶ εἶναι καὶ οἱ πρῶτοι πολιτικοὶ ἐξόριστοι, στὴν στενὴ σημασία τοῦ ὅρου, πὺν τὸ ἑλλαδικὸ κράτος δημιούργησε.

Ἔτσι ἔχουμε νὰ κάνουμε, ταυτόχρονα μὲ τὴν ἴδρυση τοῦ κρατιδίου, μὲ ἕνα χάσμα μεταξὺ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων. Ἐνα χάσμα, πὺν ἀπὸ τότε ἕως καὶ σήμερα συνέχισε νὰ διευρύνεται, ἀφοῦ καὶ ἡ ὁμογένεια τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀρχισε νὰ ἀναπτύσσεται μὲ γοργοὺς ρυθμούς σὲ σχέση μὲ τὴν ντόπια μιζέρια τῶν σφογγοκλωάριων τῆς ἐξουσίας, ἄλλα καὶ ὅλο καὶ περισσότεροι σὲ σύγκρουση μὲ τὸ παρελθὸν ἀρχισαν νὰ δραστηριοποιοῦνται στὸν ιδιωτικὸ τομέα. Καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια πὺν πέρασαν, ἀπὸ τότε πὺν πρωτοδημιουργήθηκε τὸ χάσμα τῆς κρατικῆς ἐξουσίας καὶ τῶν ιδιωτῶν καὶ ἐλεύθερων διανοουμένων, ὅλο καὶ περισσότεροι ἀρχισαν νὰ συνειδητοποιοῦν τὴν ἀλήθεια καὶ νὰ βλέπουν τὴν πραγματικότητα: Τὰ ντόπια καὶ ξένα συμφέροντα, πὺν λυμαίνονταν τὸ πνεῦμα καὶ τὸν σωματικὸ μόχθο τῶν Ἑλλήνων. Λίγοι ὅμως εἶχαν τὸ θάρρος καὶ τὴν ψυχικὴ καὶ οἰκονομικὴ δύναμη, γιὰ νὰ ἀντιδράσουν. Τὸ χάσμα ὅμως ἐκ τῶν πραγμάτων ὅλο καὶ μεγάλωνε, ἀφοῦ ὅλοι γνώριζαν τὴν ὑπαρξὴ του καὶ οἱ κρατικοὶ μηχανισμοὶ φρόντιζαν νὰ τὸ συντηροῦν, ἄλλα καὶ νὰ τὸ διευρύνουν, νομίζοντας ὅτι ἔτσι, ἀπόμακροι μέσα ἀπὸ τὸν φόβο καὶ τὴν πλήρη σύγχυση ἰδεῶν πὺν διέσπειραν, θὰ θεμελιώναν ἀκόμα πιὸ γερά τὴν ἐξουσία τους. Καὶ προσπαθοῦσαν μὲ αὐτοὺς τους τοὺς μηχανισμούς ἐξουσίας νὰ δείχνουν ἐπιφανειακά, ὅτι γεφυρώνουν τὸ χάσμα.

Ἔτσι τὰ διάφορα ὄργανά τους ἔδειχναν τὸ «ἄνθρωπινο» πρόσωπο τῆς ἐξουσίας, ὅπως ἤθελαν αὐτὰ τὰ κέντρα νὰ ἀφήσουν νὰ φανῇ. Πολιτικοὶ ἔδειχναν φιλολαϊκοὶ ἡγέτες μοιράζοντας ἀκίνδυνα ὑποσχέσεις καὶ μεγαλοστομίες. Τὸ κρατικοδίαίτο τμήμα τῆς διανόησης προσπαθοῦσε νὰ «ἐπιμορφώσῃ» τὸν λαὸ καὶ νὰ στηρίξῃ τὴν αὐθεντία τῆς ταυτόχρονα μέσα ἀπὸ τὸ ψέμα, τὴν ὑποκρισία καὶ τὸ παράλογο, πὺν στὰ μάτια τῶν ἀδῶν ἦταν δάσκαμο γιὰ τὴν ὑποθαμισμένη προσωπικότητά τους, καὶ στὰ μάτια τῶν εἰδημόνων, ἄλλα καὶ ταυτόχρονα αὐριανῶν

πολιτῶν, μιὰ ἀναγκαία ἀπάτη, πὺν δὲν τοὺς ἐνοχλοῦσε, ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ ἀποποῦσαν ὀφέλη ἀπὸ τὴν διατήρηση τοῦ ψεύδους. Τὰ μεγάλα οἰκονομικά συμφέροντα, κρατικά καὶ μὴ, εἶχαν βρεῖ διόδους ἐπικοινωνίας καὶ ἔδειχναν μονιασμένα πάνω στὶς πλάτες τῶν ἀπληροφόρητων μαζῶν τῶν πολιτῶν. Καὶ οἱ θρησκευτικοὶ ταγοὶ τοῦ ἔθνους, παίζοντας κι αὐτοὶ τὸ παιχνίδι τῆς ἐξουσίας, ἀποκοίμιζαν τὸν κοσμάκη μὲ παραδείσους καὶ μετὰ θάνατον ἁρμονικὴ καὶ γαλήνια ζωὴ, πὺν θὰ κέρδιζαν, ἂν υπάκουαν στὶς ἐντολὲς τοῦ κάθε ἀρχιποιμένα ἀλλὰ καὶ τοῦ κάθε ἐξουσιαστή, ἀφήνοντάς του ἔτσι καθαρὸ τὸ πεδίο τῆς ἐπίγειας κυριαρχίας του. Ἔτσι γεφυρωνόταν τεχνητὰ τὸ χάσμα καὶ ἄντεχαν γιὰ πολλὲς δεκαετίες οἱ τεχνητὲς γέφυρες τῆς ἐξουσίας. Γιατὶ ὁ πολίτης δὲν εἶχε συνειδητοποιήσει τὴν δύναμή του. Δὲν εἶχε ἀντιληφθῇ, ὅτι ὁ ἴδιος εἶχε παραχωρήσει τὶς εὐθύνες του καὶ τὰ δικαιώματά του σὲ ἓνα κράτος παρωδία, σὲ ἓνα διαχρονικὸ τσοῦρμο ἀδηφάγο.

Ὅμως οἱ γέφυρες μέσα ἀπὸ τὴν διαφώτιση καὶ τὴν ἀναζήτηση τῆς ἀλήθειας ἄρχισαν τώρα τελευταῖα νὰ τρίζουν ἐπικίνδυνα. Ἡ γῆ ἄρχισε νὰ τραντάζεται καὶ τὸ χάσμα νὰ μεγαλώνῃ, παρουσιάζοντας ἔτσι τὰ πρῶτα ρήγματα καὶ καταδαρθρώνοντας τοὺς πρώτους ἐκπροσώπους τοῦ κρατικοῦ καὶ ἰδιωτικοῦ ἐξουσιασμοῦ στὸ χάσμα πὺν οἱ ἴδιοι δημιούργησαν. Ἡ ἐλεύθερη ἀναζήτηση κερδίζει συνεχῶς ἐδαφος καὶ ὁ φόβος τῶν παρελθόντων ἐτῶν μαζί μὲ τὴν διανοητικὴ σύγχυση ἀρχίζει νὰ ἐκτοπίζεται μέσα ἀπὸ τὶς ἐξωτερικὲς ἀντιδράσεις τῆς ἐλεύθερης διανόησης, ἀποτέλεσμα τῆς ἐσωτερικῆς ψυχικῆς τῆς ἀπελευθέρωσης. Οἱ αὐθεντίες τῆς ἐξουσίας, θρησκευτικὲς, πολιτικὲς, οἰκονομικὲς καὶ αὐτὲς τῆς σάπιας διανόησης καταρρέουν μπροστὰ στὴν νέα πραγματικότητα, πὺν ἤδη ἄρχισε νὰ διαμορφώνεται. Οἱ θεωρίες καὶ τὰ πιστεύω τους, ἡ δύναμή τους, πὺν ἤθελαν νὰ πείσουν τοὺς ἄλλους πὺς εἶχαν, χωρὶς ποτὲ οὐσιαστικά νὰ υπάρχῃ, ἀφοῦ ἡ δύναμις εἶναι συνώνυμο τῆς ἀλήθειας καὶ ἀπὸ αὐτὴν πηγάζει, μειώνονται μέρα μὲ τὴν μέρα. Οἱ Ἑλληνικὲς ἀξίες ἀναγεννῶνται καὶ ἓνας νέος ἄνεμος δημιουργίας καὶ προόδου φυσάει ὄχι μόνο ἐδῶ, ἀλλὰ καὶ παντοῦ ὅπου υπάρχει ἑλληνικὸς λόγος καὶ σκέψη. Ἡ ὁμογένεια, καὶ αὕτη, ἐγκαταλείπει σταδιακὰ τὴν ὑποστήριξή της στὸ κρατίδιο πὺν τὴν ἐξόρισε, κατανοώντας τὴν μεγάλη δύναμή της. Μαζί καὶ ὁ οἰκουμενικὸς ἑλληνισμὸς μὲ τὴν εὐρεῖα καὶ ὄχι μόνο τὴν ἐθνικὴ του ἔννοια, πὺν στέναζε κι αὐτὸς κάτω ἀπὸ παρόμοια κέντρα ἐξουσιασμοῦ.

Τώρα πὺν οἱ παγκόσμιες γέφυρες τῆς ἐξουσίας τρίζουν καὶ ὁ παγκόσμιος ἑλληνισμὸς ξεσηκώνεται, τώρα πὺν οἱ παγκόσμιες ἑλληνικὲς ἀξίες καὶ οἱ Ἕλληνες τῆς οἰκουμένης δίνουν ἴσως τὸν κρισιμότερο ἀγῶνα μετὰ τὴν ἐπιβολὴ τοῦ παγκόσμιου ἐξουσιασμοῦ, εἶναι καιρὸς γιὰ αὐτοσυγκράτηση καὶ σωστὴ στρατηγική. Γιὰ συσπείρωση καὶ ἰδεολογικὸ ξεκαθάρισμα. Γιὰ περισσότερη ἀναζήτηση καὶ ἔρευνα. Γιὰ νὰ ἀφήσουμε ἔτσι νὰ καταρρεύσουν οἱ γέφυρες αὐτὲς, χωρὶς μὲ δία νὰ ἀποκόψουμε τὰ σάπια σχοινιά πὺν τὶς κρατᾶνε ἀκόμα στημένες. Νὰ τὶς ἀφήσουμε νὰ πέσουν σιγά-σιγά, χωρὶς ἐμεῖς νὰ τὶς ἀγγίζουμε, χωρὶς νὰ ἔρθουμε σὲ ἐπαφὴ μ' αὐτὲς καὶ τοὺς ἐκπροσώπους τους.

Ἐμεῖς πρέπει νὰ τραντάξουμε τὴν γῆ πὺν τὶς θαστᾶ, νὰ ἀνοίξουμε ἀκόμα περισσότερο τὸ χάσμα. Ἀφήστε τὶς γέφυρες τοῦ ἐξουσιασμοῦ νὰ πέσουν μόνες τους, ὅπως μένουν, χωρὶς θεμέλια καὶ χῶμα γιὰ νὰ στηριχτοῦν. Γιατὶ αὕτη ἡ γῆ, αὐτὰ τὰ θεμέλια εἴμαστε ἐμεῖς, πὺν ἀνεχόμασταν τὸ τυραννικὸ τους δάρος. Ἀρκεῖ νὰ συνεχίσουμε νὰ σηκώνουμε τὸ κεφάλι. Καὶ τότε, γαῖα πυρὶ μιχθῆτω. Εἶναι ἀπλᾶ ζήτημα χρόνου καὶ ὑπομονῆς.

Νέμεσις

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

R. GRAVES, Ἡρακλῆς, ὁ Συνταξιδιώτης μου

Ἔχω παρατηρήσει καὶ ἄλλες φορές, ὅτι χρειάζεται ιδιαίτερη ἐπιφυλακτικότητα, ὅταν μελετοῦμε ἔργα «φιλελλήνων», ποὺ ἀναφέρονται στὴν μυθολογία ἢ στὴν ἱστορία μας. Τοῦτο, ἐπεὶ κατὰ κανόνα στὰ ἔργα τους, εἴτε ἀπὸ ἀγνοία καὶ ὑποταγὴ στὴν συμβατική (ψευτο)ἱστορία εἴτε ἀπὸ σκοπιμότητα, μέσα ἀπὸ ἑλληνολατρικὸ μανδύα περνοῦν θέσεις ἐξόχως ἀνθελληνικές. Καὶ ὁ τρόπος αὐτὸς ἀσφαλῶς εἶναι πολὺ πιὸ ἐπιζήμιος ἀπὸ ἐκεῖνον τῆς φανερῆς ὑποστηρίξεως ἀνθελληνικῶν θέσεων.

Ἀφορμὴ σ' αὐτὲς τίς σκέψεις μοῦ δίνει τὸ ἔργο τοῦ κ. R. Graves *Ἡρακλῆς ὁ Συνταξιδιώτης μου* («Hercules, my Shipmate»), ποὺ σχετικῶς πρόσφατα ἐξέδωσε στὰ ἑλληνικά ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος «Alien». Στὸν πρόλογό του ὁ μεταφραστὴς κ. Μ. Βερέττας γράφει: «Ὁ P. Γκραίηθς σὰν γνώστης, λάτρης καὶ μύστης τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος εἶναι ἕνας γνησιότατος Ἕλληνας, πολὺ περισσότερο ἴσως ἀπὸ τοὺς γεννημένους σ' αὐτὸ τὸν ἔνδοξο ὅσο καὶ κακοπαθασμένο τόπο, καὶ τοῦτο τὸ διβλίον τον μοσχοβολᾷ Ἑλλάδα».

Δυστυχῶς ὅμως αὐτὸς ὁ ἔνδοξος τόπος «κακοπαθαίνει» γιὰ μία ἀκόμη φορὰ ἀπὸ τὸν «μύστη τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος», τοῦ ὁποῖου τὸ διβλίον «μοσχοβολᾷ» ὑπουλο, καὶ ἄρα πιὸ ἐπικίνδυνο, ἀνθελληνισμό. Ἄς γίνω πιὸ συγκεκριμένος: Ὁ κ. R. Graves παρουσιάζει μὲ ἀρνητικὸ τρόπο τοὺς Ἕλληνες, τοὺς ὁποῖους ὁ Κόλχος ναύαρχος «ἔμαθε νὰ μὴν ἐμπιστεύεται καὶ προπάντων νὰ μὴν πιστεύῃ τὰ λόγια τῶν κηρύκων» (σ. 561). Οἱ Ἀργοναῦτες τοῦ κ. R. Graves ψεύδονται, ἐξαπατοῦν, κλέβουν, εἶναι ἐμπλεοὶ δεισιδαιμονιῶν, φθονοῦνται, μισοῦνται καὶ ἀλληλοεξοντώνονται. Ἀρνητικότερη μορφή εἶναι ὁ Ἡρακλῆς – δῶξ, ἄγριος, φονικὸς, ἀνήθικος, ἀδίστακτος, κτηνώδης καί... ὁμοφυλόφιλος, ἕνα εἶδος γίγαντος Παπούα μὲ τερατώδη δύναμι καὶ σχεδὸν κανιβαλικὴ συμπεριφορὰ. Προφανῶς ὁ συγγραφεὺς οὐδέποτε ἄκουσε γιὰ τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ἐπέλεξε τὸν δρόμο τῆς Ἀρετῆς καὶ

Κάδμος, Φοίνικες καὶ Ἀλφάθητο

Α. ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΚΑΔΜΟΥ

α. Τὸ ὄνομα «Κάδμος»

Ἀπὸ τὴν «Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους» (Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμος Α', σελ. 361) πληροφοροῦμαστε τὰ ἑξῆς: «**Τὸ ὄνομα τοῦ Κάδμου δινόταν: σ' ἕνα θυννὸ καὶ σὲ ἕνα ποτάμι στὰ σύνορα τῆς Καρίας μὲ τὴ Λυδία καὶ τὴ Φρυγία· σὲ ἕνα θρόαχο στὰ παράλια τῆς Νότιας Ἰλλυρίας· καὶ σὲ ἕνα παραπτόταμο τοῦ Θναμίδος (Καλαμᾶ) στὴν Ἡπειρο.** Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ γνωρίζουμε, ὅτι οἱ Κρητικοὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων χρησιμοποιοῦσαν τὴ λέξη «κάδμος» μὲ τρεῖς σημασίες: «δόρυ, λόφος, ἀσπίς». Ἡ ἄποψη, ἡ ὁποία ὑποστηρίζει τὴ σημιτικὴ καταγωγὴ τοῦ Κάδμου, στηρίζεται γιὰ τὴν ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματος, «...σὲ μία ρίζα *kadm-*, ποὺ σημαίνει: «ἐμπρός, πρὶν, ἀνατολή»».

Ὡστόσο ἡ ρίζα «*κάδμ-*» ἀπαντᾷται στὴν ἑλληνικὴ στὸ ρῆμα **καίνυμι** = ἐξέχω, ὑπερτερῶ, διακρίνομαι, ποὺ στὸν παρακείμενο εἶναι **κέκαδμαι** ἢ **κέκασμαι**. Ἡ σημασία τοῦ ρήματος δικαιολογεῖ τὴ χρησιμοποίησιν τῆς λέξης ἀπὸ τοὺς Κρητικούς μὲ σημασίες, ποὺ κοινὸ χαρακτηριστικὸ ἔχουν τὴ διάκριση, τὴν ἐξέχουσα θέση, τὸ ὕψος. Κάτι, τὸ ὁποῖο δὲν δικαιολογεῖται μὲ τὴ σημιτικὴ ἄποψη περὶ ἐτυμολογίας τοῦ ὀνόματος.

Ἐξάλλου στὴν «Ἱστορία Γενέσεως τῆς ἑλληνικῆς Γλώσσας» τοῦ Η.Α. Τσατσόμοιρου, σελ. 202, διαβάζουμε τὴν ἀποκωδικοποίησιν τοῦ «ΚΑΔΜΟΣ». «...ὁ κάλλιστος (Κ) τῶν ἀνδρῶν (Α), ὁ δεικνύνων (Δ) τὴν Διὸς σοφία (μῆτιν: Μ) διὰ τῶν Μουσῶν σ' ὅλη τὴν οἰκουμένη (Ο),

ἀντί πλούτου, ἐξουσίας κ.λπ. προτίμησε νὰ τεθῇ στὴν ὑπηρεσία τοῦ Καλοῦ καὶ νὰ εὐεργετῇ τοὺς ἀνθρώπους. Βλέπει τὸν Ἑλληνα ἥρωα ἀπὸ τὴν «ἀριστοκρατική» σκοπιά ἐνὸς σνόμπ Ἀγγλου τζέντλεμαν, μὲ συγκατάβασιν, περιφρόνησιν ἀλλὰ καὶ ἐμφοδὸν δέος. Πάντως στὸν καθὼς πρέπει Ἀγγλον ὁ Ἡρακλῆς θυμίζει... πῖθηκο! (σ. 572). Ὁ Ἡρακλῆς ὅμως δὲν εἶναι ἡ κτηνώδης βία, ὅπως φαίνεται νὰ νομίζει ὁ κ. Graves. Εἶναι ὁ θριαμβεύων ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν Ἀρετὴ του καὶ τὰ ἔργα του «θεώνεται», φθάνοντας τελικῶς στὸν Ὀλυμπο. Ἐξω ἀπὸ τὰ σπῖτια τοὺς οἱ Ἕλληνες ἔγραφαν, γιὰ νὰ διώχνουν τὸ κακό: «Ὁ υἱὸς τοῦ Διὸς, ὁ καλλίνικος Ἡρακλῆς, κατοικεῖ ἐδῶ, ἃς μὴ μὴ λοιπὸν κανένα κακό». Ὁ Ἡρακλῆς εἶναι ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ ἁγῶνος πὺν διεξάγει ὁ ἄνθρωπος, γιὰ νὰ ἀποβάλῃ τὴν Τιτανικὴ πλευρά του καὶ νὰ ὁλοκληρώσῃ τὴν θεϊκὴ. Ὁ κ. Graves δὲν κατάλαβε τίποτα ἀπ' αὐτοὺς τοὺς θαυτάτους Ἑλληνικοὺς συμβολισμοὺς καὶ παρομοιάζει τὸν Ἡρακλῆ μέ... πῖθηκο, ἓνα ὄν πὺν φέρεται ἀπὸ πάθη καὶ ἐνστικτα καὶ ἀσκεῖ τὴν τερατώδη του δύναμιν ἀλόγως. Ὁ Εὐγένιος Βούλγαρις («Περὶ μουσικῆς») γράφει: «Οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες ἔλεγον, ὅτι ὅστις δὲν ἀνοίγει στόμα εἰς ἔπαινον τοῦ Ἡρακλέους εἶναι κωφός». Πῶς θὰ χαρακτήριζε τὸν κ. R. Graves;

Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰάσων τοῦ κ. Graves εἶναι θλιβερὸς πλοίαρχος, ἀνίκανος, ἄδουλος καὶ ἀτολμος μὲ μοναδικὸ προσὸν τὴν ὁμορφίαν του, μὲ τὴν ὁποία ξελογιάζει τὶς γυναῖκες. Ἐπὶ πλέον εἶναι ὑπουλὸς δολοφόνος, ὁ ὁποῖος παραδαίνει τοὺς ὄρκους του καὶ ἐξοντῶναι προδοτικῶς τὸν Ἀψυρτον, πὺν τὸν ἐμπιστεύεται. Καὶ ἡ ἥρωϊς Ἀταλάντη δὲν εἶναι καλύτερη, ἀφοῦ σκοτώνει τὸν ἄνθρωπο πὺν τὴν φιλοξενεῖ, τὸν βασιλέα Αἰήτη. Οἱ δυστυχεῖς Κόλχοι ἐξαπατῶνται συνεχῶς ἀπὸ τοὺς ἀδίστακτους Ἕλληνες (σ. 593 κ.λπ., κ.λπ.), ὅπως τὸ παθαίνουν στὶς ἡμέρες μας οἱ ἀφελέστατοι Τοῦρκοι!

Ὁ κ. Graves:

• Θεωρεῖ, ὅτι οἱ Κρήτες (σ. 25) καὶ οἱ Πελασγοὶ δὲν ἦσαν Ἕλληνες (σ. 22), ὅπως καὶ οἱ Θρᾶκες (σ. 433), ἐνῶ οἱ κάτοικοι τῆς Κερκύρας εἶναι «μιά φυλὴ» (σ. 581) – δηλ. τί φυλὴ; μὴ Ἑλληνική;

• Ἰσχυρίζεται, ὅτι ἡ Τροία, «οἱ Μυκηνες καὶ οἱ ἄλλες σημαντικὲς ἑλληνικὲς πόλεις» εἶχαν τειχισθῇ «ἀπὸ Αἰγύπτιους τέκτονες» (σ. 94)! ἐνῶ ἡ ἀλήθεια, εἶναι ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἀγνο-

ὁ σημαῖνον (Σ) διὰ σημείων ὁρατῶν (γραφῆς) καὶ ὄχι διὰ λόγων: ΚΑΔΜΟΣ. Διαπιστώνουμε, πῶς ἐτυμολογία καὶ ἀποκωδικοποίησι τοῦ ὀνόματος ταιριάζουν καὶ ἀλληλοσυμπληρώνονται.

Μὲ αὐτὰ ὡς δεδομένα προχωροῦμε στὸ ὄνομα «Φοῖνικες».

6. Τὸ ὄνομα «Φοῖνικες»

Τὸ ὄνομα «Φοῖνικες» ἔχει θέμα, τὸ ὁποῖο ἀπαντᾶται στὴν Ἑλληνική: φοινὸς σημαίνει «βαθνὸ κόκκινος», ἐνῶ ἡ λέξις φόνος ἔχει ὡς πρώτη τῆς σημασίαν τὸ «αἷμα». «Τὴν ἴδια ρίζαν ἔχει τὸ ἐθνικὸ Φοινάτοϊ, πὺν ἔφερε ἓνα ἡπειρωτικὸ φύλο. Τὸ ὄνομα Φοῖνικες δὲν γεννήθηκε λοιπὸν στὰ παράλια τοῦ Λιβάνου. Δόθηκε ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες στὸ λαὸ πὺν κατοικοῦσε ἐκεῖ, ἐπειδὴ ἐπιδιδόταν στὴ βαφὴ ὑφασμάτων μὲ ἓνα βαθνὸ κόκκινο χρῶμα, τὸ «φοινόν»» (Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, σελ. 361). Ἡ παραγωγικὴ του κατάληξις εἶναι γνωστὴ καὶ ἀπὸ ἄλλα ἑλληνικὰ φύλα (π.χ. Τέμμιες, Γράϊκες ἢ Γραικοὶ κ.τ.λ.).

Τὸ ὄνομα «Φοινίκι» ἢ «Φοινίκη» διατηρεῖται σήμερον σὲ δύο χωριά τῆς Ἡπείρου: Τὸ ἓνα βρίσκεται κοντὰ στοὺς Ἁγίους Σαράντα τῆς Β. Ἡπείρου. Τὸ ἄλλο εἶναι κοντὰ στοὺς Φιλιάτες τοῦ Νομοῦ Θεσπρωτίας. Μετὰ ἀπὸ ἐπικοινωνία μὲ τὸν πρόεδρο τοῦ χωριοῦ ἔμαθα, πῶς γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ χωριοῦ ὑπάρχει μιὰ ἀσαφὴς παράδοση, πὺν τὸ συσχετίζει μὲ τὸ προηγούμενον, ὅτι δηλαδὴ οἱ κάτοικοι καὶ τῶν δύο χωριῶν προέρχονται ἀπὸ τὴν ἴδια ἀρχικὴ ἐστία, πὺν ἔφερε τὸ ἴδιο ὄνομα, ὅπως καὶ ὅλη ἡ περιοχὴ τῆς δυτικῆς Ἡπείρου.

οὔσαν αὐτὴν τὴν τέχνη, διότι δὲν τείχιζαν τὶς πόλεις τοὺς καὶ ἐπὶ πλεόν οὐδέποτε ἐξενητεύοντο, ὥστε νὰ ἔλθουν ἐδῶ, γιὰ νὰ μᾶς κτίζουν τὶς πόλεις μας.

• Τοποθετεῖ τὴν Αἰαία στὸν μυθὸ τῆς Ἀδριατικῆς, προφανῶς διότι δὲν πιστεύει, ὅτι οἱ «Ἕλληνες ταξίδευαν στὸν Ὠκεανό, ὅπου τοποθετοῦν τὴν Αἰαία καὶ τὰ «Ἀργοναυτικά» τῶν «Ὀρφικῶν» καὶ ὁ Ἀπολλώνιος ὁ Ρόδιος καὶ ὁ Ὀμηρος. Γιὰ τὸν ἴδιο λόγο ταυτίζει τὶς Ἑσπερίδες μὲ τὶς Βαλαερίδες, ὥστε νὰ εἶναι στὴν Μεσόγειο (σ. 17 κ.ἐξ.).

• Γιὰ τοὺς κατοίκους τῶν Βαλαερίδων-Ἑσπερίδων οἱ «Ἕλληνες εἶναι τραχεῖς, ἀπειλητικοί, ξεδιάντροποι, κλέφτες κ.λπ. (σ. 25). Ἄρα, ὅπου πήγαιναν, δὲν ἐφθάναν ὡς ἐκπολιτιστές, ἀλλὰ ὅπως οἱ μετέπειτα Ἀγγλοὶ συμπατριῶτες τοῦ κ. Graves, δηλ. πειρατὲς καὶ ἀποικιοκράτες.

• Ἀλλὰ καὶ οἱ Τρῶες δὲν ἦσαν Ἕλληνες – ἦσαν Φρύγες (σ. 37)!

• Χρησιμοποιεῖ ὡς κύριο ἐρμηνευτικὸ κλειδί τὴν ὑποτιθέμενη διαμάχη μεταξὺ τῆς μητριαρχικῆς σεληνιακῆς θρησκείας τῶν Πελασγῶν (Μητέρα Σελήνη) καὶ τῆς πατριαρχικῆς τῶν Ἑλλήνων (Ζεὺς-Κεραυνός) (σ. 714). Ἔτσι ἀρνεῖται τὴν δεδαῖαν ἐλληνικότητα τῶν Πελασγῶν καὶ λησμονεῖ, ὅτι ὁ Ζεὺς ἐκαλεῖτο καὶ «Πελασγικός», ὅτι τὸ μαντεῖο του στὴν Δωδώνη ἦταν πελασγικὸ ἴδρυμα κ.ο.κ. (Πρόκειται γιὰ τὴν γνωστὴ θεωρία τοῦ Nilsson, ποὺ στηρίζεται στὴν ὑπόθεσι τῆς καθόδου τῶν «Ἰνδοευρωπαίων»).

• Φθάνει στὸ σημεῖο νὰ γράφῃ, ὅτι «οἱ Ἀχαιοὶ εἰσέβαλαν στὴ νότια Ἑλλάδα κατὰ τὰ μέσα τῆς 13ης ἐκατομμυρίαις π.Χ.» (σ. 711), ὅταν αὐτοὶ εἶχαν τὴν αὐτοκρατορία τοὺς αἰῶνες προτύτερα (βλέπε κεφ. «Οἱ Ἀχαιοὶ» στὸ βιβλίο μου «Ποιοὶ ἦσαν...»).

Συμπεραίνει ὁ κ. Graves, ὅτι ἡ κυψελοειδὴς μορφή τῶν μυκηναϊκῶν τάφων «θυμίζει τὴν ἀφρικανικὴ καταγωγὴ τους» (σ. 718)! Ἀπόδειξιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ του θεωρεῖ, ὅτι στὴν... Οὐγκάντα ἔκαναν παρόμοιους τάφους (σ. 719). Ἄρα... «οἱ κάτοικοι τοῦ Νείλου ἔφεραν μαζί τους στὴν Ἑλλάδα τὰ κυψελόμορφα ἱερά». Τώρα τί σχέσι ἔχουν οἱ ἄγριοι τῆς Οὐγκάντα μὲ τοὺς ἀρχαίους «κατοίκους τοῦ Νείλου», μόνον ὁ ἴδιος γνωρίζει, ἀν καὶ δὲν γνωρίζῃ, ὅτι οἱ ἐν λόγω «κάτοικοι» οὐδέποτε ἦλθαν στὴν Ἑλλάδα. Αὐτὸς πάντως ἐπιμένει, ὅτι «τὸ παλαιότερο ἱερὸ τῶν Δελφῶν περιεῖχε τὰ ἴδια ἀντικείμενα μὲ τοὺς ναοὺς-τάφους τῶν Μπαγκούνα» (σ. 720). Φαίνεται νὰ ἀγνοῇ, ὅτι κυψελόσχημοι ἐσωτερικῶς εἶναι καὶ οἱ τάφοι τῶν

«Ὅμως τόσο ἡ κτίσις τοῦ χωριοῦ ὅσο καὶ ἡ συγκεκριμένη παράδοση χάνονται στὸ χρόνο καὶ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ πῇ μὲ σιγουριά, πότε πρωτοκατοικήθηκε ὁ τόπος. Σημειώνεται ἀπλᾶ, ὅτι τὸ χωριὸ τῆς Θεσπρωτίας θρῖσκεται δίπλα στὸν παραπόταμο τοῦ Θανάμιδος, ποὺ ὀνομαζόταν «Κάδμος».

«Ἡ Φοινίκη τοῦ Κάδμου δὲν ἦταν λοιπὸν ἡ χώρα τῶν Σημιτῶν Φοινίκων, ἀλλὰ ἡ Φοινίκη τῆς Ἡπείρου (σημ. σὲ χάρτη τῆς σελ. 359 τοποθετεῖται ἡ Φοινίκη τῆς Ἡπείρου κοντὰ στὸ χωριὸ τῶν Ἀγίων Σαράντα), ποὺ δὲν ἀπέχει ἄλλωστε πολὺ ἀπὸ τὸν Κάδμο, τὸν παραπόταμο τοῦ Καλαμᾶ (ἀπὸ ἐκεῖ κατάγονται οἱ Φοινίκες τῆς Βοιωτίας)» («Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους», σελ. 361).

Συμπέρασμα: Ὁ Κάδμος καὶ οἱ Φοινίκες του κατάγονται ἀπὸ τὴ Φοινίκη τῆς Ἡπείρου καὶ τὸ ὄνομά του σημαίνει «ὁ λαμπρὸς ἐξέχων ἄνδρας, ποὺ ἔδειξε τὴν Μῆτιν τοῦ Διὸς στὴν Οἰκουμένη διὰ τῆς γραφῆς».

Β. ΚΤΙΣΗ ΤΩΝ ΘΗΒΩΝ

α. Ἡ μετανάστευση

Κάποια συγκεκριμένη στιγμή ὁ Κάδμος καὶ οἱ Φοινίκες του φεύγουν ἀπὸ τὴν μητρόπολὶ τους ἀναζητώντας νέα γῆ, γιὰ νὰ ἐγκατασταθοῦν. Γιὰ τὴν ἀκρίβεια ἀναζητοῦν «εὐρώπη», δηλαδὴ εὐρὺ τόπο (Εὐρώπη: σύνθετη λέξη ἀπὸ τὸ θέμα τοῦ εὐρύς καὶ τὸ θέμα τῶν ὄψωπα, ὄμμα, ὄψις: εὐρωπία = εὐρεῖα ἐπιφάνεια). Ὁ λόγος γι' αὐτὴν τὴν κίνηση

Ἄτρειδῶν –εὐτυχῶς, διότι θὰ μᾶς ἔλεγε, ὅτι ὁ Ἄγαμέμνων ἦταν καννίβαλος τῆς φυλῆς τῶν Μπαγκούντα τῆς Οὐγκάντας...

Πρόκειται γιὰ τὸ τραγικὸ σφάλμα, ποὺ διαπράττουν πολλοὶ δυτικοὶ μελετητές, οἱ ὁποῖοι ἐπιχειροῦν νὰ ἀναπλάσσουν τὴν πορεία τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὴν προϊστορία στὴν Ἱστορία, χρησιμοποιώντας ὡς πρότυπο τὴν πορεία διαφόρων πρωτογόνων λαῶν, ἐνῶ εἶναι βέβαιον, ὅτι οἱ Ἕλληνες εὐθὺς ἀπὸ τὰ πρῶτα τοὺς δῆματα παρουσιάζουν ποιοτικὲς διαφορές, ποὺ τοὺς ξεχωρίζουν ἀπὸ τοὺς ἄλλους λαοὺς. Π.χ. ἡ μαγεία καὶ οἱ μάγοι, ἡ ἀστρολογία καὶ οἱ ἀστρολόγοι, ὁ τοτεμισμὸς, οἱ ζωόμορφοι θεοὶ καὶ πλῆθος ἄλλων γνωρισμάτων τῶν ἀρχαίων κοινοτήτων εἶναι ἀπὸ σχεδὸν ἕως τελείως ἀνύπαρκτα στοὺς Ἕλληνες. Μὲ τέτοιες ἀναλογίες παλαιότερα εἶχαν φθάσει στὸ συμπέρασμα (λ.χ. ὁ E. Bethe στὸ «Homer», 1927), ὅτι τὰ ὁμηρικὰ ἔπη δὲν ἦσαν παρὰ «μῦθοι», ποὺ ἀναμορφώθηκαν καὶ ἐπαυξήθηκαν, ὅπως τὰ σερβικά, γαλλικά, ρωσικά ἢ σιθριανὰ ἔπη γιὰ τὶς μάχες τοῦ Θρόστλ ἢ τὸν Ρονσεβῶ, τὸν Βλαδίμηρο ἢ τὸν Ζολόι. Μὲ τὴν μέθοδο τῆς ἀναλογίας ὁ G. Murray («Rise of the Greek Epic», 1907) μεταφέροντας τὰ τῶν Ἑβραίων στοὺς Ἕλληνες ἰσχυρίσθηκε, ὅτι τὰ ὁμηρικὰ ἔπη ἤλθαν ἀπὸ τὸν... βορρᾶ! Ὁ H. Usenez πάλιν «ἀπέδειξε», ὅτι τὰ ὁμηρικὰ ἔπη προήλθαν ἀπὸ μύθους γιὰ φυσικὲς δυνάμεις ἢ γιὰ θεοὺς καὶ δὲν εἶχαν κανένα ἱστορικὸ πυρῆνα («Der Hoff des griechischen Epos», 1913). Οἱ ἀναλογίες μπορεῖ νὰ ὀδηγοῦν σὲ ὑποθέσεις –ποτέ ὅμως σὲ βεβαιότητες, ἀφοῦ συγκρούονται πρὸς τὴν μοναδικότητα τοῦ ἱστορικοῦ φαινομένου.

Ἡ συγκριτικὴ μέθοδος ἐγκαινιάσθηκε τὸ 1868 ἀπὸ τὸν H. Heinthal («Das Epos») γιὰ τὴν μελέτη τῶν ἑλληνικῶν ἐπῶν. Αὐτὸς μὲ ὀδηγὸ τὰ ἔπη νεωτέρων λαῶν, γιὰ τὴν προέλευσι καὶ ἐξέλιξι τῶν ὁποίων ξέρομε περισσότερα πράγματα, ἐπεχείρησε νὰ ἐρμηνεύσῃ παλαιότερα ἑλληνικά. Τὴν μέθοδό του ἀκολούθησαν οἱ Röhlmann, Drerup, Meierka, οἱ ὁποῖοι ἐργάσθηκαν μὲ τὶς «ἀναλογίες». Ἀποδείχθηκε ὅμως, ὅτι αὐτὲς συχνὰ εἶναι παραπλανητικὲς. Ὁ A. Lang λ.χ. προσπάθησε νὰ μελετήσῃ τὰ ὁμηρικὰ ἔπη κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ μεσαιωνικά («Chansons de geste» τῶν Γάλλων) καὶ ὁ H. Chadwick κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ τευτονικά ἔπη. Ὅμως οἱ «ἀναλογίες», ἄλλοτε πραγματικὲς καὶ ἄλλοτε τεχνητὲς ἢ ὑποθετικὲς, εἶναι ἀπειράριθμες καὶ οἱ ὁπαδοὶ τοὺς ἐπιλέγουν ἐκείνες ποὺ ἐναρμονίζονται πρὸς τὰ συμπεράσματά, στὰ ὁποῖα θέλουν νὰ καταλήξουν. Ὑπάρχει ὅμως καὶ μιὰ εἰδοποιὸς διαφορὰ: τὰ τευ-

εῖναι ὁ ἴδιος ποὺ ὀδηγοῦσε πάντα τόσο τοὺς Ἕλληνες ὅσο καὶ ἄλλους λαοὺς στὴ μετανάστευση: ὑπερκορεσμὸς τῆς περιοχῆς διαμονῆς ἀπὸ κατοίκους, ἀδυναμία ἐξασφάλισης ἱκανοποιητικῶν συνθηκῶν διαβίωσης γιὰ ὅλους –κυρίως ὅταν ἡ περιοχὴ δὲν ἔχει πολλὲς δυνατότητες, ὅπως ἡ Ἡπειρος–, καὶ κατὰ συνέπειαν ἡ ἀναζήτησι νέων εὐφορων περιοχῶν γιὰ ἐγκατάστασι γίνεται ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη. Γενικὰ ὡστόσο μποροῦμε νὰ πούμε, πῶς ἡ ἀναζήτησι τοῦ νέου, ἡ δημιουργία καὶ ἡ κίνησι εἶναι χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς φυλῆς μας.

Ὁ Κάδμος βέβαια θὰ πράξῃ αὐτὸ ποὺ πάντα ἐπρατταν οἱ Ἕλληνες πρὶν τὴν δημιουργία νέων ἐστιῶν: θὰ ζητήσῃ χρησὸ ἀπὸ τὸ Μαντεῖο τῶν Δελφῶν. Τὸ Μαντεῖο θὰ τοῦ ὑποδείξῃ τὴν πεδιάδα τῆς Βοιωτίας ὡς τόπο κατάλληλο νὰ ἐγκατασταθῇ. Μιὰ ἀγελάδα, μᾶς λέει ὁ μῦθος, θὰ τὸν ὀδηγήσῃ: σύμφωνα δὲ μὲ τὸν χρησὸ ἐκεῖ ποὺ θὰ καθόταν κουρασμένη, θὰ ἔπρεπε νὰ χτιστῇ ἡ νέα πόλις.

6. Ὁ φόνος τῶν Σπαρτῶν

Ὡστόσο δὲν ἦταν ὅλα τόσο εὐκόλα. Ὃταν ὁ Κάδμος ἀποφάσισε νὰ προσφέρῃ τὴν ἀγελάδα θυσία στὴν Ἀθηνᾶ, ἔστειλε τοὺς συντρόφους του νὰ φέρουν νερὸ ἀπὸ τὴν Ἀρεΐα κορήνη. Ἐνας δράκος ὅμως τοὺς σκότωσε. Τί ἄλλο μπορεῖ νὰ σημαίνει ἡ παρουσία τοῦ δράκου, ποὺ ἐμποδίζει τὴ λήψη νεροῦ, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι κάποιον φυσικὸ φαινόμενο ἐμπόδιζε τὴν παροχὴ ὕδατος στὴ νέα πόλις; Ἐξάλλου ἔχομε πολλὰ ἀνάλογα παρα-

τονικά, κελτικά, κ.λπ. ἔπη εἶναι «διεθνῆ» –υπάρχουν μὲ παραλλαγές σὲ πολλοὺς λαοὺς–, ἐνῷ τὰ ἑλληνικά εἶναι μοναδικά. Τὰ ἀγγλο-σαξονικά ἔπη λ.χ. μιλοῦν γιὰ κατορθώματα Δανῶν καὶ Σουηδῶν βασιλέων, οἱ ἑδῶδες θρίσκονται στὴν Ἰρλανδία καὶ στὴν Ἰσλανδία, τὸ *Nibelungen* ἔχει συντεθῇ στὴν Αὐστρία, τὰ τευτονικά ἔπη θρίσκονται στὴν θάσι τῶν γαλικῶν, ἐνῷ τὸ θαναρικό ἐπος, ποὺ ἀναφέρεται στὸν Θεοδώριχο, ποὺ βασίλευσε στὴν Ἰταλία, προέρχεται ἀπὸ τὴ Νορβηγία. Τὰ ἑλληνικά ἔπη ἀντιθέτως εἶναι καθαρῶς ἑλληνικά καὶ ἀναφέρονται ἀποκλειστικῶς σὲ Ἕλληνες ἥρωες· καὶ ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἀναφερθέντα τῶν ἄλλων λαῶν δὲν ὑπάρχει ἡ παραμικρὴ ἀνάμνησις γιὰ προηγούμενο δίο σὲ ἄλλες χώρες καὶ γιὰ κάποια μετανάστευση πρὸς τὴν Ἑλλάδα –ἄλλη μιὰ ἀπόδειξις, ὅτι ἡ καθόδος τῶν «Ἰνδοευρωπαίων» δὲν ἐγίνε ποτέ.

Ὁ W. Leaf («*Homer and History*») προσπαθεῖ νὰ στηρίξη τὰ περὶ καθόδου τῶν Ἑλλήνων σὲ ἀναλογία πρὸς τὴν κατάκτησι τῆς Σικελίας ἀπὸ τοὺς Νορμανδοὺς. Ὅπως αὐτοί, ἔτσι καὶ οἱ Ἕλληνες, λέγει, δὲν μετέβαλαν τὸν πολιτισμὸ τῶν κατακτηθέντων, ἀλλὰ τὸν ἀφομοίωσαν. Ἡ ἀναλογία δὲν εὐσταθεῖ. Διότι οἱ Νορμανδοὶ δὲν μετέβαλαν τὴν γλῶσσα τῶν Σικελῶν. Πῶς λοιπὸν οἱ Ἕλληνες, ἐνῷ δέχθηκαν τὸν πολιτισμὸ τῶν ὑποθετικῶν προ-Ελλήνων, τοὺς ἐπέβαλαν τὴν γλῶσσα τους;

Ἐφευρέτης τῆς συγκριτικῆς μεθόδου εἶναι ὁ H.L. Morgan μὲ τὰ ἔργα του «*Ancient Society*», «*The League of the Iroquois*» (1851) καὶ «*Systems of Consanguinity and Affinity of the Human Family*» (1871). Ὁ Morgan ἐφάρμοσε τὴν μέθοδὸ του γιὰ ἀνθρωπολογικὲς καὶ κοινωνιολογικὲς μελέτες, ξεκινώντας ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὅτι ὅλες οἱ ἀνθρώπινες ὁμάδες πορεύονται στὸν ἴδιο δρόμο ἐξελίξεως. Ἐτσι, μελετώντας τοὺς Ἰροκέζους (φυλὴ Ἐρυθροδέρμων τῆς Ν. Ὑόρκης), νόμισε, ὅτι ἀνεκάλυψε τὸ κλειδί γιὰ τὴν ἐρμηνεία τῆς ὅλης ἐξελικτικῆς πορείας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ρώμης! "Ἀν ὅμως ὅ,τι ἰσχύει στοὺς Ἰροκέζους ἰσχύει καὶ στοὺς Ἕλληνες, γιατί οἱ πρῶτοι δὲν δημιούργησαν πολιτισμὸ ἀνάλογο πρὸς τὸν Ἑλληνικό; Τὰ διάφορα στάδια ἐξελίξεως, ποὺ παρατηροῦνται σὲ πρωτόγονους λαοὺς, δὲν εἶναι ὑποχρεωτικά. Ἀκόμη καὶ ὁ N.P. Nilsson γράφει: «Δὲν ὑπάρχει τίποτα στὴν Ἑλληνικὴ θρησκεία, ποὺ νὰ ἐπιβάλλει μιὰ τοτεμιστικὴ ἐρμηνεία» («Ἡ Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Θρησκεία»).

Ἡ συγκριτικὴ μέθοδος δὲν ἰσχύει παντοῦ καὶ πάντοτε. Ὅλοι οἱ λαοὶ δὲν πέρασαν ἀνα-

δείγματα ἀπὸ τὴ «Μυθολογία» μας. Ὅταν ὁ Ἡρακλῆς ἀποξήρανε τὸ ἔλος τῆς Λέρνης, ὁ μῦθος μίλησε γιὰ τὸ φόνο τῆς Λερναίας Ὑδρας. Μπορεῖ ὁ δράκος ποὺ ἀντιμέτωπισε ὁ Κάδμος νὰ ἦταν παρόμοιος φύσης. Ἴσως ποτὲ νὰ μὴν μάθουμε μὲ σιγουριά, τί ἦταν ὁ δράκος. Αὐτὸ ποὺ μπορούμε νὰ υποθέσουμε μὲ ἀσφάλεια εἶναι, ὅτι ἦταν ἐξαιρετικὰ ἐπιζήμιος γιὰ τὴν περιοχὴ· δὲν ἐπέτρεπε τὴν λήψη νεροῦ γιὰ τὴ νέα πόλη, καὶ ὅτι ὁ Κάδμος τὴν ἀπάλλαξε ἀπ' αὐτόν.

Μᾶς παραδίδεται ἐπίσης ἀπὸ τὸ μῦθο καὶ ἓνα ἄλλο γεγονός: Ὁ φόνος τῶν Σπαρτῶν. Οἱ Σπαρτοὶ προῆλθαν ἀπὸ τὰ δόντια τοῦ δράκου, ποὺ φνιγυῖτο στὴ γῆ. Ἦταν δηλαδὴ γηγενεῖς. Ἀπὸ τὰ «**Βοιωτικά**» τοῦ Πανσανία πληροφοροῦμαστε, ὅτι τὴν περιοχὴ κατοικοῦσαν αὐτόχθονες: οἱ Ἐκτινες, οἱ Ὑαντες καὶ οἱ Ἀονες. Τοὺς Ἐκτινες (τῶν ὁποίων τὸ ὄνομα ἔχει ἴσως ἐτυμολογικὴ σχέση μὲ τὸ ρῆμα **ἐκτίνω** = καταστρέφω) τοὺς σκότωσε ὁ Κάδμος, οἱ Ὑαντες ἐγκατέλειψαν τὴν περιοχὴ νύχτα καὶ ἀμαχητὶ καὶ στοὺς Ἀονες ἐπετράπη ἡ παραμονὴ τους, γιατί ἔγιναν ἱκέτες.

Ὁ φόμος τῶν Σπαρτῶν λοιπὸν ἀντικατοπτρίζει αὐτὰ τὰ γεγονότα. Ἀπὸ τοὺς Σπαρτούς, λέει ὁ μῦθος, θὰ ἐπιβιώσουν μόνο πέντε, οἱ ὁποῖοι θὰ ἀποτελέσουν τοὺς γεννήτορες τῶν εὐγενῶν οἰκογενειῶν τῆς Θήβας. Γι' αὐτὸ τὸν φόνο ὅμως ὁ Κάδμος θὰ ἀναγκαστῇ νὰ θητεύσῃ ὀκτῶ χρόνια στὸν Ἀρη: «**Κάδμος δὲ ἀνθ' ὧν ἔκτεινεν αἰδίων ἐνιαυτὸν ἔθητευσεν Ἀρεῖ· ἦν δὲ ὁ ἐνιαυτὸς τότε ὀκτῶ ἔτη**» (Ἀπολλοδώρου, Βιβλιοθήκη, βιβλίον Γ, 4, 2).

γκαστικῶς ἀπὸ τὰ ἴδια ἐξελικτικὰ στάδια, οὔτε θεβαίως ἔφθασαν στὰ ἴδια ἀποτελέσματα. Εἰδικῶς οἱ ἀναλογίες δὲν ἰσχύουν γιὰ τοὺς Ἕλληνες. Δὲν ὑπάρχουν σοβαρὲς ἐνδείξεις γιὰ κοινοκτημοσύνη, ὁμαδογαμία, μητριαρχία, τοτεμισμὸ, φετιχισμὸ, μαγεία, ἀστρολογία, ζωομορφία σὲ ὅποιαδήποτε φάσι τῆς ἱστορίας τῶν Ἑλλήνων. Εἶναι ἀποκαλυπτικὸ, ὅτι οἱ ἄλλοι Ἄριοι λαοὶ πῆραν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες τὶς λέξεις *φράτηρ* -*ἕορ* (ποὺ ἐσήμαιναν τὸ ἀρσενικὸ καὶ τὸ θηλυκὸ μέλος τῆς φρατρίας) καὶ τὶς χρησιμοποιοῦν καὶ γιὰ τὸν ἀδελφὸ-ἀδελφή (*frère, brother, sister, soeur*), ἐνῶ οἱ λέξεις *ἀδελφός*-*ή* ἔμειναν μόνον στὴν ἐλληνική. Διότι οἱ Ἕλληνες διέκριναν τὰ μέλη τῆς φρατρίας (συγγενεῖς) ἀπὸ τοὺς πραγματικοὺς ἀδελφοὺς-ές, παιδιὰ τῶν ἰδίων γονέων, ἐνῶ οἱ πρωτόγονοι Εὐρωπαῖοι δὲν ἔκαναν αὐτὴν τὴν διάκρισι λόγῳ ὁμαδογαμίας.

• Διατείνεται ἀκόμη, ὅτι «ἡ διδασκαλία τῆς μετεμψύχωσης τῶν ὀρφικῶν ὕμνων, ποὺ περιέχει πολλοὺς κελτικούς ὄρους, μοιάζει νὰ προέρχεται πιθανότερα ἀπὸ τοὺς Ὑπερδόρειους *Δρυῖδες*» (σ. 723). Ἀπὸ τὸν «ὑπερδόρειο» νοῦ του δὲν περνᾷ ἡ ὑποψία, ὅτι τὸ ἀντίθετο εἶναι τὸ ἀπείρως λογικότερο καὶ πιθανότερο: δηλ. ὅτι οἱ «κελτικοὶ ὄροι» εἶναι ἐλληνικοί, ποὺ τοὺς προσέλαβαν οἱ Κέλτες ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες ἐκπολιτιστές των, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους πῆραν τὶς ὀρφικὰς διδασκαλίες (στὸν βαθμὸ ποὺ μπόρεσαν, μὲ πλῆθος παρανοήσεων). Διότι θὰ ἦταν τρελλό, νὰ ὑποθέσουμε, ὅτι οἱ Ἕλληνες συνέθεταν τοὺς ὑψιπετεῖς Ὀρφικοὺς ὕμνους τῶν μιμούμενοι τοὺς Κέλτες, οἱ ὁποῖοι τότε δὲν εἶχαν κὰν φθάσει στὸ ἐπίπεδο τῆς βαρβαρότητας. Στὶς κελτικὲς πλάκες, ποὺ ἀποσυμβόλισε ὁ Τζίλμπερτ Μάρει, διαβάζουμε ἀποσπάσματα ἐλληνικῆς «μυθολογίας»-θεολογίας (λ.χ. πηγὲς μνημοσύνης-λήθης στὸν Ἄδη), τὰ ὁποῖα ὅμως ὁ κ. R. Graves θεωρεῖ ὅχι δανεισμένα ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴ σκέψι, ἀλλὰ πηγὲς τῆς (σ. 723)!

Ἡ ἄποψις τοῦ κ. Graves ἀποτελεῖ ἐπιβεβαίωσι τῆς θεωρίας τοῦ W. Ridgeway («*Early Age of Greece*», 1901), ὁ ὁποῖος «ὑπέθεσε», ὅτι οἱ Ἀχαιοὶ τοῦ Ὀμήρου ἦσαν Κέλτες, ποὺ «κατέβηκαν» στὴν Ἑλλάδα καὶ ἀναμίχθηκαν μὲ τὸν παλαιότερο (;) πληθυσμὸν (;) τῆς. Ἡ ἀπίθανη αὕτη γνώμη ἀπερρίφθη διὰ παγκοσμίου βοῆς, ἀλλὰ ὁ κ. R. Graves μέσα στὴν ὁρμὴ τοῦ «φιλελληνισμοῦ» τοῦ τὴν ξαναθυμήθηκε...

• Ἡ Ἑλλάς λεγόταν, λέγει, Πελασγία, ἀλλὰ ὀνομάσθηκε Ἑλλάς «ἀπὸ τοὺς νέους τῆς κυ-

γ. Ἡ θητεία στὸν Ἄρη.

Ἡ θητεία τοῦ Κάδμου μπορεῖ νὰ γίνη κατανοητὴ μόνον, ἐφ' ὅσον ἀντιληφθοῦμε τί ἀντιπροσωπεύει ὁ Ἄρης. Ὁ Ἄρης εἶναι ὁ πόλεμος. Πόλεμος σὲ ὅλες τὸν τίς μορφές καὶ τίς διαστάσεις. Ὁ ὁρισμὸς τοῦ πολέμου δίνεται ἀπὸ τὸν Ἡράκλειτο: «**πόλεμος πάντων μὲν πατὴρ ἐστὶ, πάντων δὲ βασιλεὺς, καὶ τοὺς μὲν θεοὺς ἔδειξε τοὺς δὲ ἀνθρώπους, τοὺς μὲν δούλους ἐποίησε τοὺς δὲ ἐλευθέρους.**»

Ἡ βασικότερη ἀρχὴ στὸ Σύμπαν εἶναι ἡ κίνησι. Κίνησι ὑπάρχει, ὅταν ὑφίσταται διαρκὴς ἀλλαγὴ καταστάσεων τόσο στὸ χρόνο ὅσο καὶ στὸ χῶρο. Ὄταν ποτὲ δὲν θὰ ξαναμποῦμε στὸ ἴδιο ποτάμι. Ὁ Πόλεμος, ἡ Ἔρις, ὁ Ἄρης μὲ ἓνα λόγο ἀποτελοῦν τὴν αἰτία τῆς κίνησης: «**...πυραυγέα κύκλον ἐλίσσων...**», λέει ὁ Ὀρφικὸς ὕμνος 88 γιὰ τὸν Ἄρη.

Διέπει τὶς σχέσεις τῶν πάντων, τρέφει καὶ καταστρέφει, φθείρει καὶ γίνεται ἡ αἰτία γιὰ τὴν γένεσι, διατηρεῖ τὸν Λόγο. «**Συνάρωγε Θέμιτος**» τὸν προσφωνεῖ ὁ Ὀρφεὺς στὸν ἴδιο Ὀρφικὸ ὕμνο. «**Εἰδέναι δὲ χρὴ τὸν πόλεμον, ἐόντα ξυνόν, καὶ δίκην ἔριν, καὶ γινόμενα πάντα κατ' ἔριν καὶ χρῶν**», τονίζει ὁ Ἡράκλειτος. Ὁ ρόλος τοῦ πολέμου εἶναι πολυδιάστατος. Φέρει τὴ φθορὰ ἐκ προοιμίου. Δὲν ἀφήνει τίποτα ἀναλλοίωτο, αἰώνιο καὶ ἀφθαρτο. Συνεπῶς κανένα δόγμα δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιδιώσῃ στὴ σκέψι ἀνθρώπων, ποὺ ἔχουν θητεύσει στὸν Ἄρη.

Ὁ Κάδμος πρόκειται νὰ χτίσῃ μιὰ πόλιν. Ἡ πόλις εἶναι μιὰ μικρογραφία τοῦ Ὀλου καὶ διέπεται ἀπὸ τὸν Νόμο, ὅπως τὸ Σύμπαν ἀπὸ τὸ Λόγο. Ἔχει ἀνάγκη τῇ Δίκῃ καὶ τὴν

ρίαρχους» (σ. 25). «Τὴν κατοικεῖ ἕνας ἐντυπωσιακὰ ἀνάμικτος πληθυσμός»: Πρόκειται γιὰ τοὺς ἀρχαιότερους Πελασγούς καὶ Κρητικούς, στοὺς ὁποίους προστέθηκαν «Ἐνετοὶ ἄποικοι ἀπὸ τὴν Μ. Ἀσίαν», «Αἰθίοπες τῆς Αἰγύπτου»!! κ.ἄ. «Τελευταῖοι ἦρθαν οἱ Ἕλληνες, ἕνας βάρβαρος ποιμενικὸς λαὸς ἀπὸ τὸν βορρᾶ, οἱ ὁποῖοι ξεκίνησαν πέρα ἀπὸ τὸν Ἰστρο». Αὐτοὶ κατέλαβαν τὴν Πελασγία καὶ «ἐξουσιάζουν τοὺς ἄλλους λαοὺς μὲ τρόπο αὐθαίρετο καὶ ἀλαζονικὸ» (σ. 25). Ὁ Ἀγκαῖος (ὁ γνωστὸς Ἀργοναύτης) δηλώνει κατὰ τὸν ἑλληνολάτρη κ. Graves: «Ἐγὼ εἶμαι Πελασγός. Σιχαίνομαι τοὺς Ἕλληνες καὶ τὰ ἔθιμά τους», διότι «οἱ Ἕλληνες εἶναι ὁ πιὸ ἀσεβὴς καὶ σιχαμένος λαός, χειρότεροι κι ἀπὸ τοὺς πύθγκους τῆς Ἀφρικῆς» (σ. 27). Εἶδατε ἑλληνολατρεία; Ὅσο γιὰ τὶς γυναῖκες, οἱ Ἕλληνες «τὶς ἀγοράζουν καὶ τὶς πουλοῦν, σὰν νὰ ἦσαν βόδια» (σ. 28). «Οἱ δύο πρῶτες φυλὲς τῶν εἰσβολέων, οἱ Ἰωνες καὶ οἱ Αἰολεῖς... πείστηκαν νὰ βάλουν στὸ στόμα τους ψωμί ψημένο ἀπὸ τοὺς Πελασγοὺς» (σ. 28).

• Αὐτοὶ οἱ ἄγριοι Ἕλληνες ἐξόντωσαν τοὺς πολιτισμένους Κρητικούς (σ. 31), πού κατὰ τὸν κ. Graves θὰ ἦσαν μάλλον... Αἰθίοπες!

• Γιὰ νὰ μὴ μᾶς μείνῃ ἡ παραμικρὴ ἀμφιβολία, ἐπαναλαμβάνει, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἦλθαν ἀπὸ τὶς «ὑπερίστριες ἐκτάσεις» καὶ βρῆκαν τὴν Ἑλλάδα νὰ κατοικεῖται ἀπὸ Πελασγοὺς, Ἐνετοὺς, Κρῆτες καὶ Αἰγύπτιους (σ. 35-36)! «Ὁ Κέκροπας ὁ Αἰγύπτιος θέσπισε πρῶτος τὸν θεσμό τοῦ γάμου στὴν Ἀττικὴ» (σ. 36).

Θὰ μπορούσα νὰ συνεχίσω γιὰ πολὺ παραθέτοντας τοὺς ἐξόχως... φιλελληνικοὺς ἰσχυρισμοὺς τοῦ Ἀγγλοῦ συγγραφέως, ἀλλὰ νομίζω, ὅτι ἤδη θὰ ἔχετε πεισθῇ, ὅτι πράγματι πρόκειται γιὰ «γνησιότατον Ἕλληνα», γνησιότερον ἀπὸ ἐμᾶς, «τοὺς γεννημένους σ' αὐτὸ τὸν ἐνδοξο ὅσο καὶ καταπαθιασμένο τόπο».

Γεώργιος Κ. Γεωργαλάς

Πατὴρ ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ, Κέρος ἕνα χαμένο ἱερό νησί

Ἄλλο ἕνα ἀξιόλογο δεῖγμα ἐλευθερίας καὶ ἀδογματιστῆς ἱστορικῆς ἐρευνας, γραμμένο μάλιστα ἀπὸ ἕναν κληρικὸ, ἐρχεται νὰ θυμίση ὅτι ἡ ἐνασχόληση μὲ τὸ ἑλληνικὸ παρελθὸν εἶναι ὑπόθεση ὅλων μας καὶ ὄχι μόνον τῶν εἰδημόνων. Ἡ συγγραφικὴ προσπάθεια μάλιστα

Ἀλήθεια, γιὰ νὰ ἐπιβίωσῃ. Οἱ πολῖτες ὀφείλουν νὰ πολεμήσουν, γιὰ νὰ διατηρήσουν τόσο τὸ νόμο ὅσο καὶ τὰ τείχη τῆς πόλης τους. Ἡ διαχωριστικὴ γραμμὴ ἀνάμεσα στὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν δουλείαν σὲ ὅλες τὶς διαστάσεις τῆς ὑπαρξῆς μας εἶναι λεπτὴ καὶ τὰ ὅριά της καθορίζονται καὶ προασπίζονται μόνον μὲ τὸν πόλεμο. Ὀφείλει λοιπὸν ὁ Κάδμος νὰ «μνηθῇ» στὸν πόλεμο, πρὶν γίνῃ ὁ ἡγέτης μιᾶς ἀπὸ τὶς πιὸ σημαντικὲς πόλεις τῆς ἀρχαιότητος.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς θητείας του ἡ Ἀθηνᾶ θὰ τοῦ ἐξασφαλίσῃ τὴν βασιλείαν τῶν Θηβῶν καὶ ὁ Δίας θὰ τοῦ χαρίσῃ τὴν Ἀρμονίαν, τὴν κόρη τοῦ Ἄρη καὶ τῆς Ἀφροδίτης, γιὰ τὴν ὁποία ὁ Ἡράκλειτος λέει: «τὸ ἀντίξουν συμφέρον καὶ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἁρμονίαν, καὶ πάντα κατ' ἔριν γίνεσθαι». Ἕνας λαμπρὸς ἡγέτης πρέπει νὰ κατέχῃ τὴν Ἀρμονίαν, γιὰ νὰ πετύχῃ τὸ ἔργο του. Νὰ γνωρίσῃ τὴν ὀρθὴ διάταξιν τοῦ συστήματος τῶν ἀντιθέτων, ὥστε νὰ ἐξασφαλίζεται ἡ ἐνότητά τους καὶ ὄχι ἡ ταυτότητά τους. Διότι στὴν ἐνότητα διατηροῦν τὸ χαρακτῆρα τους, δὲν ἰσοπεδώνονται καὶ δὲν καταπνίγονται. Οἱ ἀντιθέσεις μέσα σὲ μίαν κοινότητα φέρουν τὴν ἐξέλιξιν, τὴν γένεσιν τοῦ νέου, τὸν προοδισμό. Ἡ γένεσις τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῶν ἐλευθέρων πνευμάτων στηρίζεται σ' αὐτὴν τὴν ἀρχή. Μία δίκαιη πόλις ἔχει ἡγετίδα τὴν ἁρμονίαν.

Γ. ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΑΛΦΑΒΗΤΟΥ

Τὸ ὄνομα τοῦ Κάδμου συνδέθηκε μὲ τὴ σημαντικότερη μεταρρύθμιση τοῦ Ἑλληνικοῦ

ἀποκτᾶ μεγαλύτερες καὶ πιὸ θαυμαστὲς διαστάσεις, ὅταν δὲν ἀναλίσκεται μόνο σὲ ἀπλὴ «ἀναμάσηση» καὶ παρουσίαση δεδομένων ἱστορικῶν πληροφοριῶν, ἀλλὰ προχωρεῖ στὴν διατύπωση θέσεων, ποὺ συνιστοῦν καινοτομίες στὴν ἀναζήτηση.

Ὁ π. Ε. Ἐλευθερίου στὸ διβλίο του ὑποστηρίζει, ὅτι ἡ ἱερότητα τῆς Δήλου –τὴν ὁποῖαν οὐδόλως ἀμφισβητεῖ– ἀνάγει τὶς ἱστορικές ἀπαρχές τῆς σ' ἓνα ἄλλο νησί τῶν Κυκλάδων, τὴν Κέρο, ἀπὸ τὴν ὁποία μεταφέρθηκε κατὰ τοὺς πρώιμους ἱστορικούς χρόνους τόσο ἡ λατρεία ὅσο καὶ ἡ παράδοση τῆς γεννήσεως τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος. Πρὸς ἐπίρρωσιν τῆς γνώμης του ὁ συγγραφέας θέτει ὑπ' ὄψιν τοῦ ἀναγνώστη πλήθος ἐπιχειρημάτων μυθολογικῆς, γεωγραφικῆς καὶ ἱστορικῆς ὑφῆς, ἔχοντας πάντα ὡς γνώμονα τὶς ἀναφορές τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γραμματείας στὰ ἱερὰ νησιά. Ἡ προσπάθειά του νὰ συλλάβῃ καὶ νὰ ἀνασυνθέσῃ, ὅσο πιὸ ἀξιόπιστα γίνεται, τὴν ἱστορικὴ εἰκόνα τῆς Κέρου σὲ συνάφεια πάντα μετὰ τὴν Δήλο συμπληρῶνεται καὶ ἀπὸ μία πρωτότυπη ἀπόπειρα ἀναπαραστάσεων κάποιων καταλυτικῆς σημασίας γεγονότων, τὰ ὁποῖα, μολονότι ἀποτελοῦν ἀπλὲς ὑποθέσεις, δὲν ἀπέχουν ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. Πάντως δύο παραμένουν οἱ βασικὲς παράμετροι στὸ σκεπτικό του: Κατὰ τὴν πρώτην τὰ γεωφυσικά δεδομένα, ποὺ παραδίδουν οἱ πηγές, δὲν ταιριάζουν μετὰ τὴν εἰκόνα τῆς Δήλου, ὅπως ὁμοίως –κατὰ τὴν δευτέραν– τὰ μυθο-ἱστορικά στοιχεία περὶ τὴν ἱερότητα δείχνουν ν' ἀφοροῦν ἓνα νησί πιὸ ἀπόμακρο καὶ λιγότερο ἀνεπτυγμένο, ὅπως ἡ Κέρος κατὰ τοὺς μεταγενέστερους ἱστορικούς χρόνους.

Ἐντύπωση ἐπίσης προκαλεῖ καὶ ἡ μετριοπάθεια, μετὰ τὴν ὁποία ὁ συγγραφέας πραγματεύεται τὸ θέμα, χωρὶς νὰ ἐπιθυμῇ νὰ ἐπιβάλῃ τὴν ἀποψή του, ἀλλὰ ἀπλῶς δίδοντας τὸ ἐρέθισμα γιὰ περαιτέρω προβληματισμό. Λέγει χαρακτηριστικὰ στὴν κατακλείδα τῆς συγγραφῆς: «Ἀσφαλῶς μόνο οἱ ἀρχαιολόγοι καὶ οἱ ἀνασκαφές θ' ἀποδείξουν ἐμπράκτως τοῦ λόγου τὸ ἀληθές. Ὡς τότε ἂς θεωρηθοῦν τὰ γραφόμενά μου ὡς ἓνα μικρὸ παραμῦθι». Χωρὶς καμμία διάθεση προκαταλήψεως ἢ μεροληψίας ἂς θυμηθούμε, ὅτι κατὰ τέτοια «παραμῦθια» ἔχουν ἀνατρέψει καταστημένα κατὰ τὸ παρελθόν, καθὼς στὴν ἱστορικὴ ἔρευνα πάντα ἐλλοχεῖ τὸ ἀπρόοπτο.

Μάριος Μαρανέας

ἀλφαδήτου: Τὸ συλλαβικὸ ἀλφάβητο γίνεται φθογγικόν. Ἡ ἀλλαγὴ θεωρήθηκε ἀναγκαία. Ἡ κωδικοποίησι τῶν φθόγγων τῆς γλώσσας δημιούργησε ἓνα εὐχρηστο ἀλφάβητο, ἱκανὸ νὰ καλύψῃ τὶς γλωσσικὰς καὶ φωνητικὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ καὶ νὰ δημιουργήσῃ μιὰ γλώσσα ἀνάγλυφον καὶ πλαστικόν. Ἡ διάδοσίς του ἀπετέλεσε ἔργον τοῦ Κάδμου. Οἱ Θῆβες ὀφείλουσαν τὸ ὄνομά τους στὸν ὀρόν ποῦ ἐπαιξάν ὡς κέντρο διάδοσης τοῦ νέου ἀλφαδήτου: «Τὸ “Θ” = βλέπω, τὸ “Η” = ἥλιος-φῶς, τὸ “Β” = δαίνω (βία ἢ βούλησι), τὸ “Α” = ἄνθρωπος, τὸ “Ι” = κατεύθυνσι, “σκόπευσι”, “Θῆβαι” λοιπὸν εἶναι ἡ πόλις τοῦ φωτός, πρὸς τὴν ὁποῖαν βαδίζουν οἱ ἄνθρωποι» (Η.Λ. Τσατσόμοιρος, «Ἱστορία Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας», σελ. 200).

Οἱ Ἕλληνες θὰ ὀνομάσουν τὰ νέα γράμματα «καδμήια» ἢ «φοινικήια» πρὸς τιμὴν τοῦ ἥρωα ποῦ φρόντισε γιὰ τὴν διάδοσίν τους.

Γιὰ νὰ «δημιουργήθῃ» ὁ Κάδμος, συνεργάστηκαν πέντε θεοί: ὁ Ἀπόλλων τοῦ ἔδωσε τὸν χρῆσμόν, ὁ Ἄρης τὸν διδάξε, ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ ἐξασφάλισε τὴν βασιλείαν, ὁ Δίας τοῦ χάρισε τὴν ἁρμονίαν καὶ ὁ Ἥφαιστος τὰ σύμβολα τῆς βασιλείας του, τὸν πέπλον καὶ τὸν ἡφαιστότενυκτον ὄρμον. Κι ὁ ἐξοχώτερος τῶν ἀνδρῶν «γεννήθηκε». Ἀφῆσε τὸ ὄνομά του φῶς στοὺς αἰῶνες. Εἶναι ἀξιοσημείωτον, πῶς, ὅταν πολλὰ χρόνια ἀργότερα οἱ Ἰλλυριοὶ ζήτησαν χρῆσμόν γιὰ τὴν χώρα τους, ὁ Ἀπόλλων τοὺς εἶπε νὰ δροῦν τὸν Κάδμον καὶ τὴν Ἀρμονίαν καὶ νὰ τοὺς κάνουν ἡγέτες τους.

Πύρρα